

RANA KOMMUNE

Budsjett 2015

Økonomiplan 2015 - 2018

Kommunestyrets vedtak 16.12.2014

Saksprotokoll - Kommunestyret - 15.12.2014 - sak 113/14

Behandling:

Espen Haaland(H) fremmet forslag på vegne av Høyre, Frp, Senterpartiet, Venstre og Krf:
Rådmannens forslag til budsjett og økonomiplan vedtas med følgende endringer:

Storforshei ungdomsskole beholdes	1.500.000
Foreldrebetaling mat SFO innføres ikke	300.000
Helsesøstertjenesten	700.000
PPT	500.000
Omsorgsavdelingen, øremerkes omstillingsprosjekt	4.000.000*
Omklassifisering veier	250.000
Kirkelig fellesråd	500.000
Innføring av opplevelseskort for ungdom	200.000
 Samlet budsjett regulering 2015	 7.950.000
 Inndekning:	
Reduksjon NDR	7.950.000

* 2,2 mill bevilges til omstillingsprosjektet. I tillegg bevilges 1,8 mill som en øvre tilleggsramme i omstillingsprosjektet slik at en sikrer tilfredsstillende framdrift.

I tillegg:

4.000.000 bevilges til asfaltering av kommunale veier.

Inndekning: 2,0 mill Belastes disposisjonsfondet, 2,0 mill omdisponeres innenfor ekststerende budsjett.

1.000.000 bevilges til forprosjekt "møteplass" i nedre del av gågata.

2.000.000 bevilges til strategisk næringsplan sin handlingsplan

1.000.000 bevilges til prosjekt gratis parkering i sentrum på lørdager.

Inndekning:

4.000.000 belastes næringsfondet

1.000.000 bevilges til oppgradering av akustiske forhold i samfunnshuset slik at det legges til rette for korps- og kor virksomhet.

Dekkes inn ved å redusere avsetningen til kulturhus med 1 mill.

Verbalforslag:

Det er ikke ønskelig å endre skolestruktur gjennom budsjett- og økonomiplan arbeidet.

Rådmannen har fått mandat til å fremme sak som skal utrede en helhetlig plan i løpet av 2015.

Denne forventes å gi kommunestyret et godt grunnlag for valg av fremtidig skolestuktur.

Rana Kommune ønsker å framstå som en attraktiv kommune å etablere seg i. En tilfredsstillende barnehagedekning er viktig i så måte. Kommunestyret ser det som svært viktig at alle som har krav på barnehageplass, får det. Kommunestyret ønsker halvårlig rapportering fra administrasjonen, slik at vi sikrer at dekningen er tilfredsstillende.

I forbindelse med arbeidet med handlingsplanen basert på Strategisk næringsplan settes det et spesielt fokus på kulturbasert næringsutvikling.

Det forutsettes at tjenesteytingsavtalen med Kirkelig Fellesråd er avklart.

Det forutsettes at det jobbes videre med ytterligere å redusere sykefraværet i kommunen, slik at kommunen på sikt sikrer et lavt sykefravær.

Geir Waage(Ap) fremmet forslag på vegne av Arbeiderpartiet

Årsbudsjett/økonomiplan 2015-2019

Forslag fra Rana Arbeiderparti:

1.Rådmannens forslag vedtas med følgende endringer og tillegg:

2.Endringer driftsbudsjettet 2015: (1000)

Skole:

Ikke nedlegging av Storforshei U	1500
----------------------------------	------

Barnehager:

Styrket barnehagedekning	3200
--------------------------	------

HelseSosial

Styrking rus/psykiatri	2000
------------------------	------

NAV:

Samordning rus/psykiatri	500
--------------------------	-----

Omsorg:

Ikke redusert styrking hjemmetjenesten	2200
--	------

Styrking hjemmebaserte tjenester	5000
----------------------------------	------

Kultur:

Ikke redusert tilskudd enkelttiltak	300
-------------------------------------	-----

Ikke redusert tilbud kulturskole	216
----------------------------------	-----

Teknisk:

Ikke redusert vegdrift	300
------------------------	-----

Ikke reduksjon tilskudd lag og foreninger	200
---	-----

FDV Storforshei U	200
-------------------	-----

Kirken:

Redusert rammereduksjon (kjølerom)	500
------------------------------------	-----

Gatediakon	750
------------	-----

<u>Sumendringer</u>	16866
----------------------------	--------------

Brukavnæringsfondet:

Det bevilges 1.0 mill til forprosjekt «møteplass» i nedre del av gågata.

Det bevilges kr. 2.0 mill til strategisk næringsplans handlingsplan

Det bevilges kr. 1.0 mill. til prosjekt gratis parkering i sentrum på lørdager.

Oppgraderingavsamfunnshuset:

Det bevilges kr 1.0 mill til utbedring av akustiske forhold i samfunnshuset for oppgradere øvingslokaler for kor- og korpsvirksomhet.

Inndekning: Avsetning til kulturhus reduseres med kr. 1.0 mill.

3 Saldering:

Det omdisponeres 1 % av netto driftsramme = 13 066

Reduksjon bunnfradrag eiendomsskatt fra

500000-300000 3800

16866

Verbale forslag:

Virkningeravstatsbudsjettetfor2015

Virkningene av statsbudsjettet framlegges som en budsjettregulering i kommunestyrets første møte i 2015.

Kjølerom:

Rådmannen bes å utrede og avklare ansvarsforholdene mellom kommunen og kirken knyttet til kjølerom.

Kulturhusogkulturkvartal

Det igangsettes et prosjekt hvor man ser på etablering av ny kinoløsning, med mer tidsriktig utforming av salene. Samtidig skal prosjektet avklare mulighetene for å bygge om dagens samfunnshus til kulturhus.

Kulturhuset kan inneholde stor scene, samt øvingslokaler for korps, kor og annen kulturaktivitet. Eierskap og plassering av ny kinoløsning vil være en del av prosjektet, men kommunen er i utgangspunktet åpen for alle alternativ.

Gjennom ombygging av dagens samfunnshus til kulturhus etablerer man, sammen med Nordland teater et kulturkvartal i området. Dersom man i framtiden har behov for ytterligere salkapasitet vil det være naturlig å etablere dette i tilknytning til kulturhuset. Det er naturlig å hensynta mulige utvidelser ved planlegging av kulturhuset

Omstillingomsorgssektoren:

Ingen ytterligere sykehjemsplasser legges ned før omsorgstrappmodellen kan møte disse utfordringene.

Hilde Birgitte Rønningsen(SV) fremmet forsalg på vegne av Rana SV

BudsjettRanakommune2015–ForslagRanaSV

Økteinntekter:

Nedsettelse av NDR fra 2,3% til 1,7%	11,7 mill.
Eiendomsskatt, skattesats 2,5 promille, bunnfradrag 300.000	<u>9,8mill.</u>
Samlet inntektsøkning	21,5 mill.

Øktekostnader:

Opprettholdelse av sykehjemsplasser/styrking av omsorgstrappa.	9,2 mill.
Styrking av MTA	1,0 mill.
Styrking av rus/psykiatri	1,0 mill.
Opprettholdelse av barnehageplasser	3,2 mill.
Opprettholdelse av Storforshei Ungdomsskole	1,5 mill.
Oppgradering av undervisningsmateriell i skolen	1,3 mill.
Styrking av kulturskolen	0,2 mill.
Styrking av fritidsavdelingen/Ungdommens Hus	1,0 mill.
Styrking av vedlikehold/drift veg- og byggdrift	<u>3,1mill.</u>
	21,5 mill.

Verbale forslag:

- 1) Rana utvider eiendomsskatt til hele kommunen og foretar taksering i 2015.
- 2) Innføre slukking av gatelys på natta, og bruke innsparing til å investere i LED-lys.
- 3) Vedtak om utredning av nye driftsformer for Moheia Fritidspark og Rana Kommunale Kino oppheves.

Verbalforslag fra Inge Myrvoll (SV)

Rådmannen bes fremme en sak om utskiftning av kvikksølv- og natriumslamper med LED-armatur, med timeplan og finansiering.

Felles verbalforslag AP,SV og MLR:

Omstilling omsorgssektoren. Ingen ytterligere sykehjemsplasser legges ned før omsorgstrappmodellen kan møte disse utfordringene.

Atle Hiller(R) fremmet forslag fra Rødt Rana

1. Endringer og tillegg i forhold til rådmannens budsjettforslag:

- Økt eiendomsskatt fra 2 til 3 promille 10,1 mill kr
- Budsjettert NDR reduseres fra 42,899 mill til 31,029 mill fra 2015 11,870 mill kr
- Redusert møtegodtgjørelse. Bevertning strykes 0,5millkr
Inndekning økt driftsramme ift. rådmannens forslag 22,470 millkr

Endringer i drift:

Barnehager:

- Myrtun barnehage drives videre 1,4 mill kr
- Ingen reduksjon i eksisterende barnehager 1,8 mill kr
- Ingen midlertidige rammenedtrekk på ordinær drift 0,4 mill kr

SFO/skoler:

- Mat i SFO 0,3 mill kr
- Ingen sommerstengning SFO 0,65 mill kr
- Storforshei U-skole opprettholdes 1,5 mill kr
- Ingen redusert spesialundervisning 2015 1,0 mill kr
- Ingen generell reduksjon i bemanninga 3,0 mill kr
- Oppbemanning PP-tjenesten med 1,7 stilling 1,2 mill kr

Helse-ogsosial:

- MTA – tjenestevridning 0,5 mill kr
- Ingen stillingsreduksjon i barne- og familieavdeling 0,6 mill kr
- Styrka bo- og behandlingstilbud innafor rus/psykiatri 1,5 mill kr

Omsorg:

- Styrking av omsorgstjenesten: 7,0 mill kr
 - Styrking av hjemmetjenesten
 - Flere korttidsplasser
 - Flere avlastningsplasser

Kultur/ungdom:

- Ingen reduksjon kulturtilskudd (arr, festivaler etc) 0,300 mill kr
- Ranenget motorsenter – ingen vinterstengning 0,225 mill kr
- Ingen nedbemanning ved Rana bibliotek 0,250 mill kr
- Kulturskola – utvide elevtilbudet 0,225 mill kr
- Redusert brukerbetaling 0,120 mill kr

Teknisk:

- Ingen reduksjon tilskudd til lag og foreninger 0,200 mill kr
- Ingenreduksjonveidrift 0,300millkr
- Økningdriftsbudsjett 2015 22,470millkr

2. Forslag investeringer 2015:

Kultur:

- Samfunnshuset oppgraderes til et godt konsertlokale 1,0millkr
- Inndekning: Tas fra kulturhusfondet 1,0millkr

Verbalforslag fra Atle Hiller (R)

Rådmannen gjennomfører en revidering av økonomi-regelment, inkludert innkjøps- og anbudsregelment i løpet av 2015.

Espen Haaland(H) fremmet fellesforslag fra H, Frp, SP, ML, KrF, V, AP, R og SV:

Det igangsettes et prosjekt hvor man ser på etablering av ny kinoløsning, med mer tidsriktig utforming av salene. Samtidig skal prosjektet avklare mulighetene for å bygge om dagens samfunnshus til kulturhus. Kulturhuset skal inneholde stor scene, samt øvingslokaler for korps, kor og annen kulturaktivitet. Eierskap og plassering av ny kinoløsning vil være en del av prosjektet, men kommunen er i utgangspunktet åpen for alle alternativ.

Gjennom ombygging av dagens samfunnshus til kulturhus etablerer man, sammen med Nordland teater et kulturkvartal i området. Dersom man i framtiden har behov for ytterligere salkapasitet vil det være naturlig å etablere dette i tilknytning til kulturhuset. Det er naturlig å hensynta mulige utvidelser ved plannlegging av kulturhuset

Atle Hiller fremmet forslag om en felles uttalelse vedrørende nedleggelse av danselinja på Mo:

Gjenopprett danselinja ved Polarsirkelen videregående skole!

I begynnelsen av desember vedtok fylkestinget at det skulle bare være en danselinje i Nordland fylke. Danselinja ved Polarsirkelen videregående skole skulle ikke lengre få eksistere. Argumentasjonen lå i ønsket om å redusere kostnader, samt at linja hadde for få søkere. I et økonomisk perspektiv koster ikke danseklassen mer enn noen som helst yrkesklasse, i tillegg går danseklassene for halv klasseressurs. Dans er det billigste av alle estetiske fagene. Angående søkertall ble det tatt utgangspunkt i skoleåret 2014/15 hvor søkertallet var 7. Full klasse er på 10 elever. Samme år hadde også Bodø 7 søkere. I år har skolen vært i kontakt med elevene som ønsker å søke seg inn på dans. Pr dags dato er det 21 elever som har dans som sitt første valg. Over 30 elever har allerede meldt interesse om hospitering på danselinja. (Som en praktisk og informativ dag, hvor elevene blir gjort kjent med studieretningen). Vedtaket i fylkestinget ble gjort uten at denne informasjonen var kjent. Vedtaket ble gjort på sviktende grunnlag – og i strid med de løfter Polarsirkelen vgs fikk fra fylkespolitikerne i 2013: danselinja skulle få bestå og skolen skulle få starte opp nytt kull såfremt skolen hadde nok søkere fra år til år.

Danse- og kulturbyen Mo i Rana trenger et slikt tilbud for elever som ønsker å oppnå generell studiekompetanse, samtidig som de får bruke seg selv på noe de liker å holde på med. Dette gir økt trivsel, som igjen kan føre til at færre elever dropper ut av den videregående skole. Mo i Rana har i tillegg to dansestudio og Nordland teater, som i lag bidrar svært positivt til å ta vare på og utvikle våre lokale talenter. Mange fra Mo i Rana har utdannet seg videre som elever ved Statens balletthøyskole samt den Norske Balletthøyskole. Andre danseelever har valgt å utdanne seg innenfor helt andre yrker. Erfaringen de får på danselinja, blant annet gjennom deres arbeid med tverrfaglighet og prosjektarbeid, ofte i samarbeid med næringslivet og teateret i samme region, vil være en fordel i begge tilfellene.

For de aller fleste søkere fra Helgelandregionen er det uaktuelt å dra så langt som Bodø for å kunne gå på danselinja. Det viser en undersøkelse blant foreldrene til de 21 søkerne på danselinja til Polarsirkelen. Vi er sikre på at danselinja i Mo i Rana har livets rett. Vi ber derfor fylkestinget omgjøre vedtaket – om å nedlegge danselinja i Mo i Rana.

Rune Olsen la frem verbalt fellesforslag fra ML og Høyre

2015-budsjettet og økonomiplanen peker på store utfordringer for NAV kommune.

Et alvorlig aspekt er økningen blant ungdom som har kommunale ytelser som eneste inntektskilde. Økningen siste år for denne gruppen utgjør ca 25 %. Denne gruppen har også sammensatte behov, som krever tverrfaglig bistand.

Det er også en markant økning av sosialhjelp i forbindelse med bosetting av flyktninger.

Mennesker med problemer innenfor rus og psykiatri er også en gruppe som bør hjelpes ut av tilværelsen som passive mottakere av økonomisk sosialhjelp.

Kommunereformen som kommer vil etter all sannsynlighet gi Rana økte oppgaver på området NAV kommune.

Et nytt velferdsbygg bør utredes, og det vil måtte legges sentralt i tråd med etatens egne krav i forhold til plassering. I tillegg bør også utredes at rus og psykiatri samt flyktningetjenesten blir samlokalisert med NAV kommune. Ved en slik samlokalisering vil man få et tettere tverrfaglig samarbeide som både vil gi en bedre og mer effektiv ressursutnyttelse og et forsterket og bedre tilbud til den enkelte bruker, bl.a. i forhold til arbeidsmarkedstiltak, praksisplasser i arbeidslivet m.v.

En oppgave for en utredning vil naturlig være å se på ytterligere samlokalisering med andre tjenestetilbud.

Votering:

Det ble gjort en positiv votering over helhetlig budsjett forslag.

- Forslag fra Rødt ble tatt opp til votering. Forslag falt, 1(R) stemme.
- Forslag fra Sosialistisk venstreparti ble tatt opp til votering. Forslag falt, 2(SV) stemmer.
- Forslag fra Arbeiderpartiet ble tatt opp til votering. Forslag falt, 13(AP) stemmer.
- Fellesforslag(H, Frp, SP, V og KrF) ble tatt opp til votering. Forslag vedtatt med 21(H, Frp, SP, V, KrF, ML)stemmer

Det ble votert over verbalforslag.

1. Det ble votert over forslag fra ML vedrørende utfordringer i NAV og samlokalisering. Enstemmig vedtatt(37-0)
2. Det ble votert over forslag fra Inge Myrvoll(SV) vedrørende Led belysning. Enstemmig vedtatt(37-0).
3. Det ble votert over forslag fra Atle Hiller(R) vedrørende revidering av økonomi reglement. Forslag falt (4(R, SP)- 33(H, Frp, V, ML, KrF, SV, AP))
4. Det ble votert over fellesforslag vedrørende ny kinoløsning. Enstemmig vedtatt(37-0).
5. Det ble votert over AP sitt forslag vedrørende kjølerom. Enstemmig vedtatt (37-0).
6. Det ble votert over AP sitt forslag vedrørende virkning statsbudsjett 2015. Vedtatt(36-1 (Allan Johansen FrP)).
7. Det ble votert over fellesforslag ML, AP og SV vedrørende omsorgstrappen. Vedtatt med 19(AP, SV, R, ML, KrF)- 18(H, SP, V, Frp)
8. Det ble votert over forslag fra SV vedrørende eiendomsskatt. Forslag falt, 2(SV)-35(H, Frp, SP, ML, V, KrF, AP, R).
9. Det ble votert over SV sitt forslag om utredning av drift Moheia/ kino. Forslag falt 16 (SV, AP, R)- 21(H, Frp, SP, ML, V, KrF)
10. Det ble votert over fellesforslag fra H, Frp, V, SP og KrF vedrørende skolestruktur. Enstemmig vedtatt(37-0).
11. Det ble votert over fellesforslag fra H, Frp, V, SP og KrF vedrørende barnehage. Vedtatt med 34(H, Frp, SP, ML, V, KrF, AP) – 3(SV, R)
12. Det ble votert over fellesforslag fra H, Frp, V, SP og KrF vedrørende kulturbasert næringsutvikling. Enstemmig vedtatt (37-0).
13. Det ble votert over fellesforslag fra H, Frp, V, SP og KrF vedrørende tjenesteavtale kirkelig fellesråd. Enstemmig vedtatt (37-0).

14. Det ble votert over fellesforslag fra H, Frp, V, SP og KrF vedrørende sykefravær. Enstemmig vedtatt(37-0).
15. Det ble votert over Atle Hillers(R) forslag, undertegnet av alle gruppeledere i kommunestyret, om uttalelse i forbindelse med nedleggelse av danselinja. Enstemmig vedtatt(37-0).

Vedtak:

Rådmannens forslag til budsjett og økonomiplan vedtas med følgende endringer:

Storforshei ungdomsskole beholdes	1.500.000
Foreldrebetaling mat SFO innføres ikke	300.000
Helsesøstertjenesten	700.000
PPT	500.000
Omsorgsavdelingen, øremerkes omstillingsprosjekt	4.000.000*
Omklassifisering veier	250.000
Kirkelig fellesråd	500.000
Innføring av opplevelseskort for ungdom	200.000
 Samlet budsjett regulering 2015	 7.950.000
 Inndekning:	
Reduksjon NDR	7.950.000

* 2,2 mill bevilges til omstillingsprosjektet. I tillegg bevilges 1,8 mill som en øvre tilleggsramme i omstillingsprosjektet slik at en sikrer tilfredsstillende framdrift.

I tillegg:

4.000.000 bevilges til asfaltering av kommunale veier.

Inndekning: 2,0 mill Belastes disposisjonsfondet, 2,0 mill omdisponeres innenfor ekststerende budsjett.

1.000.000 bevilges til forprosjekt "møteplass" i nedre del av gågata.

2.000.000 bevilges til strategisk næringsplan sin handlingsplan

1.000.000 bevilges til prosjekt gratis parkering i sentrum på lørdager.

Inndekning:

4.000.000 belastes næringsfondet

1.000.000 bevilges til oppgradering av akustiske forhold i samfunnshuset slik at det legges til rette for korps- og kor virksomhet.

Dekkes inn ved å redusere avsetningen til kulturhus med 1 mill.

Vedtatteverbalforslag:

- 2015-budsjettet og økonomiplanen peker på store utfordringer for NAV kommune.

Et alvorlig aspekt er økningen blant ungdom som har kommunale ytelser som eneste inntektskilde. Økningen siste år for denne gruppen utgjør ca 25 %. Denne gruppen har også sammensatte behov, som krever tverrfaglig bistand.

Det er også en markant økning av sosialhjelp i forbindelse med bosetting av flyktninger.

Mennesker med problemer innenfor rus og psykiatri er også en gruppe som bør hjelpes ut av tilværelsen som passive mottakere av økonomisk sosialhjelp.

Kommunereformen som kommer vil etter all sannsynlighet gi Rana økte oppgaver på området NAV kommune.

Et nytt velferdsbygg bør utredes, og det vil måtte legges sentralt i tråd med etatens egne krav i forhold til plassering. I tillegg bør også utredes at rus og psykiatri samt flyktingetjenesten blir samlokalisert med NAV kommune. Ved en slik samlokalisering vil man få et tettere tverrfaglig samarbeide som både vil gi en bedre og mer effektiv ressursutnyttelse og et forsterket og bedre tilbud til den enkelte bruker, bl.a. i forhold til arbeidsmarkedstiltak, praksisplasser i arbeidslivet m.v.

En oppgave for en utredning vil naturlig være å se på ytterligere samlokalisering med andre tjenestetilbud.

- Rådmannen bes fremme en sak om utskiftning av kvikksølv- og natriumslamper med LED-armatur, med timeplan og finansiering.
- Det igangsettes et prosjekt hvor man ser på etablering av ny kinoløsning, med mer tidsriktig utforming av salene. Samtidig skal prosjektet avklare mulighetene for å bygge om dagens samfunnshus til kulturhus. Kulturhuset skal inneholde stor scene, samt øvingslokaler for korps, kor og annen kulturaktivitet. Eierskap og plassering av ny kinoløsning vil være en del av prosjektet, men kommunen er i utgangspunktet åpen for alle alternativ. Gjennom ombygging av dagens samfunnshus til kulturhus etablerer man, sammen med Nordland teater et kulturkvartal i området. Dersom man i framtiden har behov for ytterligere salkapasitet vil det være naturlig å etablere dette i tilknytning til kulturhuset. Det er naturlig å hensynta mulige utvidelser ved planlegging av kulturhuset
- Rådmannen bes å utrede og avklare ansvarsforholdene mellom kommunen og kirken knyttet til kjølerom.
- Virkningene av statsbudsjettet framlegges som en budsjettregulering i kommunestyrets første møte i 2015.
- Omstilling omsorgssektoren. Ingen ytterligere sykehjemsplasser legges ned før omsorgstrappmodellen kan møte disse utfordringene.
- Det er ikke ønskelig å endre skolestruktur gjennom budsjett- og økonomiplan arbeidet. Rådmannen har fått mandat til å fremme sak som skal utrede en helhetlig plan i løpet av 2015. Denne forventes å gi kommunestyret et godt grunnlag for valg av fremtidig skolestruktur.
- Rana Kommune ønsker å framstå som en attraktiv kommune å etablere seg i. En tilfredsstillende barnehagedekning er viktig i så måte. Kommunestyret ser det som svært

viktig at alle som har krav på barnehageplass, får det. Kommunestyret ønsker halvårlig rapportering fra administrasjonen, slik at vi sikrer at dekningen er tilfredsstillende.

- I forbindelse med arbeidet med handlingsplanen basert på Strategisk næringsplan settes det et spesielt fokus på kulturbasert næringsutvikling.
- Det forutsettes at tjenesteytingsavtalen med Kirkelig Fellesråd er avklart.
- Det forutsettes at det jobbes videre med ytterligere å redusere sykefraværet i kommunen, slik at kommunen på sikt sikrer et lavt sykefravær.
- Brev undertegnet av alle gruppeledere i kommunestyret vedrørende nedleggelse av danselinja oversendes til fylkestinget, fylkesrådet og aviser/media.

RÅDMANNENS FORSLAG TIL VEDTAK

Årsbudsjett 2015 for Rana kommune vedtas med en inntektsramme på 1 843 076 000 kr.

1. Rammen for tjenesteproduksjon settes til netto 1 306 622 000 kr med slik avdelingsvis fordeling:

Sentrale støttetjenester	90 087 000
Skoleavdelingen.....	253 560 000
PPT.....	7 442 000
Barnehageavdelingen.....	167 588 000
Helse- og sosialavdelingen	199 802 000
NAV kommune	46 091 000
Omsorgsavdelingen	292 740 000
Kulturavdelingen.....	32 363 000
Teknisk avdeling	160 977 000
Kirkelig Fellesråd	15 318 000
RKK Rana.....	1 622 000
Fellesområde drift.....	39 032 000

2. Investeringsbudsjett for 2015 vedtas med en total investeringsramme på 541,6 mill. kr. Samlet låneopptak vedtas med inntil 324,7 mill. kr. fordelt med 233,1 mill. kr. i ordinære lån og 91,6 mill. kr. til selvfinansierende prosjekt.
3. Det tas opp 50 mill. kr i startlån i Husbanken.
4. Det kommunale skattøret settes til høyeste tillatte, 11,25 prosent for 2015.
5. Kommunale gebyrer og betalingssatser reguleres pr 1. januar 2015 i henhold til prisstigning i kommunal sektor anslått av Kommunal- og moderniseringsdepartementet til 3,0 prosent for 2015, dersom ikke annet er spesielt nevnt.
 - a. Foreldrebetalingen i barnehagene øker til 2 580 kr.
 - b. Satser til ikke-kommunale barnehager for 2015 med likebehandlingsgrad på 98 prosent:

Tilskuddssats drift pr. godkjent helplass, barn 0-2 år	176 296 kr
Tilskuddssats drift pr. godkjent helplass, barn 3-6 år	83 314 kr
Kapitaltilskudd pr. godkjent helplass, barn 0-6 år	6 652 kr
Tilskudd pr. godkjent plass åpen barnehage	27 636 kr

- c. Det innføres betalingsordning for kost i SFO til selvkostpris.
- d. Semesteravgiften for kulturskoleundervisning øker til 1 425 kr. (1 300 kr.).
- e. Husleiereguleringer: Gjennomgangsboliger som kommunen eier samt helse- og sosialboliger i omsorgsavdelingen reguleres i henhold til Husleieloven dersom ikke annet er avtalt. Leiligheter kjøpt av MOBO settes til samme pris som MOBO fastsetter for tilsvarende leiligheter, med tillegg for dekning av utgifter til indre vedlikehold og strøm.
- f. Betalingssatser for hjemmehjelp/praktisk bistand økes i henhold til tabell (2014 pris i parentes).

<i>Husstandens samlede nettoinntekt før særfradrag</i>	<i>Pris pr. time</i>	<i>Makspris pr. mnd.</i>
Under 2G: (176 739 kr.)	80 kr. pr. time (60 kr.)	186 kr. (180 kr.)
	Pris pr. time for hjelp inntil 7 timer pr. mnd.	Pris for abonnement, hjelp fra 7 timer pr. mnd.
2G til 3G: (176 740 kr. til 265 109 kr.)	156 kr. pr. time (120 kr.)	1 092 kr. pr. mnd. (840 kr.)
3G til 4G: (265 110 kr. til 353 479 kr.)	270 kr. pr. time (225 kr.)	1 890 kr. pr. mnd. (1 575 kr.)
4G til 5G: (353 480 kr. til 441 849 kr.)	339 kr. pr. time (283 kr.)	2 373 kr. pr. mnd. (1 980 kr.)
Over 5G: (441 850 kr.)	363 kr. pr. time	2 541 kr. pr. mnd

G = Grunnbeløpet i folketrygden. 1G er pr 1.5.2014 88 370 kr. (reguleres årlig i mai måned).
Betaling pr. time skal ikke overstige selvkost, som i 2014 er 363 kr. pr. time.

- g. Satser for korttids- og dagplass i institusjon endres fra 142 kr til 147 kr pr døgn og fra 74 til 77 kr pr dag/natt. Øvrige priser i omsorgsavdelingen reguleres i henhold til lønnsvekst, 3,3 prosent.
- h. Gebyr for trygghetsalarm øker fra 39 kr. pr. mnd. til 90 kr. pr. mnd.
- i. Vask av ytre rom ved Ytteren bosenter. Talvikparken bosenter og Utskarpen bosenter øker fra 138 kr. mnd. til 250 kr. mnd.
- j. Mat fra sentralkjøkkenet:
 - i. To-retters middag i bosenter økes fra 75 kr. til 78 kr. pr. dag.
 - ii. Frokost/aftens i bosenter økes fra 39 kr. til 40 kr. pr. stk.
 - iii. Middag til hjemmeboende økes fra 60 kr. på hverdager og 72 kr. på søndager til 66 kr. pr. dag.»
- 6. Parkeringsavgiften holdes uendret.
- 7. Feie- og tilsynsavgift holdes uendret.
- 8. Vann- og avløpsgebyrer øker henholdsvis 5 prosent og 21 prosent jf. vedlegg.
- 9. Renovasjons- og septikgebyr fastsettes i henhold til vedtak i styret i HAF.
- 10. Festeavgiften etter Gravferdslovens § 21 for 2015 vedtas slik:

Festeavgift 20 år 1. festeperiode på 20 år	4 160
Festeavgift 21-40 år	5 200
Festeavgift 41-60 år	6 240
- 11. Kunnskapsparken Helgeland gis et prosjekttilskudd på 300 000 kr. for 2015 til utvikling av Campus Helgeland.
- 12. Rådmannen gis følgende fullmakter innenfor budsjettets rammer:
 - a. Budsjettreguleringer som følger av sentrale og lokale lønnsoppgjør.
 - b. Budsjettreguleringer innenfor avdelingenes rammer med utgangspunkt i produksjonssjefenes forslag eller eventuelt andre effektiviseringstiltak.
 - c. Beslutte oppstart av investeringer finansiert av ubundne kapitalfond, driftsmidler, næringsfond, lån og tomtefond.
 - d. Fordeling av bevilgning til småinvesteringer innenfor rammene på 5,0 mill. kr. og 5,0 mill. kr.
 - e. Fordeling av bevilgning til BPA ordning innenfor rammen på 1,5 mill. kr.
- 13. Gebyrendringer innenfor teknisk avdeling økes i henhold til forventet lønnsvekst på 3,3 prosent. For øvrige endringer vises det til vedlegg.

Innholdsfortegnelse

Rådmannens forslag til vedtak	1
Innledning	5
Innretningen i økonomiplanen	6
Prosess	6
Økonomisk opplegg i perioden	6
Lovgrunnlag	8
Økonomisk situasjon	9
Kommunaløkonomisk analyse	9
KOSTRA	11
Kommunebarometeret 2014	12
Overordnet strategisk planlegging	13
Planstrategi	13
Systemansvar og oppfølging vedtak planstrategi	13
Kommuneplan for Rana 2006-2016	14
Visjon for Rana kommune	14
Visjon for byen Mo i Rana	14
Strategisk næringsplan	15
Realisering store prosjekter og utviklingsutfordringer	15
Økonomiske drivere	16
Omstillingsarbeidet	18
Omstillingsprosjektet	18
Oppfølging 2014	19
Omstillingsbehovet fremover	21
Demografiske rammer	23
Demografi	24
Befolkningsprognose	24
Økonomiske rammer	27
Frie inntekter	27
Øvrige inntekter	29
Hovedoversikt drift	30
Hovedtall årsbudsjett og økonomiplan	31
Investeringer	32
Finans	36
Konsesjonskraft	37
Renter og avkastning på aksjer og andeler	38
Pensjonskostnader	40
Utvikling driftsrammer	41
Skoleavdelingen	44
PPT	44
Barnehageavdelingen	48
Helse- og sosialavdelingen	50
NAV kommune	54
Omsorgsavdelingen	56
Kulturavdelingen	59
Teknisk avdeling	62

Selvkostområdene	65
Sentrale støttetjenester.....	66
Tilskuddsforvaltning	69
RKK Rana	70
Kirkelig Fellesråd	70
Vedlegg	71
Figur- og tabelloversikt.....	102

Vedlegg

Vedlegg 1. Gebyrregulativ Vann- og Avløp:.....	71
Vedlegg 2. Gebyrregulativ lokale retningslinjer for graving.....	73
Vedlegg 3. Gebyrregulativ Kommunale tomtepriser	74
Vedlegg 4. Gebyrregulativ Byplan	76
Vedlegg 5. Budsjettskjema 1A	93
Vedlegg 6. Budsjettskjema 2A	93
Vedlegg 7. Hovedoversikt investering.....	94
Vedlegg 8. Utgiftsutjevning 2015.....	95
Vedlegg 9. KOSTRA nøkkeltall	96
Vedlegg 10. Befolkningsutvikling 1990-2020.....	98
Vedlegg 11. Befolkning plansoner	99
Vedlegg 12. Sysselsatte etter bosted, arbeidssted og næring	99
Vedlegg 13. Frie inntekter	100
Vedlegg 14. Eiendomsskatt og skattebelastning satser 2014.....	101

INNLEDNING

Rådmannens forslag til budsjett og økonomiplan innebærer prioriteringer som vil medføre endringer i kommunens tjenestetilbud. Målsetningen for økonomiplanen er å håndtere utfordringene slik at kommunens velferdstilbud sikres på en bærekraftig økonomisk måte i planperioden.

Hovedutfordringen er at de samlede behov øker mer enn inntektene til kommunen. Veksten i frie inntekter dekker ikke lønns- og prisvekst og tilførsel av nye oppgaver. Kostnadsveksten i tjenesteproduksjonen blir et rent kommunalt finansieringsansvar.

Rana kommune hadde i 2013 et regnskapsmessig mindreforbruk på 6 mill. kr. Netto driftsresultat (NDR) ble i 2013 2,1 prosent. Korrigeres NDR for investeringsmoms og netto premieavvik på samlet 43 mill. kr., blir NDR negativt (-0,2 prosent).

De økonomiske utfordringene for driften har fortsatt å øke i 2014, og regnskapsresultatet for 2014 blir derfor sannsynligvis noe dårligere enn for regnskapsåret 2013.

Denne økonomiske situasjonen får konsekvenser for budsjett og økonomiplan, og for 2015 må driften reduseres med 37 mill. kr. For økonomiplanperioden samlet er det nødvendig å ta ned driften med 128 mill. kr.

Det er risiko forbundet med omstillingsarbeidet som ligger foran oss. I tillegg er ikke alle rammereduksjoner tatt ut i 2014, og flere av de store avdelingene går dermed inn i 2015 med et for høyt driftsnivå. Det tilkommer at en nærmer seg en grense for hva driften kan tåle med dagens driftsstruktur.

Dette tar budsjettforslaget hensyn til på tre hovedmåter:

1. Omstillingsoppgaven er fordelt på rammeområdene for hele økonomiplanperioden.
2. Realisme og konsekvensbeskrivelse – strukturelle endringer for varige rammereduksjoner
3. Størrelse på netto driftsresultat i hele planperioden som etablerer økonomisk buffer i omstillingsarbeidet og gir økt handlefrihet til å ta nødvendige investeringer

Rana kommune står ved inngangen til 2015 i situasjonen som beskrevet i fjorårets budsjett-dokument:

- Kan levere velferdstjenester til innbyggerne i Rana innenfor en inntektsramme på 1,8 mrd. kr
- Har høyere driftsinntekter enn sammenlignbare kommuner, noe som i utgangspunktet skal tilsi flere og bedre velferdstjenester enn andre

Men samtidig for Rana:

- Kan sammenligne seg med andre kommuner (KG 13) og konstatere at andre leverer de statlig definerte velferdstjenestene til en lavere kostnad
- Har husholdert slik at det er et etterslep på vedlikehold av realkapital på opp mot 1 mrd. kr.
- Har levd på forskudd med inntektsføring av premieavvik
- Har ikke tatt omstruktureringer i tide
- Har lav økonomisk buffer i disposisjonsfond
- Har utsatt å etablere et bærekraftig driftsnivå og som følge av dette har ubalansen i økonomien vokst

Konsekvenser:

- Må redusere driften med 128 mill. kr i planperioden 2015-2018. Dette resulterer i redusert nivå/omfang av velferdstjenester
- Har strukturelle utfordringer i omstillingsarbeidet
- Har identifisert første delen av oppgaven gjennom forslag til konkrete tiltak i 2014 og 2015.
- Arbeider videre med omstillingstiltakene for resten av økonomiplanperioden samtidig som løpende drift skal ivaretas
- Forankrer omstillingsarbeidet i hele organisasjonen via linjeledelsen

Budsjett og økonomiplan bygger på de forutsetninger og bevilgninger som kom gjennom Kommuneproposisjon for 2015, forslag til Statsbudsjett 2015, anbefalinger gitt fra KS, vedtak i økonomiplan 2014-2017, samt egne analyser av Rana kommunes økonomiske tilstand.

INNRETNINGEN I ØKONOMIPLANEN

Økonomiplanen er en overordnet økonomisk plan for kommende fireårsperiode. Den er forutsatt å være et politisk strategisk verktøy som skal bidra til en kommunal drift preget av langsiktighet og forutsigbarhet. Derigjennom skal den sikre kostnads-effektive tjenester til kommunens innbyggere.

Økonomiplanen har sin basis i vedtatt årsbudsjett for inneværende år (2014) og første år i planen er kommende årsbudsjett (2015). I årsbudsjettet vedtas de budsjettmessige bevilgninger ut fra politiske prioriteringer og hva som er påregnelige utgifter og inntekter i budsjettåret. Økonomiplanen omfatter drift og investering og angir retning.

Statsbudsjettet og demografi-prognoser er sentrale elementer i framskriving av inntektsrammen i fire-årsperioden.

Målet er at økonomiplanen skal legge grunnlaget for en kommuneøkonomi med handlefrihet, langsiktighet og økonomisk soliditet

Prosess

Årets budsjett og økonomiplanprosess følger i hovedtrekk samme aktivitetsplan som ble etablert for 2 år siden.

Samkjøring

Fra 2012 ble budsjett og økonomiplanarbeidet samkjørt i en prosess. Denne prosessen ble evaluert i ettertid, og erfaringene var overveiende positive.

Involvering

Det er i år som i fjor lagt opp til utstrakt involvering av både ansatte og folkevalgte. Konkret innebærer dette at det er gjennomført to budsjett- og økonomiplan-samlinger. Politisk involvering er ivarettatt ved at formannskapetets medlemmer samt gruppeledere for partiene, utvalgsledere samt kontrollutvalgsleder ble invitert. Ansatte har vært representert ved hovedtillitsvalgte og hovedverneombud. Det avholdes 4. november informasjonsmøte om budsjett- og økonomiplan i Kommune-styresalen. Dette møtet er forhåndsannonisert i lokalmedia. Administrasjonen vil i tillegg være disponibel for å presentere budsjett- og økonomiplanforslaget i aktuelle fora frem mot behandling i Formannskapet 2. desember 2014.

Økonomisk opplegg i perioden

Rana kommune er inne i en langsiktig omstilling som gir kommunen utfordringer den tidligere ikke har stått ovenfor. Omstillingsløpet som startet i 2013, vil ved utgangen av 2018 utgjøre nærmere 200 mill. kr., tilsvarende om lag 15 prosent reduksjon i driftsnivået. Innretningen i økonomiplanen er naturlig nok preget av siktemålet om en bærekraftig drift.

Omstillingen skjer i en omskiftelig tid med store statlige reformer som kommunereform og bebudet endring i inntektssystemet fra 1.1.2017. Det er for tidlig å behandle disse reformene i årets økonomiplanrullering så lenge de ikke har noe konkret uttrykk.

Tabell 1. Drivere omstillingsbehov

	2015		2018	
	Mill kr	andel i %	Mill kr	andel i %
Pensjonskostnader	13,4	36	42,0	33
Frie innt./nye oppg. Statsbudsj.	10,3	28	-2,1	-2
Demografi/nye brukere	7,3	20	33,0	26
NDR	6,0	16	18,0	14
Drift	2,9	8	19,0	15
Renter/avdrag	0,4	1	21,1	16
Finans	-3,0	-8	-2,7	-2
	37,3	100	128,3	100

Omstillingsbehovet skyldes at veksten i utgifts-behovene er større enn inntektsveksten. De statlige overføringene dekker ikke økte kostnader knyttet til pensjon, demografi/nye brukere og til nødvendige investeringer som kompensasjon for etterslep på vedlikeholdet av realkapitalen. I tillegg må det skapes grunnlag for økt driftsresultat for å forbedre kommunens handlingsrom og soliditet. Driverne er behørig omtalt senere i dokumentet.

Tabell 2. Fordeling rammereduksjoner

	Budsjett 2014	2015	2016	2017	2018	SUM	Sum red.
Støttetjenester	96 947	-2 552	-2 856	-2 369	-987	-8 764	-9,0 %
RKK Rana	1 747	-34	-39	-32	-13	-118	-6,8 %
Skole	259 017	-7 850	-8 784	-7 286	-3 036	-26 956	-10,4 %
PPT	7 655	-234	-261	-219	-89	-803	-10,5 %
Barnehage	165 256	-3 603	-4 032	-3 345	-1 394	-12 374	-7,5 %
Helse og sosial	229 957	-6 365	-7 122	-5 908	-2 462	-21 857	-9,5 %
NAV kommune	46 291	-1 524	-1 705	-1 415	-590	-5 234	-11,3 %
Omsorg	293 916	-7 359	-8 235	-6 831	-2 847	-25 272	-8,6 %
Kultur	35 373	-1 151	-1 288	-1 069	-445	-3 953	-11,2 %
Teknisk	172 683	-5 914	-6 617	-5 489	-2 288	-20 308	-11,8 %
Kirkelig fellesråd	15 753	-768	-860	-713	-297	-2 638	-16,7 %
	1 324 595	-37 354	-41 799	-34 676	-14 448	-128 277	-9,7 %

Rammereduksjoner på 128,3 mill. kr. er fordelt for hele perioden som en avdelingsvis årlig rammereduksjon. Det finnes neppe noen modell for fordeling av en slik oppgave som treffer slik at det oppleves som riktig for alle tjenesteområdene. Fordelingen har sin basis i at Rana kommune via et høyere inntektsgrunnlag enn sammenlignbare kommuner, har kunnet etablert et høyere utgiftsnivå på alle kommunens tjenesteområder.

70 prosent av rammereduksjonene fordeles ut fra relativ størrelse til avdelingen – et likt prosent nedtrekk. Forutsetningen her er at merinntekten historisk er brukt noenlunde likt på tjenesteområdene og at reversering i form av rammereduksjoner kan skje på samme måte.

Denne likebehandlingen er kombinert med en skjevfordeling ved at 30 prosent fordeles ut fra avdelingens andel av merforbruket i KOSTRA sammenligning

Rana kommune drifter sine tjenester 113 mill. kr. over gjennomsnittet i KG 13 (2013-regnskapet). Dette viser et mulig effektiviseringspotensial gitt at behovsprofilene er lik med snittet i KG 13. Områder med store KOSTRA-avvik får da en større forholdsmessig andel i rammereduksjonene. I overnevnte tabell fremgår samlet rammereduksjon for perioden og hva reduksjonen utgjør i prosent for de enkelte avdelinger.

Når rammereduksjonene er fordelt for hele perioden, gis avdelingene en økt mulighet til å planlegge og drifte langsiktig. Det er også en forutsetning for at grep kan tas i tide. Det er ikke mulig å håndtere den situasjonen kommunen er i med kortsiktig årsbudsjettfokus. Det langsiktige perspektivet – og til og med kanskje et lengre perspektiv ut over planperioden – er helt nødvendig for at omstillingen skal bli vellykket.

Omstillingen innebærer en stor utfordring for organisasjonen som må endre sin plantilnærming ganske drastisk. Organisasjonen er i utgangspunktet ikke spesielt rigget for oppgaven. Den er orientert mot løpende drift, det å levere velferdstjenester, ikke til å drive endringsarbeid. Oppgaven er også av et slikt omfang at det kreves store grep, også grep som vil være av overordnet, sektorovergripende karakter. Selv om omstillingsarbeidet skal være forankret i linja, vil det kreves en overordnet styring og ledelse. Den politiske forankringen er helt avgjørende.

Risikoen i økonomiplanen ligger fremst i kvaliteten og realismen i de omstillingstiltakene som lanseres for perioden. Etter snart to år inn i omstillingsløpet, nærmes smertegrensen av hva driften kan tåle innenfor dagens driftsstruktur. Etter hvert som oppgaven spisser seg, må det inn tiltak som leverer økonomisk stort. Det er de store strukturelle grepene som etterspørres for å kunne lande omstillingsoppgaven.

Det økonomiske opplegget i planen som inntektsforutsetningene mv. er utarbeidet og kvalitetssikret på samme måte som tidligere år. Netto driftsresultat styrkes i planperioden. Dette både for å ha en motvekt til risikoen som ligger i omstillingsarbeidet og for planmessig å øke soliditeten på fondssiden med et disposisjonsfond som nærmer seg nivået i KG 13.

Investeringsplanen er ekspansiv med viktige investeringsprosjekt innen skole, helse- og sosial og omsorg. Investeringsvolumet i 2015 er det høyeste noensinne og passerer en halv milliard kroner.

Nedenfor følger en faktaboks som viser noen viktige nøkkeltall i økonomiplanen. Det vises eller til detaljert informasjon senere i dokumentet.

Tabell 3. Fakta om budsjett og økonomiplan 2015-2018

	2015	2018
Brutto driftsinntekter	-1 843 mill	-1 864 mill
Omstillingsbehov	-37 mill	-128 mill
Omst.behov i prosent av tjenesteproduksjon	-2,8 %	-9,7 %
Driftsrammer tjenesteprod.	1 307 mill	1 257 mill
Lønnsutgifter	991 mill	962 mill
Omsts.behov omgjort i årsverk	-50 år ¹⁾	-165 år ^v
Antall faste årsverk	1 776	
Brutto driftsresultat (BDR)	-52 mill	-87 mill
Netto driftsresultat (NDR)	-43 mill	-56 mill
NDR i pst av driftsinntektene	2,3 %	3,0 %
Avs. disp.fond næring (akk.tall)	-53 mill	-74 mill
Investeringsramme (2018 samlet for perioden)	541,6 mill	1 314,4 mill
Investering i prosent av driftsinnt.	29,3 %	6,1 %
Netto lånegjeld i kr. pr innbygger	50 727	58 079
Netto renter og avdragsutgifter i prosent av brutto driftsinntekter	3,52%	4,63%
Fondsutvikling	377,3 mill	532,7 mill
Lønns- og prisstign. 2014-2015	3,0 %	

1) Reduserte årsverk illustrerer omstillingsoppgaven omdefinert i årsverk

LOVGRUNNLAG

Økonomiplan

Rådmannen finner innledningsvis grunn til å understreke økonomiplanen sin juridiske status med hensyn til balansering og behandling. Dette fremkommer av KommuneLOven § 44:

1. Kommunestyret og fylkestinget skal en gang i året vedta en rullerende økonomiplan.
2. Økonomiplanen skal omfatte minst de fire neste budsjettår.
3. Økonomiplanen skal omfatte hele kommunens eller fylkeskommunens virksomhet og gi en realistisk oversikt over sannsynlige inntekter, forventede utgifter og prioriterte oppgaver i planperioden. Planen skal være satt opp på en oversiktlig måte.
4. I økonomiplanen skal det for hvert enkelt år økonomiplanen omfatter, anvises dekning for de utgifter og oppgaver som er ført opp, jf. § 46 nr. 6.
5. Planer som omfatter avgrensede deler av kommunens eller fylkeskommunens virksomhet, skal integreres i økonomiplanleggingen og bruken av midler innarbeides i planen.
6. Kommunestyret og fylkestinget vedtar selv økonomiplanen og endringer i denne. Vedtaket treffes på grunnlag av innstilling fra formann-

skapet eller fylkesutvalget. Ved parlamentarisk styreform skal rådet avgi innstilling som nevnt.

7. Innstillingen til økonomiplan, med de forslag til vedtak som foreligger, skal legges ut til alminnelig ettersyn minst 14 dager før den behandles i kommunestyret eller fylkestinget. Dette gjelder likevel ikke ved innstilling som gjelder endringer i økonomiplanen.
8. Økonomiplanen og endringer i denne oversendes departementet til orientering.

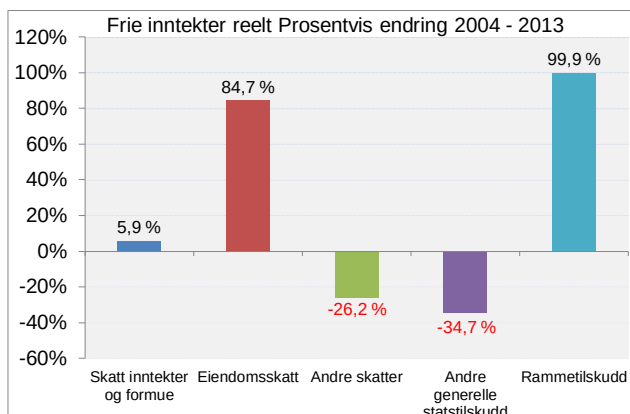
Budsjett

Årsbudsjettet er et bevilgningsvedtak, og dermed en bindende plan for kommunens midler og anvendelsen av disse i budsjettåret. Kommunen kan ikke foreta utbetalinger eller pådra seg utgifter i året ut over de bevilgninger som er fastsatt i årsbudsjettet for budsjettåret, med unntak av eventuelle rettslige forpliktelser. Kommunestyrets bevilgninger i budsjettet er bindende for underordnede organer. Budsjettet skal være realistisk og fastsettes på grunnlag av de inntekter og utgifter som kommunen kan forvente i det aktuelle budsjettåret.

ØKONOMISK SITUASJON

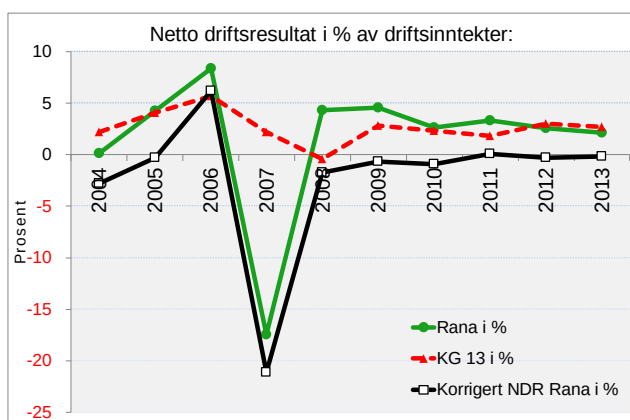
Kommunaløkonomisk analyse

Figur 1. Frie inntekter

Det har vært en reell vekst i frie inntekter i perioden fra 2004 til 2013. Denne kan tilskrives nye oppgaver, systemendringer og innlemminger, jf. barnehagetilskuddet fra 2011. Eiendomsskatten som finansieringskilde for kommunale driftsoppgaver har fått økt betydning i perioden.

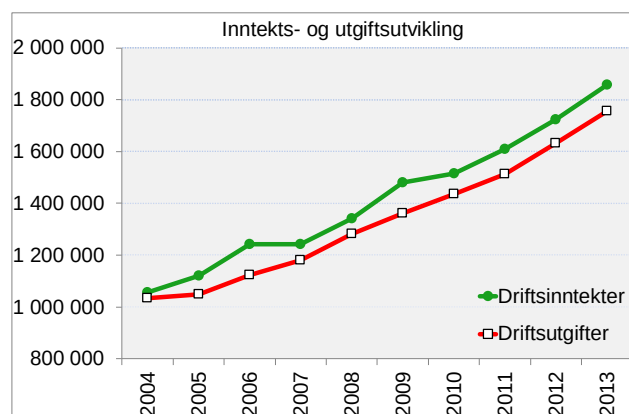
Figur 2. Handlefrihet

Netto driftsresultat (NDR) må korrigeres for premieavvik og momskompensasjon på investeringer for å gi et bilde av kommunens handlefrihet. Korrigert NDR i 2013 er minus 3,4 mill. kr., eller -0,3 prosent. NDR har de to siste årene vært fallende sammenlignet med KG 13.

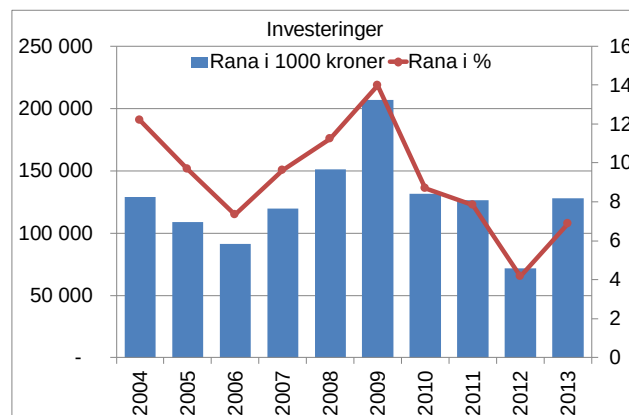
Netto driftsresultat bør stabiliseres på rundt 3 prosent av sum driftsinntekter for å møte framtidige utfordringer i kommunen. 3 prosent utgjør 55,3 mill. kr., og resultatet for Rana i 2013 er altså 58,7 mill. kr dårligere. Korrigeres det i tillegg for engangsinntekten på eiendomsskatt blir avviket i forhold til måltallet på 3 prosent rundt 68,0 mill. kr.

Figur 3. Inntekts- og utgiftsutvikling

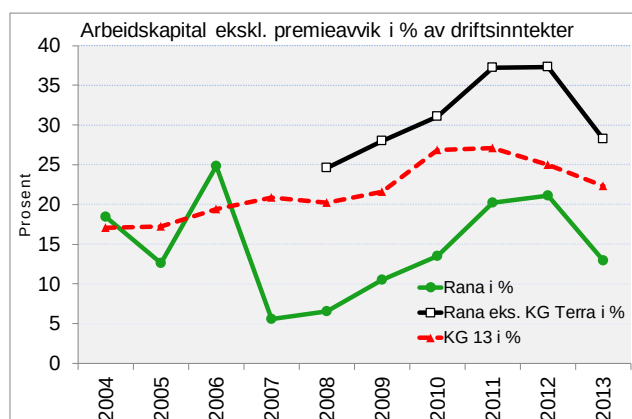
Det er en sentral forutsetning at det er balanse mellom utgifts- og inntektsvekst i en kommune for å få en tilfredsstillende utvikling av økonomien. For perioden sett under ett har den nominelle inntektsveksten vært 75,7 prosent, mens utgiftsveksten har vært 69,8 prosent. Korrigert for premieavvik og momskompensasjon fra investeringer brukt i drifta, fremgår en mer lik vekst mellom utgifter og inntekter som underbygger at kommunen løpende tilpasser utgiftene til inntektsgrunnlaget.

Figur 4. Investeringer

Investeringsvolumet i Rana kommune har i perioden 2004-2013 gjennomgående vært lavere enn i sammenligningskommunene. I denne perioden har det gjennomsnittlig blitt investert 126,3 mill. kr. årlig. Kommunen har fra 2006 hatt lavere netto lånegjeld i prosent av driftsinntekter enn gjennomsnittet i KG 13. Kommunen er likevel sårbar for endringer i rentenivået, spesielt i en situasjon med svekket likviditet.

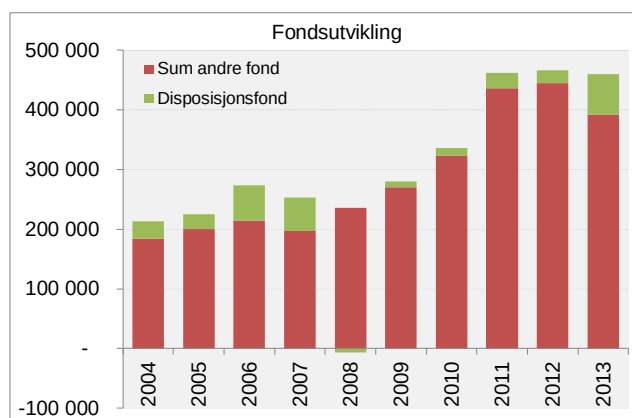
Figur 5. Likviditet

Den langsiktige likviditeten ligger noe under måltallet på 2 fra 2007, mens den kortsiktige likviditeten synes å ha en tilfredsstillende utvikling i kommunen fra 2009, men med noe fall i 2013.

Arbeidskapitalens driftsdel sin negative utvikling fra 2007 kan forklares med oppbygging av premiefond i DnB. Belastningen i økonomien framover vil bli tyngre når amortiseringen øker og premieavviket avtar. Dette innebærer at kommunen må tilpasse tjenestetilbudet og styre den samlede utgifts-utviklingen i forhold til dette.

Figur 6. Fond

Det har samlet sett vært en god oppbygging av fond i perioden fra 2004, selv om en betydelig del er bundne fond. Imidlertid er de ubundne fondene som kan benyttes til drift betydelig lavere enn gjennomsnittet i KG 13 (reelt 108 mill. kr. lavere). Dette er bekymringsfullt i en større omstillings-prosess. Kommunen bør ha som mål å øke disposisjonsfondet de neste årene ved å forbedre netto driftsresultat.

Status regnskap

Rana kommune gjorde opp 2013 med et regnskapsmessig mindreforbruk. Avdelingene derimot hadde budsjettoverskridelser på 11,8 mill. kr.

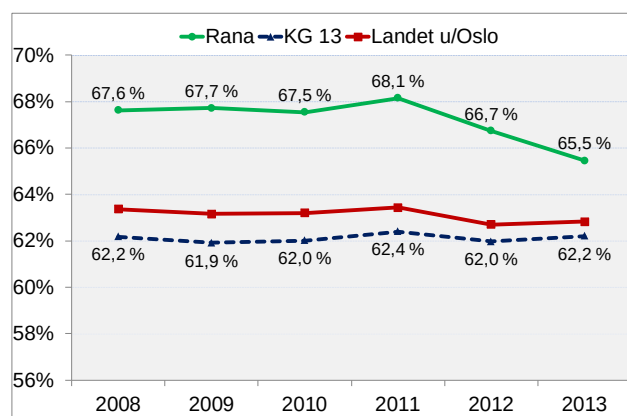
Dette er bekymringsfullt da flere av avdelingene har hatt budsjettoverskridelser over flere år, og dette videreføres i 2014. Det tar lengre tid å iverksette driftsreduksjoner enn årsbudsjettet forutsetter.

Måloppnåelse på økonomiområdet blir stadig vanskeligere etter hvert som rammene blir strammere. Som forklaring til at Rana kommune har lyktes på dette området, er det nærliggende å trekke fram praksis med rammestyring kombinert med rette holdninger og lojal kultur. Det er viktig når kommunen står overfor store økonomiske utfordringer å beholde disse positive elementene i driftsorganisasjonen.

Analysene for 2. tertial 2014 tilsier et tosfret merforbruk over drift på året. Det vurderes ikke som tilrådelig å kjøre rammereduksjoner som flate prosentuelle kutt over flere nye år.

Lønnsandel

Figur 7. Lønnsandel 2008-2012

Figuren viser kommunenes brutto lønnsutgifter i prosent av driftsutgifter. Driftsutgiftene er korrigert for avskrivninger og arbeidsgiveravgift. Lønnsutgiftene er korrigert for arbeidsgiveravgift. Rana har en lønnsandel i 2013 på 65,5 prosent. Landet uten Oslo samt KG 13 har en lønnsandel på henholdsvis 62,8 prosent og 62,2 prosent.

Differansen i Rana kommunes andel lønnsutgifter i 2013 sammenlignet med KG 13, tilsvarer 55,0 mill. kr., eller rundt 100 årsverk.

Reduksjonen i andel lønnsutgifter fra 2012 til 2013 skyldes i hovedsak reduksjon i lønnsutgifter knyttet til rammereduksjoner.

Staten finansierer ikke differansen i lønnsandel i forhold til landet gjennom inntektssystemet, slik at Rana må dekke deler av den årlige lønnsveksten på andre måter.

KOSTRA

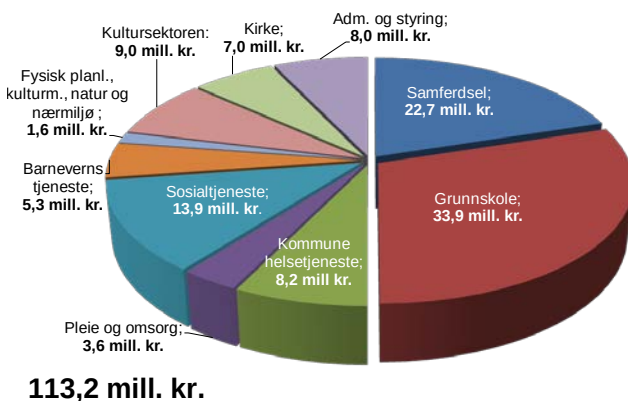
KOSTRA står for Kommune-Stat-Rapportering og ble startet som et prosjekt i 1995 med formål å samordne og effektivisere all rapportering fra kommunene til staten, samt å sørge for relevant styringsinformasjon om kommunal virksomhet, måle ressursinnsats, prioritering og måloppnåelse i kommuner, bydeler og fylkeskommuner. Fra 2001 var alle kommuner og fylkeskommuner med i KOSTRA.

KOSTRA nøkkeltall er ingen fasit for å identifisere områder hvor ressursbruken kan endres, men er en indikator som viser forskjellen i ressursbruk mellom kommunene og sier lite om hva som ligger bak, dette må kommunene selv analysere.

Rana kommune er plassert i KOSTRA-gruppe 13 (KG 13) som defineres som "store kommuner utenom de fire største byene". KOSTRA gruppen består av 45 kommuner med innbyggertall mellom 21 000 og 118 000.

Rana kommune har årlige ekstrainntekter i form av Nord-Norge-tilskudd, konsesjonsavgift, konsesjonskraft og eiendomsskatt fra kraftproduksjon samt redusert arbeidsgiveravgift i forhold til de fleste andre kommunene i KG 13. Disse merinntektene disponeres i hovedsak til tjenesteproduksjon og vises ved at Rana har høyere netto driftsutgifter på prioriterte områder.

Figur 8. Differanse i netto driftsutgifter Rana/KG 13

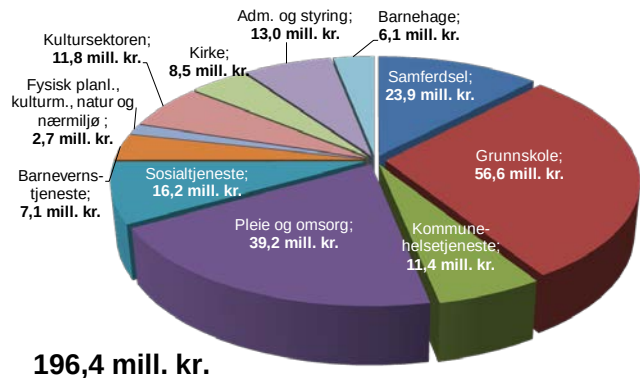

Figuren viser differansen ned til KG 13 basert på regnskapstall for 2013. Samlet var netto driftsutgifter i 2013 på disse tjenesteområdene 113,2 mill. kr. høyere enn snittet i KG 13. Tas samtlige tjenesteområder i kommunen med, er netto driftsutgifter i Rana 109,7 mill. kr. høyere enn gjennomsnittet i KG 13.

42 av 45 kommuner i KG 13 har en arbeidsgiveravgift på 14,1 prosent. Figuren under viser differansen ned til KG 13 dersom Rana hadde hatt

tilsvarende sats på 14,1 prosent for arbeidsgiveravgift.

Figur 9. Differanse i netto driftsutgifter Rana/KG 13 korrigert for AGA

Sammendrag KOSTRA

Nøkkeltallene viser at Rana har høyere inntekter og utgifter i forhold til gjennomsnittet i KG 13 og brukte i 2013 109,7 mill. kr. mer til tjenesteproduksjon målt i netto driftsutgifter. Kommunen har dermed et gunstig utgangspunkt for å kunne tilrettelegge for et høyt tjenestetilbud av god kvalitet.

Politiske vedtak ligger bak ulike prioriteringer til ressursbruk. Geografiske, demografiske, sosiale eller samfunnsstrukturelle forhold kan gi store utslag som utløser større eller mindre ressursbruk på enkeltområder. I Rana virker flere av disse faktorene inn på tjenesteproduksjonen. Rana er stor i utstrekning noe som fører til en viss spredning av befolkningen. Det kan skape et økt behov for tjenester i nærheten av befolkningen, som grunnskoler, sykehjem, barnehager med mer.

Rana har en høyere andel av befolkningen over 67 år som medfører større utgiftsbehov til pleie og omsorg. Samfunnsstrukturelle og sosiale forhold har ført til en større andel uføretrygdde, sosialhjelpsmottakere og andel barn med barnevernstiltak. Slike forhold er historisk betinget og er vanskelig å endre på kort sikt.

Nøkkeltallene viser at større ressursbruk på noen tjenesteområder har ført til høyere dekningsgrad og bedre kvalitet enn i KG 13. Dette vises spesielt innenfor tjenesteområdene pleie og omsorg, barnehage og kommunehelse.

I forhold til grunnskole handler det om struktur. Rana har mange skoler og små klasser. Samferdsel er et område Rana har høy ressursbruk på, men hovedårsaken er flere kilometer med kommunal vei.

På kultursektoren har Rana høye utgifter til leie av bygg, samt at kommunen er vertskommune for regionteater.

Kommunebarometeret 2014

Barometeret er utarbeidet av Kommunal Rapport. Hensikten er å gi et oversiktlig bilde av hvordan kommunens nøkkeltall er, i forhold til resten av Kommune-Norge. Barometeret tar utgangspunkt i SSBs rapportering i KOSTRA.

Kommunebarometeret er en rangering, ikke en vurdering om tjenesten fortjener stempel god nok eller ei. For en vanlig kommune er det helt naturlig å ha omtrent like mange gode som dårlige plasseringer på tabellene. Der man kommer dårlig ut, kan det likevel være naturlig å tenke at det kan være noe å hente.

Tabell 4. Rangering Kommunebarometeret 2014

	2010	2011	2012	2013	2014
Totalt	121	191	235	307	239
I fylket	8	20	14	24	14
I kommunegruppa	18	18	32	33	33
Korrigert inntekt (KI)	103,4	103,4	102,1	104,3	103,7
Rangering KI	194	194	193	166	183

Rana havner omtrent på midten av totaltabellen. Det er gjort enkelte endringer i metoden, med noen nye nøkkeltall. Det viktigste er at korrigert inntekt teller noe mer enn tidligere, endringene har samlet sett ingen særlig betydning for Rana.

Tabell 5. Plassering Kommunebarometeret 2014 målt mot kommunegruppe

	Vekt (%)	2010	2011	2012	2013	2014
Grunnskole	20	29	30	37	39	39
Eldreomsorg	20	10	8	16	20	8
Barnevern	10	16	21	10	14	24
Barnehage	10	22	8	13	6	3
Helse	7,5	20	12	29	25	26
Sosial	5	22	20	32	27	18
Kultur	2,5	5	12	7	14	13
Økonomi	10	22	21	25	18	11
Enhetskostnader	5	11	14	11	12	14
Nærmiljø og klima	2,5	37	35	36	34	8
Saksbehandling	2,5	9	12	17	15	3
Vann, avløp og renovasjon	2,5	3	10	10	6	5
Brukerperspektiv	2,5	26	27	27	30	31

I en middels kommune vil det være omtrent like mange gode som dårlige plasseringer. Rana har plasseringer på øvre halvdel innen kategorier som samlet utgjør litt over 50 prosent av barometeret. Men det er få plasseringer helt i toppen, samtidig som både grunnskole og helse trekker til dels kraftig ned. Dermed blir det en profil som er litt under middels samlet sett, og en plass like under midten av tabellen. Et pluss er at Rana får en bedre plassering innen økonomi enn tidligere.

Om Rana kommune måles mot egne nøkkeltall ett år tidligere, er det forbedring på 44 prosent av nøkkeltallene.

Hovedutfordringer og konklusjoner

- Prestasjonene i skolen er fra middels på en del nasjonale prøver til godt under middels.
- Færre gamle får bistand, men de får langt mer hjemmesykepleie.
- Bemanningen i barnevernet øker, men det er langt flere fristbrudd enn tidligere
- Korrigert netto driftsresultat er fortsatt svakt, men i alle fall i pluss, og gjeldsgraden er ganske lav
- Hjemmetjeneste, sykehjemsplasser og barnevern framstår som billig drevet per plass

OVERORDNET STRATEGISK PLANLEGGING

Planstrategi

I Plan- og bygningsloven gjeldende fra 2009 er det i Kap.10 bestemt at kommunestyret minst en gang i valgperioden og senest innen et år etter konstituering skal utarbeide og vedta en kommunal planstrategi. Planstrategien bør inneholde en drøfting av kommunens strategiske valg knyttet til samfunnsutvikling. Herunder langsiktig arealbruk, miljøutfordringer, sektorenes virksomhet og en vurdering av kommunens planbehov i valgperioden.

Ved behandlingen skal kommunestyret ta stilling til om gjeldende kommuneplan eller deler av denne skal revideres, eller om planen skal videreføres uten endringer. Kommunestyret kan herunder ta stilling til om det er behov for å igangsette arbeid med nye arealplaner i valgperioden, eller om gjeldende planer bør revideres eller oppheves.

Rana kommunes Planstrategi for valgperioden 2012–2015 ble vedtatt som K.sak 91/12 i møte 4.9.2012. Saken inneholdt et notat som redegjorde for drøftingstema slik loven bestemmer og en oversikt over kommunens gjeldende overordnede og strategiske planer. En liste med tidfestede prioriterte strategiske og overordnede planoppgaver i perioden var pkt.1 i vedtaket.

Nye reguleringsplaner utarbeides etter behov knyttet til kommunens handlingsplaner og investeringer i perioden. Loven pålegger også kommunen å ta stilling til og eventuelt behandle private reguleringsplanforslag. Utgangspunkt og ramme for reguleringsplanarbeid er kommuneplanens arealdel og gjeldende kommunedelplaner (Mo og omegn, Byutviklingsplan med flere).

Kommunestyrets vedtak om planstrategi er som følger:

1. Kommunestyret fastsetter vedlagte «*Rådmannens forslag til prioritering av planarbeid i perioden 2012-2015*» som planstrategi for Rana kommune i kommunestyreperioden
2. Kommuneplanens samfunnsdel (KPS) rulleres så tidlig som mulig i perioden gjennom en forenklet prosess innenfor lovens rammer. Intensjonen er at KPS skal gi mål og retning for all planlegging i kommunen
3. Rullering av Kommunedelplan Mo og Omegn (delplan kommuneplanens arealdel) i gangsettes straks og prioriteres. Vurdering og eventuell endring av sentrumsavgrensning for detaljhandel som ble bestemt i Kommunedelplan Byutvikling behandles som deltema i Kommunedelplan Mo og Omegn
4. Pågående rullering av Kommuneplanens arealdel utenom sone Mo og omegn fullføres
5. Det skal startes et arbeid for fastlegging av all framtidig infrastruktur i Rana kommune. All arealdisponering skal ta hensyn til behovet for å etablere framtidsrettede samferdselsløsninger
6. Rådmannen bes å fremskynde arbeidet med utarbeidelse av strategisk næringsplan ved å engasjere Rana Utviklingsselskap AS. Rådmannen bes å ivareta hensyn til nødvendig politisk og administrativ involvering samt øvrige næringsinteresser gjennom bestillingen til selskapet. Det forutsettes at oppdraget kan løses innenfor gjeldende avtale og honorarramme med selskapet

Planoppgaver i pkt. 1 og presisert i pkt.3, 4 og 6 pågår med de prosesser som loven krever og kommenteres nærmere senere.

Systemansvar og oppfølging vedtak planstrategi

Systemansvaret for den strategiske planlegginga ble i 2010 gjennom nedlegging av utviklingsavdelingen flyttet fra rådmannen til teknisk avdeling. Dette skjedde uten at en sikret at nødvendige ressurser og kompetanse ble tilført avdelingen. Rådmannen har satt i gang et arbeid for å avklare framtidig systemansvar og ressursbehov til dette viktige arbeidet.

Når status i forhold til oppfølging av planstrategien nå oppsummeres, erkjennes det at så langt i perioden har det ikke vært kapasitet til å sette i verk rullering av kommuneplanens samfunnsdel (strategisk del) som bestemt i pkt.1 og pkt.2 i planstrategivedtaket.

Kommunedelplan for Mo & Omegn ble vedtatt av kommunestyret i juni 2014 (K.sak../2014) mens det fortsatt gjenstår en del arbeid før kommuneplanens arealdel utenfor sentrum kan sluttbehandles. Pkt. 5 i kommunestyrets vedtak – «fastlegging av all framtidig infrastruktur» - forutsettes fulgt opp som del av den løpende kommuneplanlegginga.

Strategisk næringsplan ble vedtatt av kommunestyret i 2014 som resultat av en prosess med bred involvering ledet av Rana Utviklingsselskap AS.

Planen er å ha forslag til handlingsprogram ferdig til behandling i kommunestyret i 2015.

Kommuneloven forutsetter at kommunestyret skal vedta ny planstrategi i løpet av 1. året etter konstituering, dvs. at neste mulighet blir i løpet av 2016. Arbeidet må bygge på konklusjoner ut fra en intern evaluering av overordnet planarbeid inneværende periode. Da får kommunestyret mulighet til å vurdere hvilke planoppgaver som skal prioriteres.

Kommuneplan for Rana 2006-2016

I arbeidet med økonomiplan 2015–2018 er det derfor «Kommuneplan for Rana 2006–2016 Strategisk del», vedtatt 22.5.2007 som er utgangspunktet. Kommuneplanen inneholder visjoner for kommunen/byen samtidig som den angir overordnede mål for samfunns-, areal- og tjenesteutvikling. Kommuneplanen skal ha en handlingsdel som angir hvordan planen skal følges opp de fire påfølgende år som skal revideres årlig. Økonomiplanen etter kommuneloven § 44 kan inngå i handlingsdelen. I Rana mangler økonomiplanen en slik handlingsdel.

Kommuneplanen har 12 innsatsområder med tilhørende mål og strategier:

- Samfunnsutvikling
- Miljø- og kulturminnevern og bærekraftig utvikling
- Arealutvikling
- Næringsutvikling
- Nyskaping
- Kunnskap
- Tjenester og livskvalitet
- Mo i Rana som regionsenter
- By- og bydelsutvikling
- Infrastruktur
- Samfunnssikkerhet
- Arbeidsgiverpolitikk – organisasjon og ledelse

Visjon for Rana kommune

Frodige Rana - Motor for regional vekst og utvikling

Rana skal bli et sted preget av nyskaping, vekst og utvikling. Det skal legges opp til en politikk for nærings- og samfunnsutvikling med formål å skape flere arbeidsplasser og et økt antall innbyggere. Visjonen er 5 000 flere innbyggere innen 2030 i et attraktivt regionsenter som bidrar til en positiv utvikling på Helgeland.

Mennesket og dets forhold til miljøet skal stå i sentrum i en bærekraftig utvikling. Det skal tilrettelegges for mangfoldig kulturell virksomhet og opplevelser som styrker samhold og fellesskap på en inkluderende og positiv måte. Kunnskap om lokalhistorie og ivaretagelse av kulturminner skal gi identitet og tilhørighet.

Befolkningen skal føle seg trygge og de skal trives. Rana skal være et sted der folk ønsker å bo og vil flytte til. Kommunen skal fremstå som et moderne, trivelig og attraktivt flerkulturelt samfunn.

Innbyggerne skal ha tillit til Rana kommune som servicevennlig tjenesteprodusent, samfunnsutvikler og forvalter av et åpent, levende og engasjerende lokaldemokrati. Rana kommune skal med effektiv ressursanvendelse produsere og levere gode tjenestetilbud og være konkurransedyktig i produksjon av offentlige tjenester.

Visjon for byen Mo i Rana

Mo i Rana - byen du blir glad i

“Polarsirkelbyen” er også en viktig del av Ranas identitet. Det gir stedstilhørighet og inngår som en viktig del av kommunens profil. Polarsirkelen er kommunens sterkeste merkevare.

Kommunen har oppgaver ut over rollen som produsent av tjenester, forvalter av lovverk og iverksetter av statlig politikk. Samfunnsutvikling er eget satsingsområde i kommuneplanen, og en rekke av satsingsområdene med tilhørende mål og strategier fokuserer også på kommunens utviklerrolle. Denne rollen har oppmerksomhet og stilles store forventninger til. Kommunen bør styrke sin samfunnsrolle ved å utvikle medvirkning og å stimulere til nye former for lokale partnerskap og samarbeid.

Kommuneplanens arealdel

Kommuneplanens arealdel er i Rana Kommune todelt. Kommuneplanens arealdel utenom sone Mo og Omegn er fra 2004. Revisjon av denne har pågått noe til og fra, gjennom flere år, jf. pkt. 4 i planstrategivedtaket. Arbeidet har måttet vike prioritert for løpende lovpålagt plansaksbehandling. Planutkast ble lagt ut til offentlig ettersyn våren 2013. Utkastet pådro seg både innsigelser og flere merknader, og må omarbeides før det må legges ut til nytt offentlig ettersyn. Administrasjonen valgte å prioritere arbeidet med Kommunedelplan Mo og omegn. Ny arealdel utenom sone Mo bør kunne sluttbehandles i løpet av første halvår 2015.

Delplan for Mo og Omegn omfatter sentrum med bydelene. I vedtak om planstrategi, jf. pkt.3, ble det ansett særlig presserende å få gjennomført rullering av denne. Planarbeidet foregikk gjennom hele 2013. Ny plan ble vedtatt i juni 2014 og omfattet deltema sentrumsavgrensning knyttet til rikspolitiske bestemmelser for detaljhandel.

Kommunedelplan Byutvikling

Kommunedelplan Byutvikling ble vedtatt av kommunestyret 18.9.2007. Planen er et verktøy i arbeidet for et attraktivt og levende bysentrum. Skal være en godt forankret plan med avklaringer på et overordnet strategisk nivå som skal gi forutsigbare rammebetingelser for næringsliv, grunneiere og investorer. Plansaker og enkeltsaker som forholder seg til målsettingene i planen skal ha kort saksbehandlingstid.

Planen fokuserer på syv delmål/satsingsområder. Det er knyttet strategier til disse satsingsområdene som anviser hvordan delmålene kan nås. Planen legges til grunn ved saksbehandling av planforslag og tiltakssøknader. Ressurssituasjonen gjør at det er vanskelig å tidfeste rulleringen.

Strategisk næringsplan

Kommuneplanen fra 2007 har mål og strategier for næringsutvikling og for nyskaping. I pkt. 6 i planstrategivedtaket ble det bestemt at Rana Utviklingsselskap AS innenfor rammen av gjeldende avtale engasjeres til å utarbeide strategisk næringsplan. Et bredt anlagt planarbeid ble gjennomført og planen vedtatt i desember 2013. Det arbeides med handlingsdelen som forutsettes klar til kommunestyrebehandling i 2015.

Status planarbeid 2014 jf. Planstrategi

- Kommuneplanens samfunnsdel er ikke igangsatt
- Arealdelen utenom sone Mo er under arbeid
- Kommunedelplan Mo og Omegn er vedtatt
- Kommunedelplan for fysisk aktivitet og naturopplevelse revidert februar 2013
- Boligpolitisk plan vedtatt. Arbeide med handlingsdel pågår i prosjektsamarbeid med Statens Husbank
- Landbruksplan. Revidering er ikke påbegynt
- Plan for sykkelvegnett i Mo i Rana, strategisk plan for aktiv transport i Rana vedtatt 17.06.13
- Lokal Agenda 21 - Revidering ikke påbegynt
- Strategiplan for kultur. Prosjekt oktober 2013 til april 2014 – under politisk behandling

- Strategisk næringsplan er vedtatt
- Strategisk plan for skole er vedtatt i 2013 og følges nå opp med en skolebruksplan i 2015
- Folkehelseplan. «Oversikt over helsetilstand og påvirkningsfaktorer i Rana kommune» vedtatt 07.05.13. Arbeid med kommunedelplan er igangsatt
- Rusmiddelpolitisk handlingsplan er under arbeid

Nye planoppgaver 2014-2016 jf. Planstrategi

- Rullering Klima og energiplan - igangsatt
- Rullering kommunedelplan for kulturminner, bygninger og andre anlegg – ikke påbegynt
- Strategiplan for eldreomsorg – «Framtidens omsorgstjeneste» – vedtatt juni 2014
- Trafikksikkerhetsplan – ikke påbegynt
- Miljø og næringstiltak i landbruket – ikke igangsatt
- Tiltaksplan for Ranfjorden. Oppfølging i samråd med Fylkesmannen i Nordland
- «Kommunedelplan eller fagplan for Transport og miljø». Lite sannsynlig at det er kapasitet til å igangsette et slikt arbeide i 2015

Realisering store prosjekter og utviklingsutfordringer

Da kommunestyret vedtok kommuneplanen i K.sak 20/07 22. mai 2007 ble det i 9. strekpunkt knyttet presiseringer til kommuneplandokumentet om utfordringer som skulle følges opp spesielt. Det er nok på sin plass å nevne at vedtaket ble gjort før Terrasaken var kjent.

Polarsirkelen Lufthavn

Flyplassen vil være den viktigste vekstimpulsen for regionen på kort og lang sikt og Samferdselsdepartementet har høsten 2014 gitt Avinor i oppdrag å planlegge ny flyplass på Hauan.

Kulturhus realiseres ikke i økonomiplanperioden.

Kunnskapssenter – Campus Helgeland

Ble tatt i bruk fra skoleåret 2013/2014.

Miljøutfordringer, luft, vann og teknologisk utvikling

Kommunens arbeid for redusert forurensning i vann og luft er intensivert. Miljøvernkontoret er styrket. Det rapporteres årlig på status og utvikling.

ØKONOMISKE DRIVERE

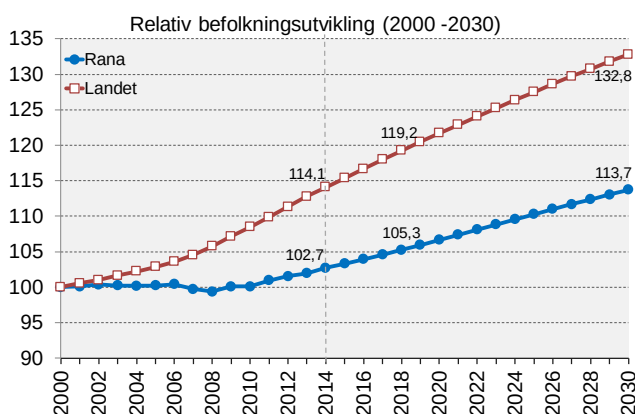
Rana kommune har gjennom flere år hatt et høyere inntektsnivå enn kommuner det er naturlig å sammenligne seg med. Forklaringen til dette ligger i all hovedsak i kraftrelaterte inntekter og Nord-Norge tilskudd. Dette har bidratt til at Rana har etablert et høyt nivå på kommunal tjeneste-produksjon. I årene etter Terra-tapene har kommunen langt på vei dekket inn tapene ved å gjennomføre reduksjoner i driftsbudsjettene. Områdene som i størst grad ble berørt i første fase, var administrative ressurser i teknisk administrasjon og i støttetjenester. I andre fase og med tyngde fra 2013 er det gjennomført reduksjoner også i den kommunale tjeneste-produksjonen.

Demografi og rammeoverføringer

Staten styrer kommunenes økonomi gjennom inntektssystemet hvor potensielle brukergrupper står sentralt. Det er tekniske beregninger som bestemmer hvordan rammetilskuddet skal omfordeles mellom kommunene. Det vises ellers til eget kap., *Demografiske rammer*.

I økonomiplanperioden er det estimert at ramme-overføring fra staten øker med 12,4 mill. kr. totalt i perioden. I hovedsak skyldes dette at befolkningsveksten i Rana endres ulikt i forhold til landet.

Figur 10. Relativ befolkningsutvikling (2000=100)

Figuren over viser at Ranas andel av befolkningen er avtakende i perioden. Den demografiske utviklingen utløser kostnader i henhold til lover og regelverk.

Investeringer – renter og avdrag

Forslaget til investeringsprogram er ekspansivt med en bruttoramme på over 1,3 mrd. kr i plan-perioden.

De største prosjektene er innenfor skole med 378 mill. kr. og omsorg med planer på totalt 456 mill. kr. Økningen i kommunens gjeld for å finansiere programmet utgjør brutto 704 mill. kr. Låne-opptaket medfører økte rente og avdragsutgifter med 41 mill. kr. 26,7 mill. kr av dette belaster driften direkte. Effekten av investeringsprogrammet og kommunens innlånsportefølje utgjør vel 16 prosent av omstillingsbehovet i økonomiplan-perioden.

Realkapital

I følge KS har høye investeringer de siste fem årene sterkt bidratt til redusert vedlikeholds-etterslep i kommunale bygg med nær 40 mrd. kr. Men utgiftene til det reduserte etterslepet er i stor grad skjøvet ut tid, siden investeringene i sektoren i økende grad er lånefinansiert. Det løpende vedlikeholdet er dessuten på et lavere nivå enn i 2008, og altfor lavt til å opprettholde dagens standard på bygningsmassen. Rana kommune har over år styrket den driftsmessige del av virksomheten ved hjelp av finansinntekter og forbruk av realkapital.

Det foreslås å økes bevilgningen til vedlikehold bygg med 2,5 mill. kr. i 2015. Investeringer i skolebygg utgjør 378 mill. kr. i økonomiplanperioden. Finansieringen skjer ved opptak av lån med rentekompensasjon, bruk av fond og nye låneopptak. Totalt vil opptrapping av vedlikehold av bygg og skolebygg styrke kommunens realkapital. Det er ikke avsatt økte midler til vedlikehold av vegger.

Behovet for renovering av øvrige kommunale tjenestebygg (helse, sosial, omsorg, barnehager m.m.), inkludert nødvendig tidsmessig oppgradering, ble i 2011, (2010 kroner) anslått til om lag 300 mill. kr. Tilsvarende ble det anslått et investeringsetterslep på veier og anlegg til om lag 200 mill. kr. Samlet sett, inkludert skolebygg, er det behov for investeringer på 1,0 mrd. kr. for å reetablere kommunes realkapital.

Pensjon

Utgiftene til pensjon vil øke i planperioden. Slik bildet ser ut i planperioden er dette den klart største driveren i omstillingsbehovet med 42 mill. kr. Usikkerheten rundt anslagene er imidlertid vesentlige med hensyn til bytte av leverandør og fremtidige pensjonssatser. Beregnet tilbakeføring av tidligere års premieavvik øker med 26,2 mill. kr. i økonomiplanperioden.

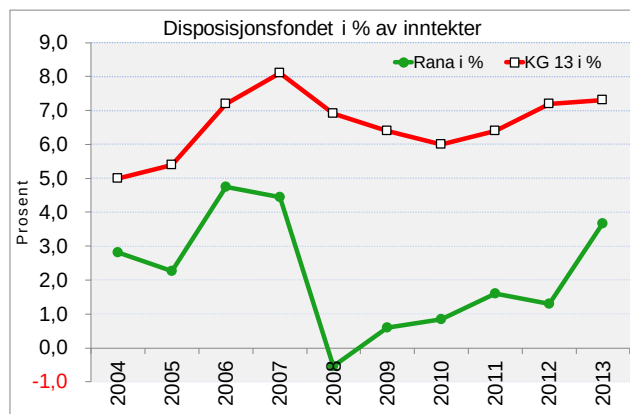
Handlingsrom samt økonomisk buffer

Det er flere sterke drivere på driften i økonomi-planperioden:

- Rammereduksjoner er ikke etter 2. tertial 2014 håndtert i sin helhet. Enkelte avdelinger går inn i 2015 med et for høyt driftsnivå.
- Klarer Rana kommune å ta rammereduksjoner i den størrelsesorden som er angitt?
- Demografisk avstand til landet øker og befolkningsgruppene endres på en måte som definerer Rana som en lettdreven kommune.
- Realkapitalen nedbrytes.
- Høy investeringstakt gir betydelige driftsfølgvirkninger.
- Sterk økning i pensjonskostnader i perioden gir en betydelig usikkerhet.

Dette bildet forsterkes av at Rana har en lav økonomisk buffer. Under fremgår utvikling i disposisjonsfond de senere år samt nivå for sammenlignbare kommuner

Figur 11. Disposisjonsfond

I motsetning til andre fond, har Rana kommune et nivå på disposisjonsfondet som er lavere enn gjennomsnittet for kommunene KG 13-

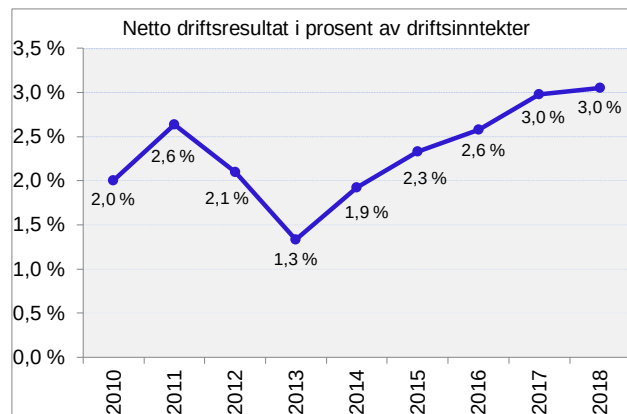
Samlet vil faktorene over medføre økt økonomisk risiko for kommunen. God økonomistyring er et helt nødvendig redskap for god drift og for evne til fornyelse og utvikling over tid. Skal Rana ha et godt velferdstilbud og en bærekraftig økonomi i planperioden må det opprettes økonomisk handlefrihet.

I fjorårets økonomiplan ble måltallet for NDR satt til 3 prosent – tilsvarende 56 mill. kr. Det er viktig med et såpass høyt måltall ut fra det som redreggjøres innledningsvis om drivere og økonomisk buffer samt følgende forhold:

- Omstillingsbehovets omfang – 128 mill. kr i planperioden – som gir økt økonomisk risiko og større behov for å ha en økonomisk buffer som NDR representerer i budsjettåret.
- Behov for økt egenkapital til investeringer.
- Bli mindre risikoutsatt for svingninger i kraftinntekter.
- Behov for å styrke den økonomiske reserven. Pr. 31.12.2013 har Rana kommune et disposisjonsfond på 27,5 mill. kr. dersom en korrigerer for 40,7 mill. kr. i disposisjonsfond 2 næring (avsetninger eiendomskatteinntekter). Dette gir et disposisjonsfond tilsvarende 1,5 prosent av driftsinntektene. Tatt i betraktning at gjennomsnittlig disposisjonsfond i prosent av driftsinntektene i KOSTRA gruppe 13 utgjør 7,3 prosent, er kommunens reserver svært små. Et tilsvarende disposisjonsfond ville for Rana kommune utgjøre 135,6 mill. kr.

Med dette som bakgrunn, legger økonomiplanen opp til en gradvis styrking av netto driftsresultat slik at måltallet på 3 prosent nås i 2018.

Figur 12. Utvikling i netto driftsresultat 2010-2018

For perioden 2010-2013 er netto driftsresultat korrigert for investeringsmoms.

OMSTILLINGSARBEIDET

De siste års økonomiplaner har med stigende styrke påvist at Rana kommune må få etablert et stabilt, realistisk og bærekraftig driftsnivå som er balansert mot fremtidige økonomiske rammer, utfordringer og behov.

Omstillingsprosjektet

Kommunestyret vedtok i budsjettbehandling desember 2012 at det skulle gjennomføres et omstillingsprosjekt i økonomiplanperioden 2013 – 2016. Dette med utgangspunkt i det omstillingsbehovet som ble identifisert høsten 2012 og kommunisert i forbindelse med budsjett-samlingene. Rana kommunes prognoser synliggjorde da et driftsnivå som ville gi betydelige utfordringer fremover i planperioden. Selv om kommunen kun skulle opprettholde samme tjenestetilbud som på det tidspunktet, ville det være budsjettmessig underdekning allerede første år i planperioden og økende utover i perioden. Omstillingsprosjektet var begrunnet i at det var nødvendig å utvide kommunens handlingsrom, for å møte fremtidens utfordringer innen både investerings- og vedlikeholdsbehov samt nødvendige driftstiltak. Det skulle skapes økt økonomisk handlefrihet gjennom varige driftsreduksjoner. Mål samt fremdrift ble beskrevet slik i budsjettdokumentet:

«Det er nå nødvendig å foreta en gjennomgang av hvilke tjenester kommunen skal tilby i fremtiden og på hvilket nivå. Det er med andre ord nødvendig både å "gjøre tingene riktig" og å "gjøre de riktige tingene".

Rana kommune vil tilknytte seg ekstern kompetanse som med legitimitet hos partene kan kjøre en slik omstillingsprosess fram til gjennomføring over to år. «

Det å gjøre tingene riktig innebærer å effektivisere, mens å gjøre de riktige tingene innebærer å prioritere. Det ble fremhevet at budsjett- og økonomiplanprosessen høsten 2012 avdekket at det ikke var tilstrekkelig med "ostehøvel" kutt for å oppnå et tilfredsstillende driftsnivå, og det ble pekt på behovet for mer gjennomarbeidede og konkrete forslag. Det vises ellers til budsjettdokumentet fra sist år for en fullstendig redegjørelse for arbeidet. Der fremgår også av 2-årig fremdriftsplan for arbeidet (2013-2014) samt forslag til tre delprosjekter. De tre delprosjektene gjengis under:

Delprosjekt 1 Organisering, eierstyring og driftsformer

Gjennomgang av kommunens organisering, eierstyring og drift med fokus på å arbeide mer effektivt. Arbeidet skal resultere i utarbeiding av eierskapsmelding samt gi økt kompetanse om ulike driftsformer. Det vil for

eksempel være aktuelt å se på interkommunale løsninger, kommunale foretak, offentlig privat samarbeid, brukervalg og konkurranseutsetting. Blant de momentene som må utredes er effektiviseringsgevinster og uttak, styringsstruktur, organisering, tjenestetilbud, lokalisering, anbudsprosesser og avtaleoppfølging. Dette vil kunne gjelde alle avdelinger i Rana kommune.

Delprosjekt 2 Tjenesteproduksjon og – nivå

Gjennomgå alle avdelingers tjenesteproduksjon og – nivå. Ligger vi der vi bør være i henhold til sammenlignbare kommuner? Etablere et rammeverk for slik kontinuerlig kvalitets- og effektiviseringsarbeid.

Delprosjekt 3 Styringsverktøy, plan og struktur

Det er sentralt å utvikle styringssystemer og reglement samt rasjonell styringsinformasjon. Dette omfatter å etablere benchmarking, utvikle nøkkeltall, beskrive enhetskostnader, gjennomgå budsjettstruktur og videreutvikle budsjettdisiplin. Rasjonell styringsinformasjon omfatter også bruker- og medarbeiderundersøkelser.

Kommunen må etablere mål- og resultatstyring og sikre sammenheng i plan- og strategidokumenter samt virksomhetsplaner. Dette omfatter også å videreutbygge samt tydeliggjøre rapporteringsløp. Videre å systematisere og revidere reglement, rutiner og retningslinjer.

Det ble deretter fattet vedtak i kommunestyret i februar 2013 angående organisering og fremdrift i omstillingsprosjektet. I forbindelse med endringer i ledelsen vår 2013 ble prosjektet igjen startet opp i mai 2013, som et forprosjekt der Bedriftskompetanse AS ble engasjert til å

«.....gi nødvendig konkretisering og utdyping av formål, mål, oppgaver/mandat, organisering og ressursbehov, og dermed angi en konkret prosjektplan som beskriver hvordan prosjektet kan gjennomføres.»

Dette ble gjennomført i to ledd, først en forstudie med vurdering av behovet for felles forankring om faktagrunnlag og omstillingsbehov og deretter noen leveranser knyttet opp mot analyse av utviklingstrekk basert på regnskapsinformasjon:

- Kommunaløkonomisk analyse 2005 - 2012
- KOSTRA - analyse 2002 – 2012 (videreføring av analyse fra 2002-2007)
- Kommunebarometeret for 2013

Bedriftskompetanse gjennomførte de to første analysene mens Kommunebarometeret ble bestilt fra Kommunal Rapport. Resultatene fra forprosjektet ble presentert i budsjettsamlingen på Rognan 23.-24. september 2013.

Bedriftskompetanse leverte ikke i forhold til hovedbestillingen – «en konkret prosjektplan som

beskriver hvordan prosjektet kan gjennomføres» utover å konkludere med at omstillingsprosjektet bør avgrenses til å være et økonomisk omstillingsprosjekt, med mål at tjenestenivå og -tilbud skal tilpasses kommunens økonomiske ramme. Anbefalingen var at prosjektet kun skulle omfatte delprosjekt 2 *Tjenesteproduksjon og nivå*.

Konsulenten skisserte en forskyvning på et halvt år i prosjektfremdrift:

- Fase 1 (høsten 2013) – Analysefase (fakta-grunnlag), men med konkret effekt for økonomiplanprosessen ved at tiltak kan vedtas
- Fase 2 (2014-2015) – Implementerings- og omstillingsfase hvor vedtak skal realiseres

Oppfølging 2014

Ass.rådmann gikk fra årsskiftet inn som prosjektleder med rådmannen som prosjektansvarlig og kommunestyret som prosjekteier. Prosjektet har vært forankret i linja og strategisk ledergruppe har fylt rollen som styringsgruppe. Ut fra erkjennelsen av at vi manglet en gjennomarbeidet og forankret prosjektplan hvor utviklingsoppgavene innenfor hvert delprosjekt var konkretisert, måtte hovedfokus i 2014 være kommunestyrets konkrete bestillinger hvor framdriftsplanene allerede var lagt.

Delprosjekt 2: Tjenesteproduksjon og nivå

Ut fra føringen i ØP 2014-2017 ble det prioritert å få på plass hovedmål og en foreløpig prosjektplan for delprosjekt 2. Styringsgruppa vedtok følgende mål for delprosjekt 2 *Tjenesteproduksjon og nivå*.

Hovedmål

- *Netto driftsresultat (NDR) skal økes i 2014-2017 for å styrke disposisjonsfondet/ kommunens egenkapital slik at vedtatte investeringer og driftstilpasninger kan gjennomføres*
- *Ufordelt omstillingsbehov fordeles på avdelingene i økonomiplan 2015-2018 ut fra befolkningsprognoser, KOSTRA mv.*
- *Ressursbruken i tjenesteproduksjonen skal ligge på nivå med sammenlignbare kommuner*
- *Delprosjektene i avdelingene skal så langt det er mulig identifisere langsiktige strategiske utfordringer, men ha hovedfokus på tiltak som gjør det mulig å dekke opp kommunens omstillingsbehov i 2014-2017.*
- *Målet for den enkelte avdeling er å planlegge drift med ressursbruk på nivå med sammenlignbare kommuner*

- *Økonomiske og kvalitative konsekvenser skal synliggjøres ved de ulike tiltakene.*

Kommunestyret har behandlet følgende saker i 2014:

Omsorg:

"Fremtidens omsorgstjenester" (K.sak 46/2014)

Oppbygging av omsorgstrapp, samhandling i forhold til andre tjenesteområder

Skole:

To utredningsoppdrag fra kommunestyret:

"Praktiske og økonomiske effekter av en oppheving av kretsgrensene ved sentrumsnære skoler" (K.sak 38/2014)

"Vurdere mulighetene for optimalisering mellom Storforshei, Gruben og Mo ungdomsskoler" (K.sak 37/2014)

Teknisk:

«Evaluerer og kartlegging av mulighetene for å samordne brannberedskap med Mo industripark». (K.sak /2014)

Delprosjekt 1: Organisering, eierstyring og driftsformer

Så langt er det ikke formulert hovedmål for dette delprosjektet og dette vil bli gjort i prosjektplanen for 2015. Målsettingene vil være avgjørende for å kunne identifisere nye utviklingsoppgaver utover de som er lagt inn så langt. Kommunestyrets bestillinger er fulgt opp.

Kommunestyret har behandlet følgende saker i 2014:

"Omstillingsprosjekt for kulturavdelingen 2014" (K.sak 44/2014)

- *Framtidig organisering av kommunens kulturarbeid – herunder utredning rundt tjenestene innrettet mot barn og unge*

"Byggdrift – organisering som kommunalt foretak" (K.sak 41/2014)

- *Kommunestyret har vedtatt en uavhengig organisering og drift av kommunens eiendomsmasse og at det skal innføres intern husleie for alle kommunens eiendommer. Organiseringen forutsettes å være på plass fra 1.januar 2016.*

«Eierskapsmelding II - K.sak 10/2014 vedtatt 11.februar 2014»

"Oppfølging eierskapsmelding – eierstrategi Rana Utviklingsselskap" (K.sak 34/2014)

Delprosjekt 3: Styringsverktøy, plan og struktur

Så langt er det ikke formulert hovedmål for dette delprosjektet og dette vil bli gjort i prosjektplanen for 2015. Målsettingene vil være avgjørende for å kunne identifisere nye utviklingsoppgaver utover de som er lagt inn i hovedprosjektet så langt.

Prosessene rundt videreutvikling av plan- og styringssystemet, utvikling av støttetjenesten og oppfølging av internkontrollprosjektet har hatt prioritet og prosjektplaner forankres nå i styringsgruppa. God oppfølging vil være betinget av at utviklingsressurser stilles til disposisjon.

Evalueringsav arbeidet i 2014

Bedriftskompetanse skisserte en implementerings- og omstillingsfase i 2014-2015 med realisering av vedtak.

Styringsgruppa har pr. september 2014 evaluert arbeidet slik:

- Driftsutgiftene er redusert med om lag 50 mill.kr. i perioden 2012- 2014 – en reduksjon på 57 årsverk fordelt på 72 stillinger. Dette må synliggjøres for organisasjon/folkevalgte.
- Kommunestyrevedtakene i juni har i varierende grad bidratt til måloppnåelse – noen har lagt viktige strategiske føringer for tjenesteområdet.
- «Omstillingsprosjekt kultur» har bidratt til rammereduksjon.
- Tilpasningene til budsjett har i stor grad skjedd via administrative prosesser i avdelingene – utfordringen er nå å få på plass nødvendige langsiktige føringer 2015-2018.
- Omstillingsbehovet er fortsatt stort og det er behov for ressurser for å ivareta prosjektledelse i flere delprosjekt.
- Konsekvensene for de øvrige avdelingene av å frede skolesektoren må synliggjøres.
- Prosjektplan for omstillingsprosjektet i 2015 må ha hovedfokus på revisjon av målstruktur og identifisering av strukturelle tiltak.
- Konklusjonene fra evalueringen bør være inngang til diskusjon om videreutvikling av plan- og styringssystemet og nye føringer bør legges i ØP 2015-2018.

Foreløpig prosjektplan 2014/2015

Framdrift og milepæler skal konkretiseres i følgende:

Delprosjekt 1 – organisering, eierstyring og driftsformer

- KF Bygg – oppfølging av K.sak
- Felles tildelingskontor
- Rana Utviklingsselskap – intensjonskunngjøring/tildeling av enerett /kontrakt
- Eierskapsmelding II - strategi for Helgeland Kraft AS og Mo i Rana Havn KF
- Interkommunalt samarbeid – Oppfølging av utredningsplikten i forbindelse med kommunereformen

Delprosjekt 2 – Tjenesteproduksjon og nivå

- Helse- og sosial – strukturelle grep, brukerfokus og tidlig innsats
- Skole – oppheving av skolekretsgrenser
- Skole - helhetlig plan for skolene i Rana
- Kultur - rammereduksjon og kommunestyrets nye utredningsoppdrag
- Teknisk - Organisering av verksted innen Bydrift
- Teknisk – Evaluerings/organisering av kommunens renholdstjenester

Delprosjekt 3 – Styringsverktøy, plan og struktur

- Plan- og styringssystem
- Videreutvikling av støttetjenesten
- Internkontrollprosjektet

Fra omstillingsprosjekt til løpende utviklingsarbeid

Hva er omstilling?

- Definisjoner hentet fra en utredning fra 2004 – Hilsen, Gjerberg og Steinum:

Omorganisering

- Intern endring av organisasjonsstruktur, oppgaveinnhold og oppgavestruktur uten at endringen ledsages av nedbemanning, outsourcing eller lignende
- En type omorganisering er bedriftsutvikling eller organisasjonsutvikling der selve omorganiseringen ikke er et mål, men et eventuelt resultat av felles innsats for bedre produktivitet og bedre arbeidsmiljø

Nedbemanning

- Prosess der man tilpasser antall ansatte til en kostnadsramme og/eller omlegging av virksomhetens produksjon
- Nedbemanning er en komplisert prosess organisatorisk, sosialt, psykologisk og økonomisk

Fristilling eller out-/insourcing

- Outsourcing innebærer for eksempel at virksomheten sier opp ansatte som så skal dekke funksjoner eksternt som før har vært dekket internt
- Outsourcing skjer oftest gjennom en prosess der en funksjon løftes ut av virksomheten, mens de ansatte følger funksjonen inn i den nye eierformen
- Insourcing kan være aktuelt å vurdere i tilfeller der eksterne ikke kan levere tilfredsstillende tjenester

Konkurranseutsetting

- Er en type omstilling som særlig angår offentlig sektor
- Offentlig sektor settes under ideologisk og finansielt press til å markedsrette sine tjenester

Fusjoner

- Kan handle om adskilte virksomheter som slås sammen, eller det kan gjelde en sammenslåing av forskjellige forretnings-områder i samme virksomhet som før var organisert som adskilte driftsenheter
- Begrunnelsen for fusjonen kan være økt kostnadseffektivitet ved at man kan samordne overlappende funksjoner, utnytte forskjeller i kompetanse og styrke posisjonen på marked eller et forvaltningsområde

Kontinuerlig og balansert utviklingsarbeid

Selv om enkelthendelser, som større omorganiseringer, har vært en del av arbeidsvirkeligheten lenge, skjer endringene nå mer som løpende prosesser uten tydelig start og slutt. Betegnelsene har også skiftet. «Organisasjonsutvikling» og «løpende omstilling» reflekterer en forståelse av at dette er mer kontinuerlige prosesser enn avgrensede hendelser.

Hvis man ønsker å utvikle endringsdyktige virksomheter, er kontinuerlig og balansert utviklingsarbeid et virkemiddel. Hvis endring organiseres som atskilte hendelser i en virksomhets liv, avløst av perioder med stillstand, vil både organisasjonen og individene vanskeligere mestre endringene.

Kontinuerlig utviklingsarbeid som er integrert i det daglige arbeidet, sikrer løpende læring og bedret endringsdyktighet. Utviklingsarbeidet må gis en plass i det daglige, slik at det ikke konkurrerer med driften, men snarere kompletterer den

For å klare det må man organisere utviklingsarbeidet med samme omhu som driften.

Det må settes av tid og organiseres felles møteplasser for dette arbeidet, og deltakelse i utviklingsarbeidet må få høy prioritet i virksomheten. Utviklingsorganisasjonen kan ses som et treningsrom for bred medvirkning, utvikling og læring

Omstillingsprosjektets varighet

Organisasjonen må utvikles slik at utviklingsarbeidet blir en integrert del av det daglige arbeidet. Det tilsier at omstillingsprosjektet etter hvert fases ut og erstattes med et plan- og styringssystem hvor hver avdeling synliggjør sine utviklings-/omstillingsoppgaver og rapporterer administrativt og politisk i forhold til disse.

Styringsgruppa har signalisert at prosjektet bør fases ut i løpet av 2015 forutsatt at virksomhetsplanen forankres som et styringsdokument i organisasjonen.

Anbefalingen er at en mal for virksomhetsplanene fases inn i løpet av 2015 slik at den er implementert fra budsjettåret 2016.

Omstillingsbehovet fremover

2015

I 2013 ble følgende omstillingsbehov identifisert for økonomiplanperioden 2014 – 2017:

	2014	2015	2016	2017
Omstillingsbehov 2014-2017	41	69	99	125

I 2014 ble følgende omstillingsbehov identifisert for økonomiplanperioden 2015 – 2018 og presentert i budsjettsamling:

	2015	2016	2017	2018
Omstillingsbehov 2015-2018	37	79	114	128

Det fremgår av tabellene over at det er økning fra innværende år, og omstillingsoppgaven utvides med nok ett år. Det ble varslet for to år siden at det ikke vurderes som tilrådelig å kjøre rammereduksjoner som flate prosentuelle kutt (eller «ostehøvelkutt») over flere nye år. De siste års merforbruk innen noen av avdelingene understreker også dette.

Omstillingsbehovet for økonomiplanperioden er sammensatt på følgende måte:

Tabell 6. Økonomiske drivere

	2015		2018	
	Mill kr	andel i %	Mill kr	andel i %
Pensjonskostnader	13,4	36	42,0	33
Frie innt./nye oppg. Statsbudsj.	10,3	28	-2,1	-2
Demografi/nye brukere	7,3	20	33,0	26
NDR	6,0	16	18,0	14
Drift	2,9	8	19,0	15
Renter/avdrag	0,4	1	21,1	16
Finans	-3,0	-8	-2,7	-2
	37,3	100	128,3	100

Når Rana kommune står overfor en slik betydelig omstillingsoppgave, er det sentralt at den blir håndtert planmessig og strukturert. Det vil si at de tiltakene som settes inn har et innhold som passer inn i det langsiktige løpet, og utgjør et steg i den retning. Tiltakene skal i størst mulig grad være av permanent karakter.

Det vises ellers til avdelingens kommentarer for utfyllende beskrivelse av de enkelte tiltakene.

Tabell 7. Rammereduksjon 2015

Avdeling	Budsjett 2014	Reduksjon 2015	Reduksjon i %
Sentrale støttetjenester	95 747	-2 552	-2,7 %
Skoleavdelingen	259 017	-7 850	-3,0 %
PPT	7 655	-234	-3,1 %
Barnehageavdelingen	165 256	-3 603	-2,2 %
Helse-og sosialavdelingen	229 957	-6 365	-2,8 %
NAV kommune	46 291	-1 524	-3,3 %
Omsorgsavdelingen	293 916	-7 359	-2,5 %
Kulturavdelingen	35 373	-1 151	-3,3 %
Teknisk avdeling	172 683	-5 914	-3,4 %
Kirkelig fellesråd	16 953	-768	-4,5 %
RKK Rana	1 747	-34	-1,9 %
Netto	1 324 595	-37 354	-2,8 %

For budsjettåret 2015 legges det opp til en reduksjon av driftsrammen på 37 mill. kr. tilsvarende 2,8 prosent av opprinnelig budsjett 2014.

I tillegg forutsettes det at avdelingene som ikke har driftsbalanse ved inngang til 2015 handterer dette. Det medfører at flere av rammeområdene har en større driftsutfordring enn angitt over. Dette gjelder i størst grad helse- og sosial, skole og teknisk.

I inneværende økonomiplanperiode ligger det inne rammeendringer knyttet til demografiske behov, satt i forhold til antall brukere av de spesifikke tjenestene. Dette omtales i større detalj under avdelingskommentarene.

2015 - 2018

Det fremgår av tabell omstillingsbehov 2015-2018 at det må skapes ytterligere rom etter 2015, og det anbefales at det tas varige og strukturelle grep for å sikre et godt velferdstilbud og en bærekraftig økonomi også utover økonomiplanperioden. Styringsgruppa for omstillingsprosjektet må legge føringer for dette arbeidet.

DEMOGRAFISKE RAMMER

Tabell 8. Demografiske rammer

	1.7.2013	1.1.2014	1.7.2014	Prognose 1.1.2015	Endring	Ramme overføring	SUM endring
Innbyggere	25 803	25 943	26 033	26 091	230		-10 016 000
0-1	545	543	543	565	-2	-13 000	26 000
2-5	1 227	1 207	1 216	1 213	-11	94 000	-1 034 000
6-15	3 128	3 111	3 058	3 086	-70	88 000	-6 160 000
16-22	2 560	2 582	2 582	2 574	22	-13 000	-286 000
23-66	14 397	14 498	14 555	14 550	158	-16 000	-2 528 000
67-79	2 672	2 733	2 811	2 853	139	-2 000	-278 000
80-89	1 035	1 034	1 025	1 022	-10	68 000	-680 000
90 +	239	235	243	228	4	231 000	924 000
PU 16+	92		97		5	604 000	3 020 000

Rammeoverføringen fra staten utgjør halvparten av de frie inntektene, mens de øvrige frie inntektene består av skatt og inntektsutjevning.

Rammeoverføringen baseres på sammensetningen av befolkningen, der en delkostnadsnøkkel brukes ved fordeling av inntektene til de enkelte aldersgruppene. Grunnlaget for rammeoverføringen er befolkningssammensetningen 1.juli året før.

I tabellen over vises sammensetningen av befolkningen i Rana, endringer i befolknings-sammensetninger fra året før, rammeoverføring pr befolkningsgruppe, og samlet endring i overføring pr aldersgruppe. Siden kommunal medfinansiering utfases fra 2015, utgår aldersgruppene 0-17 år, 18-49 år og 50-66 år og vektingen på de øvrige kriteriene er endret.

Folkemengden fra 1.7.2013 til 1.7.2014 har økt med 230 personer. Endringer i befolknings-sammensetningen gir endret etterspørsel etter kommunale tjenester og endret overføring fra staten. Inntektssystemet er lagt opp slik at staten overfører mest midler til kommunen for innbyggere som krever ulike tilbud fra kommunen i form av barnehageplasser, grunnskoleopplæring og pleie- og omsorgstjenester.

Siden det er en nedgang blant disse aldersgruppene, samtidig som antall personer i yrkesaktiv alder øker, reduseres rammeoverføringen fra 2014 til 2015 med 10,0 mill. kr som følge av endringer i befolkningssammensetningen.

Aldersgruppen 0-1 år gir et trekk i rammeoverføringen, Årsaken er i hovedsak at aldersgruppen er en liten utgiftspost for kommunen.

Som følge av at antall 0-1 åringer øker med 2 personer, får kommunen et økt trekk på 26 000 kr.

Aldersgruppen 2-5 år reduseres med 11 personer noe som gir en redusert rammeoverføring på 1,0 mill. kr.

Aldersgruppen 6-15 år reduseres med 70 personer og gir en redusert rammeoverføring på 6,2 mill. kr.

Antall personer i yrkesaktiv alder, 16-66 år, øker med 158 personer. Denne aldersgruppen gir et trekk i rammeoverføringen, siden aldersgruppen ikke utgjør store kostnader for kommunen, men genererer skatteinntekter. Rammeoverføringen reduseres med 2,5 mill. kr.

Fra 2015 gir også antall 67-79 åringer trekk i rammeoverføringen. Denne aldersgruppen øker med 139 personer og gir en redusert rammeoverføring på 0,3 mill. kr.

Andel av befolkningen over 80 år gir høyere utgifter til pleie og omsorg. Antall personer 80-89 år reduseres med 10 personer og gir en redusert rammeoverføring på 0,7 mill. kr. Antall personer over 90 år øker med 4 personer og gir en økt rammeoverføring på 0,9 mill. kr.

Antall psykisk utviklingshemmede øker med 5 personer og gir en økt rammeoverføring på 3,0 mill. kr.

Endringer i befolkningssammensetningen følges opp i økonomiplanperioden ved justering av avdelingsrammene.

Demografi

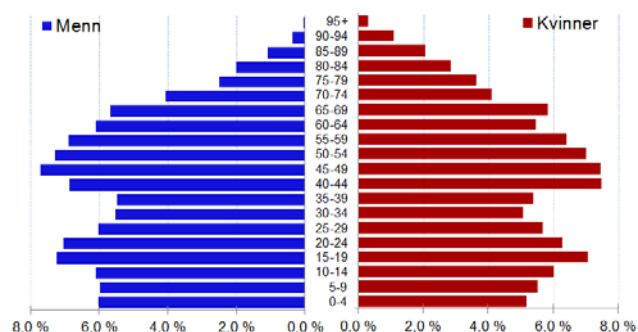
Tabell 9. Befolkningens bevegelse 1998-2014

År	Folketall INN	Fødte	Døde	Fødsels overskudd	Innflytting	Utflytting	Netto flytting	Netto innenlandsk	Netto utenlandsk	Tilvekst	Folketall UT
1998	25 193	335	223	112	771	843	-72	-126	54	40	25 233
1999	25 235	328	225	103	690	778	-88	-117	29	15	25 250
2000	25 255	310	231	79	745	800	-55	-92	37	24	25 279
2001	25 278	268	238	30	768	726	42	1	41	72	25 350
2002	25 350	276	220	56	682	771	-89	-171	82	-33	25 317
2003	25 313	298	222	76	636	718	-82	-146	64	-6	25 307
2004	25 309	269	215	54	678	721	-43	-69	26	11	25 320
2005	25 320	274	221	53	666	686	-20	-61	41	33	25 353
2006	25 355	274	220	54	576	796	-220	-249	29	-166	25 189
2007	25 190	276	239	37	649	781	-132	-197	65	-95	25 095
2008	25 092	275	237	38	792	642	150	-13	163	188	25 280
2009	25 281	291	252	39	666	704	-38	-87	48	1	25 282
2010	25 282	277	209	68	754	616	138	40	98	217	25 499
2011	25 499	276	238	38	780	665	115	-10	125	153	25 652
2012	25 652	281	262	19	817	737	80	-76	156	100	25 752
2013	25 752	260	235	25	846	675	171	-12	183	191	25 943
1) 2014	25 943	130	104	26	341	277	64	-18	82	90	26 033

1) 2.kvartal 2014

Befolkningspyramiden under viser alderssammensetningen i Rana kommune 31.12.2013 fordelt på femårige aldersgrupper og kjønn.

Figur 13. Befolkningssammensetning etter kjønn og alder 2013

Befolkningsprognose

Det er to faktorer som skaper endringer i befolkningsmengden, fødselsoverskuddet (fødte minus døde) og nettoutflytting (innflytting minus utflytting).

Befolkningsprognosen som er utarbeidet er basert på flyttemønsteret de fem siste årene og det er lagt opp til en netto tilflytting på gjennomsnittlig 100 personer årlig. Det er brukt fødsels- og dødsfrekvensene for de fem siste årene i utarbeidelsen av prognosen.

Befolkningsprognosen som er utarbeidet gir en forventet befolkningsvekst i økonomiplanperioden på 818 personer.

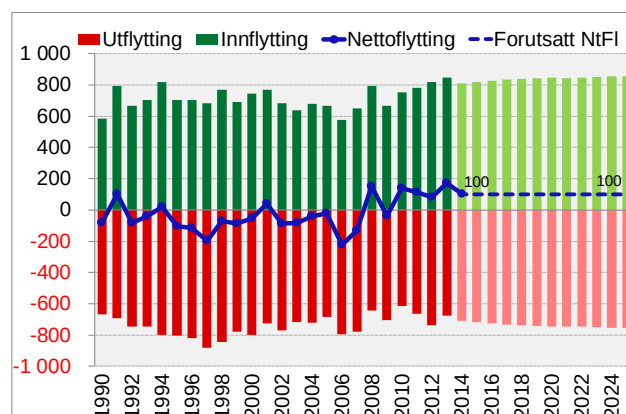
Figur 14. Demografiendringer 2013-2025

	2013	2018	Endring	2025	Endring
0-1 år	543	635	92	661	118
2-5 år	1 207	1 252	45	1 377	170
6-15 år	3 111	3 137	26	3 312	201
16-22 år	2 582	2 415	-167	2 357	-225
23-66 år	14 498	14 918	420	15 257	759
67-79 år	2 733	3 123	390	3 515	782
80-89 år	1 034	1 041	7	1 306	272
90 +	235	240	5	247	12
Totalt	25 943	26 761	818	28 032	2 089

Tabellen oppsummerer forventede endringer i befolkningssammensetningen ved utgangen av 2018 og 2025 i forhold til befolkningssammensetningen 31.12.2013.

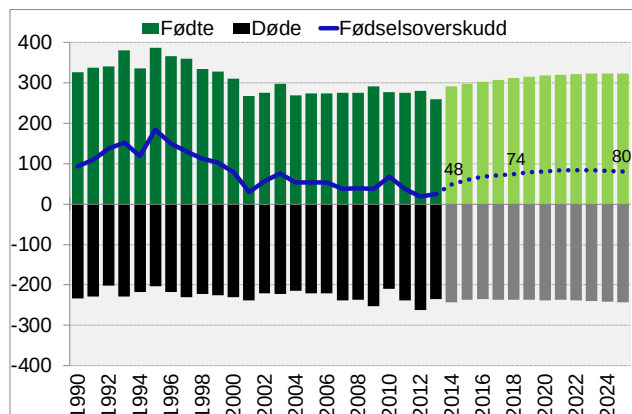
Figuren under viser historisk inn og utflytting i perioden 1990-2013 samt en prognose for 2014 til 2025.

Figur 15. Nettoutflytting 1990-2013 ⇌ 2025

Figuren under viser at antall dødsfall har vært stabilt på i overkant av 200 pr år. Prognosen viser samme tendens frem mot 2025, men noe økende mot slutten av perioden.

Figur 16. Fødselsoverskudd 1990-2013 ⇨ 2025

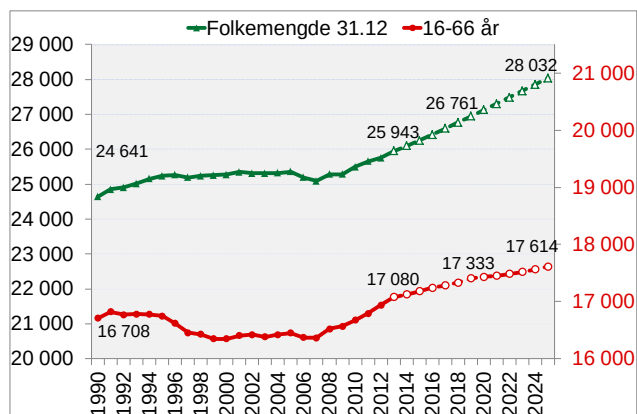
Antall fødsler har gått ned i forhold til 90 tallet. De siste ti årene har fødselstallet vært stabilt på litt over 270 fødsler i året. I økonomiplanperioden viser prognosen at antall fødsler forventes å øke noe i perioden.

Når det forventes flere fødte, samt en stabil dødelighet, øker fødselsoverskuddet i prognoseperioden.

I økonomiplanperioden forventes en økning i antall innbyggere til 26 761 personer. Ved utgangen av 2025 viser prognosen en økning i antall innbyggere til 28 032, gitt en netto tilflytting på 100 personer i året og et forventet årlig fødselsoverskudd som øker fra 48 til 80 i prognoseperioden.

Figuren under viser at personer i yrkesaktiv alder, aldersgruppen 16-66 år, forventes å øke fra 17 080 til 17 333 i økonomiplanperioden. Ved utgangen av 2025 forventes en økning i aldersgruppen til 17 614 personer.

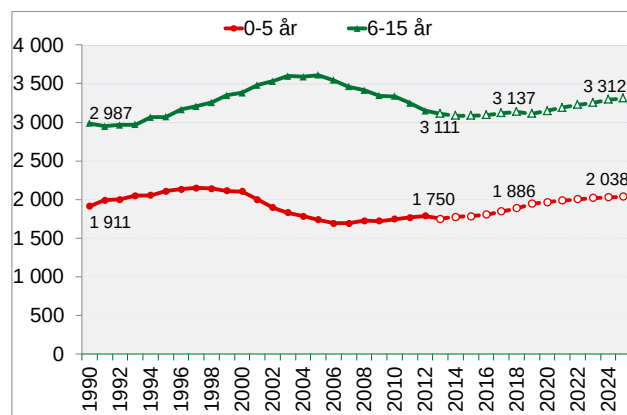
Figur 17. Befolkningsutvikling 1990-2013 ⇨ 2025

Figuren under viser at aldersgruppen 0-5 år forventes å øke fra 1 750 til 1 886 personer i

økonomiplanperioden. Ved utgangen av 2025 forventes en økning i aldersgruppen til 2 038 personer.

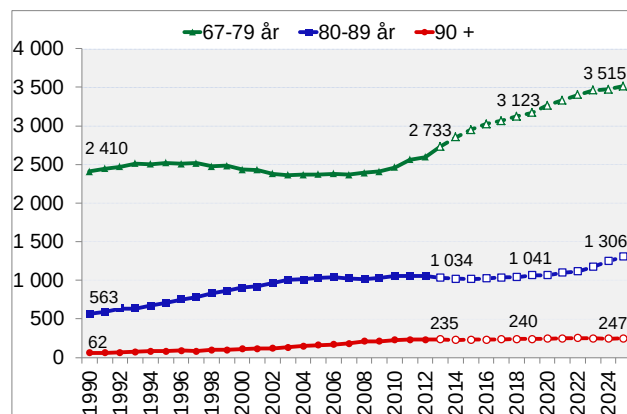
Figur 18. Barnegruppene 1990-2013 ⇨ 2025

Antall barn i grunnskolealder, aldersgruppen 6-15 år forventes å øke fra 3 111 til 3 137 personer i økonomiplanperioden. Ved utgangen av 2025 viser prognosen en økning til 3 312 personer.

Den tyngste og eldste brukergruppen av kommunale tjenester, aldersgruppen over 90 år forventes å øke fra 235 til 240 personer i økonomiplanperioden. Ved utgangen av 2025 forventes en økning i aldersgruppen til 247 personer.

Figur 19. Eldregruppene 1990-2013 ⇨ 2025

Aldersgruppen 80-89 år forventes å øke fra 1 034 til 1 041 personer i økonomiplanperioden. Ved utgangen av 2025 forventes en økning i aldersgruppen til 1 306 personer.

Aldersgruppen 67-79 år øker kraftig fremover. I økonomiplanperioden forventes en økning i aldersgruppen fra 2 733 til 3 123 personer. Ved utgangen av 2025 forventes en økning i aldersgruppen til 3 515 personer.

Aldersbæreevne

Aldersbæreevnen viser forholdet mellom andel av befolkningen i yrkesaktiv alder (16-66 år) og andel

av befolkningen over 67 år, og er av vesentlig interesse for finansiering av pensjoner, velferdstilbud og pleie- og omsorgstjenester.

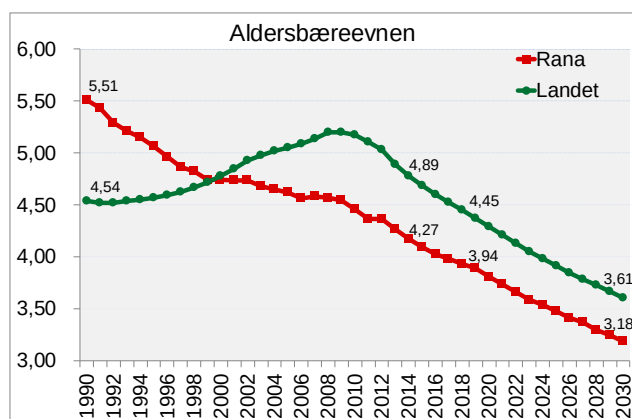
Rana vil i likhet med resten av landet stå ovenfor store utfordringer ved at det stadig blir færre yrkesaktive i forhold til antall eldre. Utfordringen er noe større i Rana enn i resten av landet.

I 1999 var koeffisienten for aldersbæreevne i Rana 4,7 og lik landsgjennomsnittet. I 2013 er aldersbæreevnen 4,89 i landet og 4,27 i Rana. Ved utgangen av 2030 forventes aldersbæreevnen å være 3,61 og 3,18 for henholdsvis landet og Rana.

Endringene vil påvirke kommunenes tjenesteproduksjon og samtidig rammeoverføringene til kommunene.

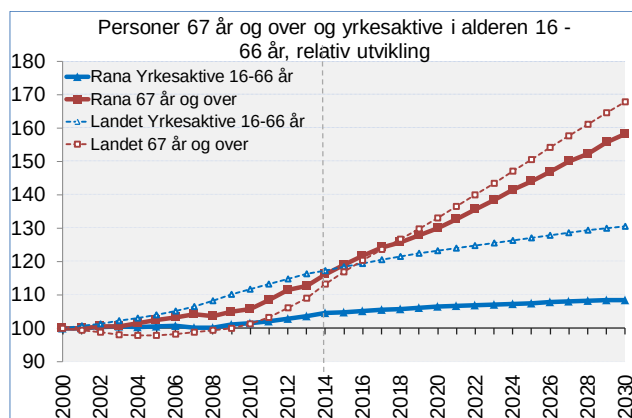
Prognosen viser at det stadig vil bli færre yrkesaktive i forhold til personer over 67 år, noe som vil bli en utfordring i forhold til rekruttering av arbeidskraft til pleie- og omsorgssektoren.

Figur 20. Aldersbæreevne 1990-2025

*) Prognoser SSB MMMM landet og Kompas NtFI + 100 Rana

Figur 21. Relativ utvikling yrkesaktive og eldre

Figuren over viser at Rana får en betydelig mindre økning av personer i alderen 16-66 år i forhold til landet, mens økningen i antall personer over 67 år

følger landet og er til dels noe under utover i perioden.

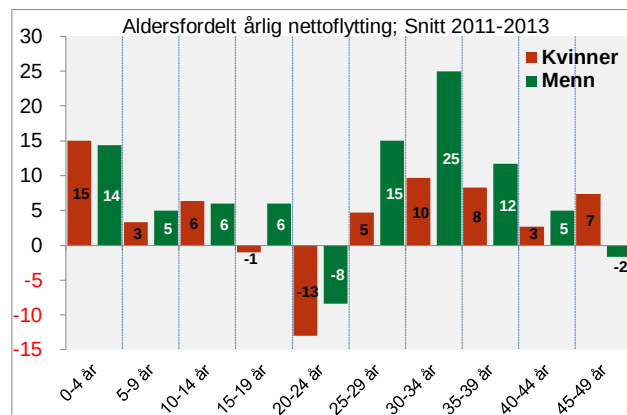
Ved utgangen av 2013 utgjør antall 16-66 åringer 65,8 prosent av befolkningen i Rana, dette er 1,0 prosent under landsgjennomsnittet. Samtidig er 15,4 prosent av befolkningen i Rana 67 år eller eldre, 1,7 prosent høyere enn landsgjennomsnittet. Dette vises i kurven for aldersbæreevne, ved at Rana ligger under landet.

Utover i perioden viser befolkningsprognosene at andelen eldre i Rana øker omtrent på lik linje med landet forøvrig, og forventes å være på 19,0 prosent i 2030, 1,6 prosent over landsgjennomsnittet. Andel yrkesaktive forventes å øke betydelig lavere i Rana enn i landet, og forventes å utgjøre 61,7 prosent av befolkningen i 2030, 2,2 prosent under landsgjennomsnittet.

Flytting

Bostedsvalg og bostedsønsker varierer med hensyn til alder, interesser og livssituasjon. For den unge befolkningen betyr arbeid og bolig mest for flyttemønsteret og gjelder spesielt i forbindelse med familieetablering. Det er i denne fasen det flyttes mest, og det framtidige bosettingsmønsteret fastlegges.

Figur 22. Aldersfordelt årlig nettoflytting

Figuren over viser aldersfordelt gjennomsnittlig nettoflytting i Rana i perioden 2010-2013. I aldersgruppen 20-24 år, flytter flere personer ut enn inn i kommunen. I de øvrige aldersgruppene har nettoflyttingen vært positiv de tre siste årene. Figuren viser at flere menn enn kvinner flytter inn til kommunen. Gjennomsnittlig i perioden økte befolkningen årlig som følge av flytting med 75 menn og 47 kvinner.

Nettoflyttingen har i perioden vært positiv med et årlig gjennomsnitt på 122 personer, hvorav netto utenlandsk 155 personer og netto innenlandsk negativ med -26 personer.

ØKONOMISKE RAMMER

Tabell 10. Frie inntekter

Frie inntekter	Budsjett 2014	Budsjett 2015	Endring fra 2014	Budsjett 2016	Budsjett 2017	Budsjett 2018	Endring fra 2014
Innbyggertilskudd	585 272	583 789	-1 483	586 140	588 661	590 947	5 675
Utgiftsutjevning	-17 147	-23 856	-6 709	-25 097	-24 411	-19 938	-2 791
Korr. statlige skoler	6 558	7 096	538	7 096	7 096	7 096	538
Inntektsgarantiordning	1 300	4 525	3 225	0	0	0	-1 300
Særskilt fordeling	6 872	1 945	-4 927	1 945	1 945	1 945	-4 927
Nord-Norge-tilskudd	41 126	42 676	1 550	42 676	42 676	42 676	1 550
Skjønnstilskudd	4 670	3 885	-785	3 885	3 885	3 885	-785
Sum rammetilskudd	628 651	620 060	-8 591	616 645	619 852	626 611	-2 040
Skatt på inntekt og formue	561 000	563 700	2 700	563 981	564 426	564 642	942
Inntektsutjevning	65 000	76 240	11 240	77 769	79 506	81 185	4 945
Frie inntekter	1 254 651	1 260 000	5 349	1 258 395	1 263 784	1 272 438	3 847

Kommunens økonomiske fundament er de frie inntektene som staten overfører til kommunene gjennom inntektssystemet.

Utgangspunktet for inntektssystemet er at det er forskjeller mellom kommunene som oppstår på grunn av forskjeller i kostnader ved å tilby tjenester og forskjeller i skattegrunnlag. Målet med inntektssystemet er å utjevne disse forskjellene, slik at alle kommuner settes i stand til å tilby gode og likeverdige tjenester til sine innbyggere.

Ved fordelingen tas det hensyn til forskjeller i kommunenes kostnader (utgiftsutjevning) og skatteinntekter (inntektsutjevning). I tillegg omfatter inntektssystemet elementer som Nord-Norge tilskudd og skjønnstilskudd.

Utover de frie inntektene har kommunen inntekter i form av statlig øremerkede tilskudd, gebyrer, brukerbetalinger, utbytte, eiendomsskatt mv. Samlet gir dette en forventet inntektsramme i 2015 på 1 843,1 mill. kr.

Frie inntekter

Samlet øker de frie inntektene i 2015 med 5,3 mill. kr, fra 1 254,7 mill. kr til 1 260,0 mill. kr. Økningen skal dekke lønns- og prisvekst på 3,0 prosent, økte utgifter knyttet til endringer i befolkningssammensetningen og nye oppgaver.

Rammetilskudd og inntektsutjevning utgjør 696,3 mill. kr. og skatteinntekter 563,7 mill. kr. – henholdsvis 26 840 kr. og 21 728 kr. pr innbygger. Nasjonalt anslås skatt pr innbygger til 26 228 kr. Ranas andel utgjør dermed 82,8 prosent av landsgjennomsnittet. Differansen mellom skatt pr

innbygger nasjonalt og kommunen, kompenseres gjennom inntektsutjevningen som forventes å bli 76,2 mill. kr i 2015.

Skatteanslaget for 2015 er lagt 10 mill. kr under forventet skatteinntekt signalisert i statsbudsjett. Redusert skatteanslag bygger på lavere inngang i 2014 kombinert med skattelettelser og redusert skattøre.

I økonomiplanperioden er det lagt opp til at rammeoverføringen fra staten reduseres i 2016, for deretter å øke noe fremover. Dette skyldes i hovedsak at befolkningssammensetningen endres i perioden.

Rammetilskudd

Innbyggertilskudd

Alle kommuner mottar innbyggertilskudd som i utgangspunktet er et likt beløp pr innbygger. Deretter skjer en omfordeling mellom kommunene i form av utgiftsutjevning, inntektsgarantiordningen (INGAR), og saker med særskilt fordeling. Innbyggertilskuddet reduseres med 1,5 mill. kr. i 2015. Den største endringen skyldes utfasing av medfinansiering som alene utgjør en reduksjon av innbyggertilskuddet på ca. 30,0 mill. kr.

Utgiftsutjevning

Utgiftsutjevningen skal i prinsippet kompensere de enkelte kommunene fullt ut for utgifter til tjeneste-produksjonen kommunene selv ikke kan påvirke. Målet er å overføre midler fra lettdrevne kommuner til tungt drevne kommuner. Gjennomsnittlig utgiftsbehov for landet i 2015 er beregnet til 46 494 kr.

pr innbygger. I Rana er kostnaden beregnet til 45 575 kr pr innbygger, 919 kr lavere enn gjennomsnittskommunen. Utgiftsutjevningen for 2015 gir et samlet trekk i inntektssystemet på 23,9 mill. kr.

Årsaken er at gjennomsnittskommunen har en indeks for beregnet utgiftsbehov på 1,0 for å tilfredsstille "etterspørsel og kvalitet" til velferdstjenestene til kommunens innbyggere. For 2015 er indeks for beregnet utgiftsbehov i Rana 0,980, som er 2,0 prosent lavere enn landsgjennomsnittet. Andel utgiftsbehov i forhold til landet beregnes ved at antall i kriteriet multipliseres med vekten på kriteriet og ses i sammenheng med andel i forhold til landet. Pr 1.7.2014 har Rana 5,067 promille av landets innbyggere og et utgiftsbehov på 4,967.

Tabell 11. Endring utgiftsutjevning 2012-2015

Utgiftsutjevning	Endring 2012-2015			
	Antall 1.7.2014	Antall	Antall i %	Utg.behov i (1000 kr)
6-15 år	3 058	-241	-7,3 %	-20 161
67 år og over	3 805	274	7,8 %	2 154
PU over 16 år	97	7	7,8 %	2 245
Opphopningsindeks	0,294	-0,216	-42,3 %	-4 870
Øvrige komponenter				-979
Endring utgiftsbehov 2012-2015				-23 807

Tabellen over oppsummerer de største endringene i utgiftsutjevningen, og viser at kommunen har fått en redusert overføring fra staten på 23,8 mill. kr. over fire år gjennom utgiftsutjevningen.

Den største endringen skyldes at antall 6-15 åringer er redusert med 541 personer, og har ført til en redusert overføring på 20,2 mill. kr.

Opphopningsindeksen som består av antall arbeidsledige, fattige, skilte og separerte reduseres. Indeksen har blitt redusert med 39,3 prosent, men har samtidig gitt en redusert overføring på 4,9 mill. kr.

Kriteriene viser også positive utviklingstrekk, som at antall innbyggere med høyere utdanning har økt med 11,7 prosent. Rana får flere eldre og tilføres midler. Antall uføre mellom 18-49 år øker gir en økt overføring fra staten på 0,6 mill. kr.

Vedlegg 8 viser nærmere detaljer rundt utgiftsutjevningen og endringer fra budsjett 2014.

Korreksjon for statlige og private skoler

Kommuner som har elever i statlige eller private skoler får et fratrekk i utgiftsutjevningen. Siden Rana ved rapporteringstidspunktet kun hadde kommunale skoler, får kommunen en overføring på 7,1 mill. kr.

Inntektsgarantiordningen

Inntektsgarantiordningen skal sikre at ingen kommuner får en lavere beregnet vekst i rammetilskuddet enn 300 kr. pr innbygger, under beregnet vekst på landsbasis. Ordningen finansieres ved et likt trekk på 63 kr. pr innbygger for alle kommunene.

Den korrigerte veksten på landsbasis fra 2014 til 2015 er på 1 084 kr. pr innbygger. Rana har en korrigert vekst i rammetilskuddet som er lavere enn 300 kr. pr innbygger under landsgjennomsnittet og får en overføring på 4,5 mill. kr. gjennom inntektsgarantiordningen.

Særskilt fordeling

Under særskilt fordeling får Rana 1,9 mill. kr. knyttet til helsestasjon og skolehelsetjeneste.

Nord-Norge tilskudd

I 2015 utgjør Nord-Norge tilskuddet i Nordland fylke 1 645 kr pr innbygger, tilsvarende en overføring til Rana på 42,7 mill. kr. Tilskuddet er basert på innbyggertall pr 31.12.2013.

Ordinært skjønnstilskudd

Ordinært skjønnstilskudd fordelt av Fylkesmannen utgjør 0,9 mill. kr. for Rana. Fra 2011 ble det avsatt ekstraordinære midler innenfor skjønnrammen til kommuner som tapte på omleggingen av inntektssystemet. Kompensasjonen dekker om lag halvparten av tapet utover 100 kr. pr innbygger. Kompensasjonen utgjør 3,0 mill. kr. for Rana og vil ligge fast inntil neste revisjon av inntektssystemet som er varslet i kommuneproposisjonen for 2017.

Eiendomsskatt

Eiendomskatteinntektene for 2014 ble budsjettet med 105,1 mill. kr., men ble i sammenheng med regnskapsrapporteringen for første tertial 2014 nedjustert med 0,8 mill. kr. til 104,3 mill. kr. Nedgangen skyldes i hovedsak lavere eiendomsskatt på kraftverk, grunnet lavere produksjon på de store kraftverkene blant annet som følge av mindre nedbør og vedlikehold.

Rana kommune ble stevnet av Rana Gruber AS i 2014 i forhold til utskrevet eiendomsskatt. Eiendomsskatten fra Rana Gruber AS er 5,2 mill. kr. Dersom Rana Gruber AS når fram med sitt krav vil eiendomsskatten bli redusert, og en må betale tilbake for mye innkrevd eiendomsskatt i perioden 2011-2013. Dommen i saken vil kunne ha virkning for øvrige verk og bruk i kommunen.

I K.sak 76/13 Eiendomsskatt 2014 ble det vedtatt at det skulle gjennomføres nytaksering i 2014 av avgrensede områder i strekningen Åga/Hauknes – Dalsgrenda, Dalsgrenda Skonseng/Røssvoll, Stenneset – Alteren og Alteren samt Utskarpen. Det er anslått at dette vil kunne gi en økning av eiendomsskatten på 1,7 mill. kr. fra 2015. Det er bevilget 1,7 mill. kr. til taksering i 2014 av de beskrevne områdene. I løpet av høsten vil takseringen bli gjennomført av selskapet og en tar sikte på at kommunen kan utskrive eiendomsskatt på disse områdene fra 2015.

Øvrige inntekter

Budsjettopplegget forutsetter en oppjustering av betalingssatser i tråd med prisstigningen for å unngå at budsjettets inntektsside sakker akterut i forhold til utgiftene.

Prisstigningen i kommunal sektor er i statsbudsjettet anslått til 3,0 prosent i 2015. De fleste betalingssatsene i budsjettet er regulert med denne satsen. Det vises forøvrig til forslag til budsjettvedtak og vedlagt forslag til gebyrregulativ for 2015. Det budsjetteres med 72,8 mill. kr i brukerbetalinger i 2015.

HOVEDOVERSIKT DRIFT

Tabell 12. Hovedoversikt drift

	Regnskap 2013	Budsjett 2014	Budsjett 2015	Andel 2015	ØkPI 2016	ØkPI 2017	ØkPI 2018
Driftsinntekter							
Brukerbetalinger	-68 157	-67 268	-72 833	4 %	-72 863	-72 523	-72 013
Andre salgs- og leieinntekter	-119 627	-165 321	-181 955	10 %	-183 477	-184 512	-184 612
Overføringer med krav til motytelse	-226 579	-178 750	-178 256	10 %	-180 606	-182 956	-183 956
Rammetilskudd	-671 461	-693 651	-696 300	38 %	-694 414	-699 358	-707 796
Andre statlige overføringer	-43 660	-34 885	-35 432	2 %	-35 732	-35 932	-36 182
Andre overføringer	-59 150	0	1 900	0 %	1 900	1 900	1 900
Skatt på inntekt og formue	-516 735	-532 000	-534 700	29 %	-534 981	-535 426	-535 642
Eiendomsskatt	-112 826	-105 100	-106 000	6 %	-106 000	-106 000	-106 000
Andre direkte og indirekte skatter	-39 828	-39 500	-39 500	2 %	-39 500	-39 500	-39 500
SUM DRIFTSINTEKTER (B)	-1 858 023	-1 816 475	-1 843 076	100 %	-1 845 673	-1 854 307	-1 863 801
Driftsutgifter							
Lønnsutgifter	982 002	981 444	990 839	55 %	972 666	964 265	962 394
Sosiale utgifter	185 532	201 399	214 568	12 %	221 109	226 485	233 287
Kjøp av varer og tjenester som inngår i komm tjenesteprod	264 394	227 622	242 931	14 %	241 584	239 515	239 063
Kjøp av varer og tjenester som erstatter komm tjprod	149 533	139 030	145 573	8 %	147 573	148 573	149 923
Overføringer	175 045	166 193	141 508	8 %	138 599	137 135	136 109
Avskrivninger	54 494	54 741	56 168	3 %	56 168	56 168	56 168
Fordelte utgifter	-776	-90	-90	0 %	-90	-90	-90
SUM DRIFTSUTGIFTER (C)	1 810 224	1 770 339	1 791 497	100 %	1 777 609	1 772 051	1 776 854
BRUTTO DRIFTSRESULTAT (D = B-C)	-47 799	-46 136	-51 579		-68 064	-82 256	-86 947
Finansinntekter							
Renteinntekter, utbytte og eieruttak	-39 450	-42 500	-47 500		-47 500	-42 300	-42 300
Mottatte avdrag på utlån	-1 684	-2 200	-2 200		-2 200	-2 200	-2 200
SUM EKSTERNE FINANSINTEKTER (E)	-41 134	-44 700	-49 700		-49 700	-44 500	-44 500
Finansutgifter							
Renteutgifter, provisjoner og andre finansutgifter	58 395	62 735	66 824		72 900	70 872	72 289
Avdrag på lån	43 479	45 119	44 969		50 678	54 073	55 747
Utlån	1 622	2 755	2 755		2 755	2 755	2 755
SUM EKSTERNE FINANSUTGIFTER (F)	103 496	110 609	114 548		126 333	127 700	130 791
RESULTAT EKSTERNE FINANSIERINGSTRANSAKSJONE	62 362	65 909	64 848		76 633	83 200	86 291
Motpost avskrivninger	-54 494	-54 741	-56 168		-56 168	-56 168	-56 168
NETTO DRIFTSRESULTAT (I)	-39 931	-34 968	-42 899		-47 599	-55 224	-56 824
Interne finanstransaksjoner							
Bruk av tidligere års regnskapsmessig mindreforbruk	-18 324	0	0		0	0	0
Bruk av disposisjonsfond	-17 462	-1 625	-1 625		-1 625	0	0
Bruk av bundne fond	-47 565	-18 549	-18 118		-17 818	-17 818	-17 818
SUM BRUK AV AVSETNINGER (J)	-83 351	-20 174	-19 743		-19 443	-17 818	-17 818
Overført til investeringsregnskapet	30 691	28 300	28 300		28 300	28 300	28 300
Avsetninger til disposisjonsfond	63 243	5 700	13 200		17 600	23 600	25 200
Avsetninger til bundne fond	23 386	21 142	21 142		21 142	21 142	21 142
SUM AVSETNINGER (K)	117 320	55 142	62 642		67 042	73 042	74 642
REGNSKAPSMESSIG MER- MINDREFORBRUK (L = I+J-K)	-5 962	0	0		0	0	0

Hovedtall årsbudsjett og økonomiplan

Budsjettet er balansert med totale driftsinntekter på 1 843,1 mill. kr. Driftsrammen for tjenesteproduksjon er på 1 306,6 mill. kr. Netto driftsresultat (NDR) er i forslaget på 2,3 prosent som er 0,7 prosent eller ca. 13,0 mill. kr. svakere enn målsetningen på 3 prosent. I tillegg er budsjettet "saldert" med rammereduksjoner som må tas i hele perioden.

Budsjett 2015

Driftsinntektene øker med 26,6 mill. kr. i 2015. Økningen er i hovedsak knyttet til økte salgs- og leieinntekter på 16,6 mill. kr. knyttet til blant annet gebyrknning på vann- og avløpsområdet og økte husleieinntekter nye boliger. Brukerbetalinger øker med 5,6 mill. kr.

Driftsutgiftene øker med 21,2 mill. kr. i 2015. Lønnsutgiftene øker med 9,4 mill. kr. Sosiale utgifter øker med 13,2 mill. kr. som i skyldes redusert premieavvik samt økt amortisering av tidligere års premieavvik. Kjøp av varer og tjenester øker med 15,3 mill. kr., mens kjøp av varer og tjenester som erstatter kommunal tjenesteproduksjon øker med 6,5 mill. kr. Overføringer reduseres med 24,7 mill. kr. Her utgjør redusert overføring til staten knyttet til medfinansiering på nærmere 30,0 mill. kr. Korrigert for dette, øker utgiftene til overføringer med ca. 5,0 mill. kr.

Samlet gir dette et økt brutto driftsresultat på 5,4 mill. kr.

Finansinntektene øker med 5,0 mill. kr fra 2014 og skyldes forventet økt utbytte fra Helgeland Kraft.

Finansutgiftene øker med 3,9 mill. kr. knyttet til økte renteutgifter.

Netto driftsresultat øker med 7,9 mill. kr. i 2015, en økning på 0,4 prosent.

Bruk av avsetninger reduseres med 0,4 mill. kr. Avsetning til disposisjonsfond øker med 7,5 mill. kr.

Økonomiplanperioden 2016 - 2018

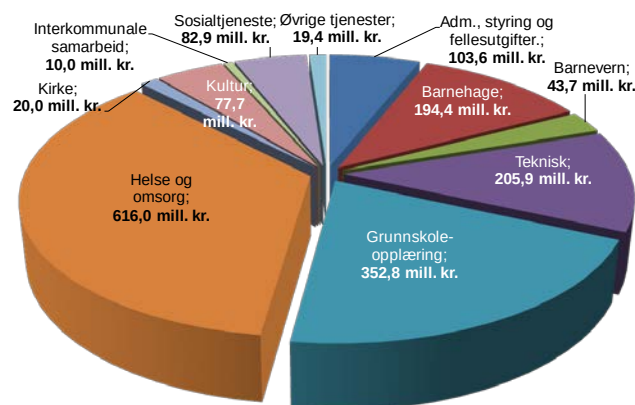
Endringer i perioden 2016 – 2018 er knyttet til endringer på finans (styrking av netto drifts-

resultat, frie inntekter, pensjonskostnader og rente og avdragsutgifter), driftsfølggevirkninger av investeringer, demografiske forhold og reduksjon driftsrammer som følge av omstillingsbehov.

For ytterligere detaljer vises det til tabellene "endring rammer finans" og "endring driftsrammer".

Brutto driftsutgifter 2013

Figur 23. Brutto driftsutgifter 2013 (mill. kr)

Figuren viser brutto driftsutgifter 2013 i mill. kr. pr sektor etter KOSTRA inndeling på tjenesteområder.

Summen av utgifter fordelt på utgiftsområder skal ikke stemme overens med totale brutto driftsutgifter. Premieavvik og amortisering premieavvik samt fellesutgifter er tatt ut. Dette er gjort for å rendyrke utgiftene til administrasjon og styring. Finansfunksjonene inngår heller ikke i de definerte utgiftsområdene.

I brutto driftsutgifter trekkes sykelønnsrefusjon og kompensasjon moms påløpt i investeringsregnskapet i fra på utgiftsområdene, men ikke i totale brutto driftsutgifter. 2013 var siste år med investeringsmoms regnskapsført i driftsregnskapet.

Innenfor Teknisk inngår brutto driftsutgifter til samferdsel, bolig, næring, brann og ulykkesvern, fysisk planlegging, kulturminner, natur og nærmiljø samt vann, avløp og renovasjon.

INVESTERINGER

Tabell 13. Investeringer i planperioden

Prosjekter	Totalt kalkyle	Budsjett 2014	Budsjett 2015	Økpl 2016	Økpl 2017	Økpl 2018
Flyplass	100 000		5 000	45 000	38 000	
Havmannplassen og sjøfronten	10 000	2 000	2 000	2 000		
Omlagging OT Olsengt.	30 000	17 000	13 000			
Kryss Koksverksgata - Vikaåsen	13 000	7 000	11 000			
Trafikksikkerhetstiltak	Årlig ramme	2 500	2 500	2 500	2 500	2 500
Infrastruktur boligfelt	Årlig ramme	2 500	2 500	1 500	1 500	1 500
Boligfelt	Årlig ramme			2 000	2 000	2 000
Småinvesteringer - under 1 mill. kr	Årlig ramme	5 000	5 000	5 000	5 000	5 000
Kjøp av tomtgrunn	Årlig ramme	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000
Investeringsprosjekter finansiert av fond/egenkapital		37 000	42 000	59 000	50 000	12 000
Skolebygg oppgradering/investeringer 2011 - 2021	577 000					
Selfors barneskole	26 800					625
Utskarpen skole	36 250	2 250				
Båsmo barneskole	31 500				5 000	24 100
Hauknes skole	112 000	50 000	75 000	25 000	2 400	
Ny ungdomsskole - Ytteren	186 000	12 000	90 000	88 000		
Ytteren skole	23 600					1 500
Ungdomsskole	66 000			5 000	31 000	30 000
Nytt Selfors sykehjem	321 000	80 000	170 000	71 000		
Selfors sykehjem - ombygging helespark	115 000		5 000	80 000	30 000	
Radiomerking og alarmporter biblioteket	1 000	1 000				
Automatisering av utlån og innlevering biblioteket	1 500	1 500				
Rana Kirkelig Fellesråd - investeringstilskudd	32 300	4 300	6 300	4 100	9 600	
Egenkapitalinnskudd ny pensjonsordning	34 000		38 800	5 000	5 000	5 000
Mindre investeringer >1 mill. kr	Årlig ramme		5 000	5 000	5 000	5 000
Investeringsprosjekter lånefinansiert		151 050	390 100	283 100	88 000	66 225
Hovedplan vannforsyning		18 250	16 000	20 000	25 000	25 000
Hovedplan avløp		30 150	25 000	36 000	35 000	10 000
Selvfinansierende investeringsprosjekter - VA		48 400	41 000	56 000	60 000	35 000
Mobekken omsorgsboliger	60 000	39 000				
Kjøp og oppgradering LHL boliger Båsmo	50 340	32 750				
Selfors omsorgsboliger	107 000	5 000	50 000	50 000		
Bofellesskap 1	16 500	15 500	15 500			
Bofellesskap 2	16 500	3 000	3 000	13 500		
Selvfinansierende investeringsprosjekter - øvrige		95 250	68 500	63 500	0	0

Tabell 14. Finansiering av investeringer

<i>Finansiering</i>	<i>Totalt 2015-2018</i>	<i>Budsjett 2014</i>	<i>Budsjett 2015</i>	<i>Økplan 2016</i>	<i>Økplan 2017</i>	<i>Økplan 2018</i>
Salg AM, tilskudd	-196 400	-1 600	-5 800	-153 400	-33 600	-3 600
Brutto investeringsutgifter	1 314 425	331 700	541 600	461 600	198 000	113 225
MVA kompensasjon	-190 525	-55 600	-89 900	-70 100	-16 480	-14 045
Netto investeringer	927 500	274 500	445 900	238 100	147 920	95 580
Bruk/avsetn. tomtfond	-23 200	-8 600	-13 400	-5 400	-2 200	-2 200
Bruk/avsetn. ubundne kapitalfond	-88 200	-94 000	-79 800	9 600	-13 000	-5 000
Selvfinansierende VA- lån	-192 000	-48 400	-41 000	-56 000	-60 000	-35 000
Selvfinansierende øvrig	-80 800	-76 200	-50 600	-30 200		
Ordinære lån	-431 300	-27 300	-233 100	-128 100	-44 720	-25 380
Overført fra drift	-112 000	-20 000	-28 000	-28 000	-28 000	-28 000
Netto finansiering	-927 500	-274 500	-445 900	-238 100	-147 920	-95 580

I rådmannens forslag til økonomiplan for 2015–2018 er gjeldende økonomiplan fulgt opp med visse justeringer og noen nye innspill. I forhold til økonomiplanen for 2014 - 2017 er skoleprosjektene stort sett forskjøvet et år, mens de større prosjektene innenfor omsorg stort sett vil bli gjennomført henhold til opprinnelig plan.

I første kolonne i investeringstabellen vises beregnet totalkostnad for prosjektene. I andre kolonne vises vedtatt budsjett for 2014. I de påfølgende kolonnene vises forslaget til budsjett for 2015 og økonomiplan 2016–2018. På grunn av tidsforskyvninger på noen av prosjektene i forhold til budsjett 2014, stemmer ikke totalkostnaden for prosjektene med summering av beløpene i årene 2014–2018. Der summen av kolonnene 2014-2018 er høyere enn totalkostnaden for prosjektet, betyr det et vesentlig avvik mellom bevilgningen i 2014, og det som faktisk vil bli forbrukt i året. For større prosjekter som er planlagt startet i slutten av perioden vil en del av planlagt forbruk havne utenfor planperioden. I henhold til regnskapsreglene skal det budsjetteres med påregnelige utgifter i budsjettåret.

Brutto investerings utgifter i planperioden utgjør over 1,3 mrd. kr. Netto investeringsutgifter etter inntektsført momskompensasjon, tilskudd og øvrige inntekter beløper seg til 927,5 mill. kr.

Forslaget til økonomiplan forutsetter bruk av kommunens fondsmidler med netto 111,4 mill. kr., overføring fra driften med 112 mill. kr og opptak av lån med 704,1 mill. kr. Av dette utgjør lån til selvfinansierende prosjekter 272,8 mill. kr. Dette fordeler seg med 192 mill. kr til vann og avløp og 80,8 mill. kr til prosjekter innenfor omsorg. Renter og avdrag på låneopptak til disse prosjektene skal betjenes av brukerne gjennom gebyrer og husleie.

Låneopptak som belaster driftsbudsjettet fullt ut med renter og avdrag i perioden utgjør 431,3 mill. kr.

Bruken av fondsmidler er redusert noe i forhold til tidligere planer. Det er i tidligere planer vedtatt at det skulle brukes 75 mill. kr av fondsmidlene i prosjektet for skolerenooveringer. Bruken av fond til skoleinvesteringene må skyves ut i planperioden på grunn av behov for bruk av fond til forskuttering av tilskudd til investeringene i sykehjem og omsorgsboliger. I tillegg er det satt av 38 mill. kr. i 2015 for innskudd av egenkapital til KLP.

I tidligere utgaver av budsjett og økonomiplaner har prosjekter som det ikke var funnet rom for å foreslå gjennomført vært listet opp i prosjektoversikten. Disse er i år fjernet i tabellen. Det er heller ikke planen for perioden 2015 – 2018 funnet rom for å foreslå investeringer i nytt kulturhus, krematorium og barnehage. Beregnet vedlikeholds- etterslep fra 2010 på 500 mill. kr på øvrig infrastruktur er også tatt ut av tabellen.

De finansielle konsekvensene av investeringene og utvikling i fond er omhandlet i avsnittet om finans.

Mindre investeringer

Det budsjetteres med en årlig ramme på 5 + 5 mill. kr, tilsammen 10 mill. kr til finansiering av mindre investeringer. 5 mill. kr for investeringer som oppfyller kravene til minimumsbeløp og levetid, men som ikke kan lånefinansieres (investeringer under 1 mill. kr) og 5 mill. kr for mindre investeringer over 1 mill. kr. Fordelingen av beløpet prioriteres av rådmannen, etter fullmakt fra kommunestyret. Fordelingen gjøres ut i fra prioriterte behov meldt inn fra avdelingene.

Investeringstilskudd til Rana kirkelige fellestråd videreføres i planperioden med 20 mill. kr. Dette er en videreføring av gjeldende økonomiplan, men med en økning på 3,6 mill. kr i 2015 til Gruben kirke og 2 mill. kr i 2017 for prosjektering av kirkegård.

Skoleinvesteringer

Tidligere vedtatt plan for oppgraderinger/-renoveringer av skolebyggene i kommunen er fulgt opp i forslaget til budsjett og økonomiplan med noen endringer. Det legges opp til å investere 377,6 mill. kr i skolebygg i perioden. Planen forskutterer i noen grad en egen sak om fremtidig skolestruktur, som er bedre tilpasset dagens og fremtidig elevtall. To prosjekter som planlegges og igangsettes i høst er prioritert gjennomført i første del av planperioden. De øvrige prosjektene forskyves ett år ut i planperioden i påvente av arbeidet med saken. Total kostnad for oppgraderingen av skolene i Rana vil bli gjennomgått som en del av saken.

I høst vil rådgivere for detaljprosjektering av ny ungdomsskole på Ytteren bli valgt. Skolen er planlagt med en kapasitet på 450 elever. Det gjenstår fortsatt noen uklarheter omkring grunn-erverv og pris. Ungdomsskolen på Ytteren er planlagt ferdig til skolestart høsten 2016. Kostnadsrammen for prosjektet er 186 mill. kr.

Hva som vil bli valgt når saken om fremtidig skolestruktur blir fremmet for politisk behandling er usikkert. Et alternativ er å bygge ut Mo ungdomsskole slik at skolen får plass til 550 elever. Utbyggingen kan være ferdig til skolestart i 2018. Kostnaden fra gjeldende økonomiplan er ikke endret, og er ført opp i planen med 66 mill. kr som er beregnet kostnad for et tilbygg på 2 000 kvadratmeter.

Det vil bli byggestart for nybygget på Hauknes skole ved årsskiftet 2014/2015. Skolen er planlagt ferdig til skolestart høsten 2016. Kostnaden for prosjektet er justert opp til 112 mill. kr, og det vises til egen sak i den forbindelse.

Renovering av Båsmo barneskole flyttes ut i planperioden, med prosjektering i 2017. Elevene der flyttes midlertidig til Båsmo ungdomsskole under renoveringen. Elevene fra Båsmo ungdomsskole flyttes til ny ungdomsskole på Ytteren høsten 2016. Kostnaden er uendret fra gjeldende økonomiplan på 31,5 mill. kr. I tidsplanen er det tatt hensyn til prosjektering og bygging av eventuelt nybygg på Mo ungdomsskole i planperioden.

Prosjektering av Ytteren barneskole er forskjøvet til 2018, Det er avsatt 0,6 mill. kr for renovering av uteområdet på Selfors barneskole i 2018.

Inntil videre står totalbeløpet for renovering/-oppgradering av skole på 577 mill. kr oppført i tabellen, men anslagene er usikre både når det gjelder beløp og gjennomføring av prosjektene utover i perioden.

Investeringer - helse- og sosial

Vedtatt plan for investeringer i to bofellesskap er fulgt opp, men prosjektene er forsinket med et år i forhold til gjeldende økonomiplan. Anbud på bygging av bofellesskap 1 - Kløverbakken ble sendt ut i oktober 2014. Det er antatt at byggestart blir i januar 2015 og ferdigstillelse forventes i årsskiftet 2015/ 2016. Bofellesskap 2 – Per Persaveien prosjekteres i 2015 og forventes ferdig i 2016. Kostnaden for prosjektene er uendret i planen, 33 mill. kr, og utløser tilskudd fra Husbanken på ca. 8 mill. kr. Når anbudsrunderen for prosjektet på Kløverbakken er avsluttet, vil det bli fremmet en egen sak i kommunestyret.

Bofellesskapene er selvfinansierende der husleien vil betjene utgiftene til renter og avdrag. De øvrige driftskonsekvenser er det tatt høyde for i driftsbudsjettet.

Investeringer - omsorg

Nytt sykehjem - Selfors

Det vises til egen sak behandlet i kommunestyret i september. Kostnaden for prosjektet er økt til 321 mill. kr. Kommunen har mottatt tilsagn om tilskudd fra Husbanken på 127 mill. kr., en økning på 37 mill. kr. Kostnadsøkningen medfører også økt refundert moms i prosjektet. Bruk av lån i prosjektet kunne dermed reduseres med 7,5 mill. kr. Byggingen er startet og forventes ferdig etter planen i andre kvartal 2016.

Selfors sykehjem – regional helsepark

Ombygging av Selfors sykehjem om til ny regional helsepark (lokalmedisinsk senter) planlegges prosjektert i 2015 i henhold til gjeldende plan. Planlagt byggestart er i 2016, med ferdigstillelse i 2017. Ombyggingen er kostnadsberegnet til 115 mill. kr, og utløser tilskudd fra Husbanken beregnet til ca. 30 mill. kr.

Selfors omsorgsboliger

Gjeldende økonomiplan følges opp med bygging av omsorgsboliger på Selfors, med 31 leiligheter. Det har tidligere vært arbeidet med prosjektering av bygget. Grunnerverv er gjennomført. Planlagt

bygggestart er i årsskiftet 2015/2016. Utbyggingskostnaden er beregnet til 107 mill. kr. Størrelse på tilskudd fra Husbanken er noe usikkert, men vil med dagens satser utløse et tilskudd opp mot 40 mill. kr. Det vil bli fremmet en egen sak på drift og organisering av boligene. Prosjektet er selvfinansierende der husleien skal betjene både utgifter til drift og renter og avdrag.

Teknisk - infrastruktur

Boligfelt/infrastruktur boligfelt

Opparbeidelse infrastruktur med blant annet gang- og sykkelveg, gatelys mv. må være på plass før klargjøring av boligfelt kan påbegynnes. Det foreslås en bevilgning på 2,5 mill. kr i 2015 og 1,5 mill. kr påfølgende år i planperioden. Utgiften finansieres av tomtefondet. Utbygging av boligfelt kan dermed starte i 2016, og det foreslås 2 mill. kr til tiltaket årlig. Aktuelle områder i gjeldende planverk er Brennåsen eller Stenneset/Gamle Nesnavei. Boligtomtene legges ut for salg og er således selvfinansierende og finansieres over tomtefondet.

Flyplass

Kommunestyrevedtaket fra høsten 2007 følges opp i planen. I henhold til vedtaket vil Rana kommune bidra med 100 mill. kr til utbygging av ny storflyplass. Det er, siden avtalen med Polarsirkelen Lufthavnutvikling ble inngått i 2008, brukt 12 mill. kr fra næringsfondet til prosjektet. I investeringsplanen er derfor kommunens bidrag redusert til 88 mill. kr.

Kryss Koksverksgata – Vikaåsen

Tiltaket er under planlegging og det arbeides med å få til en avtale med Statens vegvesen om

forskuttering av utgiftene. Prosjektet er oppført i planen med opprinnelig beløp på 13 mill. kr. Kostnadsanslaget er imidlertid usikkert. Når planleggingsarbeidet er gjennomført vil det bli fremmet en egen sak til kommunestyret. Prosjektutgiftene forskutteres over tomtefondet.

Omlegging O.T. Olsensgate

Prosjektet er godt i gang og følger gjeldende plan. Kostnader til utvikling av sentrum/nytt byrom er imidlertid ikke tatt med i forslaget til økonomiplan.

Havmannplassen og sjøfronten

Det er tidligere bevilget tilsammen 6 mill. kr. til prosjektet i 2012, 2013 og 2014. Det foreslås å bevilge ytterligere 4 mill. kr. over to år for etappevis utbygging.

Fylkeskommunens representant har blant annet fått presentert prosjekt gjennom befaring. Planen er å komme i gang med bygging av 1. etappe til våren 2015. Bevilgningen foreslås finansiert over tomtefondet. Rådmannen vil komme tilbake til kommunestyret med en egen sak når planene er ferdige.

Trafikksikkerhetstiltak

Det foreslås som tidligere at det avsettes en årlig ramme for tiltaket i planperioden. Av rammen på 2,5 mill. kr. finansieres kun 0,5 mill. kr. av kommunen, resten er tilskudd. Dette er en svært gunstig tilskuddsordning. Den kommunale egenandelen forutsettes finansiert med driftsmidler. Tiltakene er prioritert i gjeldende trafikksikkerhetsplan.

FINANS

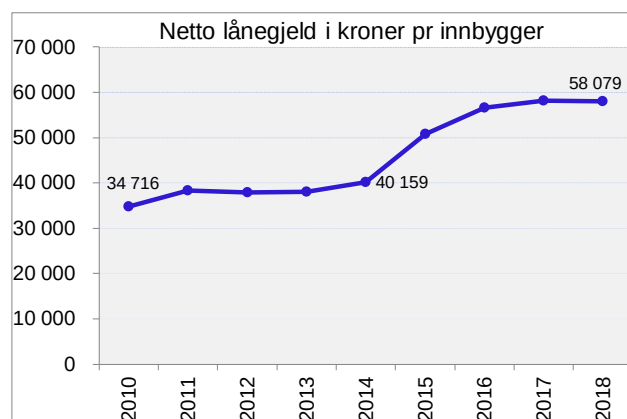
For låneporteføljen er markedets forventninger for renteutviklingen lagt til grunn. Det er forventet at de korte markedsrentene vil stige fra rundt 1,7 prosent i skrivende stund til i underkant av 2,5 prosent ved utgangen av 2018. Markedets forventninger, ved den såkalte forwardrenten, er at kortrenten vil forbli under 3 prosent helt til 2020. Med nåværende margin på kommunale lån på 0,4 prosent, vil innlånskostnad for kommunen stige fra noe over 2 prosent til rundt 2,8 prosent i løpet av 2018. Andel fastrente i låneporteføljen utgjør 53 prosent av samlet lånegjeld. Andelen inkluderer låneopptaket for videreutlån til Campus Helgeland der 200 mill. kr er på fast. Renten i låneporteføljen inkl. fastrenteposisjonene vil øke fra 3,06 prosent i 2015 til 3,22 prosent i 2018.

For nye låneopptak er det forutsatt en budsjettrente på 4 prosent. Avdragstiden på nye lån er i samsvar med økonomisk levetid (avskrivningstid) på investeringsobjektet.

Kommunens samlede gjeld, inklusive lån til videreutlån (formidlingslån, Campus Helgeland), ekskl. pensjonsforpliktelser er 1,8 mrd. kr., før avdrag i inneværende år. I 2014 er det tatt opp 100 mill. kr. i lån til finansiering av investeringsprogrammet og lån til videreutlån fra Husbanken, med 20 mill. kr. Med hensyn til budsjettert avdrag vil kommunens totale gjeld ved utgangen av året være 1,75 mrd. kr. Av den totale gjelden er ca. 300 mill. kr. knyttet til investeringer på vann- og avløpsområdet, 570 – 580 mill. kr. til videreutlån (inkl. Campus med 246,4 mill. kr.). I tillegg er 90 mill. kr. av låneopptakene etter 2010 knyttet til andre selvfinansierende prosjekter. Andelen låneopptak til disse prosjektene før 2010 er ikke beregnet.

Korrigert for innlån til videreutlån (KOSTRA-definisjon) vil kommunens gjeld pr 31.12.2014 være 1,2 mrd. kr, eller kr 38 360 pr innbygger (38 053 pr 31.12.2013). Forslaget til økonomiplan vil øke kommunens brutto gjeld til rundt 2,2 mrd. kr ved utgangen av 2018. Korrigert for opptak av lån til videreutlån vil gjelden utgjøre nær 1,7 mrd. kr, eller ca. kr 56 000 pr innbygger. Totalt inneholder investeringsplanen låneopptak i perioden med 704,1 mill. kr (ekskl. lån til videreutlån). Av dette er det 431,3 mill. kr som belaster driftsbudsjettet med renter og avdrag. Figuren under viser utviklingen i kommunens lånegjeld fra 2000 og fram til 2018.

Figur 24. Utvikling lånegjeld 2010-2018

I KOSTRA beregnes lånegjeld pr innbygger ved å korrigere for utlån og ubrukte lånemidler. I dokumentet er det ikke korrigert for ubrukte lånemidler, men bare for lån til utlån fra Husbanken og lån til Campus Helgeland. Figuren viser hvilken økning gjeldsbelastningen investeringsprogrammet vil medføre i perioden i kroner pr. innbygger.

Tabell 15. Endring rammer finans

Finans						
	<i>Regnskap 2013</i>	<i>Budsjett 2014</i>	<i>Budsjett 2015</i>	<i>ØkPI 2016</i>	<i>ØkPI 2017</i>	<i>ØkPI 2018</i>
Inntekter	-1 556 941	-1 537 853	-1 549 102	-1 547 497	-1 552 886	-1 561 540
Utgifter	239 290	214 296	242 480	269 175	291 165	304 068
Rammeendring			16 935	28 300	16 601	4 249
Netto driftsramme	-1 317 651	-1 323 557	-1 306 622	-1 278 322	-1 261 721	-1 257 472
Nye tiltak/endringer						
Frie inntekter			-5 349	1 605	-5 389	-8 654
Økt utbytte Helgeland Kraft			-5 000			
Kapitalkostnader selvkostområder			-2 198			
Låneportefølje og investeringer 2014			-2 100	-1 800	-900	400
Endring eiendomsskatteinntekter			-900			
Bruk av næringsfond - tilskudd Kunnskapsparken			-800	300		
Rentekompensasjon skolebygg			-450	-300	-200	-250
Endring prinsipp momskompensasjon			-138			
Renteinntekter og avsetning DnB			-100	400	-300	
Økt avsetning disposisjonsfond næring			1 500			
Intern overføring - Kapitalkostnader Møbekken og LHL			2 500			
Redusert pris konsesjonskraft 2015			2 000			
Rente og avdragsbelastning fra investeringsprogrammet			3 043	13 185	7 767	2 691
Redusert premieavvik			4 700			
Usikkerhet pensjon			6 627	3 910	3 023	3 062
Styrking NDR			6 000	4 400	6 000	1 600
Amortisering tidligere års premieavvik			7 600	6 600	6 600	5 400
Sum rammeendring			16 935	28 300	16 601	4 249

Endringer i tall (tiltaks og rammeendring) viser endring i forhold til året før.

Konsesjonskraft

Tabell 16. Konsesjonskraft

Sjona kraftverk 18 733,4 MWh
Ildgruben kraftverk 1 699 MWh
Langvatn kraftverk 2 920,8 MWh
Rana kraftverk 136 995 MWh
Fagervollan kraftverk 5 359,2 MWh
Svartisen kraftverk 19 168,3 MWh
Total konsesjonskraftmengde 184 875,7 MWh
Salg av kraft for 2015 foretas i november 2014
OED- pris for 2014: 108,40 kr/MWh
Ca. innmatingspris mv: 23,00 kr/MWh

Konsesjonskraft og konsesjonsavgift

Eiere av større vannkraftverk plikter å levere en andel av kraften som produseres til kommunene som er berørt av kraftutbyggingen. Denne konsesjonskraft skal konsesjonær levere til en pris

loven foreskriver. Plikten til å avstå konsesjonskraft gjelder kraftverk som benytter vann regulert etter industrikonsesjonsloven eller vassdragsreguleringsloven, jf. Ikl. § 2 nr. 12 og Vregl. § 12 nr. 15. Konsesjoner gitt etter vannressursloven har ikke vilkår om konsesjonskraft.

I enhver konsesjon for erverv av fallrettigheter eller regulering av vassdrag blir konsesjonæren pålagt å betale den berørte kommune konsesjonsavgifter. Konsesjonsavgiftene er dels ment å være en andel av verdiskapingen og dels en kompensasjon for skader og ulemper. Konsesjonsavgiftene blir fastsatt som et fast beløp pr naturhestelekraft og indeksreguleres automatisk hvert 5.år. Avgiftene tilføres næringsfondet med vedtekter godkjent av fylkesmannen. Kommunen fikk utbetalt konsesjonsavgifter på 11,9 mill. kr. i 2013.

Totalt disponerer Rana kommune en konsesjonskraft mengde på 184 875,7 MWh.

På vegne av Rana, Hemnes og Hattfjelldal kommune gjennomførte Kommunekraft anbuds-
runde på salg av konsesjonskraften på fastpris for 2014. SKS hadde høyeste bud på 29,01 øre pr KWh. Prisen gir Rana kommune en nettoinntekt på 28,7 mill. kr i 2014.

Salg av kraften for 2015 skal gjennomføres i november. Slik markedsprisen har utviklet seg i løpet av 2014 forventes det en pris som er 1,5 øre lavere enn i år. Dette gir en netto inntekt som er rundt 2 mill. kr lavere for budsjettåret 2015. Det må tas forbehold om markedsutviklingen fram til salget og OED-pris på kjøpet i 2015. Rådmannen vil komme med orientering til kommunestyret når salget er gjennomført.

Renter og avkastning på aksjer og andeler

Renteinntekter

Økonomiplanen forutsetter at investeringsprosjektene tilføres fondsmidler på tilsammen 111 mill. kr som egenkapital. Dette påvirker kommunens likviditetsbeholdning. Se eget avsnitt om fond nedenfor. I tillegg er det tatt høyde for et scenario der kommunene kan tape tvisten med DnB. Dette kan medføre en tapping av likviditeten med opptil 300 mill. kr. Et tap medfører at Rana kommune må innfri gjenstående av krav fra banken. Hovedstol (236 mill. kr.) og påløpte renter, som er avsatt i regnskapet, utgjorde pr 31.12.2013 284,6 mill. kr. Se videre under avsnittet om renteutgifter.

Med prognosen for renteutvikling og en negativ avgjørelse i rettssystemet, vil nedgangen i renteinntektene i perioden kunne bli 10-11 mill. kr. i planperioden. Likviditeten kan bli presset ved en utbetaling på 300 mill. kr. i perioden. Halvparten av reduserte inntekter utlignes av reduserte kostnader på utgiftssiden. Planlagte investeringer i perioden med fondsbruk og forskuttering av investeringstilskudd presser også likviditeten i perioden. Det er ikke tatt fullt ut høyde for nedgangen i renteinntektene i planperioden, og rådmannen viser til behovet for tilstrekkelig handlingsrom (NDR) slik at tjenesteproduksjonen ikke blir berørt av endringer på finansområdet.

Erstatningssaken mot Citygroup i USA er nå avsluttet og det pågår nå en prosess i forhold til den videre fremdriften av søksmålet mot kommunene. Den videre utviklingen i saken representerer dermed en usikkerhet i budsjett-opplegget. Kommunestyret vil bli orientert så snart det foreligger en avklaring om den videre prosessen og behov for eventuelle budsjettmessige tilpasninger i den forbindelse.

Avkastning på aksjer og andeler

Kommunen mottok 17,1 mill. kr. i utbytte fra Helgeland Kraft i 2014. Resultatvarsler fra

selskapet melder om et resultat etter skatt, som er nesten på samme nivå som i fjor. I forslaget til budsjett og økonomiplan er derfor nivået på fremtidig utbytte økt med 5 mill. kr til 17 mill. kr.

Rente- og avdragsbelastning

Investeringsprogrammet medfører en vesentlig økning i lånegjelden og dermed rente- og avdragsbelastningen i planperioden.

Brutto rente- og avdragsbelastningens andel av kommunens driftsinntekter øker fra 5,5 prosent i regnskap 2013 til 7 prosent i 2018, og netto fra 3,4 prosent til 4,6 prosent. En eventuell avklaring i tvisten med DnB vil føre til reduksjon i driftsbudsjettet på 6,4 mill. kr. i 2017. Brutto utgjør dette 0,3 prosent.

Investeringsplanen i forslaget vil gi en økning i rente- og avdragsbelastningen på brutto 41 mill. kr. fram til 2018. Av dette er det 26,7 mill. kr som belaster driftsbudsjettet med renter og avdrag.

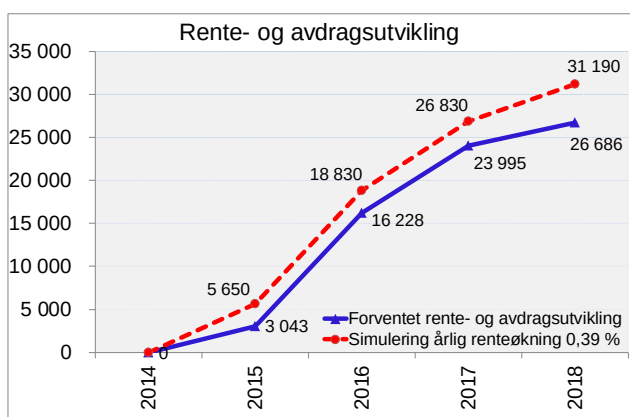
Kommunen utnytter ordningen med rentekompensasjon for låneopptak til investeringer i skolebygg. Ordningen er beregnet å bidra positivt med 1,2 mill. kr i planperioden. Forventet renteøkning i perioden er redusert med ca. 1 prosentpoeng i forhold til markedets forventninger på samme tid i fjor. Den samlede effekten av låneporteføljen og nye låneopptak gir en økning i renter og avdrag med 21,1 mill. kr.

Avdragsutgiftene øker fra budsjett på 45,1 mill. kr. i 2014 til 55,7 mill. kr. i 2018.

I planleggingen har det vært sett på hva en renteøkning utover det markedet forventer, vil bety for rentebelastningen. I simuleringen forutsettes at renten øker med 0,39 prosent mer enn markedet forventer hvert år i perioden. Kortrenten vil da ligge på et nivå på opp mot 4 prosent ved utgangen av 2018, mens gjennomsnittlig rente i låneporteføljen vil være omlag 4,8 prosent. Dette gir en økning i rentebelastningen fram til 2018 på omlag 6,5 mill. kr. utover det som ligger i forslaget til økonomiplan.

Figuren under viser utviklingen i brutto lånegjeld og lånegjeld pr innbygger i henhold til definisjonen i KOSTRA.

Ved utgangen av 2013 var kommunens lånegjeld pr innbygger 38 053 kr. Dette er 5 001 kr. lavere enn gjennomsnittet i KG 13. Forskjellen var på 2 658 kr. i 2013, Låneopptaket i forslaget til investeringsprogram vil øke gjelden pr innbygger til over 58 000 kr. ved utgangen av planperioden

Figur 25. Rente og avdragsutvikling

Konsekvenser utover planperioden

Ved å se på konsekvensen av planlagte investeringer utover planperioden får en et bedre bilde på hvilke konsekvenser de planlagte investeringene har for driften. Forutsatt markedets forventninger til fremtidig rentenivå vil rente og avdragsbelastningen i 2022 bli nærmere 6 mill. kr. høyere enn i 2018. Renten på kommunale lån med et påslag på 0,4 prosent vil ligge på over 4 prosent i 2022 hvis markedets forventninger til renteutviklingen legges til grunn. Skulle rentenivået stige mer - til 5,5 prosent betyr dette ytterligere 5-6 mill. kr. økning i kommunens rentebelastning.

Kommunen har i dag noe over 50 prosent av brutto lånegjeld på fastrente gjennom fastrenteavtaler. Den flytende delen av låneporteføljen tilsvarer i dag stort sett kommunens likviditetsbeholdning, som er plassert på flytende vilkår. Betingelsene er knyttet til den korte markedsrenten (NIBOR). Ved endringer i rentenivået vil effekten på innskudd og flytende lån i stor grad ta ut hverandre. Ved en nedgang i kommunens likviditetsbeholdning kan risikoen ved renteendringer gjøres mindre ved å øke fasterenteandelen i låneporteføljen. Vurdering av tilpasninger til endringer i markedet gjøres løpende.

Likviditetsutvikling og fond

Kommunens beholdning av likvide midler var 672 mill. kr pr. 31.12.2013. I løpet av perioden vil kommunens likviditetsbeholdning reduseres, og kan komme ned mot 200 mill. kr. Reduksjonen forutsetter en utbetaling av ca. 300 mill. kr.

Anbefalt minimumsnivå på driftslikviditeten, når en forsvarlig gjennomsnittlig likviditetsbeholdning, bør tilsvare to måneders utbetalinger. Utbetalingene i 2018 til drift beregnet til ca. 1,8 mrd. kr. Det betyr at den gjennomsnittlige likviditetsbeholdningen bør

være opp mot 300 mill. kr. Utbetalingene fra investeringsbudsjettet kommer i tillegg.

Tabellen under viser sammensetningen av kommunes fondsmidler pr 31.12.2013 og utviklingen på fondene i planperioden.

Tabell 17. Status fondsmidler

Fond	2013	2014	2015	2018
Disposisjonsfond	27 556	27 031	31 406	74 581
Disposisjonsfond næring	40 700	45 600	52 800	74 400
Bundne driftsfond	98 616	101 209	104 233	114 205
Sum driftsfond	166 872	173 840	188 439	263 186
Ubundne investeringsfond	239 444	205 576	134 789	215 377
Bundne investeringsfond	54 115	54 115	54 115	54 115
Sum investeringsfond	293 559	259 691	188 904	269 492
Sum fond	460 431	433 531	377 343	532 678

Kommunens totale fondsmidler utgjør 460,4 mill. kr. pr 31.12.2013. Av dette er det 27,6 mill. kr. som kommunestyret kan disponeres fritt til ulike formål (disposisjonsfond). Det økonomiske opplegget i forslaget til økonomiplan øker kommunens disposisjonsfond til vel 75 mill. kr i perioden eller 4 prosent av driftsinntektene. Avsatte midler fra eiendomsskatt i 2011, 2012 og 2013, til sammen 40,7 mill. kr kommer i tillegg. I forslaget til budsjett og økonomiplan avsettes 7,2 mill. kr. årlig av inntektene fra eiendomsskatten til næringsformål. Fondet vil i 2018 kunne være på vel 74 mill. kr.

Bundne driftsfond utgjør 98,6 mill. kr. Dette inkluderer forholdsvis begrensede beløp til ulike prosjekter og mottatte gavemidler. Det meste av de bundne driftsfondene består av næringsfondet med 39,5 mill. kr. og selvkostfond på 24,8 mill. kr.

Kapital/investeringsfond består av avsatte kapitalinntekter, som bare kan disponeres til finansiering av investeringsprosjekter. Den ubundne delen av disse fondene utgjør 239,4 mill. kr. Her inngår avsatte midler fra ansvarlige lån til Helgeland Kraft. Avsatte midler er disponert til kulturhus - 70,6 mill. kr. og til ny flyplass - 74,9 mill. kr. Dette i henhold til tidligere vedtak.

Det vises til kommentaren om investeringer der det legges opp bruk av fondsmidler på tilsammen 111 mill. kr i planperioden. Dette fører til at ubundne investeringsfond samlet sett reduseres ned mot 100 mill. kr i 2015. Dette har ført til at bruken av fondsmidler i det økonomiske opplegget er noe redusert fra tidligere. Ved en eventuell utbetaling av hovedstol samt renter i forbindelse med Terra-saken kan likviditeten bli presset.

Den bundne delen av kapital-/investeringsfondene utgjør 54,1 mill. kr., og består i hovedsak av mottatte avdrag på formidlingslån med 11,5 mill.

kr. Disse midlene kan bare benyttes ekstraordinære avdrag på innlån fra Husbanken.

Videre inneholder fondene 35,5 mill. kr. som er innbetalte innskudd fra salg av omsorgsboliger på Hauknes, og bør også kun benyttes til ekstraordinære avdrag.

Startlån

Startlån er et sentralt boligpolitisk virkemiddel. En god bruk av startlån, boligtilskudd og bostøtte kan hjelpe flere til å eie sin egen bolig, eller til å etablere et stabilt boforhold i en utleiebolig. Stabil bosituasjon kan redusere behovet for kommunale tjenester på sikt. Startlån kan brukes som toppfinansiering i kombinasjon med boliglån i private banker. Det kan også brukes til full finansiering og refinansiering av gjeld dersom kommunen ønsker det.

Det er kommet nye forskrifter om startlån gjeldende fra 1.4.2014. I særlige tilfeller kan en nå innvilge en nedbetalingstid på inntil 50 år. Kommunens retningslinjer må eventuelt revideres gjennom egen sak til kommunestyret om dette skal tilbys kommunens innbyggere.

Kommunene foretar grundige vurderinger av den enkelte søker, men kommunen har begrensede muligheter til å vurdere den samlede risiko med utlån i et samfunnsøkonomisk perspektiv.

Kommunen og staten ved Husbanken deler tapsrisikoen for mislighold 25/75. Kommunen hefter de første 25 prosent av tapet. En kan si at kommunene tar normalrisikoen knyttet til startlån, mens staten dekker "katastroferisikoen" ved et eventuelt boligkrakk. Det har vært små tap på startlån, men enkelte låntakere vil ha problem med å gjøre opp ved forfall.

Ved inngangen til 2014 var 43 lån på totalt 13,8 mill. kr. gått til inkasso. Samlet utlån utgjorde da 280,1 mill. kr., fordelt på 749 lån. Ordningen med å sette av boligtilskudd til tapsfond ble stilt i bero fra KRD i 2011, og Rana kommunes tapsfond var ved inngangen til 2014 på 2,6 mill. kr. Det er i 2014 brukt 0,2 mill.kr. av dette fond. Av kommunens utlån på 298,2 mill. kr ved utgangen av august 2014 var 10,8 mill. kr. eller ca. 4 prosent overført til inkasso.

Kommunen søkte om 50 mill. kr. for 2014, noe som Husbanken avkortet til 47,2 mill. kr. Utlånsnivået foreslås opprettholdt for 2015.

Pensjonskostnader

Kommunale pensjonsordninger er i hovedsak sparing. Dette innebærer at det betales inn midler til pensjonsordningen til dekning av fremtidige pensjonsutbetalinger. Formålet med dette er å sikre at de ansatte har dekning for sine opptjente rettigheter til enhver tid. Ved at det skjer en levealderjustering av folketrygdens ytelser og kommunen har ytelsesbasert pensjon vil kommunens kostnader øke.

Foreløpige premiesatser er satt for 2015, 2014 nivå i parentes:

- Statens pensjonskasse: 11,55 (12,25)
- Kommunal Landspensjonskasse 19,15 (21,30)
- DnB Liv 19,95 (20,29)

Amortiseringstiden på premieavviket reduseres fra 10 år til 7 år. Finanstilsynet har besluttet at grunnlagsrente for ny opptjening av pensjonsrettigheter skal settes ned fra 2,5 prosent til 2,0 prosent fra 2015.

Nesten 2/3 av Rana kommunes pensjonsmidler er forvaltet av DnB. DnB varslet i juni 2013 at de i løpet av tre år trekker seg ut av markedet for offentlig tjenestepensjon. Pareto Forsikringsmegling har foretatt en analyse av Rana kommunes portefølje hos DnB, rammebetingelser, organisasjonsalternativer og konklusjoner med anbefalinger og har avgitt sin utredning.

Partsammensattutvalg, formannskapet og kommunestyret vil i løpet av høsten treffe sitt valg av løsning. Rådmannen vil anbefale at en går til KLP. Årsaken er at kommunen ikke vil klare å etablere en egen pensjonskasse fra nyttår. Det betyr at kommunen vil måtte bli i DnB i 2015. DnB har informert kommunen at dette vil medført lavere avkastning på forvaltet kapital og høyere premie en KLP på tilsammen 23,4 mill. kr. Rana ville da vært den eneste kommunen igjen hos DnB og vil derfor måtte dekket alle forvaltningskostnader.

Rådmannen forslår at det foretas en ny utredning i 2015 for å få avklart de forhold som ikke er avklart gjennom utredningen fra Pareto i 2014 med sikte på valg av ordning fra 2016.

Tabell 18. Endring pensjonskostnader 2015 - 2018

	Budsjett 2015	ØkPI 2016	ØkPI 2017	ØkPI 2018
Premieavvik og pensjonssatser	-830	-830	-830	-830
Usikkerhet pensjon	6 627	10 537	13 560	16 622
Amortisering tidl. års premieavvik	7 600	14 200	20 800	26 200
Sum	13 397	23 907	33 530	41 992

UTVIKLING DRIFTSRAMMER

Tabell 19. Endring driftsrammer

	Regnskap 2013	Budsjett 2014	Budsjett 2015	ØkPI 2016	ØkPI 2017	ØkPI 2018
Inntekter	-480 834	-398 327	-373 718	-373 718	-373 718	-373 718
Utgifter	1 798 485	1 721 884	1 680 340	1 652 040	1 635 439	1 631 190
Rammeendring			-16 935	-28 300	-16 601	-4 249
Netto driftsramme	1 317 651	1 323 557	1 306 622	1 278 322	1 261 721	1 257 472
Nye tiltak/endringer						
Lønnsvekst	Felles		36 648			
Prisjustering inntekter/utgifter	Felles		4 462			
Endring pensjon	Felles		-5 530			
Rammereduksjon 2015-2018	Felles		-37 354	-41 800	-34 676	-14 449
Endring prinsipp momskompensasjon	Felles		4 054			
Demografi	Skole		-900	-600	2 200	1 900
Styrking valgfag ungdomstrinnet	Skole		500			
Utfasing frukt og grønt ordning	Skole		-770			
Demografi	Barnehage		2 200	5 100	4 000	3 700
Likebandling private barnehager	Barnehage		1 500			
Moderasjonsordning	Barnehage		550			
Økning kontantstøtte - lavere etterspørsel etter plass	Barnehage		-900			
Økt foreldrebetaling	Barnehage		-1 550			
Økt antall brukere	Helse- og sosial		3 900	-3 900		
Rus og psykisk helse	Helse- og sosial		970			
Helsestasjon og skolehelsetjeneste	Helse- og sosial		970			
Økt egenandel barnevernsinstitusjoner	Helse- og sosial		800			
Uttrekk øyeblikkelig hjelp midler	Helse- og sosial		-450			
Erstatningsordning tidligere barnehjemsbarn	Helse- og sosial		-2 050			
Utfasing medfinansiering	Helse- og sosial		-29 100			
MTA Bofellesskap 1 og 2	Helse- og sosial			5 350	5 350	
BPA ordning ufordelt	Helse/Omsorg		1 500			
Redusert tilskudd Ressurskrevende tjenester	Helse/Omsorg		1 100			
Tilskudd gjeldsrådgivning	NAV kommune		55			
Styrking NAV kontaktsenter	NAV kommune		-60			
Demografi	Omsorg		2 100	4 700	3 700	4 900
Prisstigning vaskeriavtale/tilsyn	Omsorg		500			
Redusert egenandel dobbeltrom	Omsorg		80			
Selfors sykehjem	Omsorg			4 000	1 250	
Omstilling fritidsavdelingen	Kultur		-500			
Kulturskoletilbud SFO 1. - 4. trinn	Kultur		-570			
Vedlikehold bygg	Teknisk		2 500	-1 100	-300	
Husleieutgifter Campus Helgeland	Teknisk		2 150			
FDV Mobekken og LHL boliger	Teknisk		1 500			
Økte utgifter brøytekontrakter	Teknisk		1 350			
Etablering KF Bygg	Teknisk		600	-600		
Tilskudd Ishall	Teknisk		400	-200		
Boligfelt utenomhus	Teknisk		250	250	100	200
Ole Tobias Olsens gate	Teknisk		250			
Reduserte husleieutgifter Narvesengården	Teknisk		-200			
Husleieinntekter Mobekken og LHL	Teknisk		-4 000			
Tilskudd Stålhallen	Teknisk			-400		
FDV Selfors sykehjem	Teknisk			1 500	1 000	
FDV Hauknes skole	Teknisk			200	275	
Valg 2015 og 2017	Støttetjeneste		500	-500	500	-500
Styrking innkjøp	Støttetjeneste		300			
Endring ansvar valgkort	Støttetjeneste		-90			
Tilskudd Kunnskapsparken/Campus Helgeland	Støttetjeneste		500	-300		
Revisjonshonorar	Støttetjeneste		-2 500			
Personalforsikringer	Støttetjeneste		-2 600			
Sum rammeendring			-16 935	-28 300	-16 601	-4 249

Driftsrammen til tjenesteproduksjon reduseres fra 1 323,6 mill. kr. til 1 306,6 mill. kr. i 2015, en redusering på 17,0 mill. kr. I økonomiplanperioden reduseres driftsrammen i forhold til året før med henholdsvis 28,9 mill. kr. i 2016, 16,6 mill. kr. i 2017 og 4,2 mill. kr. i 2018.

Det er lagt opp til en rammereduksjon på avdelingene i 2015 på 37,3 mill. kr. Videre i perioden omstillingsbehovet fordelt ut på avdelingene med henholdsvis 41,8 mill. kr. i 2016, 34,7 mill. kr. i 2017 og 14,4 mill. kr. i 2018.

Samlet gir det et effektiviserings- og omstillingsbehov i 2018 på 128,3 mill. kr. sett i forhold til basis budsjett 2014.

Foruten omstillingstiltak er det blant annet lagt inn nye tiltak knyttet til demografiske forhold, endring av oppgaver og driftsfølggevirkninger av investeringer.

I budsjettopplegget er det foretatt en omlegging av budsjettering og regnskapsføring av moms-kompensasjon. Tidligere ble denne inntekten ført på finansområdet, mens føringen fra 2015 skal skje der utgiften oppstår på det enkelte kostnadssted, det vil si der grunnlaget for momskompensasjon oppstår.

På Fellesområde drift ligger ufordelt budsjettstyrking knyttet til BPA ordning samt midler knyttet til lokalt lønnsoppgjør 2014 og lønnsoppgjør i 2015.

Tabell 20. Utvikling driftsrammer

	Regnskap 2013	Budsjett 2014	Budsjett 2015	ØkPI 2016	ØkPI 2017	ØkPI 2018
Sentrale støttetjenester	89 479	95 099	90 087	86 430	84 561	83 074
Skoleavdelingen	268 390	258 992	253 560	244 176	239 090	237 954
PPT	7 969	7 655	7 442	7 181	6 962	6 873
Barnehageavdelingen	165 213	165 026	167 588	168 656	169 311	171 616
Helse-og sosialavdelingen	235 460	229 580	199 802	194 130	193 572	191 110
NAV kommune	45 916	46 291	46 091	44 386	42 971	42 381
Omsorgsavdelingen	301 205	293 621	292 740	293 205	291 324	293 377
Kulturavdelingen	36 118	35 219	32 363	31 075	30 006	29 561
Teknisk avdeling	185 526	171 883	160 977	154 010	149 596	147 508
Vann og avløp	0	0	0	0	0	0
Feiing	0	0	0	0	0	0
Kirkelig fellesråd	17 601	16 953	15 318	14 458	13 745	13 448
RKK Rana	2 211	1 726	1 622	1 583	1 551	1 538
Fellesområde drift	-37 435	1 512	39 032	39 032	39 032	39 032
Netto rammer tjenesteproduksjon	1 317 653	1 323 557	1 306 622	1 278 322	1 261 721	1 257 472

Tabellen ovenfor viser netto driftsrammer for tjenesteproduksjonen i perioden.

Realendringer budsjett 2015

Tabellen viser de reelle endringstiltak/endringer fra 2014 til 2015 som påvirker driftsrammene.

Under øvrige områder ligger PPT, Kirkelig Fellesråd, RKK og Fellesområde drift.

Endring lønn, prisstigning, pensjon, prinsipp moms-kompensasjon og interne endringer mellom avdelingene er ikke med i oversikten.

Tabell 21. Realendringer budsjett 2014

Tiltak/ending	Støtte- tjeneste	Skole	Barne- hage	Helse-og sosial	NAV kommune	Omsorg	Kultur	Teknisk	Øvrige	SUM
Statsbudsjettet										
Endring ansvar valgkort	-90									-90
Styrking valgfag u-trinnet		500								500
Utfasing frukt og grønt ordn.		-770								-770
Økt likebeh. private barneh.			1 500							1 500
Økt kontantstøtte			-900							-900
Økt makspris			-1 550							-1 550
Moderasjonsordn. barneh.			550							550
Uttrekk medfinansiering				-29 100						-29 100
Egenandel barnevernsinst.				800						800
Øyeblikkelighjelp midler				-450						-450
Rus og psykisk helse				970						970
Helsestasjon/skolehelsetj.				970						970
Ressurskrevende tjenester				700		400				1 100
Styrking NAV kontaktsenter					-60					-60
Tilskudd gjeldsrådg. NAV					55					55
Red. egenandel dobbeltrom						80				80
Kulturskoletilbud SFO							-570			-570
Øvrige endringer										
Demografi		-900	2 200	3 900		2 100				7 300
Erst.ordn. tidl. barnehjemsbarn				-2 050						-2 050
Prisstigning vaskeriavtale/tilsyn						500				500
Omstilling fritidsavdelingen							-500			-500
Vedlikehold bygg								2 500		2 500
Husleie Campus Helgeland								2 150		2 150
FDV Mobekken og LHL boliger								1 500		1 500
Økte utgifter brøytekontrakter								1 350		1 350
Etablering KF Bygg								600		600
Tilskudd Ishall								400		400
Boligfelt utenomhus								250		250
Ole Tobias Olsens gate								250		250
Red. husleie Narvesengården								-200		-200
Husleieinnt. Mobekken og LHL								-4 000		-4 000
Tilskudd Kunnskapsparke	500									500
Valg 2015 og 2017	500									500
Styrking innkjøp	300									300
Revisjonshonorar	-2 600									-2 600
Personalforsikringer	-2 500									-2 500
BPA ordning									1 500	1 500
Rammereduksjon	-2 552	-7 850	-3 603	-6 365	-1 524	-7 359	-1 151	-5 914	-1 036	-37 354
Sum endring	-6 442	-9 020	-1 803	-30 625	-1 529	-4 279	-2 221	-1 114	464	-56 569
Lønns- prisjustering mv.	1 430	3 588	4 365	847	1 329	3 398	-635	-9 792	35 104	39 634
NETTO endring	-5 012	-5 432	2 562	-29 778	-200	-881	-2 856	-10 906	35 568	-16 935

Skoleavdelingen

	Regnskap 2013	Budsjett 2014	Budsjett 2015	ØkPI 2016	ØkPI 2017	ØkPI 2018
Inntekter	-43 854	-39 254	-39 964	-39 964	-39 964	-39 964
Utgifter	312 244	298 246	293 524	284 140	279 054	277 918
Rammeendring			-5 432	-9 384	-5 086	-1 136
Netto driftsramme	268 390	258 992	253 560	244 176	239 090	237 954
Nye tiltak/endringer						
Lønnsvekst			8 935			
Prisjustering inntekter/utgifter			-14			
Endring pensjon			-1 370			
Rammereduksjon 2015-2018			-7 850	-8 784	-7 286	-3 036
Endring prinsipp momskompensasjon			-2 598			
Demografi skole			-900	-600	2 200	1 900
Styrking valgfag ungdomstrinnet			500			
Intern overføring: Ressurskrevende tjeneste			-410			
Utfasing frukt og grønt ordning			-770			
Intern overføring: Økte husleieutgifter			-955			
Sum rammeendring			-5 432	-9 384	-5 086	-1 136
Årsverk	472	456	440			

PPT

	Regnskap 2013	Budsjett 2014	Budsjett 2015	ØkPI 2016	ØkPI 2017	ØkPI 2018
Inntekter	-5 979	-5 585	-5 717	-5 717	-5 717	-5 717
Utgifter	13 948	13 240	13 159	12 898	12 679	12 590
Rammeendring			-213	-261	-219	-89
Netto driftsramme	7 969	7 655	7 442	7 181	6 962	6 873
Nye tiltak/endringer						
Lønnsvekst			340			
Prisjustering inntekter/utgifter			-117			
Endring pensjon			-39			
Rammereduksjon 2015-2018			-234	-261	-219	-89
Endring prinsipp momskompensasjon			-163			
Sum rammeendring			-213	-261	-219	-89
Årsverk	17	17	17			

Status

Ved oppstart skoleåret 2014/2015 er det 3 040 elever som mottar grunnskoleopplæring i kommunens 15 skoler. Det er 43 færre elever innværende skoleår enn forrige skoleår.

Skolene Storvoll og Grønfjelldal er lagt ned og det er opprettet montessoriskole i tidligere Grønfjelldal skole.

Skoleavdelingen klarer ikke å holde seg innenfor budsjettrammen for 2014. Det anslås et merforbruk på ca. 4,5 mill. kr. Avdelingens reelle ramme, når en ser bort fra nye oppgaver, er redusert med 3,5 prosent sett mot rammene for

2013. Budsjettet oppleves som stramt, men avdelingen arbeider godt med utviklingsarbeid.

Med utgangspunkt i vedtatt plan for skole- og kvalitetsutvikling har den enkelte skole i kommunen nå lagt strategi for hvordan de vil utvikle kvaliteten ved sin skole i et 4-års perspektiv. Alle kommunens ungdomstrinn er med i pulje 1 i satsingen på ungdomstrinnet. Kommunen deltar i programmet "Gode skoleeiere for Nord-Norge".

Avdelingen la høsten 2014 fram «Tilstandsrapport for grunnskolen – Rana 2014». Ved hjelp av kvantitative målinger av læringsmiljø og resultater på nasjonale prøver, standpunkt og eksamensresultater gir denne et bilde av hvordan elevene

opplever sider ved sitt læringsmiljø og hvordan de presterer faglig.

I grove trekk gir elevene tilbakemelding om at deres læringsmiljø ikke er like godt som kommunene Rana sammenligner seg med på fylkesnivå, nasjonalt og for KG13. Forskjellene er større for barnetrinnet enn for ungdomstrinnet, og marginale for noen områder på ungdomstrinnet.

Det samme gjelder for resultatene på nasjonale prøver, der elevene på barnetrinnet gjennomgående skårer lavere enn sammenligningsgruppene, mens forskjellene er mindre for kommunens ungdomstrinn.

Resultatene på nasjonale prøver i regning avviker mest fra resultatene for sammenligningsgruppene.

Det er viktig å være klar over at det antall elever som avlegger prøvene ikke er tilstrekkelig til å påvise signifikante endringer, og at det kan være årskullsvariasjoner.

De nasjonale prøvene brukes nå systematisk i den enkelte skole for å vurdere og sette inn riktige tiltak både på system- og individnivå.

Antall barn som gis rett til spesialundervisning går noe tilbake. KOSTRA tall for 2013 viste at 10,5 prosent av elevene i kommunen ble gitt slik rett. Foreløpige tall innhentet gjennom grunnskolen informasjonssystem (GSI) viser at 10,3 prosent av elevene gis slik rett inneværende år. De samme foreløpige tall viser at samlet antall lærertimer til formålet er redusert, men det er for tidlig å konkludere her.

Utfordringer

Elevtallet i kommunens skoler går tilbake, og gjennomsnittlig elevtall pr. skole er betydelig lavere enn for KG 13. Kvaliteten på opplæringen forringes når reduserte rammer ikke følges av strukturelle grep.

Av avdelingens totale ramme er i underkant av 90 prosent avsatt til lønn. Tiltak i avdelingen vil derfor i vesentlig grad bety redusert bemanning. Når bemanningen reduseres, vil dette i første omgang redusere skolens evne til å drive system- og utviklingsarbeid og i neste omgang redusere kvaliteten på spesialundervisningen og opplæringen generelt.

Tilstandsrapporten for grunnskolen i Rana viser at elevene i grove trekk skårer svakere faglig enn sammenligningsgruppene. De rapporterer, også dette i grove trekk, om et dårligere læringsmiljø målt mot de samme gruppene.

Foreløpige tall viser at antall elever som gis rett til spesialundervisning går noe ned. Nivået er likevel fortsatt for høyt.

Elever med særlige behov for tilrettelagt opplæring har, i henhold til nærskeleprinsippet, rett til å gå på skole i den kretsen de bor. I tråd med dette gis disse i hovedsak opplæring ved sin nærskele. Ordningen er lite rasjonell og flere foresatte søker sine barn til enhetene ved Gruben barneskole og Mo ungdomsskole.

Antall voksne som har rettigheter og som ønsker tilbud etter Opplæringslovens kap. 4A øker.

Skolenes utrustning – inventar og læremateriell – er mangelfull. Særlig gjelder dette skolens IKT-utrustning. Det er utfordrende å oppgradere denne innenfor ordinær drift.

Kravene til faglig bredde og tyngde forsterkes på ungdomstrinnet. Ungdomsskolemeldinga vektlegger større valgfrihet for å styrke elevenes motivasjon og derigjennom skape bedre læring. Relativt små skoleenheter på ungdomstrinnet gjør det vanskelig å oppfylle dette.

Årsbudsjett 2015

Skoleavdelingen andel av omstillingsbehovet er på 7,9 mill. kr. for 2015. I tillegg må avdelingen håndtere endringer i driftsrammer som følge av elevtallsnedgang, husleie ved Rana voksenopplæring og annet tilsvarende totalt 2,2 mill. kr. Avdelingen går inn i budsjettåret med et estimert merforbruk på 4,5 mill. kr. Situasjonen var den samme for budsjettåret 2013. Avdelingen håndterte dette gjennom nedbemanning iverksatt høsten 2013 som gav helårseffekt i 2014. Nedbemanning iverksatt høsten 2014 antas å gi tilsvarende effekt i 2015.

Rammereduksjon 2015

Tiltak	2015
Ungdomstrinn Storforshei overføres til Mo U.	-1 500
Forelderbetaling for mat i SFO	-300
Redusere omfanget av spesialundervisning	-1 000
Endre kretsgrenseordning	-400
Sommerstenging SFO	-650
Generell reduksjon bemanning	-4 000
Sum	-7 850

- Ungdomstrinnet ved Storforshei overføres til Mo ungdomsskole. Dette vil gi elevene fra Storforshei større bredde og flere valgmuligheter i opplæringen og være i tråd med intensjonene i ungdomsskolemeldinga. Det vil samtidig redusere antall klasser det gis opplæring i.

- SFO – tilbudet endres ved at skolens SFO – ordninger holder stengt i juli måned. Det innføres foreldrebetaling for mat i SFO.
- Omfanget av spesialundervisning reduseres med 5 prosent; fra i dag 10,3 prosentpoeng til 9,8 prosentpoeng.
- Kretsgrenseordningen endres for å åpne for muligheten til å fylle opp klasser ved skolekretser som grenser opp til hverandre.
- Bemanningen reduseres med 14 årsverk
- Tiltakene over møter avdelingens andel av omstillingsbehovet tilsvarende 7,9 mill. kr.
- Ut over rammereduksjonene har avdelingen utfordringer tilsvarende 2,2 mill. kr. Dette forutsatt at merforbruket avdelingen går inn i 2015 med håndteres gjennom nedbemanning iverksatt høsten 2014. Dette gjør at det vil være nødvendig å redusere bemanningen med ytterligere 8 årsverk i 2015. Sammen med nedbemanning som konsekvens av omstilling betyr dette tilsammen 22 årsverk.

Økonomiplan 2015-2018

Rammereduksjon 2016-2018

Tiltak	2016	2017	2018
Elever fra Dalsgrenda til Hauknes	-2 000	-4 000	-4 000
U. trinn fra Storforshei til Mo U.	-3 000	-3 000	-3 000
U. trinn fra Utskarpen til ny Ytteren U.	-1 000	-2 000	-2 000
Ny U. skole på Ytteren - Båsmo U. og Selfors U. avvikles	-2 500	-5 000	-5 000
Mo U. bygges ut og Gruben U. overføres til Mo U.		-1 000	-2 000
Foreldrebetaling for mat i SFO	-600	-600	-600
Sommerstenging SFO	-650	-650	-650
Redusere omfanget av spesialund.	-2 000	-3 000	-4 000
Endre kretsgrenseordning	-860	-860	-860
Generell reduksjon i bemanning	-4 024	-3 810	-4 846
Sum	-16 634	-23 920	-26 956

Kommunestyret har gitt rådmannen mandat til å fremme sak som skal utrede en skolestruktur bedre tilpasset dagens og framtidens elevtall. Målsettingen skal være å framskaffe et beslutningsgrunnlag i form av en helhetlig plan i 2015, som gir kommunestyret grunnlag til å gjøre valg for en framtidens skolestruktur.

Endringen av skolestruktur må gjennomføres over tid i takt med kommunens evne til investeringer i renovering, utbygging og nybygg.

Skoleavdelingen er gjennom økonomiplanperioden gitt en samlet rammereduksjon på 27 mill. kr. For å relatere beløpet til kostnader i skoleavdelingen er lønnskostnadene til opplæring ved Båsmo ungdomsskole nærmere 13 mill. kr, lønnskostnadene til opplæring ved Utskarpen, Dalsgrenda og Skonseng tilsammen nærmere 18

mill. Lønnskostnadene til kommunens største skole, Gruben med 470 elever, beløper seg til vel 27 mill. kr. En reduksjon i perioden på 27 mill. kr kan bare håndteres gjennom strukturelle endringer.

Hauknes skole er ferdig prosjektert og det planlegges byggestart ved årsskiftet. Når skolen står ferdig til skolestart 2016, er det kapasitet til å ta imot elevene fra Dalsgrenda skole ved at de går inn i eksisterende klasser ved Hauknes skole. De vil møte et større elevfellesskap, flere lærere og dermed større faglig bredde i et nytt moderne skoleanlegg.

Arbeidet for å etablere ny ungdomsskole på Ytteren for ungdomsskolene Båsmo og Selfors pågår, og om framdriften holdes vil denne være etablert høsten 2016. En samlokalisering av disse skolene vil gi betydelig reduksjon i utgiftene til opplæring og samtidig redusere kostnadene til drift av bygg.

Skolen vil, når den står ferdig, ha kapasitet til å huse også elevene fra Utskarpens ungdomstrinn som skoleåret 2016/2017 vil ha rundt 25 elever.

Mo ungdomsskole har pr. i dag kapasitet til å ta imot flere elever enn de i dag rekrutterer fra barneskolene Lyngheim, Hauknes og Dalsgrenda. Skolen er renoveret og er i teknisk god stand. Skolen har likevel en arkitektur som ikke oppleves som tidsriktig. En moderat utbygging av skolen vil øke kapasiteten til også å kunne ta imot ungdomsskoleelever fra Gruben krets. Samtidig vil dette kunne bidra til å gjøre skolen mer moderne.

Slike strukturelle grep for opplæringen på ungdomstrinnet vil gi kommunen to større ungdomsskoler der Mo ungdomsskole vil gi opplæring til rundt 550 elever, og Ytteren ungdomsskole nærmere 400 elever. Det kan vurderes om elever fra Storforshei skal sokne til skolen på Ytteren. Det vil gi 2 ungdomsskoler av relativt lik størrelse, men ikke gjøre avdelingen i stand til å håndtere omstillingsbehovet tidlig i økonomiplanperioden.

En skole med flere elever og dermed flere voksne vil bedre kunne ivareta økte krav til bredde i kompetanse og valgfrihet for elevene. Flere lærere ved samme skole vil skape større og sterkere fagmiljø, og kan slik også bidra til å bedre rekrutteringen i konkurranse med det øvrige arbeidsmarkedet.

En sentralisering av ungdomsskoledriften vil også rasjonalisere og styrke tilbudet til elever med særlige behov. Det betyr et jevnt tilfang av elever i denne gruppen og kontinuitet i tilbudet.

Hvis færre elever gis rett til spesialundervisning vil det bety en vesentlig reduksjon av kostnader. Dersom skolene skal makte dette må den tilpassede opplæringen styrkes. En bedre tilpassing av opplæringen for alle elever betyr at flere elever inkluderes i den ordinære opplæringen og kvaliteten på opplæringstilbudet styrkes for alle elever. Antall elever som gis rett til spesialundervisning reduseres, men takten må økes. Dette betinger at skolene, i samarbeid med PP-tjenesten, dyktiggjør seg i arbeidet med å tilpasse opplæringen.

KOSTRA

Netto driftsutgifter til grunnskole pr. elev ligger i Rana 10 881 kr. høyere enn KG 13. For 2012 var differansen 9 791 kr. og 5 953 kr. for 2011.

Andelen elever som gis spesialundervisning er i Rana 10,5 prosent, i KG 13 7,7 prosent. Andelen går ned med 0,5 prosent i Rana, i KG 13 med 0,2 prosent. 21,2 prosent av det totale timetallet disponeres til formålet, i KG 13 17,5 prosent.

Rana reduserer med 0,3 prosent mens KG 13 reduserer med 0,4 prosent.

Gjennomsnittlig gruppestørrelse er i Rana 12,2, i KG 13 14,5. En differanse i Ranas favør lik 2,3. For 2012 var differansen 2,0 og for 2011 0,9 i Ranas favør.

Antall elever pr. skole er i Rana 207 mot 276 i KG 13. Tar en med avdelingen i Grønfjelldal er det vel 190 elever pr. skole i Rana.

Utgifter til skyss pr. elev er i Rana 1 844 kr. mot 1 320 kr. i KG13.

Rana bruker 1 695 kr. pr. elev til inventar og undervisningsmateriell. Dette er 377 kr. mindre enn KG 13.

Det koster mer å få en elev gjennom grunnskolen i Rana enn i KG 13. Årsakene til dette er flere der de viktigste synes å være: mindre effektiv organisering grunnet færre elever pr. skole, et høyt antall elever som er gitt rett til spesialundervisning og høyere utgifter til skyss.

Barnehageavdelingen

	Regnskap 2013	Budsjett 2014	Budsjett 2015	ØkPI 2016	ØkPI 2017	ØkPI 2018
Inntekter	-24 801	-24 409	-25 008	-25 008	-25 008	-25 008
Utgifter	190 014	189 435	192 596	193 664	194 319	196 624
Rammeendring			2 562	1 068	655	2 305
Netto driftsramme	165 213	165 026	167 588	168 656	169 311	171 616
Nye tiltak/endringer						
Lønnsvekst			3 224			
Prisjustering inntekter/utgifter			2 206			
Endring pensjon			-240			
Rammereduksjon 2015-2018			-3 603	-4 032	-3 345	-1 395
Endring prinsipp momskompensasjon			-825			
Demografi barnehage			2 200	5 100	4 000	3 700
Likebandling private barnehager			1 500			
Moderasjonsordning			550			
Økning kontantstøtte - lavere etterspørsel etter plass			-900			
Økt foreldrebetaling			-1 550			
Sum rammeendring			2 562	1 068	655	2 305
Årsverk	188	188	180			

Status

Barnehageavdelingen består av 9 kommunale barnehager med 704 barn og 13 private barnehager med 711 barn pr. 15.12.2013. Det er en økning på 22 barn fra året før. Avdelingen budsjetterer med 180 årsverk i 2015. Sykefraværet er pr. 3. kvartal 2014 på 6,8 prosent. Dette er en oppgang fra 3. kvartal 2013 der avdelingen hadde 5,3 prosent sykefravær. Avdelingen har som mål å ha et sykefravær på maks 5 prosent. Det sees på organisering og ledelse for å ivareta og forbedre en effektiv og bærekraftig drift.

Rana har siden 2007 oppfylt retten til barnehageplass i henhold til barnehageloven og er gjennom statens rammeoverføring tilført midler for å opprettholde 100 prosent barnehagedekning. Overføringen er basert på befolkningsutvikling 0-5-åringer. Likeverdig behandling av ikke-kommunale barnehager er fra august 2014 fastsatt til 98 prosent av kommunalt driftsnivå.

For hovedopptaket i 2014 fikk alle med lovens rettighetskrav tilbud om barnehageplass. Det ble i tillegg tatt inn ca. 50 barn som søkte etter fristen eller fylte 1 år etter 1. september.

I oktober 2014 står det 48 barn på venteliste med ønsket oppstart sommer og høst 2014. I tillegg til dette tallet er det registrert 64 barn som ønsker barnehageplass før 1. juni 2015. Totalt 112 barn.

For 2014 vil de kommunale barnehagene holde rammen. Der kan ligge en risiko for et merforbruk rundt 0,5 mill. kr ved utbetaling av tilskudd til

private barnehager i forhold til bruk av ekstra ressurs.

Driftstilskudd til de private barnehagene i Rana er en basert på driftsnivået i kommunale barnehager. Rana kommune gir tilskudd til private barnehager som er godkjent av kommunestyret. Uten egne kommunale barnehager, ville kommunen vært pliktig å utbetale tilskudd til private barnehager basert på nasjonale satser fastsatt av departement. Kommunen kan ikke legge ned barnehageplasser i allerede godkjente private barnehager.

Utfordringer

Demografiske prognoser viser en økning av førskolebarn og behovet for barnehageplass vil være økende i planperioden. Kommunen har ansvar for å gi alle med lovpålagt rettighet tilbud om plass i barnehage. Dersom tilbudet til rettighetsbarn skal videreføres i økonomiplanperioden, må det opprettes nye plasser.

Kommunen er pålagt et tilsynsansvar overfor både private og kommunale barnehager.

Høsten 2014 fortsetter kommunens arbeid med tilsyn av barnehager. Tilsynets omfang er både et web-basert egentilsyn og et stedlig tilsyn, og foregår i samarbeid med helsemyndighetene som fører tilsyn med miljørettet helsevern i barnehager og skoler. Private og kommunale barnehager rapporterer på de samme områdene og derav sikres det også likebehandling i kommunens rolle som barnehageeier og tilsynsmyndighet.

Det har de siste årene vært et økt ressursbehov innenfor styrket tilbud til barn med særlige behov. Dette er et område det er vanskelig å styre og omfatter både barn som har rettigheter via opplæringsloven og som har medisinske behov. Høsten 2014 iverksettes et prosjekt for gjennomgang og utarbeidelse av nye rutiner og system for å ivareta dette området.

Årsbudsjett 2015

Rammereduksjon 2015

Tiltak	2015
Nedl. avd. Myrtun, 18 småbarnspl. aug 2015	-1 400
Nedleggelse av 27 småbarnspl. start aug	-1 800
Midlertidig nedtrekk ordinær drift 2015	-403
Sum	-3 603

Barnehageavdelingen skal i 2015 gjennomføre en rammereduksjon på 3,6 mill. kr. Konkret foreslås det i 2015 nedleggelse av avd. Myrtun, som er en del av Englia barnehage. Forslaget innebærer en reduksjon av 18 småbarnsplasser fra august 2015. Det foreslås ytterligere nedleggelse av kommunale barnehageplasser fordelt på 27 småbarnsplasser med virkning fra august 2015 for å dekke inn kravet i 2016 med helårseffekt. Totalt for 2015 er det et forslag om å redusere antall barnehageplasser med 45 småbarnsplasser med effekt fra august 2015. Nedleggelsen vil også gi effekt i form av reduserte FDV utgifter knyttet til avd. Myrtun for Teknisk avdeling.

For å balansere kravet om en rammereduksjon på 3,6 mill. kr i 2015 gjennomfører avdelingen et midlertidig nedtrekk på ordinær drift på 0,4 mill. kr.

I forslag til statsbudsjett for 2015 foreslåes det å øke maksprisen med 100 kr. i tillegg til justering for prisøkning. Dette vil gi en ny makspris pr måned i 2015 på 2 580 kr. pr. helplass. Barnehageavdelingens ramme reduseres med 1,6 mill. kr., som kompenseres av økt brukerbetaling.

Helårsvirkningen for økt kontantstøtte utgjør 0,9 mill. kr. i redusert budsjetttramme.

Likebehandling av ikke-kommunale barnehager videreføres i 2015 ved å styrke budsjettet med 1,5 mill. kr. Denne styrking finansierer delvis utgiften med opprettholdelse av 98 prosent tilskudd av kommunalt driftsnivå.

I forslag til statsbudsjett ligger det også midler for etablering av moderasjonsordning knyttet til behovsprøvd inntektsgrunnlag. Dette gir en budsjettstyrking på 0,6 mill. kr.

I 2015 styrkes avdelingen med 2,2 mill. kr knyttet til økning i demografi.

Nytt i 2015 er at drifts- og kapitaltilskuddet til private barnehager beregnes med grunnlag i regnskapet for 2013 på kommunale barnehager. Grunnlaget er korrigert for kommunal deflator på 3,0 prosent både for 2014 og 2015. Dette i henhold til ny Forskrift om likeverdig behandling ved tildeling av offentlige tilskudd til ikke-kommunale barnehager omhandlet i rundskriv Udir-7-2014 sist revidert 23.10.2014 av Utdanningsdirektoratet.

Økonomiplan 2015-2018

Rammereduksjon 2016-2018

Tiltak	2016	2017	2018
Nedlegging Myrtun, 18 småbarnspl.	-3 360	-3 360	-3 360
Nedleggelse 27 småbarnspl. aug 2015	-4 320	-4 320	-4 320
Nedleggelse 27 småbarnspl. aug 2016	-1 800	-4 320	-4 320
Midlertidig nedtrekk ordinær drift 2015	403		
Nedtrekk ordinær drift			-375
Justert nedtrekk ihht. periodisering	1 442	1 020	
Sum	-7 635	-10 980	-12 375

Barnehageavdelingen skal i økonomiplanperioden redusere driften med totalt 12,4 mill. kr.

Kommunen tilbyr i dag barnehageplasser ut over det som er rettighetsbasert. Det foreslås derfor nedleggelse av eksisterende barnehageplasser i kommunale barnehager. 45 småbarnsplasser fra august 2015 med helårseffekt inn i 2016, og nye 27. plasser i 2016 tas ut av rammen for å kunne ivareta rammereduksjonen på 12,4 mill. kr i økonomiplanperioden. Totalt legges det ned 72 småbarnsplasser i perioden.

KOSTRA

Det driftes godt i både de kommunale og private barnehagene i Rana. Dette bekreftes både via KOSTRA og Kommunebarometeret.

Rana har en høyere andel barn med barnehageplass enn KOSTRA gruppe 13. Kommunen tilbyr full plass til alle som ønsker det, og ligger med høyere andel helplasser en KG 13.

Helse- og sosialavdelingen

	Regnskap 2013	Budsjett 2014	Budsjett 2015	ØkPI 2016	ØkPI 2017	ØkPI 2018
Inntekter	-126 761	-100 294	-102 874	-102 874	-102 874	-102 874
Utgifter	362 221	329 874	302 676	297 004	296 446	293 984
Rammeendring			-29 778	-5 672	-558	-2 462
Netto driftsramme	235 460	229 580	199 802	194 130	193 572	191 110
Nye tiltak/endringer						
Lønnsvekst			7 595			
Prisjustering inntekter/utgifter			-28			
Endring pensjon			-955			
Rammereduksjon 2015-2018			-6 365	-7 122	-5 908	-2 462
Endring prinsipp momskompensasjon			-2 420			
Økt antall brukere			3 900	-3 900		
Rus og psykisk helse			970			
Helsestasjon og skolehelsetjeneste			970			
Økt egenandel barnevernsinstitusjoner			800			
Redusert tilskudd Ressurskrevende tjenester			700			
Intern overføring: Ressurskrevende tjeneste			-250			
Uttrekk øyeblikkelig hjelp midler			-450			
Erstatningsordning tidligere barnehjemsbarn			-2 050			
Intern overføring: Økte husleieutgifter			-3 095			
Utfasing medfinansiering			-29 100			
MTA Bofellesskap 1				5 350		
MTA Bofellesskap 2					5 350	
			-29 778	-5 672	-558	-2 462
Årsverk	318	322	320			

Status

Ved utgangen av 2014 har Helse- og sosialavdelingen store utfordringer på en rekke områder, som i stor grad påvirker avdelingens økonomiske ramme. Avdelingen opplever en økende etterspørsel på alle tjenesteområder. En sterkere lovregulering av avdelingens tjenester er også utfordrende.

Det blir flere brukere med funksjons- og utviklingshemming. Helsestasjonsvirksomheten får nye og flere oppgaver. Det er en markant økning i antall barn og ungdom under kommunal omsorg som innebærer flere barn i fosterhjem og ungdom i statlig barnevernsinstitusjon. Innenfor rus og psykisk helsearbeid blir det flere brukere av tjenestene. Det er flere innbyggere som etterspør sammensatte rehabiliteringstjenester. Det er en økt etterspørsel etter avlastning og boliger for funksjonshemmede. Det etterspørres mer SFO og fritidstilbud for funksjonshemmede både i ungdomsskole og videregående skole. Drift og samordning av legetjenestene er utfordrende.

Prognosen pr. september 2014 indikerer merforbruk ved årets slutt på ca. 5 mill. kr.

Avdelingen arbeider med tiltak for å redusere merforbruket inn i 2015, med konsekvens i reduksjon av tjenesteomfang og nivå.

For å møte kommende utfordringer på en best mulig måte har Helse- og sosialavdelingen etablert en ny organisering gjennom fire fagavdelinger. Den nye strukturen speiler tjenestene mere logisk og gir bedre styring, samordning og utvikling av kvalitet i tjenesteområder. Evnen til å møte de økonomiske utfordringene i økonomiplanperioden forbedres med ny organisering. I perioden september til november i 2014 har ca. 120 ansatte flyttet og fått endret kontorlokalisering.

Innen legetjenestene etableres en ny struktur og samling av funksjoner som hører sammen med et lokalmedisinsk senter. Det legges til rette for samordning av kommunens legeoppgaver innenfor helsestasjon, døgner rehabilitering, KAD-senger, sykehjem, beredskap, legevakt, turnusleger, gjestepasient-ordning, helsetjenester til asylanter og flyktninger, smittevern og allmennlegetilbud til personer som ikke har fastlege i kommunen. Det gjøres en samordning innen rehabiliteringstjenestene og mot private fysioterapeuter som har avtale med Rana kommune.

Helsesøstertjeneste, barnevern og familietjeneste er samlet i ny Barn- og familieavdeling for å skape en bedre tjeneste. Tjenesten kommer tidligere inn i risikofamilier og kan sette inn rimeligere hjelp raskere. Dette gir en bedre samordning av hjelpetiltak og gir forebygging som virker. Dette vil også sikre rett type hjelp.

Innen Psykisk helse og Sosiale tjenester skal de strukturelle endringene med blant annet samordning av rus og psykisk helse gi bedre styring og ledelse, bruk av kompetanse, utnyttelse av kapasitet, faglig styring og forenkling av arbeidsprosesser.

I Miljøterapeutisk avdeling vil tjenestevridning mot åpning av flere botilbud i økonomiplanperioden stå sentralt. I tillegg gjennomføres en strammere tildelingspraksis ved tildeling av tjenester. I 2015 videreføres at innenfor tilbud om avlastning skal det gjøres reduksjoner som får utslag i at fast avlastningsplan følges hele året, også om sommeren. Praksis med stenging av avlastningsboligen på helligdager er under ny vurdering. Innføring av fellesferie for brukere og ansatte tilknyttet Rana Arbeidssenter og SFO ordning for overårige fra 2014 videreføres i 2015.

Nye tiltak som er etablert i 2014 er legevaktsformidling 24/7 fra januar 2014. Samtidig er to nye fastlegehemler iverksatt med kommunale oppgaver relatert til blant annet helseparken og øyeblikkelig hjelpsenger.

Mobekken omsorgsboliger er ferdigstilt 4. kvartal 2014. Renovering av boligene på Engvollen hvor det også bygges omsorgsbolig er ferdig ved årsskiftet 2014/2015.

Parallelt med arbeidet med ny organisering har Helse- og sosialavdelingen i hele 2014 arbeidet med sin del av kommunes omstillingsprosjekt; *Helse- og sosial (inkludert NAV) – det fremmes sak i løpet av 2014 angående strukturelle grep, brukerfokus og tidlig innsats*. Saken behandles politisk i egen sak samtidig med budsjett og økonomiplan.

Utfordringer

Helse- og sosialavdelingen har en rekke utfordringer:

- Underdekning i forhold til avlastningsbolig for personer med omfattende funksjonshemminger. Mangler botilbud til personer med omfattende hjelpebehov frem mot år 2020.

- Rana kommune har 62 barn under kommunal omsorg. Ved inngangen til 2015 har kommunen 11 barn på statlig barnevernsinstitusjon og 53 barn plassert i fosterhjem. Staten endrer kommunenes betalingssats for barn i barnevernsinstitusjon fra 50 304 kr. pr. mnd. til 65 000 kr. pr. mnd. Dette kan gi avdelingen en årlig merkostnad på inntil 1 mill. kr. utover det som dekkes av statlig delkompensasjon.
- Avdekking og oppfølging av vold i nære relasjoner påvirker og Helse- og sosialavdelingens tjenester ved at det binder opp kapasitet og gir økte kostnader.
- Etablering og drift av Foyerleiligheter for ungdom.
- Drift av hjelpetilbudet for beboere ved Mobekken og Engvollen.
- Neste fase i samhandlingsreformen vil for kommunene omfatte rustjenester og psykisk helse. Det er et behov for å etablere flere egnede botilbud til personer med rus/psykiske problemer.
- Rammereduksjon knyttet til Ø-hjelpsenger /KAD.
- Kommunen vil i 2017 ha på plass et lokalmedisinsk senter, en regional helsepark. Inntil det er gjennomført vil det være leiekostnader ved sykehuset for lokaler til helsepark, øyeblikkelig hjelp senger, legevakt og fastlegekontor. Kommunene får et større ansvar for pasienter som tidligere fikk sitt tilbud fra spesialisthelsetjenesten.
- Folkehelsesatsningen innenfor forebygging krever økt fokus på blant annet helsefremmende tiltak.
- Rekruttering av leger, sykepleiere og vernepleiere.
- Videreføring av psykologtilbud i Rana Kommune.
- Drift av krisesenter i et interkommunalt samarbeid.
- Effektivisering av boligsosiale tjenester og boligforvaltning.
- En samlet husleieøkning på ca. 3 mill. kr. som skal dekkes innen Helse og sosialavdelingens rammer knyttet til flytting og samlokalisering av tjenestefunksjoner i nye kontorlokaler.

Årsbudsjett 2015

Rammereduksjon 2015

Tiltak	2015
Psykisk helse og sosiale tjenester – samordning av likelydende tjenester	-600
Økte inntekter Bakeribygget	-200
Samordning av legetjenester	-400
Samordning mellom rehabiliteringstjeneste/private fysioterapeuter	-400
Salg av legevaktjenester	-200
Helse- og rehabilitering – red. adm. fagfunksjor	-800
Miljøterapeutisk avdeling tjenestevridning	-2 000
Barn og familieavdeling – stillingsreduksjon	-600
Barn og familieavdeling – reduksjon merkantil	-500
Barn og familieavdeling – flytting vaksinasjon	-600
Generelt - forbedring og reduksjon av tjenester	-65
Sum	-6 365

Avdelingens rammereduksjon i 2015 på 6,4 mill. kr. foreslås løst gjennom følgende tiltak:

- Bedre effektivitet og samordning innen fagavdeling for psykisk helse og sosiale tjenester.
- Øke inntektene ved Bakeribygget knyttet til salg av varer og tjenester, samt arrangementer og utleie av lokaler.
- En samlet ledelse av kommunens legeoppgaver herunder helsestasjon, døgnrehabilitering, KAD-senger, sykehjem, beredskap, legevakt, gjestepasientordning, helsetjenester til asylanter og flyktninger, turnuslegeordning, smittevern og allmennlegetilbud til personer som ikke har fastlege i kommunen.
- Bruke private fysioterapeuter til kommunale oppgaver. Redusere med en stilling for fysioterapeut i rehabiliteringstjenesten.
- Salg av legevaktjenester til nabokommuner. Salg av legevaktsformidling til kommunene på Helgeland.
- Reduksjon av samlet en administrativ eller fagstilling i fagavdeling for helse og rehabilitering.
- Ved miljøterapeutisk avdeling må det gjøres en tjenestevridning gjennom oppstart av Mobekken, som innebærer en strammere praksis ved tildeling av tjenester. Det utgjør en reduksjon av bemanning som vil si lavere bemanningsfaktor ved Rana Arbeidssenter, boligjenesten og avlastringsboligen.
- Ved barn og familieavdelingen gjøres reduksjon av en stilling innen merkantil og en fagstilling

innen områdene familietjeneste, helsesøster-tjeneste eller barnevern.

- Vaksinasjonstjenesten endres ved at kommunens ansvar for smittevern, herunder tilbud til asylsøkere og flyktninger, samt vaksinasjonstilbud som ikke dekkes av helsestasjon eller fastleger, samles og lokaliseres knyttet til nevnte samling av kommunens legeoppgaver. Reduksjon av en stilling.
- Forbedring og reduksjon av tjenester etter nærmere gjennomgang.

Avdelingen styrkes ved:

- Delkompensasjon knyttet til tjenester for nye brukere som får tjenester av miljøterapeutisk avdeling. 3,9 mill. kr.
- Kompensasjon knyttet til uttrekk og avvikling av kommunal medfinansiering av sykehus-tjenester. 1,4 mill. kr.
- Delkompensasjon knyttet til økt egenandel for barn i statlig barnevernsinstitusjon. 0,8 mill. kr.
- Statlig styrking av rus og psykisk helse. 1,0 mill. kr.
- Brukerstyrt Personlig Assistent-ordningen blir rettighetsfestet fra 1.1.2015.
- Statlig styrking av helsestasjon og skolehelse-tjeneste 1,0 mill. kr.
- Avdelingen kompenseres for justering redusert refusjonsordning for ressurskrevende tjenester. 0,7 mill. kr.

Økonomiplan 2015-2018

Rammereduksjon 2016-2018

Tiltak	2016	2017	2018
Psykisk helse og sosiale tjenester– samordning av likelydende tjenester	-600	-600	-600
Økte inntekter Bakeribygget	-200	-200	-200
Samordning av legetjenester	-600	-600	-600
Samordn. mellom rehabiliteringstj. /private fysioterapeuter	-400	-800	-800
Salg av legevaktjenester	-200	-200	-200
Helse- og rehab. – red. adm. fagfunksj.	-800	-800	-800
Miljøterapeutisk avd. tjenestevridning	-2 000	-2 000	-2 000
Barn og familieavd. – stillingsreduksjon	-600	-600	-600
Barn og familieavd. – red. merkantil	-500	-500	-500
Barn og familieavd. – flytting vaksinasjo	-600	-600	-600
Vridning av tiltak - Foyerleiligheter	-600	-600	-600
Statlig tilskudd - økning	-1 000	-2 000	-3 000
Forbedring og reduksjon av tjenester	-5 387	-9 695	-11 157
Sum	-13 487	-19 195	-21 657

Tiltakene fra 2015 videreføres i resten av økonomi-planperioden. Samlet utgjør tiltakene 21,7 mill. kr. i 2018.

Helse- og sosialavdelingen vil i desember 2014 fremlegge en sak for kommunestyret om pågående omstillingsarbeid og omstillingen som skal gjøres i økonomiplanperioden.

Samlet utgjør tjenestene og tiltakene en betydelig økonomisk utfordring for avdelingen og kommunen. I økonomiplanperioden er det behov for å utvikle og tilpasse tjenesteområdene innen kommunens økonomiske rammer.

Helse- og sosialavdelingen må finne økonomisk handlingsrom for tiltakene i en situasjon hvor kommunens utgifter samlet skal reduseres. Det innebærer omprioritering, omstilling, effektivisering, redusert tjenestekvalitet og tjenesteomfang. Det kan også innebære vurdering av alternative driftsformer. Et omfattende ressursnedtak vil kreve en spissing på tjenesteområder, heving av terskler for tjenester på flere områder, avgrensinger og reduksjoner av overlappende funksjoner. Dette innebærer mer målrettede, strukturerte og effektive arbeidstilnærminger. Koordinerende enhet vil være et bidrag i retning av sistnevnte.

I økonomiplanen er det lagt inn investering og drift av to bofellesskap for personer med utviklingshemming. Sett i lys av kommunens økonomiske situasjon, må Miljøterapeutisk avdeling som en del av gjennomgangen av tjenestene i Helse- og

sosialavdelingen, se nærmere på disse prosjektene med sikte på å få kostnadseffektive løsninger.

I 2017 skal kommunen ha ferdigstilt lokaler for lokalmedisinsk senter, tidligere Selfors sykehjem, et renover og tilpasset bygg tilknyttet sykehuset.

KOSTRA

Rana kommune bruker mer enn sammenlignbare kommuner i KG 13 innen kommune helse, sosiale tjenester og barnevern. Dette kan relateres til lokalpolitiske prioriteringer og eller utfordringer i kommunens befolkning. Eksempler på det første er fysioterapitjenester med høy andel private hjemler.

Innen barnevernet har Rana kommune avvik med høyere kostnader sett i forhold til sammenlignbare kommuner. Generelt har Rana lavere kostnader på tiltakssiden og noe høyere kostnader på saksbehandlingssiden. Videre har Rana en noe høyere andel barnevernssaker enn sammenlignbare kommuner.

I sosiale tjenester inngår tjenesteområdene NAV kommune (sosialhjelp og dertil saksbehandling), utekontakt ved kulturavdelingen, rustjenesten og flyktningetjenesten.

I kommunehelse inngår legetjenester, fysioterapitjenester, dagrehabilitering, legevakt og kommunalt drevet legesenter.

NAV kommune

	Regnskap 2013	Budsjett 2014	Budsjett 2015	ØkPI 2016	ØkPI 2017	ØkPI 2018
Inntekter	-1 832	-2 325	-2 382	-2 382	-2 382	-2 382
Utgifter	47 748	48 616	48 473	46 768	45 353	44 763
Rammeendring			-200	-1 705	-1 415	-590
Netto driftsramme	45 916	46 291	46 091	44 386	42 971	42 381
Nye tiltak/endringer						
Lønnsvekst			376			
Prisjustering inntekter/utgifter			1 048			
Endring pensjon			-26			
Rammereduksjon 2015-2018			-1 524	-1 705	-1 415	-590
Endring prinsipp momskompensasjon			-69			
Tilskudd gjeldsrådgivning			55			
Styrking NAV kontaktsenter			-60			
Sum rammeendring			-200	-1 705	-1 415	-590
Årsverk	18	18	18			

Status

NAV kommune har en utfordrende driftssituasjon. Rammen i 2014 er redusert med 2 mill. kr. I 2015 reduseres driftsrammen ytterligere med 1,5 mill. kr. Samlet rammereduksjon i økonomiplanperioden 2015- 2018 er på 11,2 prosent. Avdelingen ser ut til å få et merforbruk i 2014 på anslagsvis 2,8 mill. kr., som må håndteres i 2015.

Innstramming i de økonomiske rammene kommer parallelt med et forsterket press på brukersiden.

NAV Rana har mange brukere med sammensatte behov og en sterk vekst i antall unge med behov for økonomisk sosialhjelp. Fra 2013 til 2014 er antall registrerte unge økt med ca. 25 prosent. Videre øker utgifter til økonomisk sosialhjelp i forbindelse med bosetting av flyktninger. Det er også økning i antall deltakere i kvalifiseringsprogrammet (KVP), som er en lovfestet rettighet. Boligmangel og press i boligmarkedet er kostnadsdrivende og utløser høy ressursbruk.

Reduksjon i kommunens utlånsramme til startlån har medført økte sosialhjelpsutgifter. Startlån er et virkemiddel som rettes direkte inn mot familier med gjeldsproblemer og utsatte grupper i boligmarkedet.

I Rana er 2 prosent av arbeidsstyrken registrert som ledig pr. september 2014. Ledighetstallene i Nordland er på 2,7 prosent. Lokalt har Nav kontoret fortsatt et potensiale gjennom å optimalisere bruk av statlige arbeidsmarkedstiltak.

Utfordringer

Ledighetstallene er lave men prognoser tilser at ledighetstallene vil stige fremover.

Utviklingen på brukersiden lokalt følger nasjonale trender. Vi blir flere eldre og flere unge brukere tilmeldes NAV. Antall innvandrere øker. En større innvandrerbefolkning med manglende norsk-kunnskaper, lav utdanning og liten eller ingen yrkeskompetanse vil utfordre NAV i årene fremover. Disse gruppene sliter med å komme inn i arbeidsmarkedet. For å få flest mulig ut i aktivitet må det jobbes systematisk og strategisk innenfor rammene som partnerskapet gir både i statlig og kommunal styringslinje. Fokus må spisses for å få flere ut i arbeid og aktivitet. Samhandling mellom NAV og øvrige kommunale tjenester (helse, sosial og utdanning) må styrkes for å oppnå tidlig og helhetlig innsats. Mulighetene som ligger i statlige arbeidsmarkedstiltak må utnyttes maksimalt.

Manglende tilgang på boliger for særlig vanskeligstilte er utfordrende og kostnadskreven. Dette må adresseres tydelig inn i kommunens bolig-sosiale arbeid/satsing. Bruk av startlån som strategisk virkemiddel bør prioriteres.

Flere brukere og økning i antall mottakere av stønader vil kreve økt fokus på effektivisering. Arbeid og organisering i NAV er satt under lupen av flere offentlige utvalg. I mars 2015 legger ekspertutvalget for NAV frem sin sluttrapport. Rapporten forventes å gi klare signaler om hvordan NAV kontorene skal jobbe fremover. NAV vil også som sentral del av kommunens velferdsarbeid berøres av kommunereformen.

Regjeringen har signalisert at de i 2015 ønsker å innføre aktivitetsplikt som vilkår for sosialhjelps-mottakere. Det er ikke klart hvilke kostnader som kan påberegnes ved innføring av et nytt lovpålagt tiltaksapparat.

Årsbudsjett 2015

Rammereduksjon 2015

Tiltak	2015
Etablere planmessig og effektiv boligforvaltning	-400
Effektivisering og bedre samhandling	-224
Optimal utnyttelse statlig tiltaksapparat	-200
Driftsreduksjon vakante stillingsdeler	-700
Sum	-1 524

Avdelingens rammereduksjon på 1,5 mill. kr foreslås løst gjennom følgende tiltak:

Tiltakene har som mål å redusere behovet for økonomisk sosialhjelp.

Prosessene knyttet til boligforvaltning og bedre samhandling mellom kommunale tjenesteområder er allerede igangsatt og det forventes økonomisk effekt av dette arbeidet i planperioden.

Samhandling og fokus på tvers av tjenesteområder er påkrevd.

Parallelt med dette igangsettes og intensiveres internt utviklings- og forbedringsarbeid med fokus på overgang til arbeid og aktivitet. Fokus rettes inn mot:

- Tett oppfølging av brukere – ungdom skal ha prioritet.
- Tilgang på arbeidsmarkedstiltak.
- Riktige tiltak og ytelser rettet inn mot ressurskrevende brukere.
- Tilgang på Husbankens virkemidler.
- Arbeide for fortsatt lavt sykefravær og godt nærvær.
- Sikre best mulig effektiv ressursutnyttelse i NAV Rana

Kontoret har en stillingsramme på 18.1 kommunale årsverk. For å oppnå balanse i rammen i 2015 holdes midlertidige stillingsdeler vakant.

Ressursene tilbakeføres når det oppnås effekt av langsiktige og strukturelle tiltak i økonomiplanperioden.

Økonomiplan 2015-2018

Rammereduksjon 2016-2018

Tiltak	2016	2017	2018
Etablere planmessig og effektiv	-1 400	-2 100	-2 100
Effektivisering og bedre samhandling	-627	-1 044	-1 334
Optimal utnyttelse statlig	-500	-800	-1 100
Driftsreduksjon vakante stillingsdeler	-700	-700	-700
Sum	-3 227	-4 644	-5 234

Følgende tiltak foreslås gjennomført i planperioden:

I planperioden rettes hovedfokus inn mot å fremme overgang til arbeid og aktivitet.

En samlet reduksjon i kommunal driftsramme på 11,2 prosent vil utfordre NAV sterkt i økonomiplanperioden. Utfordringen forsterkes igjennom utviklingen vi ser på brukersiden.

Drift og aktivitet spisses inn mot gitte rammebetingelser. Lov om sosiale tjenester setter rammen for denne tilpasningen.

Tiltakene fra 2015 videreføres i planperioden 2015 til 2018

KOSTRA

Behovsprofilen viser at Rana har en større andel uførepensjonister mellom 16 -66 år enn KOSTRA gruppe 13. Dette samsvarer med utviklingen NAV ser på brukersiden.

Rana har høyere utgifter til sosialhjelp og en høyere andel sosialhjelpsmottakere pr. innbygger enn KG 13. Samtidig er det slik at Rana kommune har et lavere forbruk til sosialhjelp i gjennomsnitt pr. mottaker sammenlignet med KG 13. Det siste momentet er positivt og indikerer effektiv ressurs-håndtering på individnivå.

Omsorgsavdelingen

	Regnskap 2013	Budsjett 2014	Budsjett 2015	ØkPI 2016	ØkPI 2017	ØkPI 2018
Inntekter	-80 002	-70 533	-72 161	-72 161	-72 161	-72 161
Utgifter	381 207	364 154	364 901	365 366	363 485	365 538
Rammeendring			-881	465	-1 881	2 053
Netto driftsramme	301 205	293 621	292 740	293 205	291 324	293 377
Nye tiltak/endringer						
Lønnsvekst			10 283			
Prisjustering inntekter/utgifter			-807			
Endring pensjon			-2 384			
Rammereduksjon 2015-2018			-7 359	-8 235	-6 831	-2 847
Endring prinsipp momskompensasjon			-4 354			
Demografi omsorg			2 100	4 700	3 700	4 900
Intern overføring: Ressurskrevende tjeneste			660			
Prisstigning vaskeriavtale/tilsyn			500			
Redusert tilskudd Ressurskrevende tjenester			400			
Redusert egenandel dobbeltrom			80			
Selfors sykehjem				4 000	1 250	
Sum rammeendring			-881	465	-1 881	2 053
Årsverk	485	473	468			

Status

Avdelingen har 246 sykehjemsplasser: 94,3 prosent er enerom, 14,2 prosent er korttidsplasser, 32,1 prosent er plasser for personer med demenssykdom. 23 dagplasser benyttes av 77 personer. 726 personer mottar hjemmesykepleie, 554 mottar hjemmehjelp. 10 personer har (brukerstyrt) personlig assistentordning, 20 har omsorgslønn, 319 personer har trygghetsalarm. Det er 231 omsorgsboliger, hvorav 69 prosent med døgnbemanning.

Nedgang i sykefraværet fra 11,3 prosent pr. 3. kvartal 2013 til 10,2 prosent pr 3. kvartal 2014.

Rammereduksjon 2014 var 10,3 mill. kr. og ble fordelt på reduksjon med 18 sykehjemsplasser (-10 mill. kr. totalt, der forutsetningen var at 50 prosent skulle omdisponeres til tilbud lenger ned i omsorgstrappa). I tillegg kom -5,3 mill. kr. som en generell rammereduksjon. Ved slutten av året er driften presset. Det har ikke lyktes å overføre 50 prosent av rammereduksjonen i forbindelse med reduksjon av sykehjemsplasser, fordi andre områder binder drifta.

Utviklingsarbeid:

- Strategiplanen «Fremtidens omsorgstjeneste» er vedtatt av kommunestyret i juni 2014.
- 2-årig prosjekt om hverdagsrehabilitering er igangsatt november 2014.
- Det er startet planlegging for innføring av «Mobil omsorg», et mobilt dataverktøy for hjemmetjenesten.

- Mobekken omsorgsboliger: 7 leiligheter i 3. etg. skal drives av omsorgsavdelingen. Målgruppen er personer med ressurskrevende tjenester.
- Forberedelser er gjort for oppstart av demenslag på område øst og sentrum.
- Bygging av Selfors nye sykehjem er startet.
- Det er søkt Fylkesmannen om skjønnsmidler til Handlingsplan for velferdsteknologi, et interkommunalt samarbeidsprosjekt.
- Høsten 2014 ble dagplasstilbudet utvidet til et ett-årig prosjekt med 6 ettermiddags-plasser en gang i uken for målgruppen personer med demenssykdom som bor hjemme. Evalueres i 2015.
- Prosjekt uønsket deltid er i 2014 utvidet med 2. etg. Selfors sykehjem, 2. etg. Gruben sykehjem og Mjølans omsorgsboliger.

Utfordringer

Demografi: Rana har en høyere andel eldre i befolkningen av personer over 80 år og over 90 år enn i KG 13. Befolkningsprognoser viser at Rana kommune får en økning av alle aldersgrupper eldre de neste 4 årene.

Rammeøkningen på demografi er koblet opp mot framskrivningen av eldre. Det er ikke kompensert for andre brukergrupper/endringer. Vi vet at ca. 1/3 av brukerne er under 67 år. Undersøkelser på landsbasis viser at disse forbruker ca. 2/3 av pleie- og omsorgsbudsjettene noe som presser drifta ytterligere.

Personer med ressurskrevende tjenester utfordrer avdelingen økonomisk og personellmessig. Antall brukere under 67 år med behov for ressurskrevende tjenester er økt fra 8 i 2009 til 13 i 2014, uten at dette er kompensert ressursmessig.

BPA: Brukerstyrt Personlig Assistent-ordningen blir rettighetsfestet fra 1.1.2015.

Samhandlingsreformen: Reformen har medført nye oppgaver og yngre brukere. Pasienter utskrives tidligere fra sykehus og en større del av den aktive behandlingen foregår i kommunen. Samlet medfører dette faglige og økonomiske utfordringer. Sykehuset har redusert med ca. 10 senger ved medisinsk avdeling til 26 senger og økt den polikliniske virksomheten. Det merkes i kommunen.

Rekruttering: Det er blitt vanskeligere å rekruttere personell, også til faste 100 prosent stillinger.

Investeringer: Deler av bygningsmassen/uteareal i behov av renovering og tilpasninger til blant annet demensomsorgen. Talvik, Ytteren og Utskarpen bosenter fremstår som utdaterte og bør oppgraderes i forhold til dagens standard. Det er et kontinuerlig behov for å skifte ut havarert inventar og utstyr i sykehjem. Avdelingen har ikke tilstrekkelig budsjett for dette, da midlene er bundet opp i drift.

Årsbudsjett 2015

Rammereduksjon 2015

Tiltak	2015
Økt brukerbetaling omsorg	-500
Styrking hjemmetjenester (foruts. red. 50 %)	4 650
Helårsvirkning red. sykehjemsplasser 2014	-9 300
Reduksjon styrking hjemmetjenester	-2 209
Sum	-7 359

Inntektsøkning: Det er sett på muligheten og det foreslås å utnytte potensialet med å øke timeprisen mellom 20 - 33 prosent for alle inntektsgrupper. De med lavest inntekt er beskyttet av sentrale bestemmelser med maks betaling 186 kr. pr. mnd. uansett hvor mange timer de har. Dette gir en stipulert inntektsøkning på 0,4 mill. kr. pr. år.

Videre endres kostnad for to retters middag fra 75 kr. til 78 kr. pr dag. Frokost/aftens i bosenter økes fra 39 kr. til 40 kr. pr stk. Middag til hjemmeboende økes fra 60 kr. på hverdager og 72 kr på søndager til 66 pr. dag. Dette gir en stipulert inntektsøkning på 0,1 mill. kr. pr år.

Oppsummert: Samlet sett burde 9,65 mill. kr. vært overført lavere trinn i omsorgstrappa, mens det reelle beløpet blir 2,3 mill. kr. Beløpet reduseres med 1,8 mill. kr. året etter pga. ytterligere ramme-

reduksjon i økonomiplanperioden. Konsekvensen av reduksjon i sykehjemsplasser og manglende styrking lenger ned i omsorgstrappa vil merkes i alle ledd av tjenesten, blant brukere, pårørende, samarbeidsparter og tjenesteyterne. Utover i økonomiplanperioden blir dette forsterket av ytterligere rammereduksjoner, samtidig som brukerne og brukerbehovene endres/øker.

Rammeøkning 2015:

HMS-krav etter tilsyn fra Arbeidstilsynet gjør det påkrevet med arbeidstøy fra vaskeri i hjemme-tjenesten, en merkostnad på kr 0,5 mill. kr/år, som er tilført avdelingen.

Avdelingen er tilført 0,7 mill. kr. fra skole og helse- og sosial for sin andel av et samarbeidsprosjekt med omsorg på ressurskrevende tjenester.

I statsbudsjettet er det en endring av innslagspunktet av det statlige tilskuddet til ressurskrevende tjenester, en merutgift på 0,4 mill. kr. som er tilført avdelingen.

I 2015 økes rammene med 2,1 mill. kr knyttet til økning i antallet eldre.

Økonomiplan 2015-2018

Avdelingen skal fortsatt ha fokus på utvikling av gode og effektive omsorgstjenester. Med knappere økonomiske rammer, mindre tilgang på kvalifisert personell og med flere som etterspør tjenester er det viktig at grep som tas er bærekraftige både faglig og økonomisk i et lengre perspektiv, også ut over økonomiplanperioden. Det som gjøres nå legger grunnlaget for tjenestene etter 2020, når de virkelig store demografiske utfordringene kommer.

Den mest kostnadseffektive driftsmåten er å ta hånd om brukerne på nederste del av "omsorgstrappa", ved å sørge for gode hjemmetjenester slik at brukerne kan bo hjemme så lenge som mulig. Undersøkelser viser at de fleste brukerne ønsker å bo hjemme så lenge som mulig. Den mest ressurskrevende omsorgen skjer innenfor døgnbemanning hjemme og i sykehjem.

I økonomiplanperioden 2015 – 2018 er samlet rammereduksjon på 25,3 mill. kr. foreslått løst slik:

Rammereduksjon 2016-2018

Tiltak	2016	2017	2018
Økt brukerbetaling	-500	-500	-500
Styrking hjemmetj. (red. sykehj. pl. -50 %)	6 900	9 650	11 650
Helårsvirkning red. sykehjemsp. 2014	-9 300	-9 300	-9 300
Reduksjon styrking hjemmetjenester	-6 900	-9 650	-11 650
Tjærahågen bofellesskap 7 pl.	-4 500	-6 000	-6 000
Tjærahågen bofellesskap 10 pl.		-4 000	-8 000
Ytterligere redusert tjenesteomfang	-1 294	-2 625	-1 472
Sum	-15 594	-22 425	-25 272

Konsekvensen blir at ytterligere 17 sykehjems-plasser må reduseres i planperioden, og at man ikke lykkes med den planlagte oppbygging/ omleggingen til en hjemmebasert tjeneste, fordi det som skulle benyttes til styrking av hjemme-tjenestene (rød skrift) også må tas som ramme-reduksjon. De 17 sykehjemsplassene er konkret 7 plasser ved Tjærahågen i 2016 og de siste 10 plassene i 2017. Det betyr at minst 17 pasienter må flyttes til andre sykehjem, og en bemannings-reduksjon med 23 årsverk (over 30 ansatte). I tillegg splittes et godt innarbeidet fagmiljø innen demensomsorgen.

Den politisk vedtatte Strategiplanen «Fremtidens omsorgstjenester» har fokus på en rekke områder. Kort om noen av disse i økonomiplanperioden:

Dagtilbud: Nåværende statlige støtte til 9 dag-plasser for personer med demenssykdom utgår fra 2016, budsjettutfordring: 0,6 mill. kr./år. Dette er et tilbud som det er særdeles viktig å forsøke å opprettholde, og må derfor søkes prioritert.

Demensomsorg: Utfordringen i planperioden er å få til demenslag på de to siste omsorgs-distriktene, en kostnad på 1,4 mill. kr./år.

2 årig prosjekt «Hverdagsrehabilitering»: Prosjektet startet nov. 2014. Budsjettutfordringen er 1,8-2 mill. kr./år over to år. Dette er et tilbud som forventes å gi gevinst på sikt med mindre press på tjenesten. Derfor er det viktig å forsøke å fullføre prosjektet.

Kreftomsorg: Avdelingen har i tre år hatt delstøtte 75 prosent fra kreftforeningen til en kreftkoordinatorstilling, 0,43 mill. kr./år (totalt kostnad 0,5 mill. kr./år). Det kan søkes om videreføring med 60 prosent delstøtte i ett år til.

Velferdsteknologi: Det er søkt skjønnsmidler via Fylkesmannen for i 2014 å få på plass en plan om Velferdsteknologi. Interkommunalt samarbeid. Helse- og sosial og omsorg vil sammen med RU og Sintef Helse ha fokus på dette i 2015

Omsorgsboliger: Brukerbehov gjør at det er nødvendig med ytterligere oppbemanning slik at sykehjemsbehov utsettes. Det ser ikke ut til å være rom for det i perioden.

Felles for sykehjem og hjemmetjenesten: Endret og økt brukerbehov utfordrer tjenesten faglig og økonomisk. Det blir reduserte rammer innen områdene i planperioden.

Utvikling i form av Mobil omsorg, prosjekt hverdagsrehabilitering, bruk av velferdsteknologi, multidoser vil kunne møte utfordringene noe, men ikke i tilstrekkelig grad.

Rammereduksjonen medfører redusert tjenestekvalitet, økte ventelister, hevet terskel for hjelp, andre måter å gi tjenester på, bortfall av tjenester, begrenset fornying av inventar. Det blir utfordrende å yte faglig forsvarlige tjenester etter lovverket.

Selfors sykehjem erstattes av et nytt framtidsretta sykehjemsbygg som forventes å stå ferdig ca. april 2016. Pga. av bygningsmessige krav fordyres driften med 5,25 mill. kr. pr. år fordelt på 80 plasser.

Kompetanse og rekruttering: Det er vanskelig å skaffe riktig fagkompetanse ved rekruttering både til faste stillinger, vikariater og til ekstra-innleie. Også vikarbyråene merker dette. Vikarbyrå-direktivet utfordrer avdelingen med 0,5 mill. kr. pr. år. Dette er det ikke funnet budsjettmessig dekning for.

Det vises til prognose og omtale om alders-bæreevnen under kap. om «Demografiske rammer».

Omsorgsavdelingen har rekrutteringspatrulje som jobber aktivt inn i miljøer der man kan påvirke for rekruttering.

KOSTRA

Rana har en høyere andel eldre enn KG 13 og en høyere dekningsgrad for institusjon enn KG 13. Flere av kommunens innbyggere nås med tjenester enn i KG 13. Kommunen bruker 9,1 mill. kr. mindre enn KG 13 ved vektning av pleie- og omsorgsbudsjettet mot personer over 80 år, og alternativt 3,8 mill. kr. mer dersom man vektet det opp mot personer over 67 år. Driftskostnader pr. sykehjemsplass ligger betydelig lavere enn i KG 13. Korrigerte brutto driftsutgifter pr mottaker av hjemmetjenester er i Rana lavere enn KG 13, og flere av kommunens innbyggere nås med hjemmebaserte tjenester. Det er færre i Rana som har mange timer hjemmetjenester enn i KG 13. Rana har høyere andel personell med fagutdanning. Innen institusjonstjenesten har kommunen en noe lavere andel plasser til korttidsopphold (18,5 prosent vs. 19,2 prosent i KG 13), og en betydelig høyere andel plasser øremerket til personer med demenssykdom (32 prosent vs. 23 prosent i KG 13).

Kulturavdelingen

	Regnskap 2013	Budsjett 2014	Budsjett 2015	ØkPI 2016	ØkPI 2017	ØkPI 2018
Inntekter	-14 120	-13 453	-13 835	-13 835	-13 835	-13 835
Utgifter	50 238	48 672	46 198	44 910	43 841	43 396
Rammeendring			-2 856	-1 288	-1 069	-445
Netto driftsramme	36 118	35 219	32 363	31 075	30 006	29 561
Nye tiltak/endringer						
Lønnsvekst			278			
Prisjustering inntekter/utgifter			88			
Endring pensjon			-89			
Rammereduksjon 2015-2018			-1 151	-1 288	-1 069	-445
Endring prinsipp momskompensasjon			-912			
Omstilling fritidsavdelingen			-500			
Kulturskoletilbud SFO 1. - 4. trinn			-570			
Sum rammeendring			-2 856	-1 288	-1 069	-445
Årsverk	55	51	48			

Status

Avdelingen har vært styrt etter føringer som er nedfelt i kulturloven, bibliotekloven og opplæringsloven, i strategiplanen fra 2007, i budsjettet for 2014 og i avdelingens årlige virksomhetsplan. Innen gitte rammer er det utført godt arbeid, med vekt på måloppnåelse og økonomistyring. Brukerne har stått i fokus.

Med en rammereduksjon på en 2,9 mill. kr. i 2014 møtte avdelingen nye utfordringer i forhold til å opprettholde tjenestenivået. Samlet har avdelingen tatt ned 5,0 årsverk i 2014.

Biblioteket flyttet i november 2013 inn i nye lokaler i Campus Helgeland. Besøket har økt, spesielt ser man det i bruken av barne- og ungdomsavdelinga. Også leksehjelp for innvandrere er på plass igjen etter innflytting i Campus Helgeland, et tilbud som er veldig godt benyttet. Samlokaliseringen og samarbeidet med universitetsbiblioteket har så langt gått smertefritt, selv om ikke alt av rutiner er på plass enda. Selvbetjeningsløsning for publikum samt alarmsikring av samlingene vil være på plass i løpet av første kvartal 2015. Bibliotekets rolle som lokal debattarena har på grunn av kapasitetsproblemer fått en litt treg start, men det arbeides med å utvikle dette. Biblioteket har i 2014 tatt ned 1,5 årsverk.

Kulturskolen kan stadig vise til gode resultater av den undervisningen de gir. Også i 2014 mottok tre av deres elever «Drømmestipendet». Kulturskolen har økt elevinntaket i høst, men har dessverre fortsatt lange ventelister. Kulturskoletimen som ble innført fra statlig hold i 2013, ble fjernet igjen fra høsten 2014, noe som medførte bortfall av 1,2 årsverk i kulturskolen i 2014.

Kulturskolen yter betalte, profesjonelle dirigent- og instruktørtjenester til fritidsmusikklivet, har et nært samarbeid med Den Kulturelle Skolesekken og har musikerordningen KammeRana. Denne er et spleiselag med fylkeskommunen, og gjør det attraktivt for dyktige musikere å arbeide ved Rana kulturskole og bidrar dermed til at kulturskolen kan tilby et mangfoldig kulturskoletilbud av høy kvalitet innen musikk.

Rana kommune fornyet i 2014 avtalen med Nordland fylkeskommune.

Fritidsavdelingen har over år hatt reduserte budsjetttrammer og måttet ta ned bemanningen. Ungdommens hus og «åpent hus» (utekontakten) er pekt spesielt på i forbindelse med den prosessen.

Arbeidet med fritidsklubber og utekontakt er nå samordnet i et felles team. Dette er en klar effektivisering av det forebyggende barne- og ungdomsarbeidet. Bruken av Gruben- og Båsmo fritidsklubber, Ungdommens Hus og tilbudene til funksjons- og utviklingshemmede er fortsatt viktige elementer i fritidsavdelingens virksomhet. Rockens Hus er fullt belagt, og det er lagt vekt på at ulike aldersgrupper skal være representert. Studiotilbud for de yngste som spiller i band, er utviklet ved Ungdommens hus, slik at også de som ikke kjører bil har et tilbud.

Gruben samfunnshus har et stort vedlikeholdsbehov og er ikke universelt utformet. Avdelingen har selv renoveret kjøkkenet på dugnad. Huset er lite egnet til utleie, men brukes en del av avdelingen selv, blant annet til Ungdommens kulturmønstring.

Kinoen produserer årlig om lag 2 000 kino-forestillinger, og er involvert i konserter, teater og andre sceniske arrangementer. Kinoen har slik en kulturhusfunksjon. Den har også driftsansvar for Mo samfunnshus. Utleie av dette skjer i samarbeid med servicetorget. Mo samfunnshus er mye brukt.

Digitaliseringen har ført til økt filmtilbud, men kapasiteten er for liten til å få utnyttet dette fullt ut. Kinoen legger stor vekt på å ha et godt tilbud av barne- og familiefilmer. Det arrangeres egne dagsvisninger for småbarnsforeldre og pensjonister. Kinobesøket varierer, og det endelige økonomiske resultatet kan først fastslås ved årsslutt.

Utfordringer

Det er en løpende utfordring å organisere arbeidet på en måte som gir best mulig tjenester. Kultursjefen gikk av med pensjon 1. juni 2014, og stillingen ble ikke lyst ut før på høsten, da man påventet politisk beslutning om videreføring av Kulturavdelingen som egen administrativ enhet. Dette ble vedtatt i Kommunestyret i august.

Strategiplanen skulle vært fornyet i 2012, men arbeidet ble forsinket. Det ble engasjert prosjektleder, og planarbeidet ble ferdigstilt fra administrasjonen våren 2014. Planen ble imidlertid ikke vedtatt i Oppvekst- og kulturutvalget og er utsatt i påvente av ny kultursjef.

I forhold til den vedtatte strategiplanen fra 2007 gjenstår flere behov. Kulturhus er fortsatt det største og viktigste. Dette er både investerings- og driftsmessig en utfordring, og pr. i dag foreligger det ingen konkrete planer i forhold til realiseringen av kulturhus i Rana.

Fritidsklubber i alle boområder er også et mål som ikke er nådd. Nye lokaler til museet og styrket kulturminnevern er stadig aktuelt og uløst.

Årsbudsjett 2015

Rammereduksjon 2015

Tiltak	2015
Redusere tilskudd	-300
Generelt nedtrekk	-25
Nedbemanning bibliotek	-250
Reduserte utgifter/økt inntjening	-156
Ingen drift Ranget Motorsenter vinterhalvår	-225
Økt brukerbetaling kulturskoleundervisning	-120
Reduksjon elevtilbud/nedbemanning	-75
Sum	-1 151

- Kinoen arbeider fortløpende med organisatorisk effektivisering. Innsourcing av kinokioskdriften er igangsatt, og fra 1. januar 2015 vil kinoen selv drifte kinokiosken, noe man ser vil føre til økte inntekter. Innskrenking av aktiviteten på kino vil gi tapt inntekt og dårligere resultat enn det avdelingen har hatt de siste årene, og er derfor ikke aktuelt som tiltak for å bedre økonomien. Det foreslås en økning av billettpriser og utleiesatser for kino og samfunnshus.
- Kulturskolen ligger lavt i forhold til KG 13 når det gjelder semesteravgift for undervisning. Her vil man gradvis øke satsene i økonomiplanperioden. Et kutt i elevtilbudet ser man likevel som nødvendig for å møte de økonomiske kravene. Kulturskolen tilbyr opplæring i musikk, teater og visuelle fag. De nye fagene bør bli styrket med tanke på både venteliste og intensjonene om et mangfoldig tilbud som kommer til uttrykk i kulturloven og i rammeplan for kulturskolen fra Norsk kulturskoleråd. Dette synes ikke som realistisk innenfor de rammene som fins pr. i dag.
- Det foreslås en ytterligere nedbemanning på Rana bibliotek i neste økonomiplan-periode. Bibliotekets driftsbudsjett er på et minimum, så det eneste man kan ta ned på er bemanning. Selv om man automatiserer noen publikums-tjenester og effektiviserer en del arbeidsoppgaver, står man nå i fare for å måtte redusere åpningstidene ved en ytterligere nedbemanning.
- Fritidsavdelingen fortsetter den pålagte prosessen med å minske ressursbruken. Det er nå politisk vedtatt å beholde Ungdommens hus, men at det skal foretas en restrukturering av tilbudet. Det foreslås også en reduksjon i fritidsklubbtilbudet i perioden, med bla. nedleggelse av Storforshei fritidsklubb og redusert åpningstid på de andre 2 klubbene og Ranget motorsenter.
- På kultursjefens budsjett foreslås det å kutte tilskuddene som lag og foreninger kan søke på i forbindelse med arrangementer, plateutgivelser, lokale festivaler etc. Kultursjef er saksbehandler og vedtak gjøres av utvalg for oppvekst og kultur.

Med bakgrunn i budsjettvedtak for 2013 omstilling fritidsavdelingen, foreslås det å legge ned Storforshei fritidssenter fra 2015.

Økonomiplan 2015-2018

Rammereduksjon 2016-2018

Tiltak	2016	2017	2018
Redusere tilskudd	-450	-450	-450
Nedbemannning bibliotek	-500	-750	-750
Reduserte utgifter/økt inntjening	-381	-681	-681
Ingen drift Ranenget Motorsenter vinter	-225	-225	-225
Redusert åpningstid fritidsklubbene	-100	-100	-100
Økt brukerbet. kulturskoleundervisning	-247	-332	-332
Reduksjon elevtilbud/nedbemannning	-175	-255	-255
Reduksjon adm. drift	-200	-200	-200
Generelt nedtrekk	-475	-486	-960
Sum	-2 753	-3 479	-3 953

Med redusert driftsramme i økonomiplanperioden, vil avdelingen ha fokus på effektivisering og samarbeid med andre avdelinger, private og organisasjoner. Kulturavdelingen har erfaring i samhandling, også med utsetting og kjøp av tjenester.

KOSTRA

Samlet ligger Rana over KG 13 på kultursektoren, inkludert idrett. 40 prosent av tallene i KOSTRA for kulturformål utgjøres av idrett, som ligger i Teknisk

avdeling og er ikke en del av Kulturavdelingens budsjett. Idrettsutgifter i Rana ligger over KG 13.

Hovedforklaringen til at Rana ellers har høye tall til kultur, er tilskuddet til Nordland teater. Av driftsbudsjettet til kulturavdelingen, som i 2014 er på 35 mill. kr, utgjør tilskuddet til Nordland teater 4,4 mill. kr. eller 12,5 prosent av budsjettet.

Netto driftsutgifter til kulturbygg, bibliotek og aktivitetstilbud til barn og unge er høyere enn i KG 13, mens utgifter til kino, kulturskole, annet kulturarbeid og kunstformidling (eks. tilskudd til Nordland teater) ligger lavere enn gruppa.

KOSTRA sier lite om kvalitet på tjenester, besøkstall, brukere, utlånstall, åpningstider etc., der Rana på en del tjenester ligger over andre sammenlignbare kommuner.

Kommunen har også høye utgifter til drift av kultur- og idrettsbygg. For kulturbyggenes vedkommende kommer dette av at kommunen har stor andel leide bygg, og eksterne husleier slår sterkere ut i KOSTRA enn avskrivninger på egne bygg- og anlegg.

Teknisk avdeling

	Regnskap 2013	Budsjett 2014	Budsjett 2015	ØkPI 2016	ØkPI 2017	ØkPI 2018
Inntekter	-68 285	-46 446	-47 642	-47 642	-47 642	-47 642
Utgifter	253 811	218 329	208 619	201 652	197 238	195 150
Rammeendring			-10 906	-6 967	-4 414	-2 088
Netto driftsramme	185 526	171 883	160 977	154 010	149 596	147 508
Nye tiltak/endringer						
Lønnsvekst			2 974			
Prisjustering inntekter/utgifter			1 198			
Endring pensjon			-279			
Rammereduksjon 2015-2018			-5 914	-6 617	-5 489	-2 288
Endring prinsipp momskompensasjon			-17 735			
Økte husleieutgifter RAVO mv.			4 050			
Husleieutgifter Campus Helgeland			2 150			
Vedlikehold bygg			2 500	-1 100	-300	
FDV Mobekken og LHL boliger			1 500			
Økte utgifter brøytekontrakter			1 350			
Etablering KF Bygg			600	-600		
Tilskudd Ishall			400	-200		
Boligfelt utenomhus			250	250	100	200
Ole Tobias Olsens gate			250			
Husleieinntekter Mobekken og LHL			-4 000			
Reduserte husleieutgifter Narvesengården			-200			
Tilskudd Stålhallen				-400		
FDV Selfors sykehjem				1 500	1 000	
FDV Hauknes skole				200	275	
Sum rammeendring			-10 906	-6 967	-4 414	-2 088
Årsverk	203	199	196			

Status

Teknisk avdeling hadde i 2012 et mindreforbruk på 4,2 mill. kr. 2013 ble et krevende år. Avdelingen var pålagt rammereduksjoner på 4,9 mill. kr. Vanskelige værforhold medførte stor kostnadsøkning for kommunens vegdrift, Campus ble åpnet, leid og drevet i 4 måneder uten at slik drift var fullfinansiert i avdelingens budsjett. Regnskap for 2013 viste et merforbruk på 9,3 mill. kr.

I budsjett 2014 fikk Teknisk avdeling en rammereduksjon på 7,25 mill. kr. Med nedtrekk, fjorårets merforbruk, og utfasing av øremerket bevilgning til slitedekker veg, må kostnadene reduseres med drøyt 20 mill. kr. for å levere et regnskap i balanse i 2014. Helårsvirkning av mangelfull bevilgning til drift av Campus kommer i tillegg.

Driftsmessige tiltak og redusert tjenesteproduksjon er iverksatt for å redusere kostnadene. Hvis resten av året værmessig blir gunstig, antas Teknisk avdeling å kunne levere et regnskap på nivå med budsjett i 2014, med unntak for ikke budsjettert drift av Campus.

Byplanavdelingen ivaretar primært lovpålagte forvaltningsoppgaver innen planlegging, byggesak,

eiendom, kart- og oppmålingssaker. Miljøforvaltningen ble styrket med øremerket rammeøkning i budsjett 2012. denne er videreført.

Søknadsbehandling og tjenesteproduksjon skal selvfinansieres i størst mulig grad. Ny gebyrforskrift gjeldende fra 2011 har økt selvfinansieringsgraden og gjør det mulig med et lavere nettobudsjett å styrke bemanningen til lovpålagte oppgaver. Til oppgaver som ikke er gebyrfinansiert er rammene knappe. Eksempelvis til planlegging og utredninger som kreves for å ivareta kommunens rolle som pådriver og tilrettelegger for samfunnsutvikling.

Bydrift har ca. 40 prosent av budsjettet. Drift av vegger, gatelyst, parkering, park/idrett, Moheia fritidspark og Brann og redningsetaten er de største kostnadsbærerne.

Etterslepet på vedlikehold av kommunale vegger og anlegg øker. Vegbudsjettet gir ikke rom for å fornye slitedekker. Dette er ikke bærekraftig med hensyn på å ivareta investert vegkapital. Bydrift har lavere lønnsandel og høyere andel kjøp av varer og tjenester enn kommunen forøvrig.

Det har vært svikt i parkeringsinntektene i flere år.

Avdelingen har ikke rammebevilgning for planmessig utbedring og utvikling av veg, broer og andre tekniske anlegg. Det samme gjelder nødvendige investeringer til driftsmateriell. Konsekvensen er at maskin- og utstyrsparken eldes og forfaller. Vedlikeholdskostnadene øker, produktiviteten minker, og fornyelse som følge av havari må finansieres over vedlikeholdsbudsjett.

I 2014 ble det produsert og satt ut sommerblomster. Idrett og friluftsliv, herunder støtte til lag og foreninger er så langt skjermet for rammereduksjoner. Moheia fritidspark er i folkehelsesammenheng et viktig anlegg. Det er behov for oppgradering av deler av anlegget.

Byggdrift disponerer ca. 48 prosent av budsjettet og drifter 125 000 m² bygningsmasse fordelt på ca. 40 enheter. Rana kommune bruker mindre enn normen til forvaltning, drift og vedlikehold-/utvikling, FDVU.

I budsjett 2013 fikk avdelingen styrket rammen til planlagt utbedring av kommunale bygg. I 2014 er denne posten 4,8 mill. kr. Ad hoc behov innenfor skole og omsorg har medført at bare en del av de planlagte utbedringsprosjektene er gjennomført. For 2015 foreslått bevilget 7,3 mill. kr. i henhold til økonomiplanen.

Med Campus har avdelingen fått ansvar for et komplekst og krevende bygg med en rekke eksterne leietakere. Kommunen leier langt flere lokaler enn før til egen virksomhet. Avdelingen har ikke fått styrket sine administrative ressurser for den nye rollen som driftsansvarlig for et stort utleiebygg. Økte kostnader for nye leide lokaler til kommunens egen virksomhet er kompensert. Drift av Campus ble i 2013 og 2014 ikke budsjettet som beskrevet i kommunestyresaken der det ble vedtatt å gjennomføre byggprosjektet.

Kommunestyret har vedtatt at Byggdrift i løpet av 2015 skal organiseres som Kommunalt foretak. Byggdrift har i 2013 og 2014 tatt en mindre andel av rammereduksjonene, men dette kan ikke fortsette. Byggdrift sine «kunder» er primært kommunens egne produksjonsavdelinger og driftsenheter. Rammereduksjoner her må iverksettes gjennom strukturelle endringer i de andre produksjonsavdelingene som medfører mindre behov for areal, selv om dette kan medføre redusert tjenesteomfang og kvalitet på avdelingenes leveranser.

Prosjektavdelingen ivaretar oppgaven med å gjennomføre kommunens investeringsprogram. Avdelingen sliter i et stramt arbeidsmarked med å

rekruttere prosjekt-/ byggeledere samt egne planleggere. En må i stor grad basere seg på bruk av leide konsulenter til både prosjektstyring og byggeledelse. Dette er ikke optimalt hverken faglig, økonomisk eller i forhold til fremdrift.

Utfordringer

Teknisk avdeling greier med dagens budsjetterammer ikke å ivareta investert kapital i bygg og anlegg. 5 nye anbud på brøyteroder i 2014 viser en kostnadsøkning på 45 prosent over 4 år, mest på beredskapstillegget. For 2015 er det foreslått å gi delvis dekning for denne prisøkningen.

Det er vanskelig å planlegge sommerkvedlikehold av kommunale veier, når det må tas høyde for en ukjent væravhengig vinterkostnad siste kvartal. Skal man forebygge budsjettoverskridelser, blir sommerkvedlikehold en salderingspost.

Kravspesifikasjon for revisjon av kraftkonsesjonene for Langvatnet og Ranavassdraget ble sendt til NVE i 2012 og revisjon åpnet i mai 2013. Fremdrift styres av NVE, men kommunens oppfølging er viktig. Ny flyplass er en viktig sak for kommunen. Det ses på tilrettelegging for offentlig vann- og avløpstilknytning, næringsarealer nye boligområder m.v. Teknisk avdeling er i mange sammenhenger kommunens redskap for å tilrettelegge for by- og stedsutvikling.

Årsbudsjett 2015

Budsjettforslaget er konsekvensjustert for nye tiltak i 2015 herunder husleie og FDV for nye lokaler til RAVO og Helseavd, FDV Mobekken og Engevollen, tilskudd ishall og drift av nye gater og veg. Program for styrking av bygningsvedlikehold i Øk.plan er fulgt. Det er gitt delvis kompensasjon for ekstraordinær prisstigning på brøytekontrakter, og manglende budsjettering for drift av Campus i 2013 og 2014 blir langt på veg rettet opp i 2015.

Rådmannen har pålagt avdelingen å redegjøre for inndekning av en rammereduksjon på 5,9 mill. kr. i 2015 og 20,2 mill. for perioden 2015-2018. Teknisk avdeling sin høye andel rammereduksjon skyldes blant annet at Rana kommune drifter dobbelt så mange km. veg og gate som KG 13.

Rammereduksjonene som beskrives i årene fremover kan ikke effektueres uten betydelige strukturendringer. Drift og vedlikehold av offentlig veg er den desidert største posten i Bydrift sitt budsjett. Denne kan ikke reduseres mer nå uten å redusere antall km. veg og gate som kommunen drifter. jf. kapitlet om KOSTRA under.

Rammereduksjon 2015

Tiltak	2015
Slutte å brøyte private veger	-250
Nye gebyrinntekter gravetillatelse veg	-500
Redusert vegdrift, økt forfall vegkapital	-300
Effektivisering og nedtrekk Brann og redning	-200
Helårsvirkning, flytting 110 sentralen til Bodø	-500
Effektivisering drift og ledelse Moheia FP	-400
Reduserte tilskudd til lag og foreninger	-200
FDV - Redusert leveranse til avdelingene	-1 650
FDV - Myrtun, sykepl.Gruben, Storforshei U.	-400
Økt utleie Campus	-400
Nye gebyrer miljø og motorferdsel	-500
Økt selvfinansiering Byplan	-600
Sum	-5 900

Som et første tiltak vil det bli fremmet sak om å slutte å brøyte en del private veger med virkning fra vinteren 2015/2016. Blant annet Fjellbakk, Lysheim, Jordbru, Sagfors, Elsbunes. Deretter vil det bli iverksatt et prosjekt for omklassifisering av kommunale veger til privat veg.

Foreslåtte reduksjoner gir lite håp om å bremse forfallet på kommunens veger og gir ikke midler til planmessig utvikling og slitedekkelegging.

Rammereduksjon 2016-2018

Tiltak	2016	2017	2018
Slutte å brøyte private veger	-500	-500	-500
Nye gebyrinntekter gravetillatelse i veg	-500	-600	-700
Redusert vegdrift, økt forfall vegkapital	-300	-300	-300
Omklass. fra kommunal til privat veg	-800	-1 600	-2 400
Effektivisering Brann og redning	-400	-600	-600
Helårsvirkning, flytting 110 sentralen	-500	-500	-500
Eff. drift og ledelse Moheia Fritidspark	-600	-600	-600
Red. tilskudd til lag og foreninger	-600	-900	-1 100
Nedtrekk budsjett park/idrett/friluftsliv	-500	-1 000	-1 200
FDV - red. leveranse til avdelingene	-3 150	-4 500	-5 400
FDV Myrtun, Gruben sykehjem,	-850	-1 000	-1 000
Dalsgrenda B., Storforshei U.			
Red. FDV, Ytteren skole/Bås. og Self.	-700	-1 700	-1 700
Økt utleie Campus	-1 000	-1 400	-1 400
Nye gebyrer miljø og motorferdsel	-900	-950	-1 000
Økt selvfinansiering Byplan	-1 200	-1 800	-1 800
Sum	-12 500	-17 950	-20 200

En stor del av budsjettet til Byggdrift er kostnader som husleie, energi og forsikringer som ikke kan påvirkes gjennom interne disposisjoner. Byggdrift sine kunder er kommunens egne tjeneste-produserende enheter. Redusert driftsnivå hos Byggdrift vil påvirke deres mulighet til å produsere gode tjenester innenfor skole, barnehage, kultur, omsorg og helse.

Rammereduksjoner av en slik størrelsesorden som her kreves må dekkes inn gjennom redusert aktivitet innenfor kjernevirksomheten FDVU (forvaltning, drift, vedlikehold, utvikling) av

kommunalt eide og leide bygg, og da gjennom redusert omfang av slik virksomhet.

Produksjonsavdelingene som også er pålagt rammereduksjoner må derfor planlegge for endringer som gir reduserte arealer å drifte. Bare strukturelle endringer som gir en betydelig reduksjon i antall bygg og m² som Byggdrift eier eller leier kan gi besparelser i slik størrelsesorden som her kreves.

Byplanavdelingen har de senere år økt graden av selvfinansiering for plan, bygge- og matrikkelaker. Utviklingen videreføres i 2015 blant annet med innføring av nye miljøgebyrer, og dersom ny motorferdselslov åpner for det, gebyr på saksbehandling etter motorferdselsloven fra vinteren 2015/2016.

KOSTRA

Rana har dobbelt så mange km vei pr innbygger som KG 13. Rana har derfor dobbelt så høye netto utgifter til samferdsel pr. innbygger som KG 13.

Tross et merforbruk i 2013 i forhold til budsjett på 5,5 mill. kr. og øremerket bevilgning på 5 mill. kr. til slitedekkelegging, var kostnader til drift og vedlikehold pr. km. vei bare marginalt over KG 13. Med våre klimatiske forhold og et slitt og lite vedlikeholdt vegnett er det et godt driftsresultat. For 2014 forventes kostnadene pr. km. veg igjen å ligge betydelig under KG 13 slik det var før 2012. Det er dessverre mest en indikasjon på en vegforvaltning som ikke er bærekraftig med hensyn på å ivareta investert vegkapital.

KOSTRA viser at Rana investerer betydelig mindre til vegformål enn KG 13. Dette indikerer at Rana i større grad enn KG 13 vedlikeholder og flikker på gamle anlegg der KG 13 opprunder og bygger nytt.

Rana brukte i 2013 4,8 mill. kr. til drift av gatelys. Gatebelysning er dobbelt så dyrt pr. km. veg og gate i Rana som KG 13. Det samme gjelder driften pr. lyspunkt. Dette skyldes mye gammelt og nedslitt anlegg, samt lengre driftstid. For å redusere kostnadsnivået, må anlegg fornyes gjennom investeringer.

Rana ligger på nivå med KG 13 i netto driftsutgifter til brann og ulykkesvern. Dette er et godt resultat for Rana med 26.000 innbyggere som sammenlignes med kommuner med gjennomsnittlig 38 000 innbyggere med samme brannordning som Rana.

Rana ligger lavt kostnadmessig på plansaksbehandling, byggesak og kart og oppmåling.

Rana ligger litt over KG 13 på rekreasjon i tettsted, miljøvern, naturforvaltning og friluftsliv (herunder

blant annet behandling av motorferdselssaker). Dette gjenspeiler en stor og aktivt tilretteleggende park/idrettsavdeling og det at Rana fortsatt har flere utfordringer på miljøsektoren enn sammenlignbare kommuner.

Bygghrift sin utfordring i forhold til KOSTRA er antall formålsbygg og bygningsmassen de drifter sammenlignet med KG 13. Arealene for spesielt skolebygg er betydelig større enn KG 13 i forhold til antall innbyggere. Dette gir bidrag til høye KOSTRA tall for skole, men driften er på teknisk. Det samme gjelder for andre avdelinger som Bygghrift leier eller eier og drifter lokaler for.

Avgiftsparkeringen i sentrum.

Kommunestyret har bedt om en utredning om mulige endringer i avgiftsparkeringen i sentrum. Dette fremmes som en egen sak.

Selvkostområdene

Vann og avløp

Vann og avløp			
	<i>Regnskap 2013</i>	<i>Budsjett 2014</i>	<i>Budsjett 2015</i>
Inntekter	-44 524	-46 138	-50 079
Utgifter	44 524	46 138	50 079
Netto driftsramme	0	0	0
Nye tiltak/endringer			
Lønnsvekst			-40
Økte utgifter			1 761
Kapitalkostnader			2 220
Bruk av bundne driftsfond			1 426
Økte inntekter			-5 367
Sum rammeendring			0
Årsverk	17	17	15

Rana kommune fører samtlige utgifter og inntekter inkludert kapitalkostnader og indirekte kostnader på selvkostområdet. Ved årsavslutning skal det enten avsettes eller brukes av bundne fond slik at områdene går i balanse (i null). Utgiftene skal dermed være like store som inntektene, jf. selvkostprinsippet.

Utfordringer

Kommunen er i en situasjon der de siste årenes store investeringer blant annet på renseanlegg nå fører til økte kapitalkostnader. Gebyrøkningene i perioden dempes ved at det årlig budsjetteres med bruk av tidligere avsatte midler fra selvkostfond, men det forventes at tidligere avsetninger vil bli oppbrukt i løpet av økonomiplanperioden.

Vann og avløp har i 2014 overtatt ansvaret for driften av overvannsnett innenfor selvkostkapitlet og dette medfører endel arbeid for å skaffe bedre oversikt over tilstanden på dette nettet.

Satsningsområdene fremover vil i stor grad være rehabilitering av ledningsnett og tilpasninger til kommende klimautfordringer.

På grunn av problemer med rekruttering på ingeniørsiden er en avhengig av mange eksterne aktører, både når det gjelder prosjektering, byggeledelse og utførelse. Denne situasjonen medfører økt tidsbruk for anskaffelsene og dermed høyere kostnader på investeringene.

Årsbudsjett 2015

Årsbudsjettet for 2015 holder omtrent samme nivå som årsbudsjettet for 2014.

Økonomiplan 2015 – 2018

Følgende punkter vil bli prioritert:

- Rehabilitering av ledningsnett både for vann og avløp.
- Reduserte påslipp av rent vann til avløpsnett.
- Lokal, privat håndtering av overvann.
- Lokale klimaprognoser må utarbeides.
- Resipientrapportering vedrørende Ranfjorden.
- Det skal i slutten av perioden påbegynnes framføring av reservevannforsyning fra Mo vannverk til Åga/Hauknes vannverk.
- Planlegging av nytt avløpsrenseanlegg på Moskjæran vil også bli igangsatt.

KOSTRA

I forhold til sammenlignbare kommuner ligger lavt når det gjelder avgiftsnivå på vann og avløp.

Feiing

Feiing			
	<i>Regnskap 2013</i>	<i>Budsjett 2014</i>	<i>Budsjett 2015</i>
Inntekter	-3 944	-3 949	-4 144
Utgifter	3 944	3 949	4 144
Netto driftsramme	0	0	0
Nye tiltak/endringer			
Lønnsvekst			195
Bruk av bundnet driftsfond			-195
Sum rammeendring			0
Årsverk	5	5	5

Feie- og tilsynsavgift holdes uendret i 2015.

Sentrale støttetjenester

	Regnskap 2013	Budsjett 2014	Budsjett 2015	ØkPI 2016	ØkPI 2017	ØkPI 2018
Inntekter	-11 459	-6 753	-6 897	-6 897	-6 897	-6 897
Utgifter	100 938	101 852	96 984	93 327	91 458	89 971
Rammeendring			-5 012	-3 657	-1 869	-1 487
Netto driftsramme	89 479	95 099	90 087	86 430	84 561	83 074
Nye tiltak/endringer						
Lønnsvekst			2 251			
Prisjustering inntekter/utgifter			916			
Endring pensjon			-131			
Rammereduksjon 2015-2018			-2 552	-2 857	-2 369	-987
Endring prinsipp momskompensasjon			-2 806			
Tilskudd Frivilligsentralen			1 200			
Valg 2015 og 2017			500	-500	500	-500
Tilskudd Kunnskapsparken			500			
Tilskudd Kunnskapsparken - utviklingsprosjekt			300	-300		
Styrking innkjøp			300			
Endring ansvar valgkort			-90			
Tilskudd Kunnskapsparken/Campus Helgeland			-300			
Revisjonshonorar			-2 500			
Personalforsikringer			-2 600			
Sum rammeendring			-5 012	-3 657	-1 869	-1 487
Årsverk	66	66	66			

Status

Støttetjenesten leverer tjenester til innbyggere, folkevalgte og virksomheten Rana kommune. Støttetjenesten består av fem organisatoriske enheter og ledes av økonomisjef.

- Økonomi; kemner, innfordring, budsjett og analyse, regnskap og innkjøp, 20 årsverk
- Service; post/arkiv, sentralbord, servicetorg, politisk sekretariat, 16,3 årsverk
- Personal; lønn, HR og HMS, forhandlinger, 14,0 årsverk
- IKT; drift og utvikling, 10,4 årsverk
- Juridisk, 3 årsverk

I tillegg inngår rådmannsavdelingen med tre årsverk, totalt 66 årsverk. I 2014 er vedtatte rammereduksjoner på 2,6 mill. kr. effektivert i sin helhet.

Utfordringer

Modernisering, kvalitetsforbedring og digitalisering av tjenester i kommunal sektor er et satsingsområde fra statlige myndigheter. Tilgangen til informasjon og tjenester skal forenkles ved hjelp av IKT, innbyggerens og næringslivet skal møte en bedre og raskere offentlig sektor som gir kvalitets-sikret informasjon, og de ansatte skal ha tilgang til et velfungerende IKT-system som effektiviserer og forenkler arbeidet. Nettbaserte tjenester skal være

hovedregelen for forvaltningens kommunikasjon med innbyggere og næringsliv, egnede tjenester skal tilbys digitalt og bli den primære måten å kommunisere med forvaltningen på. «Digitalt førstevalg» for innbyggere og næringsliv er hovedmålet.

Det er forventninger om økt tilgjengelighet og bruk av IKT, krav til informasjonssikkerhet, beredskap, internkontroll, system- og strukturtiltak.

IKT er et strategisk verktøy for kommunen og er sentralt i våre effektiviseringsprosesser. Det har over tid vært forutsatt at effektivisering i organisasjonene skal følge av økt bruk og utvikling av IKT-tjenester. IKT-tjenesten blir stadig mer kompleks blant annet som følge av statlige krav samt virksomhetens egne behov. Rana kommune bruker mindre ressurser på IKT-tjenester enn sammenlignbare kommuner.

En stor andel av budsjettet til støttetjenesten er bundet i politisk styring, kommunerevisjon samt felleskostnader på faste avtaler som medlemskap i KS, lisenser, programvare, forsikring, annonser, etc. Det er i løpet av året tatt viktige grep for å redusere utgiftene til revisjon og person-forsikringer.

Hovedutfordringen for avdelingen som opplever stor arbeidsbelastning er å drifte og drive utvikling innenfor reduserte rammer.

Omstillingsarbeidet

I 2013 ble omstillingsprosjektets fremdrift og organisering vedtatt. Ass. rådmann ivaretar prosjektledelsen og arbeidet omtales mer utfyllende innledningsvis i dokumentet.

Det omstillingsbehovet støttetjenesten står overfor i planperioden, kan ikke alene løses gjennom omstilling uten at servicetilbudet til innbyggere, folkevalgte og virksomheten for øvrig blir påvirket. Stabilitet i bemanningssituasjonen er en viktig forutsetning for å kunne levere i forhold til forventninger og krav og her har avdelingen utfordringer.

Det er en økt erkjennelse i organisasjonen at det langsiktige og strategiske plan- og utviklingsarbeidet har hatt for lav prioritet. Rana kommune har strukturelle og kvalitative utfordringer i sin tjenesteproduksjon. For å løse disse må utviklingsfokus forsterkes og organisasjonen må endre adferd slik at utviklingsarbeidet blir en integrert del av det daglige arbeidet. Det tilsier at omstillingsprosjektet etter hvert fases ut og erstattes med et plan- og styringssystem hvor avdelingene i større grad enn i dag synliggjør sine utviklings-/omstillingsoppgaver og rapporterer administrativt og politisk i forhold til disse. Virksomhetsplanen bør fases inn som en gjennomgående plantype og støttetjenesten har systemansvaret.

Utviklingsoppgaver/-prosjekt

Internkontrollprosjektet

Arbeidet med diverse sektorovergrepene reglement er godt i gang og forankres fortløpende politisk. Det arbeides nå med revidering av delegasjonsreglement, finansreglement, HMS- og anskaffelsesreglement m.fl.

Arbeidet er forankret i strategisk ledergruppe, som har deltatt i *KS Effektiviseringsnettverk – Rådmannens internkontroll - Orden i eget hus* i 2013 -2014. Internkontrollarbeidet ledes av økonomisjef og videreføres i 2015.

Prosjektet er finansiert via disposisjonsfond fra 2014.

Utvikling av støttetjenesten

For å utvikle tjenester som er effektive og gode, samt ta ned gapet mellom forventning og leveranse må innhold i interne tjenester klart defineres og aksepteres. Dette er formålet for støttetjenesteprojektet som gjennomføres av ledergruppen i støttetjenesten, ledet av økonomisjef.

ePhorte – saksbehandlings- og arkivsystem

Det igangsettes i 2015 utrulling av ePhorte til personalavdelingen, skole-, barnehage- og omsorgsavdelingen.

Intranett

Prosjektet er noe forsinket og en venter på integrasjon inn mot e-phorte i sharpoint fra leverandøren. Arbeidsgruppen jobber videre med struktur/innhold, ad-integrasjoner og profil/layout. Spørsmål om ressurser internt for å kvalitetssikre dokumenter er en av flere utfordringer.

KS-svar Ut – elektronisk post

Rana kommune tar nå i bruk KS-svar UT for digital utsendelse av post til privatpersoner og næringsliv. Det forutsettes gradvis utrulling parallelt med implementering av nytt sak/arkivsystem.

Oppfølging av arkivplanen

Hovedfokus framover vil være avlevering av arkivmaterieill til Arkiv Nordland skapt fram til kommunesammenslåinga i 1964 og innhenting og avlevering av arkivmaterieill fra utelokasjoner. Dokumentsenteret og den sentrale arkivtjenesten vil løse arkivoppgaver som i dag utføres ute i enhetene.

Intern opplæring

E-lærings programvare for intern opplæring av ansatte både på rådhuset og ellers i kommunen i forhold til informasjonssikkerhet, forvaltningslov mm.

Lønns- og personalsystem

AD-integrasjon i lønns-/personalsystemet med tilgangsstyring pr. bruker til alle fagsystem.

Sentralbord

Funksjonaliteten ved sentralbord økes via nye Trio-moduler. For å gi bedre service til innbyggere og andre, skal de raskt og effektivt kunne komme i kontakt med rett saksbehandler. Kommunens nettside tas i bruk til internnummer og det informeres om dette. Forventet effektiviseringsgevinst er mindre pågang på sentralbordet.

Spesielle satsingsområder

Ledersamlinger

Det skal avvikles årvisse ledersamlinger for alle ledere i Rana kommune med personal- og økonomiansvar. Støttetjenesten er sentral i dette.

Innkjøpsfunksjonen

Den ble overført til støtte i 2012, og ble tilført 50 prosent stilling i 2014, blant annet som følge av at Nordland fylkeskommune har trukket seg ut av samarbeidet med kommunene. Det er tatt initiativ fra Rana til et samarbeid med andre kommuner på Helgeland, noe som vil kunne gi økonomiske effekter knyttet til samlet volum samt forsvarlig drift.

Skatt

Innen skatt skal antall regnskapskontroller økes gjennom stabilisering av bemanning. Spørsmålet om hvorvidt skattekreverfunksjonen skal overføres Skatteetaten skal avklares av før sommeren 2015.

Årsbudsjett 2015

For 2015 legges det opp til å redusere budsjett-rammen for støttetjenestene med 5,0 mill. kr. hvorav selve driften reduseres med 2,6 mill. kr. Forslagene fra støttetjenesten gjennomgås kort under:

Rammereduksjon drift 2015

<i>Tiltak</i>	<i>2015</i>
IKT, gjennomgå avtaler	-200
Oppsigelse personvernombudsordningen	-50
Telefonnr på nett	-50
Vakanser støttetjeneste	-830
Rådmannens reserverte tilleggsbevilgning	-500
Generelt rammenedtrekk	-622
Sum	-2 252

Innsparing som et resultat av gjennomgang og endring av telefonabonnementer.

Økte leieinntekter på egne fiberkabler og reduserte utgifter til leie av linjer til kommunale bygg og lokasjoner som følge av anbudskonkurranse.

IKT avdelingen ser for seg at utgiftene til leide linjer kan reduseres vesentlig ved å sette alle eller noen av disse ut på anbudskonkurranse.

Vakanser i stillinger innenfor skatt og serviceavdelingen – beregnet innsparingseffekt er 830'.

Rådmannens reserverte tilleggsbevilgning foreslås redusert med 500' som bidrag i salderingen av avdelingens budsjett.

I løpet av 2015 forventes det at ca. 25 prosent av all post ut fra kommunen sendes digitalt, men i løpet av økonomiplanperioden forventes dette å øke til ca 80 prosent. Dette vil bety innsparinger både med hensyn til reduserte porto-, papir- og kopiutgifter.

Utgiftene til revisjonshonorar reduseres i 2015 med 2,5 mill.kr. og til personalforsikringer med 2,6 mill.kr som følge av nye gjennomførte anbudsrunder i 2014.

Avtalen med personvernombud avsluttes fra 1.1.2015. Ordningen foreslås ivaretatt av Rana kommunes egne kommuneadvokater. Kommunen vil være tjent med å ivareta denne oppgaven selv både i forhold til nærhet til brukerne og for å tilegne seg kompetanse.

Endring av prinsipp for momskompensasjon utgjør 2,8 mill. kr.

Rammen reduseres med 300 000 kr. ved at tilskudd til Kunnskapsparken tas ut av drift og finansieres via næringsfondet. Det årlige tilskuddet til Kunnskapsparken på 500 000 kr. endrer også finansiering til næringsfond.

Økte utgifter – rammeøkning 2015

Tilskudd Frivilligsentralen er overført fra Kirkelig Fellesråd til Støttetjenesten.

Utgifter i forbindelse med valgene i 2015 og 2017 er fanget opp i forslaget.

Økonomiplan 2015 – 2018

Rammereduksjon 2016-2018

<i>Tiltak</i>	<i>2016</i>	<i>2017</i>	<i>2018</i>
IKT, gjennomgå avtaler	-200	-200	-200
Gjennomgang/sentralisere telefoniavt.	-200	-500	-500
Oppsigelse personvernombudsordn.	-50	-50	-50
Telefonnr på nett	-150	-150	-150
Red. tilskudd Ksak Eierskapsmelding	-550	-1 550	-2 050
Vakante stillinger Støttetjeneste	-830	-830	-830
Rådmannens reserverte tilleggsbev.	-500	-500	-500
Generelt rammenedtrekk	-2 179	-2 998	-3 485
Sum	-4 659	-6 778	-7 765

I 2015 vil avdelingen ha hovedfokus på områder som kan bidra til å lukke forventningsgap og løse omstillingsutfordringene i økonomiplanperioden:

- Gjennomgang av gjeldende tjenesteavtaler mellom produksjonsavdelingene og støttetjenestene.
- Vurdere nye innkjøpsområder med potensiale for innsparing.
- Gjennomgang av interne rutiner og organisering på områdene på inn- og utfakturering.
- Gjennomgang av fellesutgifter som dekkes for hele organisasjonen - porto/kopimaskiner /annonsering mv.

Etter tildeling av årsbudsjett utarbeides virksomhetsplan for 2015. Det vil bli formulert mål

i forhold til de utfordringene avdelingen står overfor og avledet tiltak.

KOSTRA

Netto driftsdriftsutgifter til administrasjon, styring og fellesutgifter er høyere i Rana enn i sammenligningsgruppene. I 2013 brukte Rana 3 992 kr. pr. innbygger, 290 kr. mer enn KG 13 (8,0 mill. kr. totalt). Økningen fra 2009 til 2010 har sammenheng med eiendomsskatteprosjektet. Økningen fra 2012 til 2013 er knyttet til både faste og variable kostnader på områder som: IKT, konsulent-tjenester, advokater og utviklingsprosjekt.

Rana inngår i Indre Helgeland Kommunerevisjon IKS og brukte totalt 2,33 mill. kr. mer enn KG 13 til kontroll og revisjon i 2013. Kommunestyret sa i 2013 opp avtalen med Indre Helgeland kommune-revisjon, og kommunen tilknyttet ny revisjonsordning fra 1.1.2015.

Tilskuddsforvaltning

Det er behov for å gjennomgå tilskuddsforvaltningen i Rana kommune med sikte på effektiv forvaltning samt sikre likebehandling i tildeling. I dette ligger revidering av retningslinjer

og organisering av saksbehandling. Samlet tilskuddspott i 2014 er 22,1 mill. kr. Herav utgjør mindre tilskudd (opp til 500 000 kr.) 5,6 mill. kr., fordelt mellom ca. 375 tilskuddsmottakere.

Bevilgningsrammen for tilskudd videreføres i 2015. Det vil bli fremmet egen sak om fremtidig tilskuddsforvaltning i 2015.

Frivilligsentralen er skilt ut av Kirkelig Fellelsråd fra 1.9.2014. Kommunestyret har fastsatt tilskuddsnivå for 2014 som videreføres i 2015.

<i>Tilskudd</i>	<i>Budsjett 2014</i>	<i>Budsjett 2015</i>
Rana utviklingsselskap	5 254	5 412
Nordland Teater	4 365	4 496
Helgeland Reiseliv AS	2 157	2 222
Helgeland Museum	1 593	1 641
Frivilligsentralen	1 200	1 200
Rana Produkter (25 VTA plasser)	920	948
Termik Rana	533	549
Kunnskapsparken	500	500
Andre tilskudd	5 586	5 754
	22 108	22 720

RKK Rana

	Regnskap 2013	Budsjett 2014	Budsjett 2015	ØkPI 2016	ØkPI 2017	ØkPI 2018
Inntekter	-2 499	-2 927	-3 015	-3 015	-3 015	-3 015
Utgifter	4 710	4 653	4 637	4 598	4 566	4 553
Rammeendring			-104	-39	-32	-13
Netto driftsramme	2 211	1 726	1 622	1 583	1 551	1 538
Nye tiltak/endringer						
Lønnsvekst			59			
Prisjustering inntekter/utgifter			-28			
Endring pensjon			-17			
Rammereduksjon 2015-2018			-34	-39	-32	-13
Endring prinsipp momskompensasjon			-84			
Sum rammeendring			-104	-39	-32	-13
Årsverk	3	3	3			

RKK finansieres av de tre kommunene Hemnes, Nesna og Rana og med statlige tiltaks- og kompetansemidler.

Styret i RKK har vedtatt å legge ned virksomhetens nåværende form. Avtalen har en oppsigelsestid på ett år. Saken skal behandles i kommunestyret. Etter avvikling av RKK, må oppgavene som vedrører Rana kommune ivaretas i egen driftsorganisasjon.

Kirkelig Fellesråd

	Regnskap 2013	Budsjett 2014	Budsjett 2015	ØkPI 2016	ØkPI 2017	ØkPI 2018
Inntekter	0	-241	0	0	0	0
Utgifter	17 601	17 194	15 318	14 458	13 745	13 448
Rammeendring			-1 635	-860	-713	-297
Netto driftsramme	17 601	16 953	15 318	14 458	13 745	13 448
Nye tiltak/endringer						
Lønnsvekst			333			
Rammereduksjon 2015-2018			-768	-860	-713	-297
Tilskudd Frivilligsentralen			-1 200			
Sum rammeendring			-1 635	-860	-713	-297

Rana kirkelige fellesråd har i møte den 29.10.2014 gjort vedtak vedrørende festeavgift for 2015. Festeavgiften skal etter Gravferdslovens § 21 vedtas av kommunestyret. Det vises til forslag til vedtak der satsen for 2015 økes med 4 prosent.

VEDLEGG

ENDRINGER GEBYRREGULATIV 2015

Vedlegg 1. *Gebyrregulativ Vann- og Avløp:*

Det anbefales at vann- og avløpsgebyrer øker med **5 prosent** for vann og **21 prosent** for avløp.

Tilknytningsgebyrer

Gjelder for alle kommunale vannverk (Mo, Storforshei, Røssvoll, Dalselv, Sør-Sjona/Utskarpen og Åga vannverk):

Tilknytningsgebyr vann: **7,12 kr pr m²**. Minste grunnlag for beregning = 100 m². Tilknytningsavgiften ved førstegangs-tilknytning skal under enhver omstendighet beregnes etter minimum 100 m² bruksareal for bolig og annen bebyggelse. Tilknytningsavgift betales ved tilbygg eller påbygg større enn 25 m² netto bruksareal, for bolig og annen bebyggelse.

Tilknytningsgebyr avløp: **11,75 kr pr m²**. Øvrige betingelser som for vann.

I tillegg kommer mva.

Årlig gebyr for vann

Fastgebyr vann: **538 kr pr år.**

Gjelder for alle boenheter og eiendommer i tillegg til et variabelt gebyr.

Variabelt gebyr: **5,72 kr. pr m³** vann for de som har vannmåler.

For eiendommer uten måler regnes et forbruk på 1,2 m³ pr. m² bruksareal: **6,86 kr. pr. m²** (824 kr/120 m²)

Eks.: En bolig på 120m² uten vannmåler får et årlig gebyr på (538 + 824) = 1 362 kr. eks. mva.

Eiendom som ikke hovedsakelig benyttes til bolig skal betale den variable del av årsgebyret etter målt forbruk.

Ubebygde tomt skal betale samme fastdel som for boenheter. Gjelder også hvis det står hus på tomte som er ubeboelig, slik at eiendommen er å betrakte som ubebygde tomt.

I tillegg kommer mva.

Årlig gebyr for avløp

Fastgebyr avløp: **703 kr. pr år.** Gjelder for boenheter og eiendommer i tillegg til et variabelt gebyr.

Variabelt gebyr: **7,32 kr. pr m³** avløp for de som har vannmåler.

For eiendommer uten måler regnes et forbruk på 1,2 m³ pr. m² bruksareal: **8,78 kr. pr m²** (1 054 kr./120m²)

Øvrige betingelser som for vann.

I tillegg kommer mva.

Saksutredning

Målsettingen er at årsgebyrene skal være så forutsigbare som mulig for abonnentene og ikke variere sterkt fra år til år selv om kommunen enkelte år får store investeringskostnader enten på nye vannanlegg eller på avløpssiden.

Det har derfor vært bygd opp selvkostfond både på vann- og på avløpskapitlet for å takle vedtatte nyinvesteringer.

Nå når de største investeringene på renseanlegg er ferdige, må fondene bygges ned. Vedlagte selvkostregnskap viser fondenes planlagte nedbygging til null i 2018. Det er i disse tallene tatt hensyn til økte drifts- og kapitalkostnader og planlagte, nødvendige investeringer til rehabilitering av rørnettet i perioden 2015-2018.

For første gang er også kostnader til drift av overvannsnett i tettbygde strøk medtatt i avløpskapitlet fordi dette nå er tillatt inntatt i selvkostgebyrene. Overvann i rør er definert som avløp.

For 2015 medfører forslaget at det brukes **3,8 mill. kr.** av vannfondet og **2,5 mill. kr.** av avløpsfondet.

Med dette vil vann- og avløpsgebyrene få en best mulig og jevn stigning, til tross for store rehabiliteringer på vann- og avløpsområdet. Trenden for de neste fire årene vises i tabellene under.

Det anbefales at gebyrene utskrives for 2015 med en økning fra 2014 på 5 prosent for vann og 21 prosent for avløp.

Eks.:

For en enebolig på 120 m² vil dette medføre at årsgebyrene endres slik fra 2014 til 2015:

Årsgebyr vann for en gjennomsnittsbolig økes fra **1 297 kr.** til **1 362 kr.** eks. mva.

Årsgebyr avløp for en gjennomsnittsbolig økes fra **1 452 kr.** til **1 757 kr.** eks. mva.

Dvs. at økningen i neste års vann- og avløpsgebyrer samlet utgjør 370 kr + mva. for en gjennomsnittsbolig

Tabell 22. Fondsregnskap avløp 2013-2018

Årstall	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Kalkylerente	3,11 %	3,00 %	3,00 %	3,50 %	4,00 %	4,50 %
Driftskostnader	13 005 867	13 500 000	14 000 000	14 500 000	15 000 000	15 600 000
Indirekte kostnader	735 307	764 719	795 308	827 121	856 070	886 032
Kapitalkostnader	8 246 188	8 504 209	10 544 609	12 289 149	15 563 585	19 059 216
Renter på fast eiendom	0	0	0	0	0	0
Sum kostnader	21 987 362	22 768 928	25 339 917	27 616 269	31 419 654	35 545 248
Sum inntekter	19 192 376	19 366 084	22 816 693	26 226 462	32 076 241	34 795 105
Bruk eller avsetning til fond (-/+)	-2 794 987	-3 402 844	-2 523 223	-1 389 808	656 587	-750 143
Fond ved inngang til året (+)	9 781 771	7 247 535	4 011 074	1 570 335	211 167	889 332
Renter	260 751	166 383	82 484	30 640	21 578	23 142
Fond 31.12 uten renter	6 986 784	3 844 691	1 487 851	180 527	867 754	139 190
Fond 31.12 med renter	7 247 535	4 011 074	1 570 335	211 167	889 332	162 331

Tabell 23. Fondsregnskap vann 2013-2018.

Årstall	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Kalkylerente	3,11 %	3,00 %	3,00 %	3,50 %	4,00 %	4,50 %
Driftskostnader	12 604 156	12 900 000	13 500 000	14 000 000	14 400 000	14 700 000
Indirekte kostnader	764 314	785 521	813 014	841 469	870 921	901 403
Kapitalkostnader	9 167 935	9 959 085	10 426 226	11 978 319	13 844 654	16 172 377
Renter på fast eiendom	0	0	0	0	0	0
Sum kostnader	22 536 405	23 644 606	24 739 241	26 819 788	29 115 575	31 773 780
Sum inntekter	19 473 035	19 825 055	20 755 816	22 834 453	25 449 511	28 411 692
Bruk eller avsetning til fond (-/+)	-3 063 370	-3 819 551	-3 983 425	-3 985 335	-3 666 065	-3 362 088
Fond ved inngang til året (+)	20 013 816	17 525 240	14 174 153	10 556 202	6 870 590	3 406 027
Renter	574 794	468 464	365 473	299 724	201 502	77 624
Fond 31.12 uten renter	16 950 446	13 705 689	10 190 728	6 570 866	3 204 525	43 940
Fond 31.12 med renter	17 525 240	14 174 153	10 556 202	6 870 590	3 406 027	121 564

Vedlegg 2. *Gebyrregulativ lokale retningslinjer for graving*

Retningslinjene er vedtatt av kommunestyret og gjelder for alle kommunale veianlegg og annen kommunal grunn som omfattes av disse.

Hjemmel:

- Veglovens §§ 32 og 57 danner hjemmelsgrunnlag for å håndheve retningslinjene ved graving i kommunal veg. Veglovens § 32 med dens forarbeider hjemler også adgangen til å kreve gebyr, slik at kommunen ikke påføres unødige kostnader som følge av at det blir etablert ledninger i veg, herunder oppfølging og kontroll.
- Forskrift om saksbehandling og ansvar ved legging og flytting av ledninger over, under og langs offentlig veg (fastsatt av Samferdselsdepartementet 8. oktober 2013) utdyper og presiserer Veglovens §§ 32 og 57.

Vedtak: K-sak 80/14, 07.10.2014

1. Lokale retningslinjer for graving vedtas som foreslått i vedlegg datert 18.9.2014.
2. Gravegebyrenes størrelse fastsettes første gang i forbindelse med behandling av budsjett og gebyrregulativet for 2015.

§ 8. Gebyrsatser for behandling av gravemelding og søknad om graving.

§ 8.1. Generelt

Ved et hvert gravearbeid på kommunale veier og plasser krever kommunen at det skal betales et behandlings- og et forringelsesgebyr til kommunen. Gebyret skal dekke utgifter til saksbehandling, administrasjon, forringelse av veier og kontroll av gravearbeidene.

Gebyrenes størrelse vurderes og reguleres årlig.

§ 8.2. Behandlingsgebyr

Det skal betales et behandlingsgebyr for behandling av søknad om gravetillatelse.

8.2.1 Behandlingsgebyr enkle henvendelser til Geomatikk vedr. graving uten kartleveranse:	0 kr.
8.2.2 Behandlingsgebyr gravemelding og søknad om tillatelse til graving i kommunal grunn med sanitærmelding:	3 500 kr.
8.2.3 Dobbelt gebyr der graving iverksettes uten søknad:	7 000 kr.
8.2.4 Gebyr ved ny behandling, avvik, endring, eller utvidelse av gitt tillatelse:	1 500 kr.

§ 8.3. Forringelsesgebyr

Innkrevning av forringelsesgebyr blir krevd med bakgrunn i ferdigmeldingen. Er ferdigmeldingen ikke mottatt innen 14 dager etter angitt slutt dato, vil entreprenøren bli belastet med et forhøyet forringelsesgebyr.

Entreprenøren skal selv varsle hvor stort område det skal betales gebyr for, ved å returnere skjema Ferdigmelding og egenkontroll for graving i kommunal grunn. Dersom skjema Ferdigmelding og egenkontroll for graving i kommunal grunn ikke er mottatt innen 14 dager etter at arbeidet skulle være ferdig vil kommunen sende ut det maksimale forringelsesgebyret.

Det vil ikke bli krevd forringelsesgebyr dersom entreprenør reasfalterer hele bredden av veien eller gang- og sykkelveien i minimum 25 meters lengde (maskinlegging).

8.3.1 Forringelsesgebyr for graving i offentlig gate eller plass med fast dekke:	Pr. m ² (min. 10 m ²):	150 kr.
8.3.2 Gebyr for leie av offentlig trafikkareal til riggplass for containere o.l.:	Pr. m ² og virkedag:	5 kr.
8.3.3 Gebyr for riggplass, containere på parkeringsplass	Pr. plass og virkedag:	100 kr.

Vedlegg 3. *Gebyrregulativ Kommunale tomtepriser*

Kommunale råtomtepriser ved innløsning av festetomter ble vedtatt av kommunestyret den 12.11.2013 i sak 81/13.

Prisøkning fra 2014 til 2015: 4,0 %

TOMTEFELT NÆRINGSTOMTER	pris 2014 kr/m²	pris 2015 kr/m²
Mobekkleira/Moskjæran utbyggingsområde	kr 717	kr 746
Vikaleira utbyggingsområde	kr 595	kr 619
Restareal på Gruben	kr 220	kr 229
Restareal på Ytteren	kr 351	kr 365

TOMTEFELT BOLIGTOMTER	kr/m² 2014	kr/tomt 2014	kr/m² 2015	kr/tomt 2015
Dalsgrenda	Grunnpris	kr 59	kr 61	
	Andel utb.kostn. pr. m ²	kr 186	kr 193	
	Andel utb.kostn. pr tomt		kr 121 810	kr 126 682
	SUM	kr 245	kr 121 810	kr 255 kr 126 682

	kr/m² 2014	kr/tomt 2014	kr/m² 2015	kr/tomt 2015
Resttomter Ytteren/Båsmoen	Grunnpris	kr 59	kr 61	
	Andel utb.kostn. pr. m ²	kr 186	kr 193	
	Andel utb.kostn. pr tomt		kr 121 810	kr 126 682
	SUM	kr 245	kr 121 810	kr 255 kr 126 682

	kr/m² 2014	kr/tomt 2014	kr/m² 2015	kr/tomt 2015
Brennåsen - vestre del Regulert tomt 15-25	Grunnpris	kr 77	kr 80	
	Andel utb.kostn. pr. m ²	kr 180	kr 187	
	Andel utb.kostn. pr tomt		kr 161 097	kr 167 541
	SUM	kr 257	kr 161 097	kr 267 kr 167 541

	kr/m² 2014	kr/tomt 2014	kr/m² 2015	kr/tomt 2015
Brennåsen - vestre del Regulert område BO 10	Grunnpris	kr 77	kr 80	
	Andel utb.kostn. pr. m ²	kr 180	kr 187	
	Andel utb.kostn. pr tomt		kr 92 219	kr 95 908
	SUM	kr 257	kr 92 219	kr 267 kr 95 908

	kr/m² 2014	kr/tomt 2014	kr/m² 2015	kr/tomt 2015
Utskarpen Sentrum	Grunnpris	kr 47	kr 49	
	Andel utb.kostn. pr. m ²	kr 179	kr 186	
	Andel utb.kostn. pr tomt		kr 111 074	kr 115 517
	SUM	kr 226	kr 111 074	kr 235 kr 115 517

**Hva Utskarpen boligfelt angår vedtok kommunestyret i sak 63/05 å selge tomtene til halv pris.
 Dette foreslås opphevet fra og med 2015.**

INNLOSING AV FESTETOMTER	pris 2014 kr/m²	pris 2015 kr/m²	
Gnr 20 bnr 65 vest for Skansen:			
Eiendommer til boligformål	kr 130	(40% av kr 325)	
		kr 135	(40% av kr 338)
Eiendommer til næringsformål	kr 200	kr 208	
Gnr 20 bnr 65 øst for Skansen:			
Eiendommer til boligformål	kr 110	(40% av kr 275)	
		kr 114	(40% av kr 286)
Eiendommer til næringsformål	kr 175	kr 182	
Gnr 20 bnr 65 langs Vikaveien:			
Eiendommer til boligformål	kr 100	(40% av kr 250)	
		kr 104	(40% av kr 260)
Eiendommer til næringsformål	kr 175	kr 182	
Øvrige eiendommer:			
Eiendommer til boligformål	kr 95	(40% av kr 237)	
		kr 99	(40% av kr 246)
Eiendommer til næringsformål	kr 150	kr 156	

Vedlegg 4. *Gebyrregulativ Byplan*

- Plan og bygningsloven § 33.1
- Matrikkeloven § 32
- Eierseksjonsloven § 7
- Forurensningsloven (Forurensningsforskriften, § 11-4)

Vedtatt av Rana kommunestyre 13.12.2010, satser gjelder fra 1.1.2014

2014 satsene skrevet med blått i regulativet økes med 3,3 prosent fra 1.1.2015. Tilsvarende stigningen i lønns-
kostnad fra 2014 til 2015.

Gebyrsatser skrevet med rødt er satser gjeldende fra 1.1.2015 for gebyrer hvor endringen avviker fra 3,3
prosent.

Tekst skrevet med rødt er mindre endringer i regulativet som gjøres gjeldende fra 1.1.2015.

INNHold

KAP. 1 ALMINNELIGE BESTEMMELSER	5
Hjemmel	5
Vedtak	5
Formål	5
§ 1 Gebyret innbefatter	5
§ 2 Betalingsplikt	5
§ 3 Gebyrberegningstidspunkt/Avregning	5
§ 4 Fakturerings- og betalingstidspunkt	5
§ 5 Kombinerte bygg	5
§ 6 Bruksendringer	5
§ 7 Prosjekter som kommer inn under flere tiltaksklasser	5
§ 8 Avslag	6
§ 9 Urimelige gebyr	6
§ 10 Klageadgang	6
§ 11 Ulovlig tiltak og pålegg etter plan- og bygningsloven	6
§ 12 Tilsyn	6
§ 13 Gebyr for sakkyndig bistand	6
§ 14 Gebyr for medgått tid	6
§ 15 Tillegg for mangelfull søknad	6
§ 16 Avgjørelse eller uttalelse fra andre myndigheter	7
KAP. 2 PRIVATE PLANFORSLAG	7
2-1 OPPSTARTMØTER, PBL § 12-8	7
2-2 FASTSETTING AV PLANPROGRAM MED EVENTUELL KONSEKVENSTREDNING, PBL § 12-9	7
2-3 REGULERINGSPLAN, PBL §§ 12-3 og 12-11	7
Bearbeiding og behandling av private reguleringsplanforslag fram til utlegging til offentlig ettersyn etter § 12-10. PBL § 12-11	7
Planer som trekkes:	7
2.4 MINDRE ENDRINGER I REGULERINGSPLAN, PBL § 12-14	8
KAP. 3 BYGGE- OG DELESAKER	8
TILTAK SOM BEHANDLES ETTER SØKNAD PBL § 20-1	8
3.1. BOLIGBYGG og FRITIDSHUS	8
3.1.1 ANDRE TILTAK PÅ BOLIG- OG FRITIDSEIENDOM	9
3.2 INDUSTRI- OG LAGERBYGNING	9

3.3	KONTOR- OG FORRETNINGSBYGNING	10
3.4	SAMFERDSEL OG KOMMUNIKASJON	10
3.5	HOTELL- OG RESTAURANTBYGNING	10
3.6	KULTUR- OG FORSKNINGSBYGNING	11
3.7	HELSEBYGNING	11
3.8	FENGSEL, BEREDSKAPSBYGNING	11
3.9	VARIGE KONSTRUKSJONER OG ANLEGG	11
3.10	DISPENSASJONSSØKNADER	12
3.11	ENDRINGSSØKNADER (mindre endringer)	12
3.12	FORNYELSE AV BYGGETILLATELSE	12
3.13	RIVING	12
3.14	INSTALLASJONSTILLATELSE AV HEIS	12
3.15	ANDRE TILTAK PKT. 2 TIL PKT. 9	12
3.16	GODKJENNING AV ANSVARLIG SØKER, PROSJEKTERENDE, UTFØRENDE, KONTROLLERENDE FOR PROSJEKTERING OG UTFØRING	12
3.17	UTENDØRSPLANER/OPPARBEIDELSESPLANER (pr. plan)	13
3.18	FRIKJØP PARKERING	13
3.19	TILTAK SOM BEHANDLES ETTER SØKNAD PBL § 20-2	13
3.20	DELINGSSØKNADER ETTER PBL § 20-1 m	13
3.21	DIV. GEBYR JFR. ALMINNELIGE BESTEMMELSER §§ 4, 11, 12, 13, 15 OG 16	13
KAP. 4	MATRIKKELLOVEN	13
4.1	Oppretting av matrikkelenhet	13
4.1.1	Oppretting av grunneiendom og festegrunn	13
4.1.2	Oppretting av grunneiendom og festegrunn (tilleggsareal)	14
4.1.3	Matrikulering av eksisterende umatrikulert grunn	14
4.1.4	Oppmåling av uteareal på eierseksjon	14
4.1.5	Oppretting av anleggseiendom	14
4.1.6	Registrering av jordsameie	14
4.2	Oppretting av matrikkelenhet uten oppmåling eller fullført oppmålingsforretning	14
4.2.1	Oppretting av matrikkelenhet uten oppmåling	14
4.2.2	Oppretting av matrikkelenhet uten fullført oppmålingsforretning	14
4.2.3	Avbrudd i oppmålingsforretning eller matrikulering	14
4.3	Grensejustering	15
4.3.1	Grunneiendom, festegrunn og jordsameie	15
4.3.2	Anleggseiendom	15
4.4	Arealoverføring	15
4.4.1	Grunneiendom, festegrunn og jordsameie	15
4.4.2	Anleggseiendom	15
4.5	Klarlegging av eksisterende grense der grensen tidligere er koordinatbestemt ved oppmålingsforretning	15
4.6	Klarlegging av eksisterende grense der grensen ikke tidligere er koordinatbestemt /eller klarlegging av rettigheter	15
4.7	Privat grenseavtale	15
4.8	Tillegg for innhenting av relevante opplysninger i forbindelse med Oppmålingsforretning	16
4.9	Forandringer i grunnlaget for matrikkelføring av saken	16
4.10	Utstedelse av matrikkelbrev – gebyr fastsatt av Statens Kartverk	16
4.11	Timesats	16

KAP. 5 EIERSEKSJONERING / RESEKSJONERING	16
5.1 Gebyrer for eiendomsseksjonering og reseksjonering	16
KAP. 6 PRISLISTE FOR OPPMÅLINGSTJENESTER SOM IKKE ER OMFATTET AV MATRIKKELLOVEN	16
6.1 Utarbeidelse/utstedelse av privatrettslige dokumenter (skjøter/kontrakter mm.)	17
6.2 Plassering og beliggenhetskontroll av tiltak (husutsetting mm.)	17
6.2.1 Plassering	17
6.2.2 Beliggenhetskontroll	17
6.3 Påvisning av kommunale ledninger/ledningsnett og detaljer i arealplan.	17
6.3.1 Andre måle-/beregningsgrunnlag	18
6.4 Kart og karttjenester	18
6.4.1 Kopier av kommunens kartverk	18
6.4.1.1 Ekspedisjonsgebyr	18
6.4.1.2 Ordinære papirkopier/utskrifter fra kommunens kartverk	18
6.4.1.3 Digitale kartdata	18
6.4.1.4 Digitale flybilder (ortofoto)	18
6.4.1.5 Spesialkart	19
KAP. 7 UTSLIPPSTILLATELSER	19
7.1 Saksbehandlingsgebyr	19

KAP. 1 ALMINNELIGE BESTEMMELSER

Hjemmel:

Bruk av gebyr er hjemlet i plan- og bygningsloven § 33-1, matrikkelloven § 32, eierseksjonsloven § 7 og forurensningsloven (forurensningsforskriften, § 11-4).

Vedtak:

Rana kommunestyre har vedtatt forskriften 13.desember 2010, sak 79/10.

Formål:

Forskriften skal sikre at kommunen kan få dekket sine kostnader for saksbehandling i de forskjellige saks-typene medfører: Private planforslag, byggesak, oppmåling, riving, dispensasjoner, godkjenning av foretak, tilsyn, kontroll mv.

Satsene i regulativet kan endres gjennom den årlige budsjettbehandlingen.

§ 1 Gebyret innbefatter

Totalt gebyr innbefatter:

Saksbehandling, administrasjonskostnader knyttet til saken, godkjenning av ansvarlige, dokumentkontroll, tilsyn og nødvendige attester. **For oppdatering og ajourhold av kommunens kartverk, utstedes særskilt gebyr for situasjonskart.** Gebyret utstedes til tiltakshaver/rekvirent.

§ 2 Betalingsplikt

Alle som får utført tjenester etter dette regulativ skal betale gebyr.

§ 3 Gebyrberegningstidspunkt/Avregning

Gebyret beregnes etter det regulativet som gjelder den dato kommunen mottar en tilfredsstillende søknad.

§ 4 Fakturerings- og betalingstidspunkt

Gebyret fastsettes når vedtak er fattet/oppgaven utført. Gebyret forfaller til betaling 14 dager etter fakturadato.

§ 5 Kombinerte bygg

Består bygningen av flere funksjoner beregnes gebyret etter den funksjonen som har størst areal.

§ 6 Bruksendringer.

Ved bruksendringer der det ikke foretas ombygging betales 25 prosent av fullt gebyr for den kategori bygget skal nyttes til. Ved bruksendring der det foretas ombygging, betales etter regulativ for ombygging.

§ 7 Prosjekter som kommer inn under flere tiltaksklasser

Ved prosjekter som kommer inn under flere tiltaksklasser beregnes gebyret etter byggets samlede tiltaksklasse (fastsettes av kommunen etter forslag fra ansvarlig søker).

§ 8 Avslag

Ved vedtak som medfører avslag på ramme-, igangsettings- eller ett-trinnssøknad, blir tiltakshaver belastet med 50 prosent i forhold til opprinnelig fullt gebyr (basis- og arealgebyr). Ved avslag på søknad om ansvarsrett eller dispensasjon betales fullt gebyr.

§ 9 Urimelige gebyr

Når særlig grunn foreligger, kan det søkes om redusert gebyr. Søknad om nedsettelse av gebyr utsetter ikke betalingsfristen. Personlige/sosiale forhold regnes ikke som særlig grunn. Hvis gebyret anses å bli åpenbart urimelig i forhold til det arbeid og de kostnader kommunen har hatt med saken, eller anses åpenbart urimelig av andre grunner, kan kommunen fastsette passende gebyr.

§ 10 Klageadgang

Gebyrregulativet er en forskrift fastsatt av Kommunestyret og kan ikke påklages. Gebyrfastsettelsen i den enkelte sak kan ikke påklages. Kommunens avgjørelse av søknad om reduksjon av gebyr, kan påklages etter reglene i forvaltningsloven.

§ 11 Ulovlig tiltak og pålegg etter plan- og bygningsloven.

På grunn av kommunen sine merutgifter ved saksbehandlingen av ulovlige igangsatte eller utførte tiltak, skal det betales for medgått tid etter satser i Kap 3, pkt 21 i dette regulativet. Minstegebyr: 2 ganger basisgebyret. I tillegg kan kommunen kreve dekning av sine kostnader til sakkyndig bistand. Gebyret skal også betales der søknaden medfører avslag.

Ved pålegg etter plan- og bygningsloven skal det betales etter medgått tid, minimum et minstegebyr etter Kap 3, pkt 21 b) i tabellen.

§ 12 Tilsyn

Kommunenes tilsynsplikt er klarere i ny bygningsdel av plan- og bygningsloven. Omlag 10 prosent av byggesaksgebyret innkreves for tilsyn.

§ 13 Gebyr for sakkyndig bistand

Kommunen kan i særlige tilfeller rekvirere sakkyndig bistand for å få gjennomført nødvendig tilsyn i samsvar med reglene i plan- og bygningslovens § 33-1 og § 25-2 andre ledd. For slik sakkyndig bistand kreves et gebyr i tillegg til konsulentutgifter, jf. Kap 3, pkt 21 c) i tabellen.

§ 14 Gebyr for medgått tid

For arbeider som regnes etter medgått tid skal timesats i Kap. 3, pkt. 21 d) nyttes. Når tiltakshaver/rekvirent forårsaker merarbeid for kommunen, faktureres merarbeid etter medgått tid. Dersom sak blir avsluttet før vedtak er fattet, faktureres kommunens arbeid med saken etter medgått tid, **minimum 50 prosent av fullt gebyr.**

§ 15 Tillegg for mangelfull søknad/reduksjon i gebyr for søknader levert via ByggSøk

Basisgebyret økes med 20 prosent i saker hvor det blir merarbeid på grunn av mangelfull søknad **levert av ansvarlig foretak**. Dvs. saker hvor det må skrives brev til søker om tilleggsdokumentasjon. Dette gjelder også saker hvor estetikk er dårlig dokumentert og hvor det er nødvendig med befaring før søknad behandles. **Ved innsending av saker elektronisk via ByggSøk-bygning, innvilges rabatt på 10 prosent av basisgebyret.**

§ 16 Avgjørelse eller uttalelse fra andre myndigheter

For innhenting av tillatelse, samtykke eller uttalelse fra annen myndighet etter plan og bygningsloven § 21-5, kreves et gebyr: jf. Kap. 3, pkt 21 i tabellen.

KAP. 2 PRIVATE PLANFORSLAG

Samlet gebyr blir sum av gebyr knyttet til oppstartmøte, basisgebyr, bruksareal og eventuelle tillegg for særskilt behandling.

2-1 OPPSTARTMØTER, PBL § 12-8

2.1.1	Oppstartmøte med bl.a. avklaring av behov for planprogram og eventuell konsekvensutredning, KU. Jf § 4-1, § 4-2 og §12-9	4 800
-------	--	-------

2-2 FASTSETTING AV PLANPROGRAM MED EVENTUELL KONSEKVENSTREDNING, PBL § 12-9

2.2.1	Fastsettelse av planprogram med eventuelt KU-program. Gebyr i de tilfeller der kommunen er ansvarlig myndighet.	4 800
-------	---	-------

2-3 REGULERINGSPLAN, PBL §§ 12-3 og 12-11

2.3.1	Basisgebyr for reguleringsplanforslag hvor planutkastet er utarbeidet i henhold til veileder fra MD og kommunens krav.	27 779
2.3.2	Tillegg etter bruksareal (BRA) pr m2 inntil 5000 m2	8
2.3.3	Tillegg etter bruksareal (BRA) pr m2 fra 5.000 m2	3
2.3.4	Dersom reguleringsplanen omfatter et helt kvartal eller et område som på tilsvarende måte utgjør en helhet, reduseres gebyret med 25 %.	

Eksisterende bebyggelse som skal bestå og som endrer formål og/eller får økt utnyttelsesgrad, skal medregnes i forhold til endring/økning. Arealet beregnes i henhold til NS 3940.

For småhusbebyggelse regnes arealet ut fra tillatt %BYA multiplisert med antall etasjer planen åpner for i de ulike områdene.

Bearbeiding og behandling av private reguleringsplanforslag fram til utlegging til offentlig ettersyn etter § 12-10. PBL § 12-11

2.3.5	Tillegg for planforslag som p.g.a. mangler ved prosess eller planmateriale, herunder ukorrekt teknisk format, - medfører ekstraarbeid med plantegning, omarbeiding og prosessrelatert behandling frem til offentlig ettersyn. Jf § 12-3 og § 12-8	Gebyret fastsettes for medgått tid/oppgaver jf. Kap. 1: Alminnelige bestemmelser § 14.
-------	---	--

Planer som trekkes :

2.3.6.	Ved skriftlig tilbaketrekking av et planforslag før saken er vedtatt lagt ut til offentlig høring skal det betales gebyr. Det samme gjelder når en sak må avsluttes som uaktuell som følge av manglende oppfølging av saken fra forslagstiller.	Gebyret fastsettes for medgått tid/oppgaver jf. Kap 1: Alminnelige bestemmelser § 14 min. 50 % av ordinært gebyr.
--------	---	---

2-4 MINDRE ENDRINGER I REGULERINGSPLAN, PBL § 12-14

2.4.1	Endringsforslag som godkjennes helt eller delvis	6 665
2.4.2	Tillegg etter bruksareal (BRA) pr m2	8
2.4.3	Gebyr ved avslag etter politisk behandling	6 665
2.4.4	Ved mindre endring/grensejustering som ikke åpner for ny bebyggelse eller nye tomter, og der høring ikke er nødvendig, betales gebyr etter punkt 3.20 b.	

KAP. 3 BYGGE- OG DELESAKER

Gebyrregulativ for byggesaksbehandling, tilsyn, riving, dispensasjoner, godkjenning av foretak mv.

Gebyret er bygget opp av to elementer - et basisgebyr som avspeiler hovedtyngden av arbeidet innenfor hver sakskategori avhengig av tiltaksklasse, og et arealgebyr på 15 kr. pr. m² BRA som fanger opp merarbeid som følge av størrelsen på bygget. Areal regnes etter NS 3490 (bruksareal). I tillegg kommer gebyr for godkjenning av ansvarlige samt gebyr for behandling av eventuelle dispensasjoner.

TILTAK SOM BEHANDLES ETTER SØKNAD PBL KAP. 20				
3.1. BOLIGBYGG og FRITIDSHUS (Matrikkel-koder i parentes)		Tiltaks- klasse1	Tiltaks- klasse 2	Tiltaks- klasse 3
	Basisgebyr			
a	Enebolig (111) + (113)	13 330	16 650	
b	Enebolig med hybel-/sokkelleilighet (112)	16 650	19 990	
c	Tomannsbolig, vert.delt (121) + (123)	16 650	19 990	
d	Tomannsbolig, hor.delt (122) + (124)	16 650	19 990	
e	Rekkehus (131) + (132)	18 880	22 220	
f	Kjede-/atriumhus (133) + (134)	18 880	22 220	
g	Andre småhus med 3-4 boliger (136)	18 880	22 220	
h	Boligbrakker (193)	7 760	11 100	
i	Tilbygg og påbygg punkt a - h	6 650	9 990	
j	Ombygging punkt a - h < 50 % av totalt areal	3 320	6 650	
k	Ombygging punkt a - h > 50 % av totalt areal (hovedombygging)	7 760	11 100	
l	Terrassehus (135)	37 770	44 450	55 550
m	Boligblokk/stort sammenbygd boligbygg (141 - 146)	37 770	44 450	55 550
n	Trygdeboliger, aldershjem, PU-boliger (151)	37 770	44 450	55 550
o	Studenthjem, studentboliger, b (152)	37 770	44 450	55 550
p	Annen boligbygning (159)	37 770	44 450	55 550
q	Tilbygg og påbygg punkt l - p	13 330	19 990	31 110
r	Ombygging punkt l - p < 50 % av totalt areal	17 780	24 430	35 560
s	Ombygging punkt l - p > 50 % av totalt areal (hovedombygging)	23 320	29 990	41 110
t	Fritidshus, seterhus, skogskoie o.l. (161 - 172)	7 760	14 430	
u	Garasjer, uthus, naust (181 - 183)	5 550	10 540	
v	Annen boligbygning (199)	3 880	10 540	
w	Tilbygg og påbygg t - v	4 440	9 760	
x	Ombygging t - v	4 440	9 430	

3.1.1 ANDRE TILTAK PÅ BOLIG OG FRITIDSEIENDOM		Tiltaks- klasse1	Tiltaks- klasse 2	Tiltaks- klasse 3
	Fasadeendring/vindusskift og terrasser.	1 100	2 210	
	Støttemurer	2 210	4 440	
	Innhegning / gjerde / støyskjerm / levegg	1 100	2 210	
	Brygger	2 210	4 440	
	Graving/fylling/sprengning	1 100	2 210	
	Tekn. installasjoner (pipe, fyrkjel, våtrom, ventilasjon, slamavskiller)	1 100	2 210	
	Annet tiltak	1 100	2 210	
	Basseng	3 320	6 650	
	Brønn/dam	2 210	4 440	
	Pbl § 29-4 samtykke til plassering av mindre tiltak (lekehus mv.) som ellers er unntatt søknad, jf. forskrift om byggesak (SAK10) § 4-1 c.	1 100		
	Pbl § 31-2, 4. ledd fravik fra TEK10 for eksisterende byggverk	4 440	4 440	
	Sammenføring av bruksenheter	3 320		

3.2. INDUSTRI OG LAGERBYGNING (Matrikkel-koder i parentes)		Tiltaks- klasse1	Tiltaks- klasse 2	Tiltaks- klasse 3
	Basisgebyr			
a	Fabrikk- og verkstedsbygning (211) + (212)	33 320	40 000	50 030
b	Produksjonshall (213)	22 220	28 880	40 000
c	Bygning for renseanlegg, avfallshåndtering, vannforsyning o.l. (214, 215, 216)	22 220	28 880	40 000
d	Kraftstasjon o. l. (221) + (222) + (229)	27 770	34 440	41 420
e	Transformatorstasjon/kiosk (223) + (224)	16 650	23 320	34 440
f	Kjøle- og fryselager, silo (232 – 233)	22 220	28 880	40 000
g	Lagerhall (231)	16 650	23 320	34 440
h	Annen bygning (219) + (229) + (239) + (290)	19 990	26 670	37 770
i	Tilbygg og påbygg a – h:			
	< 100 m2	11 100	17 780	28 880
	> 100 m2 og < 500 m2	15 540	22 220	33 320
	> 500 m2	19 990	26 671	37 770
j	Ombygging punkt a – h < 50 % av totalt areal	17 780	24 430	35 560
k	Ombygging punkt a – h > 50 % av totalt areal (hovedombygging)	22 220	28 880	40 000
l	Driftsbygninger for landbruk/fiske (241) + (243) + (244)	16 650	23 320	34 440
m	Landbruksgarasje/redskapshus/naust (242) + (245)	14 430	21 100	32 210
n	Andre bygninger (248) + (249)	16 650	23 320	34 440
o	Tilbygg og påbygg l – n:			
	< 100 m2	12 210	18 880	29 990
	> 100 m2	15 545	22 220	33 320
p	Ombygging punkt l – n < 50 % av totalt areal	8 320	14 980	26 100

3.3. KONTOR- OG FORRETNINGSBYGG (Matrikkel-koder i parentes)		Tiltaks- klasse1	Tiltaks- klasse 2	Tiltaks- klasse 3
	Basisgebyr			
a	Kontorbygg, administrasjonsbygg og lignende (311 – 319)	44 450	55 550	66 680
b	Kjøpesenter, varehus, butikkbygning og lignende (321) + (322) + (329) + (330)	44 450	55 550	66 680
c	Bensinstasjon (323)	27 770	39 140	50 000
d	Annen bygning (390)	30 000	41 110	52 220
e	Tilbygg og påbygg a – d:			
	< 100 m2	13 330	24 430	35 560
	> 100 m2 og < 500 m2	27 770	39 140	50 000
	> 500 m2	26 670	37 770	48 890
f	Ombygging punkt a – d < 50 % av totalt areal	22 220	33 320	44 450
g	Ombygging punkt a – d > 50 % av totalt areal (hovedombygging)	27 770	39 140	50 000

3.4. SAMFERDSEL OG KOMMUNIKASJON (Matrikkel-koder i parentes)		Tiltaks- klasse1	Tiltaks- klasse 2	Tiltaks- klasse 3
	Basisgebyr			
a	Ekspedisjons- og terminalbygninger og lignende (411 – 419)	38 880	50 000	61 110
b	Telekommunikasjonsbygninger (421 – 429)	16 650	27 770	39 140
c	Garasje, hangar-, veg- og biltilsynsbygning (431 – 449)	22 220	33 320	44 450
d	Annen bygning (490)	30 000	41 110	52 220
e	Tilbygg og påbygg a – d:			
	< 100 m2	15 540	26 670	37 770
	> 100 m2 og < 500 m2	21 100	32 210	43 330
	> 500 m2	26 670	37 770	48 890
f	Ombygging punkt a – d < 50 % av totalt areal	13 330	24 430	34 650
g	Ombygging punkt a – d > 50 % av totalt areal (hovedombygging)	17 780	28 880	40 000

3.5. HOTELL- OG RESTAURANTBYGNING (Matrikkel-koder i parentes)		Tiltaks- klasse1	Tiltaks- klasse 2	Tiltaks- klasse 3
	Basisgebyr			
a	Hotell- og motellbygning (511 – 519)	55 550	66 680	77 790
b	b. Camping-/utleiehytte (524) 20 000 30 000 40 000	22 220	33 320	44 450
c	Annen bygning for overnatting (521, 522, 523 og 529)	38 880	38 880	50 000
d	Restaurant-, kafé-, gatekjøkken-, kioskbygning og lignende (531 –	38 880	38 880	50 000
e	e. Annen bygning (590)	38 880	38 880	50 000
f	Tilbygg og påbygg a – e:			
	< 100 m2	16 650	27 770	38 880
	> 100 m2 og < 500 m2	25 540	36 670	47 770
	> 500 m2	31 110	42 210	53 340
g	Ombygging punkt a – e < 50 % av totalt areal	19 990	42 210	42 210
h	Ombygging punkt a – e > 50 % av totalt areal (hovedombygging)	25 540	36 670	47 770

3.6. KULTUR- OG FORSKNINGSBYGNING (Matrikkel-koder i parentes)		Tiltaks- klasse1	Tiltaks- klasse 2	Tiltaks- klasse 3
	Basisgebyr			
a	Lekepark og barnehage (611)	27 770	38 880	50 000
b	Bygg for undervisning/kultur/forskning (612 – 649)	55 550	66 680	77 790
c	Idrettsbygg (651 – 659)	33 320	44 450	55 550
d	Kino, teater, samfunnshus og lignende (661 – 669)	44 450	55 550	66 680
e	Kirke/gravkapell og lignende (671 – 679)	38 880	50 000	61 110
f	Annen bygning (690)	44 450	55 550	66 680
g	Tilbygg og påbygg a – f:			
	< 100 m2	16 650	27 770	38 880
	> 100 m2 og < 500 m2	25 540	36 670	47 770
	> 500 m2	34 440	45 590	56 660
h	Ombygging punkt a – f < 50 % av totalt areal	19 990	31 110	42 210
i	Ombygging punkt a – f > 50 % av totalt areal (hovedombygging)	25 540	36 670	47 770

3.7. HELSEBYGNING (Matrikkel-koder i parentes)		Tiltaks- klasse1	Tiltaks- klasse 2	Tiltaks- klasse 3
	Basisgebyr:			
a	Sykehus (719)	111 130	166 690	222 270
b	Sykehjem (721-723)	55 550	66 680	77 790
c	Annen bygning (790)	36 810	50 000	61 110
d	Tilbygg og påbygg a – c:			
	< 100 m2	22 220	33 320	44 450
	> 100 m2 og < 500 m2	27 770	38 880	50 000
	> 500 m2	33 320	44 450	55 550
e	Ombygging punkt a – c < 50 % av totalt areal	27 770	38 880	50 000
f	Ombygging punkt a – c > 50 % av totalt areal (hovedombygging)	33 320	44 450	55 550

3.8. FENGSEL, BEREDSKAPSBYGNING (Matrikkel-koder i parentes)		Tiltaks- klasse1	Tiltaks- klasse 2	Tiltaks- klasse 3
	Basisgebyr:			
a	Fengsel, beredskapsbygning og lignende (811 – 829)	38 880	50 000	61 110
b	Annen bygning (890)	33 320	44 450	55 550
c	Monument, offentlig toalett (830) + (840)	22 220	33 320	44 450
d	Tilbygg og påbygg a – c:			
	< 100 m2	16 650	27 770	38 880
	> 100 m2 og < 500 m2	19 990	31 110	42 210
	> 500 m2	23 320	34 440	45 590
e	Ombygging punkt a – c < 50 % av totalt areal	19 990	31 110	42 210
f	Ombygging punkt a – c > 50 % av totalt areal (hovedombygging)	25 540	36 670	47 770

3.9. VARIGE KONSTRUKSJONER OG ANLEGG		Tiltaks- klasse1	Tiltaks- klasse 2	Tiltaks- klasse 3
	Veg, parkeringsplass, støyvoll, bro, molo, VA-anlegg og lignende	11 100	16 650	22 220
	For større anlegg i tiltaksklasse 3 skal betales gebyr etter medgått tid.			

3.10. DISPENSASJONSSØKNADER		Gebyr
1	Planer (kommuneplan, reguleringsplan, bebyggelsesplan) *)	6 650
2	pbl § 1-8 (forbud mot tiltak mv. langs sjø og vassdrag)	6 650
3	pbl § 29-4 (bygningens plassering, høyde og avstand fra nabogrense)	2 770
4	Kommunale vedtekter	2 770
5	Andre	2 770
Ved flere dispensasjoner i samme sak, betales kun for en dispensasjon (høyeste sats).		
*) Halvt gebyr for dispensasjoner etter pkt 10.1 og/eller pkt 10.2 uten ekstern høring eller politisk behandling		

3.11. ENDRINGSSØKNADER (mindre endringer)		Gebyr
	Basisgebyr:	4 440
	Ved øket areal beregnes det basisgebyr samt kr. 15,- pr. m2 bruksareal.	
	Ved større endringer beregnes gebyr som ved ombygging	
	Ved endring av ansvarsrett skal det tas halvt basisgebyr + gebyr for godkjenning av ansvarsrett etter pkt. 16. (gjelder ikke for ansvarsretter for nye områder)	

3.12. FORNYELSE AV BYGGETILLATELSE		Gebyr
	Ny behandling av byggetillatelse før fristen utgår	2 270

3.13. RIVING		Gebyr
	Gebyr pr. bygning < 100 m2	2 210
	Gebyr pr. bygning > 100 m2	4 440

3.14. INSTALLASJONSTILLATELSE AV HEIS /LØFTEANORDNING (PR. STK.)		Gebyr
	Heis	5 540
	Trappeheis	1 100
	Løfteplattform	5 540

3.15. ANDRE TILTAK PKT. 2 TIL PKT. 9		Gebyr
	Fasadeendring/vindusskift	3 320
	Skilt/reklame	3 320
	Større skiltplan	6 650
	Støttemurer	6 650
	Innhegning/gjerde/støyskjerm og andre tiltak	3 320
	Tekniske installasjoner	3 320
	Andre tiltak (herunder turstier mv.)	3 320
	Pbl § 29-4 samtykke til plassering av mindre tiltak (lekehus mv.) som ellers er unntatt søknad, jf. forskrift om byggesak (SAK10) § 4-1 c.	2 210
	Pbl § 31-2, 4. ledd fravik fra TEK10 for eksisterende byggverk	4 440

3.16. GODKJENNING AV ANSVARLIG SØKER, PROSJEKTERENDE, UTFØRENDE KONTROLLERENDE FOR PROSJEKTERING OG UTFØRING.		Gebyr
	Gebyr beregnes for hvert tiltak det søkes om og ilegges tiltakshaver	
a	Der foretaket ikke har sentral godkjenning (pr. foretak)	1 100
	Ved endring av ansvarsrett skal det i tillegg tas halvt gebyr for endringssøknader etter pkt. 11.	

3.17. UTENDØRSPLANER/OPPARBEIDELSESPLEANER (pr. plan)		Gebyr
	< 5000 m2	2 770
	> 5000 m2	5 540

3.18. FRIKJØP PARKERING		Gebyr
	Beløpet fastsettes etter kommunalt vedtak	

3.19. TILTAK SOM KAN FORESTÅS AV TILTAKSHAVER		Gebyr
	Basisgebyr:	
a	mindre tiltak på bebygd eiendom *)	4 440
b	alminnelige driftsbygninger i landbruket.	5 540
c	midlertidige bygninger, konstruksjoner eller anlegg	4 440
d	andre mindre tiltak *)	2 770
e	*) For mindre tiltak (under 15 m2 BRA/BYA) betales halvt basisgebyr	
f	*) For endringssøknader skal det betales halvt basisgebyr	

3.20. DELINGSSØKNADER		Gebyr
a	Søknader i regulert område i henhold til plan eller med fastsatt grense i uregulert område eller deling av eiendom	4 440
b	Søknader i regulert område der grenser ikke er fastsatt i plan, inkludert nødvendig reguleringsendring	5 548
c	Søknader i uregulert område	6 665

3.21. DIV. GEBYR JF. ALMINNELIGE BESTEMMELSER §§ 4, 11, 12, 13, 15 OG 16.		Gebyr
a	§ 4. Ekstra gebyr fra og med 2. trinn i trinnvis behandling (2. igangsettingssøknad)	4 440
b	§ 11. Minstegebyr ved pålegg etter plan- og bygningsloven	5 540
c	§ 13. Gebyr i tillegg til konsulentutgifter ved sakkyndig bistand	2 210
d	§ 14 a. Gebyr for medgått tid pr time	870
e	§ 16. Gebyr for innhenting av tillatelse, samtykke/ uttalelse fra annen myndighet etter pbl § 21-5.	2 770

KAP. 4 MATRIKKELLOVEN

Gebyrer for arbeider etter matrikkelloven (Lovens § 32, forskriften § 16) fastsettes som følger:

4.1 Oppretting av matrikkelenhet

4.1.1 Oppretting av grunneiendom og festegrunn

areal fra 0 – 1500 m2	17 781
areal fra 1501 – 2000 m2	19 990
areal fra 2001 m2 – økning pr. påbegynt da.	1 100
punktfeste	14 430
Tillegg pr. parsell mer enn en	1 650

Ved fradeling av flere tilgrensende tomter samtidig, betales 90 % for tomt 2-5, 80 % for tomt 6-10 og 70 % for tomt 11 og videre.

4.1.2 Oppretting av grunneiendom og festegrunn (tilleggsareal)

Tilleggsareal (inntil 2000 m²) til eksisterende eiendommer samt frittliggende arealer inntil 100 m² til naust, garasjer og uthus betales gebyr med 50% av satsene i pkt. 4.1.1.

4.1.3 Matrikulering av eksisterende umatrikulert grunn

areal fra 0 – 1500 m ²	17 780
areal fra 1501 – 2000 m ²	19 990
areal fra 2001 m ² – økning pr. påbegynt da.	1 100
punktfeste	14 430
Tillegg pr. parsell mer enn en	1 650

4.1.4 Oppmåling av uteareal på eierseksjon

Basisgebyr	19 990
Gebyr for oppmåling av uteareal pr. eierseksjon:	
areal fra 0 – 250 m ²	2 770
areal fra 251 – 2000 m ²	5 540
areal fra 2001 m ² – økning pr. påbegynt da.	1 100

4.1.5 Oppretting av anleggseiendom

Gebyr for oppretting av anleggseiendom faktureres etter medgått tid, med et minimumsgebyr som for oppretting av grunneiendom pkt . 4.1.1.

4.1.6 Registrering av jordsameie

Gebyr for registrering av eksisterende jordsameie faktureres etter medgått tid, med et minimumsgebyr	3 320
--	-------

4.2 Oppretting av matrikkelenhet uten oppmåling eller fullført oppmålingsforretning**4.2.1 Oppretting av matrikkelenhet uten oppmåling**

Gebyr betales med 50 % av satsene i pkt. 4.1.1.

4.2.2 Oppretting av matrikkelenhet uten fullført oppmålingsforretning

Viser til 4.1.1, 4.1.2, 4.1.4 og 4.1.5. I tillegg kommer tilleggsgebyr for å utføre oppmålingsforretning	3 320
--	-------

4.2.3 Avbrudd i oppmålingsforretning eller matrikulering

Gebyr for utført arbeid når saken blir trukket før den er fullført, må avises, ikke lar seg matrikkelføre på grunn av endrede hjemmelsforhold eller av andre grunner ikke kan fullføres, settes til 1/3 av gebyrsatsene etter 4.1 og 4.2.

4.3 Grensejustering**4.3.1 Grunneiendom, festegrunn og jordsameie**

Ved gebyr for grensejustering kan arealet for involverte eiendommer justeres med inntil 5 % av eiendommens areal. (maksimalgrensen er satt til 500 m²). En eiendom kan imidlertid ikke avgi areal som i sum overstiger 20 % av eiendommens areal før justeringen. For grensejustering til veg- eller jernbaneformål kan andre arealklasser gjelde.

areal fra 0 – 250 m ²	7 760
areal fra 251 – 500 m ²	11 100

4.3.2 Anleggseiendom

For anleggseiendom kan volumet justeres med inntil 5 % av anleggseiendommens volum, men den maksimale grensen settes til 1000 m³

volum fra 0 – 250 m ³	11 100
volum fra 251 – 1 000 m ³	16 650

4.4 Arealoverføring

4.4.1 Grunneiendom, fest grunn og jordsameie

Ved arealoverføring skal oppmålingsforretning og tinglysing gjennomføres. Arealoverføring utløser dokumentavgift. Dette gjelder ikke arealoverføring til veg- og jernbaneformål.
Gebyr belastes med 60 % av satsene i pkt. 4.1.1.

4.4.2 Anleggseiendom

For anleggseiendom kan volum som skal overføres fra en matrikkelenhet til en annen, - ikke være registrert på en tredje matrikkelenhet. Volum kan kun overføres til en matrikkelenhet dersom vilkårene for sammenføring er til stede. Matrikkelenheten skal utgjøre et sammenhengende volum.	
volum fra 0 – 250 m3	22 220
volum fra 251 – 500 m3	27 770
volumoverføring pr. nytt påbegynt 500 m3 medfører en økning av gebyret på	3 320

4.5 Klarlegging av eksisterende grense der grensen tidligere er koordinatbestemt ved oppmålingsforretning

For inntil 2 punkter	3 880
For overskytende grensepunkter, pr. punkt	540

4.6 Klarlegging av eksisterende grense der grensen ikke tidligere er koordinatbestemt / eller klarlegging av rettigheter

For inntil 2 punkter	7 760
For overskytende grensepunkter, pr. punkt	1 100
Gebyr for klarlegging av rettigheter faktureres etter medgått tid, med et minimumsgebyr	3 320

4.7 Privat grenseavtale

Gebyr faktureres etter medgått tid, med et minimumsgebyr	3 320
--	-------

4.8 Tillegg for innhenting av relevante opplysninger i forbindelse med oppmålingsforretning

Matrikkelloven setter krav til hvilken informasjon kommunen skal skaffe tilveie i forbindelse med saker etter matrikkelloven.
For arbeid med innhenting av nødvendig relevant informasjon i forbindelse med matrikkelforretninger faktureres gebyr etter fast timesats samt tillegg for utgifter som kommunen blir belastet med i tilknytning til dette arbeidet.
I tillegg faktureres utgifter som kommunen har i forbindelse med å innhente slik informasjon.

4.9 Forandringer i grunnlaget for matrikkelføring av saken

Gjør rekvisenten under sakens gang forandringer i grunnlaget for matrikkelføring av saken, opprettholdes likevel gebyret.

4.10 Utstedelse av matrikkelbrev – gebyr fastsatt av Statens Kartverk

Endring i maksimalsatsene reguleres av Statens kartverk i takt med den årlige kostnadsutviklingen	
Matrikelbrev inntil 10 sider	180
Matrikelbrev over 10 sider	360

4.11 Timesats

Gebyr etter medgått tid faktureres med timepris	870
---	-----

KAP. 5 EIERSEKSJONERING / RESEKSJONERING

5.1 Gebyrer for eiendomsseksjonering og reseksjonering

Gebyrer for eiendomsseksjonering og reseksjonering fastsettes etter gebyrbestemmelsene i eierseksjonsloven. Pt. er gebyret fastsatt til 3 ganger rettsgebyret dersom befarig ikke er nødvendig og 5 ganger rettsgebyret dersom det må gjennomføres befarig.

Gebyrer for oppmåling ved seksjonering av uteareal jf. 4.1.4 kommer i tillegg til disse satsene.

Gebyrer til staten for nødvendig tinglysing innkreves av kommunen i tillegg til de kommunale gebyrene.

KAP. 6 PRISLISTE FOR ANDRE TJENESTER

Disse tjenestene leveres i konkurranse med private tjenesteytere og satsene skal følge markedspris og ikke selvkostprinsippet. MRK! Det skal beregnes merverdiavgift på disse tjenestene og MVA kommer i tillegg til satsene i de enkelte punkt.

For punkter der det ikke er satt bestemmelser om tillegg for reisetid og forbruksmateriell inngår dette i det generelle prisgrunnlaget. Innenfor de punkter der det regnes tillegg for reisetid og forbruksmateriell skal følgende inngå i dette punkt:		
Timesats for reisetid		940
Utgifter til transportmiddel/kjøregodtgjørelse	Etter forbruk	
Merkemateriell (grensemerker/fliser og lignende)	Etter forbruk	

6.1 Utarbeidelse/utstedelse av privatrettslige dokumenter

(Skjøter / festekontrakter / rettighetsdokumenter som veirett mv.)

Utarbeidelse/utstedelse av dokumenter pr. dokument :	1 100
Bistand i forbindelse utstedelse av dokumenter under dette punkt faktureres etter medgått tid og med minstepris tilsvarende en halv time.	460
følgende timesats benyttes :	940

6.2 Plassering og beliggenhetskontroll av tiltak

(Husutsett mm.)

6.2.1 Plassering

Tjenesten omfatter påvisning av 2-punkts byggelinje for tiltak med nødvendige høydedata.

Plassering omfatter beregning av nødvendige stikningsdata, fysisk påvisning av plassering samt dokumentasjon av stikningsdata og påvisning m/kontrollerklæring. For tiltak med behov for byggelinjer med flere punkt beregnes tilleggspris for ekstrapunkter. Rekvirent er ansvarlig for sikring av påviste punkter i gjennomføringsprosessen.

Det forutsettes at det foreligger en entydig situasjonsplan og at tomtegrensene på forhånd er avmerket og uomtvistet.

Dersom tiltak må påvises flere ganger blir arbeidet fakturert med egen pris.

Plassering av bygning m/dokumentasjon – tiltak 1	6 990
+ tillegg pr. tiltak utover ett på samme eiendom og i samme oppdrag	1 850
+ ev. tillegg for ekstrapunkt utover 2 pkt i tiltak - pr. punkt	940
+ tillegg for reiseutgifter og forbruksmateriell	Etter forbruk
Fornytt plassering av tiltak pr. tiltak:	3 880
+ tillegg for reiseutgifter og forbruksmateriell	Etter forbruk

6.2.2 Beliggenhetsk kontroll

Beliggenhetsk kontroll omfatter fysisk innmåling av gjennomført tiltak, nødvendig måledokumentasjon og kontrollerklæring for tiltakets plassering.

Pris når kommunen har utført plassering:	
Beliggenhetsk kontroll tiltak m/dokumentasjon – tiltak 1:	3 490
+ tillegg pr. tiltak utover ett på samme eiendom i samme oppdrag	940
+ tillegg for reiseutgifter og forbruksmateriell	Etter forbruk
Pris når plassering er foretatt av andre enn kommunen:	
Beliggenhetsk kontroll tiltak m/dokumentasjon – tiltak 1:	6 990
+ tillegg pr. tiltak utover ett på samme eiendom i samme oppdrag	1 880
+ tillegg for reiseutgifter og forbruksmateriell	Etter forbruk

6.3 Påvisning av kommunale ledninger/ledningsnett og detaljer i arealplan

Tjenesten omfatter beregning av nødvendige stikningsdata, fysisk påvisning og merking samt dokumentasjon på utført oppdrag. Oppdragene faktureres etter medgått tid med minstepris + tillegg for reisekostnader og forbruksmateriell.

Arbeid faktureres med minstepris	3 320
følgende timesats benyttes	940
+ tillegg for reiseutgifter og forbruksmateriell	Etter forbruk

6.3.1 Andre måle-/beregningsgrunnlag

For andre måleoppdrag som ikke kommer inn under 6.1 eller 6.2 og for beregning av stiknings-/måledata. Oppdragene faktureres etter medgått tid med minstepris + tillegg for reisekostnader og forbruksmateriell

Arbeid faktureres med minstepris	3 320
følgende timesats benyttes	940
+ tillegg for reiseutgifter og forbruksmateriell	Etter forbruk

6.4 Kart og karttjenester

6.4.1 Kopier av kommunens kartverk

Salg av kart er underlagt merverdiavgiftsberegning og mva. kommer i tillegg til alle oppgitte satser i dette kapittelet. Alle kart kan betales kontant i kommunens servicetorg.

Kopier av kommunens kartverk betales med følgende satser i tillegg til utskrifts/kopieringsutgiftene:

6.4.1.1 Ekspedisjonsgebyr

Ved alle kopieringsoppdrag der rekviert ønsker å betale ved faktura påløper et ekspedisjonsgebyr i tillegg til satsene under kapittel 6.4.

Ekspedisjonsgebyr	165
-------------------	------------

6.4.1.2 Ordinære papirkopier/utskrifter fra kommunens kartverk

For utskrifter i papirstørrelse A4-A3 betales kun utskrifts-/kopieringsutgifter. Som hovedregel skal disse betales kontant i kommunens servicetorg. Dersom utskrifter skal sendes påløper ekspedisjonsgebyr.

For utskrifter i store papirformater betales følgende gebyrer:		
Papirstørrelse	1 stk.	Pr. tilleggseksemplar
A2	270	115
A1	400	165
A0	540	215
For større kopier enn A0 betales kr. 550,- pr. eksemplar pluss kr. 260,- pr. m2 for overskytende format.		

6.4.1.3 Digitale kartdata

Pris for digitale kartdata beregnes etter Statens kartverks priskalkulator for digitale kartdata.

Link til kalkulatoren er:

<http://www.kartverket.no/Kart/Geodatasamarbeid/Geovekst/Salg-av-Geovekst-data/>

Data bestilles via Infoland. I særlige tilfeller kan kommunen levere disse data. Det beregnes da ekspedisjonsgebyr i tillegg til datapris iht. priskalkulatoren.

6.4.1.4 Digitale flybilder (ortofoto)

Pris for digitale flybilder (ortofoto) beregnes etter Statens kartverks priskalkulator for digitale kartdata.

Link til kalkulatoren er:

<http://www.kartverket.no/Kart/Geodatasamarbeid/Geovekst/Salg-av-Geovekst-data/>

Data bestilles via Infoland. I særlige tilfeller kan kommunen levere disse data. Det beregnes da ekspedisjonsgebyr i tillegg til datapris iht. priskalkulatoren.

6.4.1.5 Spesialkart

For utarbeidelse av spesialkart betales oppdrag etter medgått tid. Utskrifts-/kopieringsutgifter iht. format samt ekspedisjonsgebyr kommer i tillegg ved slike bestillinger.

følgende timesats benyttes	940
----------------------------	-----

6.4.1.6 Situasjonsskart

Situasjonsskart med naboliste og planinformasjon	1 500
--	-------

6.5 Miljøfyrtårnsertifisering

Sertifisering	5 000
Resertifisering	3000

KAP. 7 UTSLIPPSTILLATELSER

Gebyr fastsatt med hjemmel i forskrift 1. juni 2004 nr. 931 om begrensning av forurensning (forurensningsforskriften), § 11-4, jf. lov 13. mars 1981 nr. 6 om vern mot forurensninger og om avfall (Forurensningsloven).

7.1 Saksbehandlingsgebyr

Det skal betales et engangsgebyr for saksbehandling ved:

Søknad om tillatelse etter forurensningsforskriftens kap. 12	4 960
Søknad kommunalt avløpsvann etter forurensningsforskriften kap. 13	8 320
Søknad oljeholdig avløpsvann etter forurensningsforskriften kap. 15	4 960
Søknad på slipp etter forurensningsforskriften kap. 15A	4 960

Saksbehandlingsgebyret skal også betales ved avslag på søknad

7.2 Tilsyn av separate avløpsanlegg

Gebyr pr. anlegg	100
------------------	-----

KAP. 8 JORDLOVBEHANDLING OG KONSESJONSBEHANDLING.

Gebyr hjemlet i sentral forskrift om gebyr for behandling av konsesjons- og delingssaker.

8.1 Saksbehandlingsgebyr jordlovsbehandling.

Jordlovsbehandling av delingssaker	Tidligere 0	2000
------------------------------------	-------------	------

8.2 Saksbehandlingsgebyr konsesjonssøknader.

Søknader behandlet administrativt	Tidligere 1500	2000
Søknader behandlet av politisk utvalg	Tidligere 4000	5000

Vedlegg 5. Budsjettskjema 1A

<i>Budsjettskjema 1A</i>	<i>Regnskap 2013</i>	<i>Budsjett 2014</i>	<i>Budsjett 2015</i>	<i>ØkPI 2016</i>	<i>ØkPI 2017</i>	<i>ØkPI 2018</i>
Skatt på inntekt og formue	-516 735	-532 000	-534 700	-534 981	-535 426	-535 642
Ordinært rammetilskudd	-671 461	-693 651	-696 300	-694 414	-699 358	-707 796
Skatt på eiendom	-112 826	-105 100	-106 000	-106 000	-106 000	-106 000
Andre direkte eller indirekte skatter	-39 828	-39 500	-39 500	-39 500	-39 500	-39 500
Andre generelle statstilskudd	-43 660	-34 885	-35 432	-35 732	-35 932	-36 182
Sum frie disponible inntekter	-1 384 510	-1 405 136	-1 411 932	-1 410 627	-1 416 216	-1 425 120
Renteinntekter og utbytte	-39 450	-42 500	-47 500	-47 500	-42 300	-42 300
Renteutgifter provisjoner og andre finansutgifter	58 395	62 735	66 824	72 900	70 872	72 289
Avdrag på lån	43 479	45 119	44 969	50 678	54 073	55 747
Netto finansinntekter/-utgifter	62 424	65 354	64 293	76 078	82 645	85 736
Til bundne avsetninger	23 386	21 142	21 142	21 142	21 142	21 142
Til ubundne avsetninger	63 243	5 700	13 200	17 600	23 600	25 200
Bruk av tidl års regnskm mindreforbruk	-18 324	0	0	0	0	0
Bruk av ubundne avsetninger	-17 462	-1 625	-1 625	-1 625	0	0
Bruk av bundne avsetninger	-47 565	-18 549	-18 118	-17 818	-17 818	-17 818
Netto avsetninger	3 278	6 668	14 599	19 299	26 924	28 524
Overført til investeringsbudsjettet	30 691	28 300	28 300	28 300	28 300	28 300
Øvrige inntekter/utgifter ført på Finansområdet	-29 536	-18 743	-1 882	8 628	16 626	25 088
Til fordeling drift	-1 317 653	-1 323 557	-1 306 622	-1 278 322	-1 261 721	-1 257 472
Sum fordelt drift (fra skjema 1B)	1 311 691	1 323 557	1 306 622	1 278 322	1 261 721	1 257 472
Merforbruk/mindreforbruk	-5 962	0	0	0	0	0

Vedlegg 6. Budsjettskjema 2A

<i>Budsjettskjema 2A</i>	<i>Regnskap 2013</i>	<i>Budsjett 2014</i>	<i>Budsjett 2015</i>	<i>ØkPI 2016</i>	<i>ØkPI 2017</i>	<i>ØkPI 2018</i>
Investeringer i anleggsmidler	129 322	331 700	541 600	461 600	198 000	113 225
Utlån og forskutteringer	70 771	50 000	50 000	50 000	50 000	50 000
Avdrag på lån	51 146	10 600	12 740	17 240	29 140	29 140
Avsetninger	58 568	32 440	25 600	115 200	57 600	27 600
Årets finansieringsbehov	309 806	424 740	629 940	644 040	334 740	219 965
<i>Finansiert slik</i>						
Bruk av lånemidler	-130 625	-169 300	-374 800	-260 100	-162 500	-110 500
Inntekter fra salg av anleggsmidler	-7 565	-2 000	-2 000	-2 000	-4 000	-4 000
Tilskudd til investeringer	-8 648	-89 800	-16 600	-153 400	-31 600	-1 600
Kompensasjon for merverdiavgift			-87 700	-70 200	-16 900	-14 525
Mottatte avdrag på utlån og refusjoner	-39 626	-32 240	-32 240	-32 240	-32 240	-39 840
Andre inntekter	-6 081	-4 000	-4 000	-4 000	-4 000	-4 000
Sum ekstern finansiering	-192 544	-297 340	-517 340	-521 940	-251 240	-174 465
Overført fra driftsregnskapet	-30 691	-18 800	-28 000	-28 000	-28 000	-28 000
Bruk av avsetninger	-86 571	-108 600	-84 600	-94 100	-55 500	-17 500
Sum finansiering	-117 262	-127 400	-112 600	-122 100	-83 500	-45 500
Udekket/udisponert	0	0	0	0	0	0

Vedlegg 7. Hovedoversikt investering

Hovedoversikt investering	Regnskap 2013	Budsjett 2014	Budsjett 2015	ØkPI 2016	ØkPI 2017	ØkPI 2018
Inntekter						
Salg av driftsmidler og fast eiendom	-7 565	-2 000	-2 000	-2 000	-4 000	-4 000
Overføringer med krav til motytelse	-6 797	-34 200	-16 600	-153 400	-31 600	-1 600
Kompensasjon for merverdiavgift	0	0	-87 700	-70 200	-16 900	-14 525
Statlige overføringer	0	-55 600	0	0	0	0
Andre overføringer	-1 851	0	0	0	0	0
Renteinntekter, utbytte og eieruttak	-6 081	-4 000	-4 000	-4 000	-4 000	-4 000
SUM INNTEKTER (L)	-22 294	-95 800	-110 300	-229 600	-56 500	-24 125
Utgifter						
Lønnsutgifter	2 405	0	0	0	0	0
Sosiale utgifter	622	0	0	0	0	0
Kjøp av varer og tj som inngår i kommunal tj.prod.	105 967	271 800	406 600	382 300	166 500	93 700
Overføringer	18 840	59 900	96 200	74 300	26 500	14 525
Renteutg., provisjoner og andre finansutg	849					
SUM UTGIFTER (M)	128 683	331 700	502 800	456 600	193 000	108 225
Finansieringstransaksjoner						
Avdragsutgifter	51 146	10 600	12 740	17 240	29 140	29 140
Utlån	70 771	50 000	50 000	50 000	50 000	50 000
Kjøp av aksjer og andeler	639	0	38 800	5 000	5 000	5 000
Avsetning til ubundne investeringsfond	31 725	10 840	4 000	93 600	36 000	6 000
Avsetninger til bundne fond	26 843	21 600	21 600	21 600	21 600	21 600
SUM FINANSIERINGSTRANSAKSJONER (N)	181 124	93 040	127 140	187 440	141 740	111 740
FINANSIERINGSBEHOV (O = M+N-L)	287 512	328 940	519 640	414 440	278 240	195 840
Finansiering						
Bruk av lån	-130 625	-169 300	-374 800	-260 100	-162 500	-110 500
Mottatte avdrag på utlån	-39 626	-32 240	-32 240	-32 240	-32 240	-39 840
Overføringer fra driftsregnskapet	-30 691	-18 800	-28 000	-28 000	-28 000	-28 000
Bruk av ubundne investeringsfond	-41 576	-102 600	-75 800	-85 300	-46 700	-8 700
Bruk av bundne fond	-44 994	-6 000	-8 800	-8 800	-8 800	-8 800
SUM FINANSIERING (R)	-287 512	-328 940	-519 640	-414 440	-278 240	-195 840
UDEKKET/UDISPONERT (S = O-R)	0	0	0	0	0	0

Vedlegg 8. Utgiftsutjevning 2015

Utgiftsutjevning	Vekt	Antall Rana	Utgiftsbehovs indeks	+ / - utjevning	Andel utgiftsbehov	Endring fra 2014	
						Antall	(1000 kr)
		26 033	Lands- gjennomsnitt = 1	(1000 kr)	‰		
0-1 år	0,0056	543	0,8893	-750	4,5064	-0,4 %	9
2-5 år	0,1255	1 216	0,9427	-8 697	4,7770	-0,9 %	-1 301
6-15 år	0,2904	3 058	0,9742	-9 058	4,9365	-2,2 %	-8 872
16-22 år	0,0213	2 582	1,0991	2 554	5,5690	0,9 %	474
23-66 år	0,0955	14 555	0,9683	-3 669	4,9062	1,1 %	149
0-17 år						-100,0 %	15
18-49 år						-100,0 %	462
50-66 år						-100,0 %	-580
67-79 år	0,0452	2 811	1,1276	6 981	5,7137	5,2 %	-605
80-89 år	0,0688	1 025	1,1376	11 462	5,7645	-1,0 %	85
over 90 år	0,0460	243	1,1128	6 278	5,6384	1,7 %	-373
Basistillegg	0,0230	1	0,4611	-15 002	2,3364	0,0 %	-514
Sone	0,0132	127 567	1,2423	3 871	6,2947	1,4 %	224
Nabo	0,0132	43 112	0,9300	-1 118	4,7126	0,5 %	-113
Landbrukskriterium	0,0030	0	0,8442	-566	4,2779	-0,6 %	-33
Innvandrere 6-15 år ekskl Skandinavia	0,0084	129	0,6169	-3 895	3,1261	26,5 %	847
Norskfødte med innv foreld 6-15 år ekskl Skand	0,0009	19	0,0926	-988	0,4692	-9,5 %	-23
Flyktninger uten integreringstilskudd	0,0046	201	0,3026	-3 883	1,5332	16,2 %	73
Dødlighet	0,0456	169	1,0540	2 980	5,3407	-1,7 %	-603
Barn 0-15 med enslige forsørgere	0,0116	752	1,1210	1 699	5,6804	-2,5 %	-16
Lavinntekt	0,0062	572	0,5166	-3 628	2,6175	6,7 %	-75
Uføre 18-49 år	0,0045	483	1,1899	1 034	6,0293	-2,0 %	-269
Opphopningsindeks	0,0135	0,2943	0,3198	-11 114	1,6205	9,2 %	-111
Urbanitetskriterium	0,0173	198 073	0,8893	-2 319	4,5059	0,9 %	-102
PU over 16 år	0,0457	97	1,0588	3 253	5,3650	5,4 %	1 627
Ikke-gifte 67 år og over	0,0433	1 836	1,1290	6 761	5,7207	1,5 %	-3
Barn 1 år uten kontantstøtte	0,0292	198	0,9709	-1 027	4,9199	11,1 %	2 796
Innbyggere med høyere utdanning	0,0185	4 721	0,7760	-5 015	3,9323	3,1 %	121
1,0000			0,98029	-23 856	4,9672		-6 709
Andel av befolkningen	5,0671	‰					
Andel utgiftsbehovsindeks	4,9672	‰					

Vedlegg 9. KOSTRA nøkkeltall

Utvalgte Kostra nøkkeltall	Rana 2010	Rana 2011	Rana 2012	Rana 2013	KG 13 2013	Diff. 2013
<i>Finansielle nøkkeltall</i>						
Brutto driftsresultat i prosent av brutto driftsinntekter	2,1	2,9	2,2	2,6	2,5	0,1
Frie inntekter i kroner per innbygger	35 320	42 245	45 766	46 877	45 373	1 504
Netto lånegjeld i kroner per innbygger	34 716	38 316	37 932	38 053	54 067	-16 014
<i>Prioritering netto driftsutgifter pr målgruppe</i>						
Barnehage, kr pr innbygger 1-5 år	12 965	103 477	109 780	117 238	118 168	-930
Grunnskolesektor, kr pr innbygger 6-15 år	87 418	90 968	98 359	101 763	90 882	10 881
Kommunehelsetjenesten, kr pr innbygger	1 850	1 916	2 155	2 228	1 912	316
Pleie og omsorg, pr. innbygger 67 år og over	95 933	105 096	108 866	105 881	104 983	898
Sosialtjenesten kr pr innbygger 20-66 år	3 520	3 834	3 969	4 135	3 242	893
Barnevern, kr pr innbygger 0-17 år	5 957	6 430	7 264	7 574	6 643	931
Kultur, kr pr innbygger	1 929	2 146	2 069	2 164	1 819	345
Samferdsel, kr pr innbygger	1 144	1 067	1 342	1 502	626	876
Kirke, kr pr innbygger	609	630	712	735	465	270
Administrasjon og styring, kr pr innbygger	3 451	3 289	3 511	3 665	3 357	308
<i>Dekningsgrad</i>						
Andel barn 1-5 år med barnehageplass	92,8	92,8	92,8	94,3	91,0	3,3
Andel elever i grunnskolen som får spesialundervisning	9,2	11,2	11,0	10,5	7,7	2,8
Legeårsverk pr 10 000 innbyggere, kommunehelsetjenesten	10,0	9,4	10,0	9,9	9,6	0,3
Fysioterapiårsverk per 10 000 innbyggere, kommunehelsetjenesten	10,4	9,9	10,3	10,5	8,7	1,8
Andel plasser i enerom i pleie- og omsorgsinstitusjoner	90,7	90,7	92,5	92,5	92,6	-0,1
Andel innbyggere 80 år og over som er beboere på institusjon	17,2	16,5	17,2	15,2	12,3	2,9
Andelen sosialhjelpsmottakere i alderen 20-66 år, av innbyggerne 20-66 år	4,8	4,8	4,3	4,3		
Andel barn med barnevernstiltak ift. innbyggere 0-17 år	4,8	5,0	5,4	5,1	4,4	0,7
Sykel-, gangveier/turstier mv. m/kom. driftsansvar per 10 000 innb.	17,0	17,0	97,0	97,0	40,0	57,0
Kommunalt disponerte boliger per 1000 innbyggere	20,0	21,0	27,0	25,0	20,0	5,0
<i>Produktivitet/enhetskostnader</i>						
Korrigerte brutto driftsutgifter i kroner per barn i kommunal barnehage	134 209	137 087	144 389	149 919	165 119	-15 200
Korr. bto. driftsutg. til grunnsk., spesialsk., skolelok. og skoleskyss, pr elev	87 556	89 363	97 492	101 103	94 105	6 998
Gjennomsnittlig gruppestørrelse, 8.-10. årstrinn	15,5	15,3	13,8	13,3	15,1	-1,8
Korrigerte brutto driftsutg pr. mottaker av hjemmetjenester (i kroner)	174 727	182 897	202 932	213 952	226 365	-12 413
Korrigerte brutto driftsutgifter, institusjon, pr. kommunal plass	781 971	860 639	877 847	892 910	1 043 610	-150 700
Årsgebyr for vannforsyning (gjelder rapporteringsåret+1)	1 257	1 297	1 297	1 297	2 144	-847
Årsgebyr for avløpstjenesten (gjelder rapporteringsåret+1)	1 332	1 452	1 452	1 452	2 912	-1 460
Årsgebyr for avfallstjenesten (gjelder rapporteringsåret+1)	2 625	2 800	2 898	2 898	2 269	629
Gj.snittlig saksbehandlingstid, vedtatte reguleringsplaner (kalenderdager)	213		216	187		
Gj.snittlig saksbehandlingstid, oppmålingsforretning (kalenderdager)	60	70	70	84		
Brutto driftsutgifter i kr pr. km kommunal vei og gate	127 279	126 840	147 364	159 159	178 956	-19 797
Andel søknader om motorferdsel i utmark innvilget.	95		91	95	95	0
Andel dispensasjonssøkn. for nybygg i 100-m beltet langs saltvann innvilget	100	100	100		83	

Kostra kvalitetsindikatorer	Rana 2010	Rana 2011	Rana 2012	Rana 2013	KG 13 2013	Diff. 2013
Barnehager						
Andel barn 1-5 år med barnehageplass	92,8	92,8	92,8	94,3	91,0	3,3
Andel barnehager med åpningstid 10 timer eller mer per dag	59,1	63,6	54,5	54,5	39,5	15,0
Andel styrere og pedagogiske ledere med godkjent førskolelærerutdanning	97,2	95,2	94,2	93,0	89,4	3,6
Leke- og oppholdsareal per barn i barnehage (m2)	5,5	5,7	5,6	5,5	5,2	0,3
Grunnskoleopplæring						
Gjennomsnittlige grunnskolepoeng	39,0	38,5	39,1	58,5		58,5
Andel elever med direkte overgang fra grunnskole til videregående opplæring	96,6	98,2	96,9	97,6	97,9	-0,3
Andel av 6 åringer som fortsetter i SFO andre året	82,1	66,8	67,0	90,2	95,5	-5,3
Gjennomsnittlig gruppestørrelse, 1.-10.årstrinn	14,2	13,5	12,5	12,2	14,5	-2,3
Pleie og omsorg og kommunehelse						
Andel nyfødte med hjemmebesøk innen to uker etter hjemkomst	98	83	95	90	86	4,0
Legetimer pr. uke pr. beboer i sykehjem	0,44	0,47	0,48	0,56	0,54	0,02
Fysioterapitimer pr. uke pr. beboer i sykehjem	0,52	0,35	0,39	0,41	0,38	0,03
Andel plasser i enerom i pleie- og omsorgsinstitusjoner	90,7	90,7	92,5	92,5	92,6	-0,1
System for brukerundersøkelser i hjemmetjenesten	Ja	Ja	Ja	Ja		
Andel årsverk i brukerrettede tjenester m/ fagutdanning	76	76	77	79	74	5,0
Andel årsverk i brukerrettede tjenester m/ fagutdanning fra videregående skole	43	42	42	43	39	4,0
Barnevern						
Benyttet brukerundersøkelse siste år	Nei	Nei	Nei	Nei		
Innført internkontroll i barnevernstjenesten	Nei	Ja	Ja	Ja		
Andel undersøkelser med behandlingstid over tre måneder	19,9	19,2	19,4	45,9	24,4	21,5
Stillinger med fagutdanning per 1 000 barn 0-17 år	3,8	4,0	3,8	4,5	3,9	0,6
Avfall og renovasjon						
Dager pr år med utvidet åpningstid for mottak av avfall	156	156	156	156	147	9,0
Antall hentinger av matavfall i løpet av et år	52	52	52	52	38	14,0
Kultur						
Utlån alle medier fra folkebibliotek per innbygger	5,0	5,1	3,9	4,0	4,8	-0,8
Tilvekst alle medier i folkebibliotek per 1000 innbygger	347	349	308	227	161	66,0
Kirke						
Medlem av Dnk i prosent av antall innbyggere	89,1	88,2	87,4	86,5	74,5	12,0
Døpte i prosent av antall fødte	83,8	74,3	78,3	81,2	61,0	20,2
Konfirmerte i prosent av 15-åringer	71,8	70,0	74,5	69,2	60,6	8,6
Samferdsel						
Andel kommunale veier og gater uten fast dekke	26,5	17,3	17,3	17,6	9,1	8,2
Antall parkeringsplasser skiltet for forflytningshemmede pr. 10 000 innbygger	13	13	13	13	12	1
Bolig						
Kommunalt disponerte boliger per 1000 innbyggere	20	21	27	25	20	7
Andel kommunale boliger som er tilgjengelige for rullestolbrukere	86	67	67	74	51	16
Brann- og ulykkesvern						
Antall boligbranner pr. 1000 innbyggere	0,40	0,50	0,20	0,31	0,49	-0,29
Andel A-objekter som har fått tilsyn	88,3	76,4	98,0	99,3	83,7	14,3
Andel piper feiet	68,7	75,3	79,4	72,6	40,3	39,1

Vedlegg 10. Befolkningsutvikling 1990-2020

	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
Folkemengde 31.12	24 656	24 851	24 907	25 019	25 156	25 232	25 268	25 194	25 233	25 250	25 278	25 350
Fødte	326	337	340	380	336	387	366	360	335	328	310	268
Døde	233	228	202	228	217	203	217	230	223	225	231	238
Ekstern innflytting	585	795	665	704	820	703	703	683	771	690	745	768
Ekstern utflytting	668	694	746	745	801	805	820	880	843	778	800	726
0-1 år	650	667	664	709	699	716	751	723	694	662	645	583
2-5 år	1 261	1 323	1 338	1 343	1 354	1 393	1 381	1 429	1 449	1 451	1 458	1 418
6-15 år	2 987	2 947	2 967	2 969	3 064	3 071	3 164	3 206	3 257	3 348	3 382	3 483
16-22 år	2 793	2 777	2 624	2 534	2 419	2 294	2 165	2 081	2 078	2 037	2 015	2 030
23-66 år	13 915	14 042	14 147	14 244	14 357	14 454	14 454	14 372	14 350	14 309	14 330	14 371
50-66 år	4 068	4 087	4 088	4 130	4 205	4 301	4 399	4 486	4 583	4 650	4 730	4 830
67-79 år	2 410	2 445	2 471	2 514	2 504	2 519	2 507	2 518	2 476	2 485	2 434	2 428
80-89 år	563	587	633	632	673	708	750	782	832	864	905	922
90 +	62	62	64	73	80	81	89	82	99	99	109	115
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Folkemengde 31.12	25 313	25 309	25 320	25 355	25 190	25 092	25 281	25 282	25 499	25 652	25 752	25 943
Fødte	276	297	269	274	274	276	273	291	277	276	281	260
Døde	220	222	215	221	220	239	236	253	208	238	262	235
Ekstern innflytting	682	636	678	666	575	649	792	666	754	781	817	846
Ekstern utflytting	771	718	721	686	796	781	642	705	616	666	737	675
0-1 år	545	581	581	560	539	551	565	580	574	563	555	543
2-5 år	1 350	1 248	1 204	1 180	1 152	1 143	1 162	1 143	1 172	1 204	1 232	1 207
6-15 år	3 530	3 599	3 587	3 608	3 543	3 461	3 414	3 343	3 337	3 249	3 148	3 111
16-22 år	2 099	2 111	2 173	2 180	2 219	2 266	2 351	2 387	2 443	2 468	2 542	2 582
23-66 år	14 322	14 269	14 246	14 268	14 149	14 098	14 172	14 182	14 233	14 322	14 394	14 498
50-66 år	4 902	4 995	5 105	5 188	5 301	5 380	5 448	5 501	5 565	5 616	5 662	5 703
67-79 år	2 381	2 363	2 368	2 371	2 379	2 365	2 391	2 407	2 461	2 561	2 594	2 733
80-89 år	966	1 008	1 014	1 028	1 040	1 026	1 017	1 031	1 053	1 054	1 056	1 034
90 +	120	130	147	160	169	182	209	209	226	231	231	235

Befolkningsprognose

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Folkemengde 31.12	26 091	26 251	26 417	26 588	26 761	26 940	27 120	27 303	27 487	27 670	27 852	28 032
Fødte	291	297	302	307	311	315	318	320	322	323	323	323
Døde	243	237	235	237	237	237	238	237	238	239	241	243
Ekstern innflytting	809	819	826	835	840	844	846	845	848	851	855	856
Ekstern utflytting	709	719	726	735	740	744	746	745	748	751	755	756
0-1 år	565	607	617	627	635	642	649	654	657	660	661	661
2-5 år	1 213	1 178	1 188	1 220	1 252	1 304	1 320	1 335	1 349	1 360	1 370	1 377
6-15 år	3 086	3 087	3 093	3 121	3 137	3 111	3 147	3 189	3 227	3 253	3 292	3 312
16-22 år	2 574	2 567	2 519	2 491	2 415	2 362	2 315	2 300	2 284	2 286	2 321	2 357
23-66 år	14 550	14 616	14 721	14 793	14 918	15 042	15 116	15 153	15 199	15 231	15 241	15 257
50-66 år	5 740	5 784	5 841	5 974	6 038	6 137	6 177	6 205	6 212	6 211	6 198	6 164
67-79 år	2 853	2 948	3 022	3 066	3 123	3 171	3 266	3 331	3 400	3 459	3 473	3 515
80-89 år	1 022	1 017	1 025	1 038	1 041	1 067	1 067	1 098	1 118	1 175	1 251	1 306
90 +	228	230	233	233	240	240	241	246	254	246	243	247

Vedlegg 11. Befolkning plansoner

	2000	Andel i % 2000	2008	2009	2010	2011	2012	2013	Andel i % 2013	Endring	Endring i %
Lyngheim	5 945	23,5 %	6 283	6 281	6 414	6 556	6 615	6 745	26,0 %	800	13,5 %
Gruben	5 317	21,0 %	5 203	5 240	5 227	5 192	5 188	5 239	20,2 %	-78	-1,5 %
Båsmoen	2 800	11,1 %	2 740	2 716	2 795	2 787	2 828	2 833	10,9 %	33	1,2 %
Ytteren	2 568	10,2 %	2 428	2 399	2 379	2 427	2 408	2 430	9,4 %	-138	-5,4 %
Selfors	2 204	8,7 %	2 180	2 203	2 187	2 204	2 217	2 230	8,6 %	26	1,2 %
Hauknes	1 851	7,3 %	1 953	1 972	2 018	2 051	2 085	2 109	8,1 %	258	13,9 %
Storforshei	1 205	4,8 %	1 167	1 148	1 173	1 175	1 162	1 139	4,4 %	-66	-5,5 %
Skonseng	1 143	4,5 %	1 082	1 103	1 105	1 070	1 078	1 070	4,1 %	-73	-6,4 %
Utskarpen	927	3,7 %	880	867	857	852	831	824	3,2 %	-103	-11,1 %
Dalsgrenda	819	3,2 %	801	795	804	799	790	777	3,0 %	-42	-5,1 %
Alteren	499	2,0 %	564	558	540	539	550	547	2,1 %	48	9,6 %
Totalt	25 278	100 %	25 281	25 282	25 499	25 652	25 752	25 943	100 %	665	2,63 %

Vedlegg 12. Sysselsatte etter bosted, arbeidssted og næring Rana

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	Andel i %	Endring
Jordbruk, skogbruk og fiske	234	257	233	212	201	206	1,6 %	-28
Bergverksdrift og utvinning	217	211	225	245	280	295	2,3 %	78
Industri	1 806	1 619	1 493	1 527	1 478	1 471	11,5 %	-335
Elektrisitet, vann og renovasjon	179	175	199	215	224	220	1,7 %	41
Bygge- og anleggsvirksomhet	1 101	1 097	1 167	1 178	1 215	1 246	9,7 %	145
Varehandel, motorvognreparasjoner	1 712	1 678	1 676	1 694	1 688	1 701	13,3 %	-11
Transport og lagring	773	707	712	685	695	699	5,5 %	-74
Overnattings- og serveringsvirksomhet	341	304	323	360	342	323	2,5 %	-18
Informasjon og kommunikasjon	281	254	277	322	316	315	2,5 %	34
Finansiering og forsikring	150	143	133	138	138	127	1,0 %	-23
Teknisk tjenesteyting, eiendomsdrift	485	469	469	499	495	505	3,9 %	20
Forretningsmessig tjenesteyting	573	479	475	464	419	398	3,1 %	-175
Off.adm., forsvar, sosialforsikring	1 015	1 070	1 029	1 127	1 088	1 102	8,6 %	87
Undervisning	966	983	1 008	1 008	1 017	1 010	7,9 %	44
Helse- og sosialtjenester	2 198	2 433	2 539	2 586	2 521	2 588	20,2 %	390
Personlig tjenesteyting	575	604	600	610	608	588	4,6 %	13
Uoppgitt	24	23	30	25	36	30	0,2 %	6
Totalt	12 630	12 506	12 588	12 895	12 761	12 824	100,0 %	194

SSB sysselsetting registerbasert (SN2007)

Vedlegg 13. Frie inntekter

PROGNOSE
RAMMEOVERFØRING
Utarb: 16.10.2014- Side 1 av 1

1833	Rana								
	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2020
Befolkningsutvikling / -prognose (1.7)									
Befolkningsutvikling	25 621	25 682	25 803	26 033	26 172	26 334	26 503	26 675	27 030
INN. 0 - 5 år (-97: 0-6 år)	1 755	1 755	1 772	1 759	1 782	1 795	1 826	1 867	1 957
INN. 6 -15 år (-97: 7-15 år)	3 299	3 197	3 128	3 058	3 087	3 090	3 107	3 129	3 129
INN. 16 - 66 år	16 762	16 858	16 957	17 137	17 154	17 212	17 262	17 308	17 418
INN. 67 - 79 år	2 521	2 572	2 672	2 811	2 901	2 985	3 044	3 094	3 218
INN. 80 - 89 år	1 063	1 059	1 035	1 025	1 019	1 021	1 031	1 039	1 067
INN. 90 + år	221	241	239	243	229	231	233	237	241
Nasjonale vekstrater / forutsetninger									
Skatteinntekter	-3,2 %	6,8 %	5,7 %	2,0 %	4,1 %	3,8 %	3,8 %	3,8 %	3,6 %
Inntektssystemet	80,9 %	10,6 %	4,0 %	5,3 %	-0,1 %	3,9 %	3,8 %	3,8 %	3,6 %
Prisstigning (Deflator)	3,9 %	3,4 %	3,6 %	3,0 %	3,0 %	3,0 %	3,0 %	3,0 %	3,0 %
Utgiftsbeh. pr. innb. (innbyggerkrit)	40 309	42 939	45 452	46 609	46 494	48 300	50 158	52 044	55 969
(øvrige kriterier)									
Rammetilskudd									
Innbyggertilskudd	482 928	535 133	559 516	588 723	583 785	603 640	624 278	645 334	689 651
Utgiftsutjevne tilskudd - innbyg. kriterier	-2 294	-49	-9 510	-17 147	-23 855	-25 850	-25 898	-21 787	-16 097
- øvrige kriterier	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Korr. statl. og priv. skoler	5 197	6 246	6 003	6 558	7 096	7 321	7 578	7 860	8 466
Distrikstilskudd SN	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Nord-Norge tilskudd	36 735	38 249	39 761	41 126	42 676	44 198	45 807	47 472	51 034
Regionaltilskudd	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Inndelingstilskudd	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Korr. for overgangsordn.	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Inntektsgaranti	-768	-1 780	369	1 300	4 525	0	0	0	0
Skjønn	4 950	4 302	2 103	1 670	885	890	890	890	890
Inklusive kompensasjon DAA	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Ekstraordinært skjønn	3 000	3 000	3 000	3 000	3 000	3 000	3 000	3 000	3 000
Inntektstiljevne tilskudd									
Komp. løpende innt.utjevn.									
Korr. for negativt tilskudd	-24	0	0	0	0	0	0	0	0
Utenfor overgangsordningen	6 770	11 863	5 808	6 872	1 945	1 945	1 945	1 945	1 945
Salderingsproposisjon (2009 Tillakspakke)				-3 464					
Revidert nasjonalbudsjett	577	592	286	805					
Nysaldering m.v.									
Diverse korrigeringer m.v.									
RAMMEOVERFØRING	537 071	597 556	607 336	629 444	620 057	635 145	657 601	684 714	738 889
Tilskudd pr innbygger	20 962	23 268	23 537	24 179	23 692	24 119	24 812	25 669	27 336
% endring (t / t-1)	62,8%	11,3%	1,6%	3,6%	-1,5%	2,4%	3,5%	4,1%	3,5%
Frie inntekter (1 000 kr)									
SKATTEINNTEKTER	475 506	532 603	544 629	546 000	563 700	580 900	598 800	617 000	656 800
Herav selskapskatt	0	0	0	0	0	0	0	0	0
% vis vekst skatt	-9,2 %	12,0 %	2,3 %	0,3 %	3,2 %	3,1 %	3,1 %	3,0 %	3,2 %
Netto inntektstiljevning	70 633	48 490	64 102	72 304	76 233	80 102	84 348	88 713	96 612
SUM Statlig overføring	607 704	646 046	671 438	701 748	696 291	715 247	741 949	773 427	835 500
FRIE INNTEKTER (1000 kr)	1 083 210	1 178 649	1 216 067	1 247 748	1 259 991	1 296 147	1 340 749	1 390 427	1 492 300
% endring frie inntekter	20,4 %	8,8 %	3,2 %	2,6 %	1,0 %	2,9 %	3,4 %	3,7 %	3,4 %
Sum frie innt. pr. innb. (kr)	42 278	45 894	47 129	47 929	48 143	49 220	50 589	52 125	55 209
% endring frie innt. pr. innb.	19,1 %	8,6 %	2,7 %	1,7 %	0,4 %	2,2 %	2,8 %	3,0 %	2,7 %
2015 Nivå (1000 kr)									
Skatt inkl selskapskatt	540 394	585 380	577 797	562 380	563 700	563 981	564 426	564 642	566 561
Inntektstiljevning	80 272	53 295	68 006	74 473	76 233	77 769	79 506	81 185	83 338
Rammeoverføring	610 361	656 770	644 322	648 327	620 057	616 645	619 852	626 611	637 372
Frie inntekter	1 231 027	1 295 444	1 290 125	1 285 180	1 259 991	1 258 395	1 263 784	1 272 438	1 287 271
Endring frie inntekter	-28 964	35 453	30 135	25 190	0	-1 596	3 793	12 447	27 281
- endring %	-2,3 %	2,8 %	2,3 %	2,0 %	0,0 %	-0,1 %	0,3 %	1,0 %	2,1 %
2015 Nivå - kr per innbygger									
Skatt inkl selskapskatt	21 092	22 793	22 393	21 603	21 538	21 416	21 297	21 167	20 960
Inntektstiljevning	3 133	2 075	2 636	2 861	2 913	2 953	3 000	3 043	3 083
Rammeoverføring	23 823	25 573	24 971	24 904	23 692	23 416	23 388	23 491	23 580
Frie inntekter	48 048	50 442	49 999	49 367	48 143	47 786	47 685	47 702	47 624
Endring frie inntekter	-95	2 299	1 856	1 225	0	-357	-458	-441	-519
- endring %	-0,2 %	4,7 %	3,8 %	2,5 %	0,0 %	-0,7 %	-0,9 %	-0,9 %	-1,1 %

Vedlegg 14. Eiendomsskatt og skattebelastning satser 2014

E-skatt bolig 2013 (mill)		Skatteavtaler inkl. tomter	boenheter	Snitt pr. boenhet	
20,22		6.722,00	9.505	2.127	
skattegrunnlag					
2013		10.110.289.000,00			
Bunnfradrag		4.752.500.000,00			
Grunnlag e-skatt		14.862.789.000,00			

Eiendomsskatt og skattebelastning pr. boenhet ved kombinasjon av ulike bunnfradrag - skattesatser 2014

Bunnfradrag	Skattesats (Promille)	2,00	2,50	3,00	3,50	4,00	4,50	6,00	5,50	6,00	6,50	7,00
0	Inntekt pr. år i mill. kr	29,70	37,13	44,56	51,98	59,41	66,84	89,11	81,69	89,11	96,54	103,97
	Skatt pr. boenhet i kr.	3,125	3,906	4,688	5,469	6,250	7,032	9,376	8,594	9,376	10,156	10,938
50.000	Inntekt pr. år i mill. kr	28,75	35,94	43,13	50,32	57,51	64,70	86,26	79,07	86,26	93,45	100,64
	Skatt pr. boenhet i kr.	3,025	3,781	4,538	5,294	6,050	6,807	9,076	8,319	9,076	9,832	10,588
100.000	Inntekt pr. år i mill. kr	27,80	34,75	41,71	48,66	55,61	62,56	83,41	76,46	83,41	90,36	97,31
	Skatt pr. boenhet i kr.	2,925	3,656	4,388	5,119	5,850	6,582	8,776	8,044	8,776	9,507	10,238
200.000	Inntekt pr. år i mill. kr	25,90	32,38	38,85	45,33	51,81	58,28	77,71	71,23	77,71	84,18	90,66
	Skatt pr. boenhet i kr.	2,725	3,406	4,088	4,769	5,450	6,132	8,176	7,494	8,176	8,857	9,538
300.000	Inntekt pr. år i mill. kr	24,00	30,00	36,00	42,00	48,00	54,00	72,01	66,01	72,01	78,01	84,01
	Skatt pr. boenhet i kr.	2,525	3,156	3,788	4,419	5,050	5,682	7,576	6,944	7,576	8,207	8,838
400.000	Inntekt pr. år i mill. kr	22,10	27,63	33,15	38,68	44,20	49,73	66,30	60,78	66,30	71,83	77,35
	Skatt pr. boenhet i kr.	2,325	2,906	3,488	4,069	4,650	5,232	6,976	6,394	6,976	7,557	8,138
500.000	Inntekt pr. år i mill. kr	20,20	25,25	30,30	35,35	40,40	45,45	60,60	55,55	60,60	65,65	70,70
	Skatt pr. boenhet i kr.	2,125	2,656	3,188	3,719	4,250	4,782	6,376	5,844	6,376	6,907	7,438
600.000	Inntekt pr. år i mill. kr	18,30	22,87	27,45	32,02	36,60	41,17	54,90	50,32	54,90	59,47	64,05
	Skatt pr. boenhet i kr.	1,925	2,406	2,888	3,369	3,850	4,332	5,776	5,294	5,776	6,257	6,738
700.000	Inntekt pr. år i mill. kr	16,40	20,50	24,60	28,70	32,80	36,90	49,19	45,09	49,19	53,29	57,39
	Skatt pr. boenhet i kr.	1,725	2,156	2,588	3,019	3,450	3,882	5,176	4,744	5,176	5,607	6,038
800.000	Inntekt pr. år i mill. kr	14,50	18,12	21,75	25,37	28,99	32,62	43,49	39,87	43,49	47,11	50,74
	Skatt pr. boenhet i kr.	1,525	1,906	2,288	2,669	3,050	3,432	4,576	4,194	4,576	4,957	5,338
900.000	Inntekt pr. år i mill. kr	12,60	15,74	18,89	22,04	25,19	28,34	37,79	34,64	37,79	40,94	44,09
	Skatt pr. boenhet i kr.	1,325	1,656	1,988	2,319	2,650	2,982	3,976	3,644	3,976	4,307	4,638
1.000.000	Inntekt pr. år i mill. kr	10,69	13,37	16,04	18,72	21,39	24,06	32,08	29,41	32,08	34,76	37,43
	Skatt pr. boenhet i kr.	1,125	1,406	1,688	1,969	2,250	2,532	3,376	3,094	3,376	3,657	3,938

FIGUR- OG TABELLOVERSIKT

Figur 1. Frie inntekter	9
Figur 2. Handlefrihet.....	9
Figur 3. Inntekts- og utgiftsutvikling.....	9
Figur 4. Investeringer.....	9
Figur 5. Likviditet	10
Figur 6. Fond.....	10
Figur 7. Lønnsandel 2008-2012.....	10
Figur 8. Differanse i netto driftsutgifter Rana/KG 13.....	11
Figur 9. Differanse i netto driftsutgifter Rana/KG 13 korr.AGA11	
Figur 10. Disposisjonsfond	17
Figur 11. Utvikling i netto driftsresultat 2010-2018.....	17
Figur 12. Befolkningssammensetning etter kjønn og alder	24
Figur 13. Demografiendringer 2013-2025.....	24
Figur 14. Nettoflytting 1990-2013 ⇨ 2025.....	24
Figur 15. Fødselsoverskudd 1990-2013 ⇨ 2025.....	25
Figur 16. Befolkningsutvikling 1990-2013 ⇨ 2025.....	25
Figur 17. Barnegruppene 1990-2013 ⇨ 2025	25
Figur 18. Eldregruppene 1990-2013 ⇨ 2025	25
Figur 19. Aldersbæreevne 1990-2025.....	26
Figur 20. Relativ utvikling yrkesaktive og eldre	26
Figur 21. Aldersfordelt årlig nettoflytting	26
Figur 22. Brutto driftsutgifter 2013 (mill. kr).....	31
Figur 23. Utvikling lånegjeld 2010-2018.....	36
Figur 24. Rente og avdragsutvikling.....	39
Tabell 1. Drivere omstillingsbehov.....	6
Tabell 2. Fordeling rammereduksjoner.....	6
Tabell 3. Fakta om budsjett og økonomiplan 2015- 2018	7
Tabell 4. Rangering Kommunebarometeret 2014.....	12
Tabell 5. Plassering Kommunebarometeret 2014 mot KG 13....	12
Tabell 1. Økonomiske drivere.....	22
Tabell 2. Rammereduksjon 2015	22
Tabell 3. Demografiske rammer	23
Tabell 4. Befolkningens bevegelse 1998-2014.....	24
Tabell 5. Frie inntekter.....	27
Tabell 6. Endring utgiftsutjevning 2012-2015.....	28
Tabell 7. Hovedoversikt drift.....	30
Tabell 8. Investeringer i planperioden	32
Tabell 9. Finansiering av investeringer.....	33
Tabell 10. Endring rammer finans	37

Tabell 11.	Konsesjonskraft	37
Tabell 12.	Status fondsmidler	39
Tabell 13.	Endring pensjonskostnader 2015 - 2018.....	40
Tabell 14.	Endring driftsrammer.....	41
Tabell 15.	Utvikling driftsrammer	42
Tabell 16.	Realendringer budsjett 2014.....	43
Tabell 17.	Fondsregnskap avløp 2013-2018.....	72
Tabell 18.	Fondsregnskap vann 2013-2018.....	72

RANA KOMMUNE *til tjeneste*

A A A A A

[Lytt til tekst](#)

Søk...

Fakta og informasjon

Kontakt oss

Organisasjon

Politikk

Selvbetjening

Ledige stillinger

Kultur, idrett og fritid

Barn, familie og skole

Helse, sosial og omsorg

Bolig og eiendom

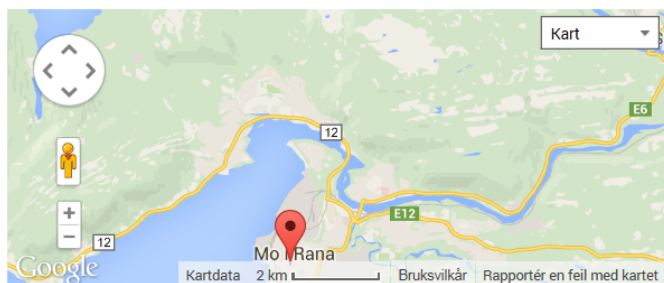
Natur og miljø

Skatt og kommunale krav

Næring

Vei og trafikk

Rana kommune

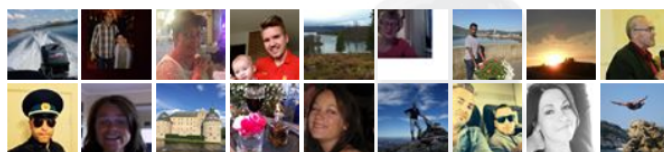
Rana kommune på Facebook

Rana kommune

Liker

2078 personer liker Rana kommune.

Sosial tilleggsfunksjon for Facebook

Rådmann: Robert Pettersen
Ordfører: Kai Henriksen
Ansvarlig redaktør: Robert Pettersen
Webredaktør: Kari Jørgensen

Sentralbord: 75 14 50 00
Epost: postmottak@rana.kommune.no
Åpningstider:
Mandag - Fredag: kl. 08.00 - kl. 15.30
Onsdag : kl. 09.00 - kl. 15.30

Besøksadresse:
Rådhusplassen 2, 8622 Mo i Rana
Postadresse: Postboks 173 8601 Mo i Rana
Org.nr: 872 418 032